TUDOR OCTAVIAN
povestiri foarte scurte
Întîmplări interesante din viața lui Vasile B
caiet cu subiecte
LiterNet.ro
2005

Redactor: Geta Rossier – grossier@liternet.ro

Corectura: Corina Ungureanu – cungureanu@liternet.ro
Geta Rossier – grossier@liternet.ro

Coperta: Iulia Cojocariu – icojocariu@liternet.ro,

Text: © 2005 Tudor Octavian. Toate drepturile rezervate.
Imagini: © 2005 Gustav Klimt

Ediția pe hîrtie a acestui volum a apărut la Editura Curtea Veche, 2004. (ISBN 973-669-052-0)

© 2005 Editura LiterNet pentru versiunea .pdf Acrobat Reader.
Este permisă descărcarea liberă, cu titlu personal, a volumului în acest format. Distribuirea gratuită a cărții prin intermediul altor situri, modificarea sau comercializarea acestei versiuni fără acordul prealabil, în scris, al Editurii LiterNet sînt interzise şi se pedepsesc conform legii privind drepturile de autor şi drepturile conexe, în vigoare.

ISBN: 973-7893-07-7

Editura LiterNet
http://editura.liternet.ro
office@liternet.ro

CUPRINS

1. POVESTIRI FOARTE SCURTE 8

Un om foarte bogat... 9
Urechea absolută 11
Tramvaiul 12, tramvaiul 15 12
Jumătatea de neamț 13
Legenda mușstarului de Tecuci 15
Oameni răzbunători 16
Legendă marocană 18
Păstrînd proporțiile 19
Istoria unui nasture 21
Mami şi tati 22
A patra dimensiune 24
Înăuntru e altfel 25
Mirosul mileniului al 3-lea î.e.n. 26
Femeia cu sacoşa mov 27
Adevăruri general valabile 28
F.F. Urgent! Grigore rezolvă! 30
Frumoasa mare 31
Brigitte Nielsen, pe aeroportul din Milano 32
Despre ce-şi vorbesc cîinii, noaptea 34
Bărbat odihnindu-se cîteva minute pe o bancă 35
Omul care a luptat cu cenzura 36
Indivizi speciali 37
Drumul care urcă adine, spre niciunde 38
Tălmăcirea 40
Anul 1953 - O nuntă ca-n poveşti 41
Ardei copți, în ulei şi oțet 42
Omul meu 43
Autobuzul 197 44

Editura LiterNet 2005

Deci, reuşise....46
O minciună care nu interesează pe nimeni....47
Un ilegalist multilateral cotizat....48
Slujbaş la stat....49
E o poveste sau e adevărat?....51
Burlacul....53
„...Stalinu' ăla, mare..."....54
Un apartament foarte ieftin....55
Povestiri cu ochelari....56
Hamănegs....58
Ciorba de burtă „ca la Izmir"....59
Bolovanul cu un bogat conținut în aur....61
Fiul cel mai vestit al satului....62
Lista cu omagii....63
Păcatul de pe alee....65
La capătul liniei....66
Un prieten vechi, căruia i-am uitat numele....67
Scrisoarea unui optimist - anul 1947....68
Re-re-reangajatul....70
Misterul chinez....71
Atotputernicii....72
Un peşte foarte mare....74
Pe treptele Operei din Paris....75
Cîinele care semăna tot mai mult cu un om e probabil mort....76
La ce-s bune străzile....78
Se poate şi aşa....79
Nimic!....80
Cele zece cărţi pe care nu le-am cumpărat cînd mi-au trebuit....82
Oameni de treabă....83
Muncă uşoară....85
Schimbarea....86

Portretul disidentului 88
O minciună 89
Capcana de aur cu diamante 90
Pedantul mamii, pedant! 92
Mers de om terminat 93
Cum recunoşti, în staţia de metrou, un mizilean care ascultă Haydn 95
Fiziologia cititului 96
Frica de ceea ce putea să nu fie 97
Artist de front 99
O clipă de nebunie 100
Ziua cînd aş fi putut deveni erou 101
O săptămînă liniştită, pe Strada Burghiului 103
Feltarsbang 104
Accident atipic 106
Proprietari stresaţi 107
Nudismul de tranziţie 109
Fără aprobare 110
Aşa, ca Tolstoi sau măcar ca Şolohov 112
Studios salvînd studioasă 113
Tînăr şi din cale afară de curajos 115
Omul pe care-l ştiam mort 116
Frînghia 117
Aproape anecdotă, aproape roman 119
Haita 121
Dragostea 122
O întîmplare de necrezut, în care e vorba de talent, noroc şi mulţi bani 123
Atoateiertătorul 125
Marele puturos 126
Ecuaţia lui Würtenschallen 127

2. ÎNTÎMPLĂRI INTERESANTE DIN VIAȚA LUI VASILE B. 130

Logica faptelor 133
Codița din grădină 134
Biletul de film 136
De neînțeles 137
Povestea cumnatei lui Olteanu 139
După aproape cincizeci de ani 140
Un geniu neconvențional 141
Erotism parizian 143
Gogoașa absolută 145
Amanta economă 146
Mărturisirea unui om de treabă 147
Petrecerea de peșit 149
Copilărie fericită 150
Darul furatului 152
Solzii de peşte 153
Amor german pe bază de fosfați 155
Fratele degeaba 156
O tîmpenie 158
Baia mea 159
Taxa pe aşteptare 161
Iubirea cea mare 162
Ca şi însurați 164
Cina de aducere-aminte 165
Podul de piatră a căzut lat/ Vom face altul şi mai scanat 167
Mda? Hmm! 168
Cu aprobare pentru Trabant 169
Umbra care-ți spune cine eşti 171
Experiență americană 172
Iubit de natură 174
Un turnător în familie 175

Numai calități 177
Colegul apocaliptic 178
Lecția de distanțe 180
Coincidențele 181
Cum se cuvine să mănînci brînză de un milion de lei cutiuța 183
Cîte ceva despre curbarea timpului 184
Prietenia 186
Întrebări retorice 187
Stelică Petrică Bădica, omul prezidiilor 189
Conspirația 190
Tînăr căzut pradă inspirației 192
Ziua în care vărul Costică s-a dus la serviciu 193
Lecția de bune maniere 195
Supa de roşii 196

3. CAIET CU SUBIECTE 198

1. POVESTIRI FOARTE SCURTE

Un om foarte bogat...

Un om foarte bogat intră în cea mai mare librărie din oraş, se uită insistent la cărțile de artă, iar ce vede îi place.

„Cu ce vă putem ajuta?” - îl întreabă o domnişoară care şi-a dat imediat seama că domnul cel trupeş şi cu *bodyguarzi*, care rătăceşte printre standuri, e un om cu stare, oarecum surprins de mulțimea titlurilor, de aerul monumental al unor volume şi de varietatea aţîțătoare a ofertei.

„Am o casă nouă - zice omul foarte bogat. Mă rog, nu o vilă, ci aşa, un fel de palat. Are şi biblioteci, are de toate. Nu c-ar fi presant, dar dacă tot sînt în zonă, m-am gîndit: hai să le umplu cu ceva.”

„Ce anume v-ar interesa?” - întreabă domnişoara, cîştigată la rîndu-i de imaginea unor rafturi goale care cer musai să fie umplute cu ceva din zonă. Ca ardeii umpluți cu orez, ca sacoşele cu care se întoarce maică-sa de la piață şi ca crapii pe care-i umple bunică-sa cu legume, cînd bunicul are noroc la pescuit.

„Ştiu şi eu... - dubitează omul foarte bogat, cu vocea relaxată a stăpînului care de fapt ştie ce vrea, dar se alintă. Să fie aşa, cam vreo opt metri de cotoare, poate zece. Însă, neapărat, cotoare frumoase. Şi mai mult verzulii. Chestii de femeie. Ăsta e gustul nevesti-mi: pereții sînt ca oul de rață, lămpile bat în gri-verde. Şi-a adus şi o mulțime de ficuşi. Ia căutați-mi nişte cărți mai vernil!”

„Să fie albume de artă sau şi de literatură?” - se interesează domnişoara, fără să-şi trădeze emoția.

Dacă te uiți la ea, cît e de calmă, poți să crezi că-i expertă în vîndutul la metru al cărților. Numai că, fiind specialistă în vînzări sub un metru şi în cotoare maron, e uşor emoționată la perspectiva de a umple, dintr-o dată, opt-zece metri de rafturi cu game de verde.

„Mai groase, mai subțiri?” - întreabă domnişoara, trăgînd cu ochiul la burta omului foarte bogat.

„Păi, mai groscioare. Că e de unde! - o lămureşte acesta. Să aibă şi titluri ca lumea, să le zărească oaspeții de departe.”

În timp ce domnişoara, ajutată de cîțiva vînzători, pescuieşte din standuri albumele în felurite nuanțe de verde, cu incursiuni discrete, şi din şirurile de tomuri cu coperte bătînd în gri şi albăstrui, domnul foarte bogat răsfoieşte un album cu pictori din Renaştere.

„Uite - îi zice el domnişoarei, arătînd cu un deget plin de ghiuluri spre o compoziție cu satiri şi nimfe de Tizian - mi-ar trebui o chestie de-asta în salon. De unde o pot procura?”

„Tot spre verde? - întreabă fata, fără să-şi schimbe expresia gravă şi profesională. Că la mult verde merge şi un pic de roşu?!”

„Cum spui matale - o aprobă, parcă emoționat de atîta consens, omul foarte bogat. Doar că mi-ar trebui repede, fiindcă dau o petrecere şi să nu fie pereții goi.”

„Un Tizian - spune fata plină de înțelegere - e mai greu de procurat. Nu c-ar fi foarte scump, însă durează. Vă recomand călduros un artist tînăr, care-n două zile vă face un tablou asemănător, cu doar cinci mii de dolari. La şase metri pătrați tabloul, revine cam 800 de dolari metrul.”

„Convenabil! - apreciază omul foarte bogat. Să facă trei: două mai mari şi unul cam cît plapuma, de atîrnat deasupra şemineului.”

„Sculpturi nu doriți?” - întreabă domnişoara, ca orice negustor care, ştiind că peştele merge cu vin alb, se simte dator să-i recomande clientului interesat de cărți şi tablouri şi o tonă, două de bronzuri.

„Dar sînt de gata sau le am la paştele cailor?” - se interesează omul foarte bogat.

„De gata!” - răspunde domnişoara. Şi adaugă ca pentru ştiința unuia care se pricepe:

„Sînt turnate în China. Copii originale după Michelangelo. O să vedeți, sînt perfecte. Şi tot verzulii, că bronzul se tratează cu acizi şi se-nverzeşte rapid.”

Urechea absolută

Aveam zece ani cînd am aflat că sînt afon.

Nu-mi era tocmai clar ce însemna asta, dar faptul că, din toată clasa, eram singurul care nu urca pe scenă ca să cînte de 23 August, în corul şcolii: „Răspunde-mi mamă unde eşti/ Alerg şi plîng şi strig/ Sînt eu Wu Wing al tău, cel mic/ Mi-e foame şi mi-e frig”, mi-a permis să înțeleg devreme că toate lecțiile despre disciplină şi străduință sînt doar parțial adevărate. Sau că pot fi perfect adevărate, dar nu pentru toți.

Vestea, că printre ei se găsea un afon absolut, i-a făcut pe copii să se uite la mine ca la o persoană pentru care, dacă nu simțeai milă, nu-ți rămînea altceva decît disprețul. Cuvîntul afon le suna mahalagioaicelor abscons şi nițel indecent, ca bufon, muflon, tifon sau mahon. Iar ca sens, nu putea să semnifice nimic bun.

Mai tîrziu, cînd am început să înțeleg cîte ceva din Beethoven şi Bach şi condiția de geniu m-a scutit de grija de a nu fi niciodată întocmai lor, mi-am zis că nici talentul la ascultat nu-i de colea. Existau, aşadar, genii, existau mari dotați, mulți aveau voce şi nu se bucurau în nici un fel de ea. Nu mai conta că eram afon. Ceea ce făcea diferența la vîrsta de zece ani, nu mai avea nici o relevanță la treizeci. Prin disciplină şi străduință, orice om putea să urce nişte trepte. Nu trebuie să ai daruri de interpret ca să te bucuri toată viața de marea muzică.

Lucrurile s-au complicat mult, în ziua în care am citit că un om la o sută de mii sau la un milion - nu mai țin minte la cîți - are ureche absolută. Şi, fiindcă vestea mi-a zdruncinat iarăşi credința că, indiferent de cît de potrivnică îți e natura, munca şi disciplina compensează suficient, m-am adresat unui solist de la Opera Română, ca să mă lămuresc dacă se mai găseşte ceva şi deasupra geniului.

„Păi, s-ar mai găsi - mi-a spus cîntărețul de operă. Întrucît, geniile iau lecții de muzică de mici şi, într-un fel sau altul, îşi perfecționează învățatul toată viața, pe cînd urechea absolută e de la Dumnezeu şi o poate avea oricine. Ştim ce este - e o clipă de desăvîrşire a maşinăriei umane - dar nu ştim la cine o să se nimerească şi nici de ce. E ca la o loterie a divinității.”

Explicația nu avea nimic încurajator. Străduania şi disciplina nu lămureau în nici un chip existența auzului absolut. Puteai să fii un compozitor absolut, ca Mozart bunăoară, şi totuşi să n-ai ureche absolută. Nu mai era vorba de o anume inechitate genetică, la urma urmei de acceptat. Era vorba de mai mult. De mult mai mult. De altceva. De cu totul altceva.

Iar în ceea ce mă privea, şi de o dilemă extrem de sîcîitoare căreia nu aveam să-i aflu niciodată un răspuns: nu cumva ascultasem cîteva decenii muzică, dar o ascultasem cum nu trebuie, avînd nu numai un glas de afon, ci şi o ureche de prost absolut? Nu cumva fusesem fericit în atîtea rînduri pentru altceva decît pentru ce voiseră compozitorii?

Tramvaiul 12, tramvaiul 15

Tramvaiul creează reflexe. Omul, care călătoreşte des cu tramvaiul, face deprinderi de care nu e conştient. Se încrede tramvaiului, se lasă purtat către undeva sub oblăduirea unui discret simțământ de securitate. În tramvai, ai un punct de pornire, un capăt şi două linii care fac legătura între un început şi un sfîrşit. Ce-ți mai trebuie?

Dacă nici asta nu mai e filozofie, înseamnă că filozofia e vorbă goală.

Mulți cred că mulțimea din tramvai te împiedică să gîndeşti. Eu socotesc că lucrurile stau altfel, de vreme ce numai în înghesuiala din orele de vîrf m-am întrebat serios ce-i mulțimea şi care e relația *Eu-lui* cu o colectivitate oprimată şi haotică. În mulțime, te defineşti ca individ. Dacă, bineînțeles, vrei. Fiindcă identificarea cu masa n-are numai dezavantaje. Un avantaj e că nu mai simți presiunea unor responsabilități personale. Faci ce fac toți şi nimeni nu te poate condamna pentru o reacție a grupului, nici chiar cînd grupul se manifestă ca hoardă. E călduț şi bine în mulțime. Nu mai eşti tu, eşti ceilalți.

Am luat-o de timpuriu cu drumurile lungi. De cîteva ori în an, trenul mă căra dintr-un oraş în altul, iar tramvaiele, care porneau de la gară în toate direcțiile, nu erau altceva decît nişte trenuri mai mici. Vreo trei ani, sfîrşitul călătoriei n-a fost Gara de Nord, ci stația Universității, a tramvaiului 15. De la Universitate, o

luam la picior pînă în Piața Unirii. Cînd, în fine, urcam pe Bulevardul Coşbuc, unde se găseau şcoala şi căminul, ştiam că am ajuns iarăşi acasă. Plecam de acasă ca să sosesc acasă. Mai bine nici nu se putea. Un drum lung, fragmentat şi complicat deoarece altul nu ştiam.

Cînd n-ai o soluție, cea mai bună soluție e singura pe care o ai.

„Bă, da` ce prost poți să fii! - a zis un coleg cînd i-am povestit ce ocolişuri făceam eu, de la Gara de Nord, ca să ajung în final la şcoală şi la cămin. Tu nu ştii că tramvaiul 12 te ia din Gară şi te lasă în spatele şcolii?”

Nu ştiam. Trei ani de-a rîndul îl văzusem pe 12 la gară şi în spatele şcolii, dar nu-mi căzuse, cum se spune, fisa.

E simplu să constați că un om e prost. Problema e, de ce nu-i deştept? De ce urmează toată viața un drum lung şi chinuitor, cînd există altele scurte şi odihnitoare? Nu cumva şi mersul cu tramvaiul e o chestiune de destin? Nu cumva chiar şi pe o linie, care are un început şi un capăt, poți rătăci fără direcție sau colinda aiurea? Fapt care înseamnă că nu oamenii sînt proşti, dacă se încurcă ani de zile cu 15, deşi cu 12 ar ajunge foarte repede unde trebuie, înseamnă că aşa le e dat lor, să ocolească mult, înainte de a ajunge undeva. Iar unora, să ocolească toată viața şi să nu ajungă nicăieri.

Jumătatea de neamț

În martie 1990, un sculptor român, stabilit de mai bine de două decenii în Germania, a aterizat la Bucureşti ca să-şi revadă prietenii şi să se intereseze de soarta unor lucrări de-ale sale, instalate cu mulți ani în urmă în cîteva oraşe din țară.

La Galați, în fața unui grup statuar mare, care fusese gîndit să se înfățişeze privirilor de pe Dunăre, crescuse un copac rămuros. Din larg, nimeni nu-şi dădea seama că în spatele copacului se găsea o operă de artă. Iar de aproape, nici atît, deoarece frunzişul său des îmbrăca părți întregi din ansamblu care-l făceau de neînțeles.

Cîteva zile de-a rîndul, sculptorul a bătut drumurile pe la autorităţi ca să le explice acest lucru. Că trebuia tăiat copacul, să se înţeleagă că era şi o sculptură acolo, nu numai un vălmăşag de crengi, de verdeaţă şi de vrăbii.

Toţi ziceau „Mda!” şi „Trebuie, într-adevăr, să facem ceva!”, după care întrebau: „Cît mai staţi pe la noi?”. Iar cînd sculptorul îi invita să vină cu el pe faleză ca să realizeze absurdul situaţiei, se codeau şi-i explicau că problema nu privea un om sau altul, ci o comisie. Şi că ea se întrunea o dată pe an.

În cei douăzeci de ani de cînd trăia printre străini, artistul devenise mai neamţ ca toţi nemţii. Şi, chiar în bulibăşeala din martie 1990, el socotea că trebuie să-i dea şi copacului o şansă. Că n-avea, săracul, nici o vină fiindcă crescuse unde nu trebuia. Şi, dacă era să fie tăiat, operaţiunea trebuia să se desfăşoare conform legii, asemenea unui ritual civilizat.

Cu cît mai nehotărîţi, mai indiferenţi sau mai nevolnici se arătau funcţionarii la uşile cărora bătea, cu atît mai hotărît era sculptorul să rezolve situaţia, nemţeşte, în temeiul unei legi ori al unei hîrtii emanînd de la o autoritate.

„E destulă vraişte în România - îşi spunea el, cînd se aduna de pe drumuri în odaia murdară de la hotel - ca să mă port şi eu cum mă taie capul. Dacă nici noi, cei care trăim de atîta vreme într-o ţară unde e ordine şi oamenii respectă legile, nu ne purtăm cum trebuie, atunci cine o s-o facă?!!”

Cu astfel de gînduri, românul cu educaţie de neamţ s-a învîrtit încă vreo trei zile pe la autorităţi, pînă ce a simţit că trebuie musai să ia o decizie, dacă nu voia să se ţicnească de atîta indolenţă şi lipsă de autoritate, cîtă afla zilnic prin toate locurile pe care le călca. Asta îi cerea neamţul din el. Şi poate că ar fi lăsat totul baltă, dacă jumătatea cealaltă, românească, nu l-ar fi îndemnat să nu se pripească, fiindcă nu există situaţie fără soluţie.

Soluţia s-a ivit de la sine, chiar în dimineaţa în care, voind totuşi să plece acasă, sculptorul s-a dus să-şi mai vadă o dată lucrarea.

Sub statuie, ori mai bine zis sub copac, odihnea un om cu o drujbă de pădurar alături. De ce se găsea omul acela cu drujba lui acolo, sculptorul nu s-a întrebat. Ce rost are să iei la întrebări întîmplarea?

A scos din buzunar 50 de mărci, omul cu drujba a tăiat copacul şi, în numai un ceas, statuia a putut fi admirată iarăşi de toți călătorii de pe Dunăre.

E clar că, în România, jumătatea românească din om, oricît de mică ar fi ea, e mai mare tot timpul decît oricare altă jumătate de-a sa, fie ea de neamț sau de chinez.

Legenda muştarului de Tecuci

Am văzut, într-un magazin, următorul anunț: „*Avem muştar de Tecuci*”.

Intrasem să cumpăr nişte parizer, dar, cum anunțul părea să fi fost conceput în acea clipă de grație ce marchează o minune şi anunță un liman, am întrebat prin ce-i mai bun muştarul de Tecuci decît altele.

„N-a zis nimeni c-ar fi mai bun - mi-a răspuns vînzătoarea, cu tonul cuvenit celor mai grei de cap. Am zis doar că avem. După ce-l cumpărați, o să vedeți şi singur care-i deosebirea.”

O deosebire, aşadar, exista. Dacă nu putea fi povestită, putea fi în schimb descoperită. S-ar fi zis, după felul în care îmi vorbise femeia, că în relația muştar-cumpărător problemele, cîte se iveau, nu priveau niciodată muştarul, ci doar clientul. Şi că eu făceam parte din categoria clienților fără harul deosebirilor regionale. Un biet om în stare să înghită muştarul de Zalău sau de Dijon cu aceeaşi lipsă de cultură, de talent şi de muştarabilitudine ca pe autenticul muştar de Tecuci. Un cetățean demn de toată mila!

„Dac-aşa stau lucrurile - am zis, deşi nu stabilise nimeni cum stau lucrurile, nici vînzătoarea care-mi cîntărise parizerul, nici colega ei care urmărea discuția cu aerul că o mai ascultase de o mie de ori pînă atunci şi clienții tot proşti părăseau magazinul - vă rog să-mi dați şi un borcan cu muştar de Tecuci.”

„Unul sau două?” - a întrebat, mai degrabă placidă decît plictisită, vînzătoarea ca să-mi fie clar că mai mult de atît n-avea cum să mă ajute.

Întrucît nu primisem şi instrucțiuni de folosire, am mîncat parizerul cu un discret simțămînt de inadecvare, tăvălindu-l simplu prin muştarul de Tecuci. Un sentiment trecător, deoarece în clipa în care soția mea m-a întrebat dacă era bun, i-am răspuns, cu trufia şcolarului care luase examenul şi putea, în sfîrşit, să se bucure nițel de răul celor din jur: „Gustă şi ai să vezi!”.

Vă veți întreba, desigur, ce mi-a venit să pălăvrăgesc atît despre un lucru lipsit totuşi de importanță. Veți înțelege, dacă voi mărturisi, sincer, de ce am cumpărat un muştar de Tecuci cînd, slavă Domnului, rafturile magazinului erau pline cu o mulțime de muştaruri de Bucureşti. Ei bine, din solidaritate cu oraşul Tecuci. O mai fi existînd Tecuciul? Cum or mai fi trăind locuitorii Tecuciului? Fiindcă din comerțul cu muştar nu prea poți ține un oraş.

Tecuciul e unul dintre sutele de localități din România, din care, în afară de cîte un viol pe jumătate ratat sau de cîteva crime săvîrşite complet neprofesional, cu bătătorul de şnițele sau cu ceaunul de fontă pentru mămăligă, nu avem veşti de nici un fel. De parcă nici n-ar mai fi. De parcă s-ar fi volatilizat, iar din el n-au rămas decît un atelier unde se fabrică muştar sau o fostă hală de țagle de oțel, unde se produc bolduri şi clame de păr.

Hei, Tecuciule, să ştii că am cumpărat două borcane cu muştar de-al tău! Din solidaritate, cum spuneam. O să intrăm împreună în legendă: tu, că l-ai făcut, eu, că am mîncat un borcan şi, iată, l-am început şi pe al doilea!

Oameni răzbunători

Fiecare dintre noi are de răzbunat o neîmplinire. Cel mai adesea, ca artileriştii cînd au în față un deal, ochim cu precizie îndărăt şi întoarcem apoi țeava ca să tragem, la noroc, înainte. Cîteodată, păstrăm intactă nevoia de a ne răzbuna, ignorînd cauza şi chiar persoana. Dar, dacă am fost umiliți disproporționat în raport cu o pricină oarecare, dorința revanşei e întotdeauna mistuitoare.

O avocată românсă, stabilită în anii `80 în Canada, a vîndut, un timp, plăcinte în stradă, pentru un arab. În Canada, nou-veniții acceptă orice muncă, numai să cîştige un ban cinstit, iar cazul profesorului, al inginerului şi al medicului care lucrează o vreme cu ziua nu-i tocmai rar. De aceea, doamna între două vîrste, a cărei poveste o evocăm, a vîndut gogoşi şi plăcinţele fără complexe, făcînd însă greşeala de a i se destăinui patronului că era avocată şi că, din banii de la el, avea să plătească nişte cursuri de integrare profesională.

Un plăcintar, care a visat să ajungă stăpîn de cuptor, e un om perfect realizat şi ia o mărturisire prea sinceră, precum aceea a româncei cu studii superioare, ca pe un afront de neiertat. La sfîrşitul primelor două săptămîni de slujbă, cînd femeia i-a cerut leafa cuvenită pentru străduința ei, arabul a alungat-o fără să-i dea un dolar şi, printre cele mai parfumate înjurături orientale, a sfătuit-o ca altă dată să-şi țină gura aia spurcată, de avocată cînd va mai cere un ajutor de la un bărbat cumsecade ca el, care-şi coace şi creierii, nu numai pielea în cuptorul unei dughene de cartier. Negustorul nu pe români se răzbuna, ci pe toți cei care socoteau că mica lui afacere nu însemna mare lucru pe lîngă comerțul din marile magazine universale. Şi nu atît pe localnicii care se exprimaseră într-un fel sau altul, cît mai cu seamă pe aceia care, întocmai avocatei, o gîndeau fără s-o spună. Să te ferească Allah de supărarea arabului atins în vanitatea lui de proprietar de tarabă!

Ulterior, cînd a început să profeseze în barou, românca şi-a pus la lucrare toată umilința încercată în ziua în care fusese dată afară din plăcintărie, ca o cerşetoare obraznică, şi, prin cunoştințele pe care şi le făcuse la Fisc, atît ce l-a sîcîit pe măruntul negustor de baclavale, că bietul arab s-a mutat în alt oraş. În ziua în care l-a văzut urcîndu-şi familia şi calabalîcul într-un camion, avocata n-a mai avut inima să i se adreseze direct, ca să ştie şi omul pentru ce plătea. A privit spectacolul împreună cu vecinii, nădăjduind să fie recunoscută.

Înainte de a urca lîngă şofer, arabul a făcut cîte o temenea în fața fiecărei persoane din asistență, iar în fața necunoscutei, îmbrăcată într-o superbă blană de firmă de lux, chiar mai multe. Că doar nu pe o cucoană frumoasă şi elegantă îşi vărsase el supărarea de plăcintar înfruntat de angajați, ci pe o emigrantă, ca şi el, care nu-şi vedea lungul nasului.

„Asta e tot?” - am întrebat-o pe avocată, văzînd că rămîne cu privirea în gol, ca şi cum ar mai fi avut ceva de povestit, dar nu ştia dacă puteam să înțeleg ce-ar fi urmat să spună.

„Nu, nu e tot - a zis ea. Fiindcă, la plecare, arabul ne-a dat la toți martorii alungării sale din oraş cîte o bucată de plăcintă şi-n loc să i-o arunc în cap, cum mi-a trecut o clipă prin minte, am mîn-cat-o.”

Legendă marocană

Am mîncat o singură dată cuş-cuş, însă nu ştiu dacă era un cuş-cuş autentic şi nici dacă mi-a plăcut. Întîlnind la Montreal un fost coleg de liceu, care tocmai închiriase o garsonieră într-un bloc cu emigranți singuratici, ajunşi în Canada clandestin şi avînd nenumărate motive să treacă neobservați, omul m-a luat de pe stradă să văd cum se aşezase şi să bem ceva, cu nădejdea unor zile mai bune. Un bloc curățel, dar cu atît mai trist, fiindcă igiena semnifica grija de a nu lăsa urme, de a nu fi remarcat prin nimic. Părea că în spatele uşilor prin fața cărora treceam, cucerind etaj după etaj - fiindcă nu exista lift - nu se afla nici un suflet de om.

Totuşi, una din ele s-a întredeschis, lăsînd să se vadă un cap negricios şi un păr creț de marocancă. Deoarece femeia ne privea insistent, am salutat-o cuviincios şi, aş zice, exagerat de româneşte. Adică zîmbindu-i cu toată gura şi murmurînd un „Sărut mîna!” de nou venit, pentru care chiar şi un bloc de şase etaje fără lift era o experiență de viață interesantă, cîtă vreme clădirea se găsea într-o metropolă ca Montrealul şi nu în Bucureşti. Uneori, circumstanțele în care se petrec o seamă de întîmplări de neuitat sînt mai interesante ca întîmplările propriu-zise. Iar cînd acestea au loc fără o determinare clară, trebuie să treacă mult timp ca să înțelegi ce-ai pățit cu adevărat, nu ce-ai crezut pe moment.

Pe cînd ciocneam paharele cu vin şi ne uram, cam în dorul lelii, să avem şi zile mai bănoase, marocanca a sunat scurt şi energic la uşă, ca şi cum avea o parolă cu fostul meu coleg, ca să ne invite pe amîndoi, în sîmbăta ce urma, la un cuş-cuş arăbesc în toată regula. Nu l-am întrebat pe amic de natura relațiilor lui cu femeia aceea mărunțică şi zburlită, întrucît învățasem, încă din prima zi a voiajului meu, să nu mă mir vădit.

Şi chiar dacă mă miram, să tac diplomatic. Tot ce vedeam, prin urmare, era exact cum trebuia să fie într-un bloc cu emigranți.

Abia după ce am mîncat cuş-cuş-ul marocancei, unul mai stînjenit decît celălalt de sărăcia lucie din casa ei şi de gustul fad al torocalei din farfurii şi ne-am strămutat în garsoniera amicului să terminăm sticla de vin deschisă cu trei zile în urmă, am întrebat: „Asta a fost tot?”.

„Păi, ce voiai să fie?” - a răspuns fostul meu coleg, ca unul care, deşi sosise în Canada de curînd, ştia cum era ritualul unei cine arăbeşti, într-un bloc unde nimeni nu cunoştea şi nu vorbea cu nimeni şi-n care puteai să mai locuieşti zece ani şi să nu schimbi un salut cu vecinii. După care a adăugat:

„Ce ți-a venit să-i zîmbeşti? Pentru zîmbetul ăla al tău e în stare să mă îndoape cu cuş-cuş, cît timp o să stau aici! Noroc că mă mut într-o lună.”

„Credeam că vă cunoaşteți, că ați mai stat de vorbă!” - am zis.

„Da` de unde? Atunci am văzut-o, ca şi tine, pentru prima oară. Ei... dac-ar fi să zîmbesc de cîte ori dau de o uşă întredeschisă şi de un cap tuciuriu, n-aş mai scăpa de cuş-cuş-ul lor. Dar eu urc scările, cu capul în pămînt, nu privesc nici în stînga, nici în dreapta şi mă mulțumesc cu nişte salam cu muştar. E mai prost ca salamul de la noi, totuşi, mai bun decît cuş-cuş-ul.”

Păstrînd proporțiile

Dacă începi să le cauți un sens, multe expresii uzuale se dovedesc goale. Totuşi, lumea le foloseşte. Şi fiecare le umple cu un înțeles, după cum îl duce nevoia.

„Păstrînd proporțiile - spune o vînzătoare de covrigi, dintr-un oraş de provincie rămas fără nici o industrie şi în care toți trăiesc mirîndu-se din ce trăiesc ceilalți - la noi nici nu-i atît de rău.”

Femeia are o leafă ridicolă de un milion de lei pe lună, dar, fiindcă păstrează proporțiile, naiba ştie față de cine şi din ce motive, se descurcă.

„La noi - spune ea - transportul nu ne costă, fiindcă, oriunde ne-am duce, e aproape. Păstrînd, bineînțeles, proporțiile cu Bucureştiul.”

Aşadar, Capitala e un etalon. Şi-n comparație cu ea, pînă şi foamea are alte dimensiuni.

„Din covrigi nu te saturi - zice femeia cu glasul sigur al celui care şi-a pus la punct un întreg sistem de gîndire şi paremiologic prin relație cu covrigii ei. Totuşi, unu, doi băgați în stomac, e ceva.”

Şi ca să fie clar că în custodia unei minți dibace nici covrigul nu-i de colea, femeia care păstrează proporțiile mai bine ca oricare altă vînzătoare din oraşul unde se construiesc în devălmăşie biserici şi nu fabrici, îşi împărtăşeşte găselnița:

„Eu merg la schimb cu fata care vinde cafea, că ei patronul îi dă voie să bea cîtă cafea vrea, iar mie să mă îndop cu cîți covrigi vreau. Mai fac un schimb mic şi cu fata de la brînzeturi. Şi cu fata de la mezeluri. Şi, uite-aşa, milionul rămîne milion. La noi, dacă ai neamuri la țară care-ți dau un sac de cartofi şi o căruță cu varză, milionul de lei e bănet, nene, nu glumă!”

Trenul care o duce acasă pe femeia venită la un neam în Bucureşti a trecut de jumătatea drumului. Fapt pe care femeia care turuie, inspirată încă de la urcare, îl socoteşte tot ca o chestiune de proporții. Orice modificare echivalează în judecata ei cu o păstrare. Bucureştiul n-are proporții, deci n-are ce păstra. Dar în urbea ei, toate sînt cum trebuie. Nu-i nevoie să produci computere. Merge şi cu covrigii. Totul e să fii chibzuit, să nu ceri prea mult de la viață, să tragi un avantaj oarecare din orice. Dacă fata de la cafele dă faliment, nu-i nici o dramă. În locul ei vine un negustor de fermoare, care fermoare, păstrînd proporțiile, sînt cam acelaşi lucru cu cafeaua. Numai că dai întîi covrigii pe fermoare şi apoi tragi o fugă pînă în celălalt capăt al oraşului ca să mănînci o cafea cu covrigi, la troc cu fermoare. Milionul de lei îşi regăseşte imediat statura. Iar timpul, şi el, parcă se lungeşte; în Bucureşti nu ştii cînd se duce ziua. În provincie, cîte nu termini într-o zi! Şi, în plus, poți să faci şi economie la bani. Mai cu seamă, că la economii se vede omul care ştie să păstreze proporțiile. Unii cheltuiesc milionul într-o oră. Dar îl mînii pe Dumnezeu risipind atîta bănet, adică fix 400 de covrigi într-o oră!!! Oricît ai păstra tu proporțiile, bucureştenii ăştia nu-s sănătoşi la cap. Cum să

prăpădească ei 400 de covrigi ca pe nimic şi să se ridice de la masă flămînzi? În oraşul ei, oricît de pretenţios e consumatorul, cu zece covrigi tot se satură.

Istoria unui nasture

Avînd norocul să fie trimis într-o delegaţie comercială în Olanda, un inginer din Bucureşti îşi cumpără un costum nou, la doi nasturi.

Asta se întîmplă în 1982.

În prima zi la Haga, omul pierde un nasture şi, pînă seara, se simte prost atît la tratative, cît şi la cina de afaceri, socotind că se observă lipsa nasturelui. La douăsprezece noaptea, cînd să se urce în liftul hotelului unde fusese cazat, vede într-un colţ nasturele.

„O adevărată minune!” îşi zice inginerul. Înainte de a adormi, coase nasturele. Şi, astfel, are un somn bun. Toate merg cum trebuie pînă-n a treia zi, cînd pierde cel de-al doilea nasture.

La discuţiile de afaceri, gîndul îi e numai la nasture. Unde să-l fi pierdut şi cum? Prin minte îi trec o mulţime de gînduri sumbre, privitoare la destin. Şi toate, pornind de la un fleac. Dar un fleac care, precis, ascunde un tîlc, de vreme ce se întîmplă de două ori. Îi umblă prin cap şi ideea de a-şi căuta nasturele, însă unde să-l cauţi, după ce ai colindat o zi întreagă printr-un oraş cum e Haga, încîlcit şi întins?

Ajuns din nou la hotel, îşi spune să mai facă o ultimă plimbare prin cartier, înainte de a se culca. În zori, are să se întoarcă în România şi e păcat să nu mai miroasă puţin aerul lumii libere, fie acesta şi foarte pervertit de mirosurile răzbătînd din puzderia de restaurante de pe străzi.

O minune are dreptul să se cheme astfel, doar cînd are loc de cel puţin două ori. Ce vede inginerul, lucind stins, lîngă uşa hotelului? Nasturele lui! Îl culege cu drag de jos, cu o evlavie de bun augur, stă pînă după miezul nopţii ca să-l coasă bine de tot şi să nu-l mai piardă niciodată şi, normal, adoarme cu senzaţia că

prima lui călătorie în Olanda anunță ceva mult mai important. Şi că, în cei doi nasturi ai costumului său, cumpărat special pentru ocazii, stă pitită o taină a cărei chestie urmează s-o afle cîndva.

Fapt întru totul adeverit, fiindcă, la nici jumătate de an de la prima sa ieşire în Vest, este desemnat să plece iarăşi. Şi tot în Olanda.

„Doi nasturi - îşi zice el, scoțînd costumul tip Romarta din şifonier - două delegații! E ceva aici!”

Dînd să-l îmbrace, observă că-i lipseşte un nasture, îl caută cu disperare şi el, şi nevastă-sa, prin toată casa şi, negăsindu-l deloc, îl descoase şi pe al doilea cu un sentiment de fatalitate. Cu sentimentul că, pînă atunci, viața sa avusese un curs, dar că, înlocuind nasturii, viața avea să ia alt curs. Şi aşa s-a şi întîmplat, deoarece la revenirea în țară, delegația număra un membru mai puțin. În prima scrisoare pe care i-o trimite soției lui, din Haga, inginerul are o frază care i-a dat multă bătaie de cap securistului desemnat să-i citească toată corespondența. „Am rămas în Olanda - scrie el - deoarece e o țară unde, n-o să-ți vină să crezi, poți să-ți pierzi toți nasturii de la haină şi îi găseşti imediat.”

Mami şi tati

Într-o familie de tineri, ocupînd o cameră cu chirie în Bucureşti, treburile casei s-au împărțit echitabil, de la început, şi împărțite au rămas: bărbatul, că de aia era bărbat, alerga toată ziua ca să nu găsească niciodată de lucru, pe cînd femeia, ca o nevastă iubitoare şi cuminte ce era, ieşea o singură dată în oraş. Dar şi atunci, ca să ia trenul de Buzău şi să aducă de la ai ei mîncare pentru încă o săptămînă. Cînd oamenii se îndrăgesc, orice aiureală are o logică.

De trei ani, de cînd bărbatul a început să umble după serviciu, tînăra soție, ca un robot programat să mînuiască tot felul de oale cu tocană şi bidoane cu ciorbă, urca sîmbată de sîmbată în personalul de prînz şi, la 17:30 fix, intra cu o figură voioasă, de femeie realizată în căsnicie, pe poarta curții părinteşti, unde mami şi tati o îmbrățişau. Şi, tot ca nişte roboți, îi adresau aceleaşi întrebări: Ce făcea Titi, dacă ea era sănătoasă şi dacă îi era foame? Iar Titi era de fiecare dată bine mersi, ei îi era, tot ca întotdeauna, foame,

fiindcă era sănătoasă şi viața mergea înainte, deoarece înapoi nu se poate, iar lateral, cum zice Brecht într-un cînticel pentru teatru, nici atît. Numai că, într-o zi, fără să-şi poată explica de ce a făcut-o, Cornelia a plecat nu cu trenul de prînz, ci cu un personal de dimineață. Şi, cu toate că era sîmbătă, mami şi tati n-au mai aşteptat-o în curte, ca de obicei. La ora 11:30 fix, cînd Cornelia a intrat pe poarta curții părinteşti, toate păreau în ordine. Doar că, dinăuntru, dintr-una din odăi, răzbăteau nişte strigăte scurte şi sugrumate, ca şi cum cineva tăia porcul. Scena care i s-a înfățişat Corneliei a năucit-o în asemenea hal, că a ieşit din casă val-vîrtej. Şi, abia cînd a urcat în personalul de Bucureşti, şi-a dat seama că pleca pentru prima oară din Buzău, cu oalele şi bidoanele goale. Iar în fața ochilor nu avea decît tăvăleala aceea îngrozitoare în care tati, într-o poziție fără echivoc, tăbărîse pe mami s-o gîtuiască. Şi mami, bineînțeles, se zbătea şi țipa, biata de ea, ca din gură de şarpe.

Umflată de plîns, deoarece era pentru prima oară cînd vedea un asemenea scandal între mami şi tati, Cornelia i-a povestit lui Titi incidentul. Care, de altfel, putea fi rezumat în cîteva cuvinte: tati voia s-o omoare pe mami.

Titi a ascultat întreaga poveste cu mult calm, cu calmul omului care umbla de trei ani după o slujbă şi avea, în sfîrşit, certitudinea că slujba pe care o dorea el încă nu se inventase. Apoi a rugat-o pe Cornelia să-şi reamintească ce fel de strigăte scotea maică-sa. Şi Cornelia a început să geamă şi să țipe.

- Păi, cam aşa faci şi tu cînd ne iubim, a zis Titi.

- Vai! a exclamat Cornelia, parcă şi mai indignată la ideea că tati şi mami se hîrjoneau şi nu se ucideau. Dar asta nu se poate! Mi-e imposibil să cred.

- Ba, uite că se poate, a conchis Titi, în vreme ce tînăra lui soție o ținea într-una, ca un robot: „Tati şi mami... nu se poate... Vai, tati şi mami... e îngrozitor... nu se poate... Tati şi mami sînt bătrîni... nu se poate...”.

A patra dimensiune

Un om de afaceri, foarte ocupat, a angajat un secretar cu o sarcină aparte. Acesta trebuia să-i semnaleze acele momente cînd nu era suficient de eficient. Mai simplu spus, cînd pierdea timpul. Cum timpul financiarului era evaluat la circa douăzeci de mii de dolari ora, munca secretarului avea o importanță deosebită. A patra dimensiune a timpului se evidenția, aşadar, pe înțelesul tuturor: dacă omul de afaceri întîrzia în baie cinci minute peste timpul optim, auzeai cum se duc mai multe sute de dolari pe apa sîmbetei, o dată cu apa din rezervorul WC-ului. Un „Bună ziua”, care pe un om oarecare nu îl costă nimic şi-l dă cu generozitate de cîteva ori pe zi, pe omul de afaceri îl costa 180 de dolari, plus taxele. Secretarul nota toate abaterile de la programul unei maxime eficiențe şi, la sfîrşitul zilei, îi înainta patronului lista timpilor morți: conversațiile la telefon cu soția, schimbul de amabilități prelungit cu un partener, minutul cînd s-a uitat pe fereastră fără un scop clar, faptul că se scărpina pe ceafă mai des decît ieri...

Din studiul de caz al secretarului reieşea că valorosul om de afaceri irosea, zilnic, cei mai mulți bani din toată compania! Angajații săi îşi puteau permite să bea trei cafele în timpul programului, să curteze femeile, să întîrzie la masa de prînz. Pierderile, în cazul lor, nu treceau niciodată de zece dolari ora, echivalentul unui strănut al marelui patron.

După un an, în care cea de-a patra dimensiune a timpului cheltuit de secretar a ajuns să coste şi ea cam 400 de dolari ora, acesta a prezentat un plan de folosire ideală a zilei, plan care asigura o sporire a randamentului patronului de circa 150%. Orice minut risipit aducea de acum înainte o pierdere şi mai consistentă. Omul de afaceri a urmat, vreme de două luni, regimul de eficientizare absolută a timpului. Din păcate, exact în ziua în care se poate spune că a atins pragul de sus al perfecțiunii, a făcut un infarct. Deşi ora de internare în spital a costat 2 400 de dolari şi şi-a meritat banii, omul a murit. Murind, a fost tot atît de eficient ca atunci cînd era supra-eficient: a vrut să mai zică două-trei cuvinte, dar şi-a dat seama că la fiecare cuvînt pierdea 15 dolari. Aşa că a renunțat. A oftat scurt şi asta a fost totul. S-a dus împăcat în cea de-a cincea dimensiune a timpului.

Înăuntru e altfel

O celebritate de la Operă, să-i zicem Popescu, nimereşte într-o noapte, să-i zicem de aprilie, pe contrasensul unui bulevard plin cu ambasade, să-i zicem „Dacia”. Celebritatea conduce o maşină oarecare, să-i zicem „Mercedes”, iar polițistul de la circulație, care opreşte maşina, e şi el un polițist oarecare. Să-i zicem Vasile. Deci, Vasile îi cere vedetei actele, mustrînd-o că şofează neglijent, ba chiar periculos. În timp ce-i silabiseşte numele din permis, polițistul îndulceşte treptat tonul pînă la uimire: „Dumneavoastră sînteți - exclamă el politicos - Popescu, aia, care a cîntat atunci, la Ateneu?”.

La rîndul ei, faimoasa cîntăreață e profund contrariată. Intră, care va să zică pe contrasens, şi un plutonier oarecare, să-i zicem Vasile, de serviciu la două noaptea pe o maşină, să-i zicem „Dacia”, ştie că ea a cîntat la „Ateneu” o messă, să-i zicem de „Honegger”. Oare cum trebuie interpretat faptul?

„Doamnă - istoriseşte Vasile, înapoindu-i permisul cu un zîmbet complice - eu țineam ordinea, că era mulți fără bilet şi venea şi preşedintele. Mereu mă întreba şefu’: „Cum e situația, Vasile?”. Situația era sub control. Aveam toki-okiul deschis, ca să-i spun şefului cînd apare preşedintele. Ştiți că mai e nebuni care strigă, pardon, «Jos Iliescu!», iar noi ne facem că nu auzim, dar să fie ordine. Şi cum stăteam eu acolo, degeaba, că începuse concertul şi nu mai era lume, m-am gîndit că eu n-am intrat niciodată la «Ateneu», nici măcar să-l vizitez în concediu. Ce putea să mi se întîmple?! În sală mirosea a parfum. Era frumos. Am stat pînă la sfîrşit. Mi se umflaseră picioarele, că ştiți, noi, toată ziua în picioare, iar acolo eram ca în front, nu mă clinteam.”

Pe măsură ce ascultă povestea, celebritatea află că polițistul era să plătească rău curiozitatea. Toki-oki e stația radio pe care o poartă cu ei polițiştii: *talkie-walkie*. Unii îi spun *talkivalki*, alții pur şi simplu stație. Vasile a săvîrşit una din greşelile neinventariate încă în regulamentele Poliției: a intrat la concert cu stația deschisă. Timp de două ceasuri şi-a înnebunit toți şefii cu messa lui Honegger. Ceva mai rău nu putea fi decît o simfonie de Şostacovici.

„Şi - întreabă plină de condescendență vedeta - ați pățit ceva?”

„Nu, doamnă, că m-a întrebat şefu': „Şi era frumos, Vasile?". Ştiți, şefu', i-am zis prin stație, nu era frumos, dar cînd asculți înăuntru, parcă e altfel!".

Mirosul mileniului al 3-lea î.e.n.

Îl întîlnesc adeseori şi de fiecare dată sînt intrigat. Nu ştiu unde locuieşte. Deci, pot să spun că locuim în zone diferite. Avem interese diferite, prin urmare şi drumurile ar trebuie să fie diferite. El merge la bibliotecă, eu la redacție. Dacă drumul meu spre redacție e zilnic altul, cel către bibliotecă e unul singur. Totuşi, îl întîlnesc ba în Piața Unirii, ba în Giuleşti, grăbit de fiecare dată să ajungă, undeva, primul. E un omuleț mai mult lat decît scund. Obrajii-i par îmbujorați de ger, chiar şi vara. Probabil că nici nu-i atît de lat cît arată. Îmbrăcămintea îl deformează. În loc de palton, poartă trei surtuce, unul peste altul. În mîna dreaptă cară o geantă de piele scorojită, foarte încăpătoare. E veşnic îndesată cu cărți şi hîrtii. În cealaltă mînă, duce o pungă de plastic, de asemenea plină. Arată ca un provincial slab de minte, rătăcit într-un oraş străin. Sau ca unul dintre vagabonzii aceia care-şi poartă cu ei tot avutul: zdrențe, ambalaje, cartoane pentru dormit.

Din zece oameni, nouă ar avea toate motivele să-l considere un amărît, care face umbră pămîntului degeaba. Dar nu e un amărît. E un savant. Un mare cunoscător de limbi moarte. Unul dintre puținii cărturari care cunosc zece limbi. S-a născut cu acest dar, fiindcă era socotit savant încă de la cincisprezece de ani. A ştiut întotdeauna mai mult ca toți cei despre care se crede că ştiu totul. La bibliotecă are masa lui, pe care o umple cu tot felul de lucruri scoase din geacă: căni, călimări, lupe mari cu lentilele răzuite, aproape oarbe, resturi de mîncare. În jur, mesele celelalte rămîn neocupate. M-am nimerit la una dintre ele, dar n-am rezistat: răspîndea un miros nu atît neplăcut, cît străvechi. Acum ştiu că miroase a mileniul al 3-lea dinaintea erei noastre, a deltă de Tigru şi Eufrat, a morminte regale sumeriene, a depozite funerare semitice.

Din cînd în cînd, e chemat la telefon. Însuşi directorul bibliotecii vine în sala de lectură să-l ducă la telefon, îl ține de un cot, cu fină oroare. La celălalt capăt al firului se află un lord, preşedinte al Societății Regale din Anglia pentru studii orientale, un laureat al Premiului Nobel, din Denver, o celebritate de la Louvre.

„Savant, savant - spune şefa de sală cu un aer deprimat - dar nici chiar aşa! Omul trebuie să se mai şi spele!”

Femeia cu sacoşa mov

Ca să pot scrie şi publica un subiect pe zi la gazetă - şi asta de doisprezece ani, fără întrerupere -, nu de subiecte am nevoie, ci de o metodă prin care întîmplări de toată mîna şi vorba, zise de unul şi de altul, să se constituie în subiecte de povestiri şi teme de comentarii. Existînd metoda, totul devine la un moment dat subiect.

Port cu mine un carnet. Cînd ceva mi se pare interesant, cu ferment la mijloc, notez în carnet. Colegii şi prietenii se amuză pe seama obiceiului de a umbla mereu la carnet şi la pix, aşa cum te amuză ciudăţenia unui tip niţel retardat care, totuşi, se descurcă. Lucrul cu carneţelul de însemnat idei e descris într-un tratat despre muncile creierului. Cînd am avut explicaţia devenirii în timp a acelor înscrisuri de fiece zi, într-un banal carneţel de elev, am înţeles că oamenii se pot plictisi de articolele mele, dar nu şi de subiectele mele. Ai impresia că nu se întîmplă nimic demn de a fi relatat. Reţinînd acest fapt - că nu se întîmplă nimic -, băltirea timpului devine subiect.

Un prieten bun, actorul Stelian Nistor, mi-a găsit într-o zi carnetul pe birou, în redacţie şi, ca să mă tachineze, a scris imitîndu-mi caligrafia pocită, următoarele cuvinte: „Femeia cu sacoşa mov”. Dînd adică peste ele, aveam să mă întreb cu ce ocazie le notasem şi ce voiau să semnifice. Au trecut trei ani de atunci şi cuvintele mîzgălite în carnetul meu de Stelian Nistor n-au izbutit să devină o povestire. Zilele trecute, uitîndu-mă la Actualităţi, la nu ştiu care canal TV, am văzut cum, nu ştiu care primărie le distribuia săracilor pachete cu ulei, zahăr şi orez. Şi cum, sute de femei în etate se buluceau la uşă, hărţuite de ţigani, să apuce pomana. Iar, fiindcă reuşise să le umilească în halul acela pe nişte biete femei cu pensii de ruşine, primarul se umfla în pene, în faţa unui reporter şi promitea c-o să mai organizeze şi alte asemenea şedinţe de sancţionare, în public, a bătrîneţii.

Nimic nu seamănă mai bine cu o abjecție, decît fapta bună a unui nechibzuit ajuns vechil de suflete. Oare primarele acela ar fi văzut-o şi pe maică-sa în situația de a lupta, la optzeci de ani, cu o mulțime de disperați? Precis că nu. Ceea ce ar fi o jignire pentru ai tăi, merge la alții.

Dar ce legătură are incidentul cu titlul? Uite că are! Una din bătrînele, care apucase un pachet şi-l plimba prin fața camerei TV ca pe un trofeu, ca pe o atestare oficială a condiției sale de paria, de om de prisos al societății româneşti de azi, înghesuise meschina danie a primăriei într-o sacoşă de plastic mov.

Adevăruri general valabile

Inginerul pensionar, Făină, şi soția, pensionară şi ea, după ce a predat treizeci şi patru de ani mecanica fluidelor la Politehnică, obişnuiesc, la fiecare sfîrşit de lună, să cineze la „masa lor” într-un restaurant drăguț, de cartier. Cum asta se întîmplă de cîțiva ani, patronul i-a remarcat, s-a interesat cine sînt cei doi şi, fiindcă-i ştie cu pensii mici, le-a făcut o reducere de douăzeci la sută. E cadoul pentru clienții de vază ai localului şi, în secret, un mesaj de simpatie pentru un tip de intelectualitate pe cale de dispariție.

Într-o dimineață, cînd o femeie necăjită vine să se angajeze la spălatul vaselor, spunînd că are recomandarea doamnei Făină, patronul îi dă imediat de lucru. E încă o dovadă de apreciere pentru bătrîna profesoară universitară. Apoi, cînd femeia de la vase iese să fumeze o țigară, patronul o întreabă, aşa, mai mult de politețe, ce face doamna Făină.

„Ei, ce să facă? - spune femeia. Ce-a învățat şi ea. Spală vase la o pizzerie. Mai scoate un ban.”

Patronul nu se miră că distinsa şi eleganta fostă somitate a Politehnicii îşi completează pensia de mizerie lucrînd. E un adevăr general valabil că zeci de mii de intelectuali în vîrstă mor de foame, dacă nu-s ajutați de copii sau nu scot un ban, numai ei ştiu cum. Dar chiar spălătoreasă de farfurii într-o pizzerie, parcă nu prea o vedea pe doamna Făină.

„Vrei să spui că-şi pune şorțul ca dumneata şi freacă la farfurii seară de seară?!” - insistă patronul.

„Ei, nu ca mine - spune femeia - că eu n-am pe nimeni, iar domnul Făină, slavă Cerului, e încă în puteri. Trei seri pleacă madam Făină la pizzerie, că-n celelalte dom' Făină se duce el să care la cartofi, în Obor. Şi la varză, cînd e de muncă."

E un adevăr general valabil, cugetă şi patronul restaurantului, că unui bărbat nu-i cad galoanele de pe umăr dacă bate un cui sau pune varză la murat. Fie bărbatul şi un fost mare inginer proiectant de hidrocentrale, ca domnul Făină. Dar, parcă, la căratul cartofilor cu spatele nu l-ar vedea. Mai ales că nici nu-i prea bine păstrat. Un bătrînel sfrijit şi ceremonios, pe care-l ia vîntul, dacă suflă mai tare.

„Ştiam că au copii - spune patronul. Îi lasă copiii să-şi chinuie bătrîneţile în halul ăsta?"

„Copiii de azi! - zice femeia, făcînd cu o mînă a lehamite. Nu că-i lasă, dar le iau şi toţi banii. Acum, vă zic dumneavoastră, că vă văz milos, dar să nu-mi aud vorbe. Copiii umblă să-i dea afară din casă şi să le-o ia ei. Vor să-i bage într-o garsonieră, undeva, în Ferentari. Îi omoară cu zile!"

Patronul restaurantului a auzit tot felul de istorii şi încă de la oameni de seamă, cu fii şi fiice în stare să-şi arunce părinţii în stradă. La urma urmei, e un adevăr general valabil că lumea s-a umplut de jivine cu chip de om. Atîta doar că cei doi bătrînei, care vin să ia masa o dată pe lună în localul său, nu prea au aerul unora care se aşteaptă la o evacuare.

„Ia ascultă, cucoană! - zice patronul. Da' de care madam Făină vorbim?"

„Cum de care?! - se miră sincer, sincer de tot femeia. De madam Făină, care-aţi avut-o la spălatul vaselor pînă acum doi ani, cînd aţi dat-o afară că fura. Numai că nu fura ea, săraca. Veneau băieţii ei şi o aşteptau în stradă. Iar dacă nu găseau ceva în traistă, mamă, ce-o mai băteau. Da' matale, la care alde Făină te gîndeai?"

F.F. Urgent! Grigore rezolvă!

Unui redactor-şef îi place să stea de vorbă cu amărîții care vin la ziar cu lăcrămații de tot felul - de la procese pentru redobîndirea unor proprietăți pînă la cereri de slujbe şi medicamente - şi să noteze pe petițiile lor sus, în stînga, cu litere de tipar F.F.URGENT! Iar apoi, cu litere de mînă, dar cu un scris energic, de om care n-are nici o îndoială că voința îi va fi respectată, un ordin pentru unul din adjuncți: Grigore rezolvă!

Grigore ia hîrtiile de pe biroul redactorului-şef, sub privirile pline de speranță şi recunoştință ale solicitanților de pomeni şi ajutoare, şi le aruncă într-un sertar al biroului său, deasupra unui teanc cu zeci, ori poate sute de cereri, avînd în colțul din stînga sus aceeaşi rezoluție „F.F.URGENT! Grigore rezolvă!”. Grigore încuie sertarul cu grijă, fără grabă, parcă şi un pic melancolic, ca omul revenit la treburile zilnice după o înmormîntare săracă şi cu lume puțină.

Doar cîțiva dintre necăjiții primiți cu o neaşteptată solicitudine de cunoscutul redactor-şef al ziarului se mai întorc să întrebe secretara ce s-a făcut cu problema lor. Dar şi aceştia cuviincios, fără să insiste sau să facă scandal. Unii ar ridica nițel glasul, să ştie măcar dacă e cazul să revină după un răspuns, însă mişcările măsurate ale femeii şi mai ales vocea ei şoptită, de sfîntă care oficiază la uşa unui titan al actelor caritabile, ce nu trebuie în nici un chip stînjenit în sacra lui misiune, îi domolesc pe loc. Unora, pe fața cărora se citeşte o mare suferință, secretara le spune plină de compasiune: „Mergeți acasă, că Grigore rezolvă. N-a scris şeful în stînga, sus: F.F. URGENT! Grigore rezolvă?!”

„Ba da!”, confirmă oamenii muncii, cu obrazul luminat de amintirea momentului cînd faimosul binefăcător le-a ascultat păsul şi a pus mîna pe pix.

„Ei vedeți? - zice sfînta. O să se rezolve. Dacă e o treabă, care poate fi rezolvată, fiți siguri că Grigore îi dă de capăt. Să fiți voi sănătoşi, pe cîți i-a scăpat de necazuri Grigore!”

Numărul celor care pot povesti, ce om de caracter şi ce milos e redactorul-şef, e foarte mare. Se adaugă apoi o mulțime de cetățeni care nu s-au găsit niciodată în situația de a-i cere ajutorul, dar care ştiau de mult ori, mai bine zis, aşteptau de mult să se ivească şi în România un astfel de om.

„Aşadar, e posibil!" - zic ei. Trebuie numai ca să scrie cineva pe colțul unui memoriu „F.F.URGENT! Grigore rezolvă!" şi totul se rezolvă de la sine. Măcar de-ar avea țara o mie de persoane ca Grigore, adjunctul perfect, care, cînd dă şeful un ordin, face el ce face şi află soluția.

Şi nu numai disperații ce fac coadă la uşa providențialului redactor-şef îi laudă generozitatea şi promptitudinea cu care se implică în cele mai nefericite situații. Ci şi adversarii ori alți redactori-şefi, invidioşi pe charisma acestuia. Făcînd, bineînțeles, precizarea: „Mă rog, îi vine uşor, cînd are un om ca Grigore...".

Frumoasa mare

Într-un atelier de proiectare, cu planşete de lemn, albe şi răsfirate ca nişte cearşafuri puse la uscat, lucrează şapte bărbați scunzi şi o brunetă, năucitor de frumoasă, dar şi năucitor de înaltă. Frumoasa are un metru nouăzeci şi doi de centimetri. Deoarece, printr-unul din acele ciudate complexe de raportare, sfrijiții par din ce în ce mai mărunți şi mai bicisnici, deşi toată ziua nu fac altceva decît să mănînce şi să bea, frumoasa pare şi ea din ce în ce mai lungă şi mai dominatoare. Maria, aşa o cheamă pe frumoasă, e de vreo trei ani la oraş, de cînd s-a înscris la cursurile de desenatori tehnici, dar poartă încă rochiile şi puloverele şleampăte de la țară. Fapt ce dovedeşte că nu prea conştientizează obligațiile de serviciu ale unei femei frumoase. Sau că le conştientizează şi le amînă pentru nişte vremuri mai bune, cînd or s-o preocupe bărbații. Or, o să aibă prin preajmă bărbați adevărați, nu o adunătură de pitici, care în plus sînt şi leneşi.

Maria e harnică. Opt ore n-o vezi altfel decît aplecată pe proiectele ei. Şi, fiindcă nu poartă sutien, iar rochiile, cusute probabil de maică-sa, nu acoperă întotdeauna ce-ar trebui să acopere o rochie de desenatoare de un metru nouăzeci şi doi de centimetri, care se zvîrcoleşte pe planşetă cu teul şi creionul în mînă ca o şopîrlă la soare, fenomenul e în atenția întregului centru de proiectări.

Adevăratul fenomen însă, pe care n-o să-l comenteze niciodată nimeni, deoarece nimeni nu-i bănuieşte dimensiunile, e sentimentul de proprietate, născut instantaneu în toți cei şapte masculi cu dispensă de greutate, în clipa cînd frumoasa mare a păşit pentru prima oară pe uşa atelierului şi s-a îndreptat spre planşeta din centrul odăii, dislocînd straturile stătute de aer mirosind a salam şi brînză, cu zvîcniturile viguroase ale şoldurilor şi ale sînilor ei măreți. Au simțit brusc că Maria le aparține. Că aşa a vrut Dumnezeu, ca atelierul lor să fie dotat cu un bun natural, cu folosință colectivă.

Mititeii, care cu o desenatoare tot atît de arătoasă, însă pe potriva înălțimii lor, ar fi la fel de măgari ca toți bărbații din toată lumea, au pentru Maria lor numai adresări tandre şi caste. Cînd zic porcării, se scuză dinainte, iar cînd rămîn cu privirea împăienjenită de reverii erotice pe dosul ei falnic, rotunjindu-se ca un monument închinat feminității, drept în mijlocul planşetei, oftează consolați şi apoi zic în cor, deşi n-au comenzi: „Hai, la treabă, ce dracu...”.

Uneori, la gîndul că într-o bună zi Maria lor o să se mărite, pe bărbătuşi îi apucă o tînjire vecină cu disperarea. Nu-i întristează doar gîndul că fără frumoasa mare atelierul o să fie un fel de hangar nenorocit, adăpost pentru cîțiva ratați cu diplome universitare, cît ideea că fată proastă de la țară cum e, ar putea să ia cine ştie ce pirpiriu ca şi ei. Şi-ar fi nedrept.

Brigitte Nielsen, pe aeroportul din Milano

În timp ce moțăiam, într-unul din spațiile de tranzit cu bar ale aeroportului din Milano, aşteptînd îmbarcarea în avionul de Bucureşti, am zărit-o, foindu-se printre pasageri, pe actrița Brigitte Nielsen. O țineam minte din filmele lui Sylvester Stallone, pentru că avea ceva dintr-un travestit. De fapt, e exagerat să spun c-o țineam minte. Dar, fiindcă zăceam într-un fotoliu şi, de vreo două ceasuri, nu se întîmpla nimic, preumblările ei aferate dintr-un loc în altul, vădit iritată că n-o remarca nimeni, m-au scurtcircuitat: „Ia te uită?! Asta nu cumva e aia...?”.

Brigitte Nielsen e o actriță atît de proastă, încît e destul s-o vezi o singură dată făcînd pe vampa cu nervi de oțel şi oase de caratistă, că-ți rămîne în memorie cu precizarea că „e aia”. La drept vorbind, nu prezența afectată a suedezei era lucrul cel mai interesant în acele momente, ci indiferența foarte naturală a călătorilor. Brigitte Nielsen juca şi acum, cît putea ea de prost, rolul marii vedete apărînd incognito în sala de aşteptare a unui mare aeroport. Şi, la fel ca şi-n filme, n-o lua nimeni în seamă. Doar mie, deşi sînt imun la multe din trucurile celor care țin musai să fie arătați cu degetul, îmi venea să strig: „Oameni buni, dar e Brigitte Nielsen! E ea toantă şi îngîmfată, dar, oricum, e o celebritate. Trebuie să facem ceva!”.

După ce s-a cățărat pe un scaun, la bar, şi a schimbat cîteva cuvinte cu unul din chelneri, care nici el nu părea foarte emoționat c-o avea în față pe iapa platinată a lui Rambo-Mambo cel vestit, vedeta a şters-o, la fel de fudulă ca la sosire, spre un alt salon de aşteptare cu bar şi cu pasageri mai sensibili la nevoia de efuziune a starurilor.

Cînd dai nas în nas cu unul din oamenii pe care-i vezi la televizor şi pe copertele revistelor mondene, ai o tresărire, chiar dacă nu mai eşti de mult timp copleşit de admirație, ca pe vremea cînd erai tînăr şi colecționai autografe de la Dan Spătaru şi Margareta Pîslaru.

Săraca Brigitte Nielsen! Îmi venea să le strig mulțimilor de adormiți din aeroport: „O fi ea netalentată şi cam mălai mare, dar e totuşi cineva! I-ați frînt inima femeii!”.

M-am dus la bar, am luat o cafea şi am adus vorba despre actriță.

„Avem pe aici - a zis chelnerul, plictisit probabil să tot discute pe această temă - vreo trei Brigitte Nielsen, vreo patru Stallone şi tot felul de Elizabeth Taylor şi Cicciolina. Dacă mai întîrziați cîteva ceasuri, apare şi Napoleon. Într-o vreme, venea să-şi bea cafeaua la noi şi să fie admirat însuşi Stalin. Dar se aude că s-ar fi bătut cu Lenin, care ne vizita numai seara, veşnic beat, şi l-a umflat Poliția. Aici, la Milano, avem o colecție frumuşică de nebuni şi închipuiți, Nielsenele astea, de la Roma, se pare că-s cele mai reuşite.”

Despre ce-şi vorbesc cîinii, noaptea

Către miezul nopții, cîinii din curțile oamenilor şi maidanezii încep să urle şi să latre unii la alții. Ca şi cum asta au aşteptat toată ziua: momentul în care pot, în sfîrşit, să comunice, fără grija oamenilor.

În spatele blocului meu, se adună vreo zece cîini vagabonzi, iar din ogrăzile unor case, semănînd mai mult a gospodării din tîrguri uitate de Dumnezeu decît a locuințe din Capitală, răzbeşte schelălăiala supărată a altor şapte-opt. Maidanezii se hîrjonesc şi se cățelesc într-o veselie. Ca invitații la un simpozion care ştiu de la alte simpozioane că e vorba, de fapt, de un chef, de o orgie, nu de o întrunire ştiințifică, în vreme ce omologii din spatele gardurilor mai mult se vaită şi-şi mîrîie frustrările.

„Vrem şi noi, vrem şi noi!” zic şi cîinii din curți, stîrniți de forfota excitată a vagabonzilor, de urletele stinse de solidaritate ce se aud de pretutindeni, din pădurea de blocuri, de mîrîitul autoritar al unor dulăi răpciugoşi, dar cu multă experiență de viață. De viață de cîini fără stăpîn, bineînțeles, care ziua par să-şi accepte soarta, însă noaptea sînt şi ei cineva. Noaptea, după ce lumea a adormit, după ce maşinile s-au rărit, iar cîinii pot să-şi clameze în voie condiția de ființe libere.

Dacă n-ai somn şi nu simți că turbezi din cauza dezmățului care se încinge în plin centrul oraşului, a vastei constelații de congrese nocturne primind ecouri frățeşti din toate direcțiile, reuşeşti să desluşeşti cîte ceva din cele ce-şi spun cîinii.

Cam tot ce-ți vine şi ție să spui, din cînd în cînd, însă n-ai curaj ori nu ai ocazia. Cînd nu mai vrei să ştii de stăpîni şi să-ți ții gura, cînd îți vine să țipi de neputință, cînd îți dai seama că meriți mai mult decît ce-ți e dat să ai. Şi, ce-i mai important, cînd simți că nu te mai înțelegi cu nimeni.

E foarte greu să-ți stăpîneşti disperarea, cînd haitele de maidanezi sfidează un întreg oraş cu hărmălaia lor. E greu să ți-o orientezi într-o direcție folositoare. Trece o jumătate de ceas şi somnul nu vine. E tîrziu de tot şi haita e tot mai gălăgioasă. Noaptea şi mulțimea dezlănțuită de maidanezi au pus stăpînire pe oraş. Dacă deschizi însă fereastra şi îți limpezeşti nițel gîndurile, ura pe cîinii ăia, care nu te lasă să te odihneşti ca să fii

bun dimineața pentru slujbă, pare să se fi dus. E înlocuită de o ură mai mare, confuză. Poate de ura pe viața pe care o duci. Ce-s de vină cîinii că nu dorm o dată cu noi?

Bărbat odihnindu-se cîteva minute pe o bancă

Pe aleile principale ce duc spre Casa Scînteii, se găsesc nişte bănci de lemn, din cele pe care le întîlneşti numai prin parcuri. Careva le are cu inventar, le vopseşte, pliveşte iarba din jur, dar oameni obosiți, care să se odihnească pe ele, nu vezi niciodată. Oamenii cu treburi la Casa Scînteii n-au ochi pentru băncile astea. Din oricare parte a oraşului ai veni, drumul spre Casa Scînteii e foarte lung. Iar aleile din stînga şi din dreapta fostei statui a lui Lenin te fac să te simți ca un alergător de maraton pe ultima sută de metri.

Am bătut de mii de ori drumul spre Casa Scînteii. Însă, pînă şi în zilele în care mă duceam la redacție ca să ard gazul, am iuțit pasul pe ultima sută de metri. Clădirea aceea cenuşie şi mătăhăloasă exercită, probabil, o atracție perversă, suge spațiul, absoarbe mulțimile, te vrea mai repede în vintrele ei reci de beton.

Într-o zi cu soare, o voce venind parcă de nicăieri, dacă nu cumva din depozitul de frustrări, amînări şi neputințe aflat în fiecare din noi, mi-a spus c-o să mă simt minunat, dacă o să stau măcar cîteva minute pe-o bancă, să mă bucur de căldura uneia din ultimele zile frumoase de noiembrie.

În minutele în care am făcut şi eu, în sfîrşit, primul lucru cu adevărat plăcut, consolator, plin de sens într-un infinit de zile înşirate aiurea, fără nici o direcție, fără nici un înțeles, fără nici un profit sufletesc, mi s-au întîmplat cîteva chestii care merită a fi povestite.

Toate persoanele, cu care mă cunoşteam, m-au întrebat ce-am pățit, dacă mă simțeam bine. Cînd le-am răspuns că tocmai de aia mă oprisem pe bancă, fiindcă voiam să mă simt bine, unii au crezut că-i iau peste picior şi au plecat vădit ofensați, alții s-au depărtat derutați, cu senzația că puteau totuşi să facă ceva pentru mine, să mă ajute, să mă salveze, însă nu realizau ce. Un om care se opreşte cînd toată lumea aleargă, cînd toată lumea se duce undeva şi se întoarce, la fel de grăbită şi de motivată, trebuie, nu-i aşa?, ajutat să se facă bine. Cîteva persoane, pe care de asemenea le ştiam după figură, dar numai atît, au socotit că

venise momentul să-mi ceară un serviciu. Există o mulțime de astfel de indivizi cărora, cînd te văd stînd, deşi nu le lipseşte nimic, se simt datori să te abordeze, ca să-ți ceară ba una, ba alta. Ca să nu rămîi cumva fără treabă.

Un punct de vedere asupra situației, şi încă unul foarte acut, au avut şi necunoscuții.

„Io-te-l şi p-ăsta cum stă!” ziceau privirile lor. Ca şi cum, faptul că mă coceam o vreme la soare, în vreme ce ei alergau ultima sută de metri, era de natură să pună o întreagă ordine a lucrurilor sub semnul întrebării. „Du-te, măi, omule şi odihneşte-te-n altă parte - ziceau uităturile lor piezişe şi contrariate -, nu aici unde se aleargă! Ce, parcă noi n-am sta un pic! Dar nu se poate. Trebuie musai să ajungem undeva! Nu ne sfida, cu banca aia a ta, pe noi, cei care n-o să ne aşezăm niciodată!”

Omul care a luptat cu cenzura

Poetul V, deşi avea înfățişarea şi întreg felul de a fi al unui negustor de cereale căruia afacerile-i mergeau din plin şi nu mai prididea cu chefurile după fiecare tranzacție cu *gheşeft*, trecea drept avangardist, fiindcă plasa în absolut toate poemele sale, fie că se simțea nevoia, fie că nu se simțea deloc, cîte un cuvințel-două din dicționarul pereților de veceuri publice. După ce s-a stabilit, prin anul `75, în străinătate, unde şi-a urmat adevărata chemare, nu pe aceea de poet, ci pe cealaltă, mai viguroasă, de angrosist cu făinoase, a dat mai multe interviuri în care a povestit cum a luptat el cu cenzura din România, la primul şi ultimul său volum de versuri apărut la Bucureşti. Şi cum a învins-o.

Unul dintre aceste interviuri, reluat după 1990 de mai multe publicații literare cu ocazia vizitelor pe care fostul poet le-a făcut în România, ca să cumpere grîu şi să vîndă spaghetti, evoca întrevederile cu redactorul-cenzor al editurii în termenii manualelor de istorie, cînd relatează războaiele lui Ştefan cel Mare cu turcii.

Un amic de odinioară de-al poetului, care cunoştea fondul intim al tratativelor, mi-a spus că faimoasele confruntări ale lui V cu cenzura au avut în litigiu un singur cuvînt - căcat - pe care V îl folosise de

treisprezece ori. Şi că victoria spiritului revoluționar asupra forțelor retrograde, care voiau să-i încătuşeze inspirația, se concretizase în faptul că, deşi cenzorul era hotărît să scoată din carte toate cele treisprezece utilizări, poetul reuşise pînă la urmă să păstreze şase.

Relația cantitativă fusese discutată la cel mai înalt nivel, în sensul că, în secția care păstorea editurile din CC al PCR, o minte mai luminată încercase să-i demonstreze şefului său, în ce fel, pentru România acelor vremuri, „dădea bine afară" dacă li se lăsa poeților oarece libertate în regimul unor cuvinte şi expresii fecaloide. La cele o sută douăzeci de pagini cîte avea volumul, treisprezece rahați reprezentau desigur o sfruntare. S-ar fi ştiut, dacă rămîneau toți treisprezece, că poetul biruise partidul. Între opt şi zece, încă mai putea fi vorba de o izbîndă a avangardismului şi de un semieşec al comunismului. Sub şase prezențe însă dezbaterea rămînea în cadrul strict al esteticii.

În interviul cu pricina, poetul se lăuda cum reuşise el să obțină „maximum posibil" într-un timp în care alții, mai puțini convinşi de importanța misiei lor de poeți, ar fi cedat. Adică, şase dintr-un total ideal de treisprezece. Numai că acum nu le mai spunea neaoş „căcați", ci „viguroase accente avangardiste".

Indivizi speciali

Prin anii `80, într-o pădure de la marginea Bucureştiului, a fost găsit cadavrul „mutilat în condiții speciale" - cum specificau rapoartele Miliției judiciare - al unui tînăr pe care-l vedeam uneori prin birourile redacțiilor publicațiilor literare, fără să ştiu nici cine era, nici cu ce se îndeletnicea.

Se zvonea că era vorba de o răzbunare în lumea - şi ea „specială" pe atunci - a homosexualilor. Povestea era grețoasă şi am găsit-o şi mai neverosimilă, după ce am aflat că, datorită timbrului aparte al vocii sale, tînărul era solicitat să citească la radio ştirile despre inundații, cutremure, carnagii pe şosele sau veştile funerare de interes național.

Ce fel de timbru avea? Unul special. Cînd îl auzeai rostind cu un glas cavernos şi uşor imperativ frazele lemnoase ale unor texte elaborate în cancelariile CC-ului, simțeai că eşti definitiv sub vremi. Vocea aceea te

oprea în loc şi te obliga să-ți însuşeşti imediat şi necondiționat tezele momentului. Era însăşi vocea destinului.

De altfel, tînărul şi avea chipul unuia care nu primea tot timpul decît veşti proaste: o față osoasă de cal, lungită de o veşnică aşteptare. Cînd am aflat mai multe din secretele existenței sale de „individ special", mi-am explicat şi senzația de stinghereală pe care o manifesta cînd îi vorbeai, îi citeai în ochi întrebarea: „Oare ştiți cu adevărat cine-s eu?".

După ce toată povestea s-a terminat, iar la radio comunicatele oficiale, anunțînd decesele unor personalități ori evenimente rutiere, grave, au fost citite de un alt ins cu o voce specială, numai bună să-ți strecoare în suflet o stare nedefinită de teamă, cei care avuseseră de-a face cu omul, fie că-i publicaseră doar articolele, fie că dialogaseră mai mult cu el, au început să-şi amintească tot soiul de lucruri care spuneau, de fapt, că printre noi se găseau probabil şi alți indivizi speciali, cu obiceiuri şi îndeletniciri bizare.

Un coleg şi-a amintit că, în săptămînile ce-au urmat cutremurului din 4 martie 1977, tînărul a dispărut, că a fost crezut mort, iar cînd a reapărut, era însoțit tot timpul de un bărbat de vreo cincizeci de ani care nu-l scăpa nici o clipă din vedere. Asta putea însemna că, ştiindu-i-se apucăturile, fusese închis în vreun birou de-al Securității şi dus la Radio ca să citească ştirile rele sub pază, ferit de ochii lumii. Mai însemna că era lăsat să-şi facă de cap, aşa cum, de pildă, călăilor trebuie să le accepți felul de viață, oricît de neobişnuit ar fi fost acesta, fiindcă alți călăi ar fi putut să aibă vicii ori patimi şi mai stînjenitoare.

Nu era recomandabil să zgîndăreşti abjecția, fiindcă riscai să dai de alta şi mai mare.

Unii oameni sînt hărăziți cu voci de aur, dar pentru alții pînă şi felul lor de a vorbi e o damnare.

Drumul care urcă adine, spre niciunde

Titlul pare lipsit de sens, însă un asemenea drum există. Cu ani în urmă, am însoțit cîțiva pescari şi vînători din Montreal într-o zonă cu păduri nesfîrşite şi lacuri reci, bogate în peşte. Ca să ajungem în locul unde grupul îşi făcea tabăra în fiecare an, am mers întîi pe o autostradă, apoi caravana de maşini a apucat-o pe o

şosea regională, perfectă, ca toate şoselele canadiene. La un moment dat, după ce am urcat vreo trei sute de kilometri spre niciunde, fiindcă pe hărți fîşia de asfalt nu ducea către o aşezare omenească, ci spre un simplu marcaj geografic, am văzut nişte panouri mari pe care scria că mai departe nu mai găseam nici agenți de poliție, nici telefoane, nici benzinării. Şi că era prudent să ne întrebăm, dacă intenționam să înaintăm spre Nord, cu ce aveam să ne întoarcem.

Maşinile s-au oprit, pescarii şi vînătorii şi-au verificat stațiile radio, au evaluat, cu o gravitate, pe care o găseam exagerată, rezervele de benzină, au controlat trusele de prim ajutor, au numărat sticlele de *whisky*, munițiile şi undițele. Parcă făceau un inventar de predare-primire a gestiunii.

Excursia a fost o plăcere, însă, în zilele pe care le-am petrecut în pustietățile alea, am consumat în subconştient un soi de frică nouă, de înstrăinat. Simțeam depărtările, fără să-mi fie prea clar față de ce. La urma urmei, Montrealul se găsea mai departe de Bucureşti, ca tabăra aceea de Montreal.

Cînd am revenit în oraş, mi-am propus să mă gîndesc altă dată la drumul care ducea spre nicăieri şi, probabil din cauza senzației de culpă ce urmează oricărui acces de teamă, am reuşit.

De la o vreme, visez că mă aflu din nou în coloana de *jeep*-uri, care pleacă din Montreal spre Nord. Dar că, de astă dată, planul e mult mai ambițios: vom merge mai departe, tot pe un drum asfaltat, deoarece în Canada pînă şi potecile trebuie să fie perfecte. Însă, unde ne vom opri, nu-mi spune nimeni. Le cer să-mi arate măcar pe hartă încotro ne îndreptăm, dar prietenii zîmbesc secretos, se uită cu subînțeles unii la alții şi răspund: „Care hartă, că sîntem primii care o să ajungem acolo?”.

E un vis cu un miez de parabolă în el. Aşa socotesc, deşi excursia cea adevărată era mai plină de parabolă ca orice vis. Dacă trece destul timp, astfel ca lucrurile să se curețe de amănunte, tot ce ni se întîmplă aduce a mit. Numai că în vis, mi-e mai frică de depărtări, decît mi-a fost în realitate.

Tălmăcirea

În perioadele în care mă ajung din urmă oboseala şi grijile, visez, noapte de noapte, că trebuie să prind un tren, dar, din tot felul de cauze, deşi sînt la cîțiva paşi de gară şi s-ar părea că reuşesc, mă trezesc şi nu ştiu niciodată dacă am izbutit să urc sau nu.

E un travaliu suportabil, întrucît pricinile, care mă împiedică să ajung la timp la casa de bilete, sînt banale. Ori, mai bine zis, cunoscute. În fiecare vis, mi-l amintesc pe precedentul, ştiu ce obstacole am de întîmpinat. Ce-i ciudat, la aceste vise, e că n-au nimic ciudat în ele, nimic supranatural, de natură să mă înspăimînte. Iar ce-i cu adevărat semnificativ, e că se desfăşoară cam după acelaşi scenariu la toți oamenii cu care am discutat, ca să văd dacă mai pierd şi alții trenul în somn.

Nu e nevoie să consult un tălmăcitor de vise ca să realizez ce sens au. Îmbătrînim - ăsta-i sensul - şi înțelegem că, de acum înainte, o să pierdem multe trenuri. Unii, pe toate.

Cîteodată, mă întreb ce visa lumea înainte de a se fi inventat trenul? Ce parabole dezvolta odinioară creierul uman, în somn. Pierdeai poştalionul? Trebuia să fii într-o zi anume, undeva şi îți murea calul? Şi reversul medaliei: de ce musai să visezi trenul, cînd poți visa că ratezi avionul?

Chiar şi în nopțile în care aveam somnul scurt şi fracționat de teama că n-o să fiu la vreme la aeroport, nu avionul de Paris, New York sau München visam că-l pierd, ci tot acceleratul. Nu ştiu niciodată unde o să mă ducă trenul pe care trebuie, neapărat, să-l prind. Simt că e imperios necesar să mă văd urcat în el, dar ce are să se întîmple mai departe, pare să nu fie problema mea. Problema mea e că, de fiecare dată, visul se înfiripă cu temerea că iar o să se ivească nu ştiu ce chestie şi o să fiu pe peron doar ca să văd cum ultimul vagon dispare în zare. În fiecare noapte, îmi lipseşte doar un minut ca să prind, în sfîrşit, trenul.

O singură dată visul n-a mai avut desfăşurarea unui coşmar acceptabil. O singură dată am visat că alerg spre stația de tramvai şi tramvaiul e în stație, că iau autobuzul şi autobuzul merge ceas, că la casa de bilete nu e coadă şi că reuşesc să urc în tren cu un minut înainte de a se da semnalul de plecare. Numai că,

aşezîndu-mă pe locul meu în compartiment, după ce mi-am pus geamantanul în cuşeta pentru bagaje, i-am auzit pe vecini zicînd că, la întîrzierea pe care o avea trenul, pierdeau precis legătura la Simeria.

Abia atunci am avut prima spaimă, atunci am transpirat pentru prima oară în somn. Ce treabă aveam eu la Simeria? Şi ce legătură pierdeam? Erau parcă mai plăcute visele în care pierdeam trenul, decât acela în care mă urcam fără să ştiu unde o să ajung şi, dacă ajung într-un loc, ce-o să fac acolo? Te obişnuieşti pînă şi cu coşmarurile. Unul nou poate să le facă pe cele vechi să pară balsamuri sufleteşti, nu chinuri fără de capăt.

Anul 1953 - O nuntă ca-n poveşti

Un flăcău şi o fată din Ardeal hotărîseră să se ia. Cum se obişnuieşte la țară, pregătirile au cerut timp. Toate neamurile au muncit la sarmale şi la ciorba de potroace. Fiind nunta unui fiu de învățător, se conta pe prezența a o sută de oaspeți. Chiar atunci s-a întîmplat să moară Stalin. Primarul şi şeful de post au fost înştiințați că toate activitățile culturale se suspendă.

„Dar nunțile?” au întrebat ei.

„La nuntă se cîntă. Deci e activitate culturală!”

Primarul şi şeful de post, care erau invitații de bază, au prelucrat indicațiile venite de la partid, cu familiile tinerilor şi s-a găsit o soluție: nuntă fără lăutari, deci lipsită de elementul distractiv-cultural. Nici popa n-a avut voie să cînte. Şi-a ținut slujba ca o lecție de muzică pentru surdo-muți. Ca o ultimă precauție cu caracter cultural şi politic, pentru invitații cu darul beției, masa a fost pusă într-o pivniță.

„Dac-or începe să urle, măcar să n-o facă în gura mare.”

A fost cel mai tăcut şi cel mai mocnit început de nuntă din cîte se pot imagina. Oamenii se înțelegeau din priviri. Cui nu i se spunea că a nimerit la o nuntă, pleca absolut convins că se celebra un parastas. După cîteva ceasuri, cei din fundul pivniței n-au mai putut să se abțină şi au dat petrecerii un caracter

cultural-artistic foarte original. Cu convingerea că din adîncuri nu răzbeşte nici un sunet, au zbierat mult mai tare decît ar fi făcut-o dacă ar fi băut afară.

A doua zi a fost arestat tot satul, iar procesul a fost şi el unul cultural. Aşa s-au pronunțat şi sentințele: pentru grave devieri de la linia culturală a partidului. Cei mai mulți dintre arestați au fost băgați în celule cu profesori universitari, medici, studenți, ofițeri superiori. Ca toate întîmplările adevărate, nici aceasta n-are un sfîrşit. N-are nici măcar o morală. Deşi e practic imposibil de stabilit o legătură între o nuntă şi comunism, nici o altă nuntă din tot lagărul socialist nu a produs un număr mai mare de anticomunişti. Dar şi de oameni de cultură, cu cîteva clase elementare la bază.

Ardei copți, în ulei şi oțet

Un prieten a spus, la o petrecere în familie, că, pentru el, fericirea e atunci cînd se îndoapă cu cartofi prăjiți şi chiftele cu mult mărar şi usturoi. Deşi i-am pomenit vorbele în mai multe rînduri, le-am luat drept ceea ce de fapt şi erau: o excentricitate. Dar numai pînă în ziua în care, într-o cîrciumă cu bucătărie bună, patronul mi-a recomandat cartofii prăjiți cu chiftele.

Fiind mai mulți la masă, am comandat toți acelaşi lucru. Poate că ceilalți ar fi poftit alte bucate, dar, fiindcă le-am citat atît de originala definiție a fericirii dată cîndva de prietenul gurmand, au convenit că merită s-o încerce. Mai ales că definiția avea şi un corolar: cartofi prăjiți cu chiftele abia ridicate din tigaie sînt şi mai buni dacă nu-i mănînci singur. Pînă a venit comanda, un chelner a pus pe masă, în dreptul fiecăruia, cîte o farfurie cu trei ardei copți, în ulei şi oțet. Bineînțeles că n-am mai aşteptat chiftelele şi am mîncat salata de ardei copți.

De aici a pornit totul, de la amănuntul că i-am cerut chelnerului să-mi mai aducă o porție de ardei copți. Deşi îmi plac la nebunie, n-am avut niciodată în față atîția ardei copți, cîți aş fi poftit. Am acumulat, ca să zic aşa, o nebănuită neîmplinire, neînregistrată de cărțile de psihologie: dorul de ardei copți, în ulei şi oțet. Iar de la o

dorință neîmplinită, nu contează cît de mare e aceasta şi în ce privință se manifestă, pînă la legendă nu mai e decît un pas.

Cum terminam o porție de trei ardei, cum chelnerul mă servea cu alta. Amicii au rîs la primele patru porții, dar cînd am zis că renunț la cartofii prăjiți cu chiftele ca să capăt alte şi alte porții de ardei copți, pînă ce aveam să-i spun chelnerului să se oprească, nu numai tovarăşii de banchet, dar şi patronul au luat un aer grav, de persoane jignite. N-ar fi ştiut să explice de ce considerau revolta mea pantagruelică un afront, însă era limpede că aşa gîndeau. Le stricam seara. Cînd a venit nota de plată, am ştiut că înghițisem 24 de ardei copți, în ulei şi oțet. Şi am mai simțit că nu-mi rezolvasem pînă la capăt frustrarea. Aş mai fi halit vreo cîțiva.

Mecanismele legendelor, fie acestea şi penibile, sînt aceleaşi, indiferent de referințe. Parcă numai de ardei copți am fost noi lipsiți în viață?! Multe lucruri simple, la îndemîna celui mai oropsit copil, mi-au fost refuzate, fără să înțeleg nici astăzi de ce.

Omul meu

De foarte mulți ani, nici nu mai țin minte de cîți, în aceeaşi zi din noiembrie, primesc o scrisoare de la cineva care mă urăşte. Nu ştiu cine-i persoana şi de ce-mi trimite scrisoarea asta numai în noiembrie, într-o zi anume, riguros aceeaşi. Nu ştiu ce semnificație au pentru el luna, ziua, continuitatea şi înjurăturile, care şi ele-s la fel, în fiece an. Un om, care urăşte aproape de douăzeci de ani, atît de egal şi de consecvent în manifestări, trebuie respectat, exact ca unul care mă iubeşte.

Anul acesta însă, omul meu nu mi-a mai scris. Au trecut nişte zile bune de cînd ar fi trebuit să primesc mesajul său, dar scrisoarea întîrzie. La o persoană, care vreme de două decenii a izbutit să-mi trimită cu atîta promptitudine mărturisirea unui simțămînt, nu contează că-i vorba de ură sau de simpatie, întîrzierea semnifică un fapt foarte grav. Omul meu a pățit ceva. Ori e bolnav ori a murit. Ori, şi mai rău, nu mai mă urăşte! A obosit sau a uitat de ce mă urăşte.

Se întîmplă şi asta, să munceşti şi să nu bagi de seamă c-ai pierdut obiectul muncii. Situația mă prinde pe picior greşit, deoarece scrisoarea aceasta, de la începutul fiecărui noiembrie, era unul din puținele lucruri foarte sigure din ultimii douăzeci de ani din viața mea. Nu trebuia să fac nimic, nu era nevoie să mă agit, să am probleme de conştiință, să-mi fac griji cu sănătatea. Scrisoarea venea sigur. Iar cînd sosea, ştiam că a mai trecut un an. Şi că, într-o lume în care nimic nu durează, puteam conta veşnic pe ceva. Aşadar, e posibil ca de acum înainte să nu mai primesc de la omul meu scrisoarea conținînd, cu unele modificări de umoare aproape insesizabile, dovada unei uri de moarte. Unii se pot întreba ce-i atît de important în faptul că am măsura exactă a urii cuiva. Deşi întreg ritualul de două decenii al epistolelor îmi spune că omul meu are probabil un soi de obsesie ce se poate trata la psihiatru, relația noastră - mai bine zis relația mea cu omul meu, în problema noastră - îmi spune că numărul persoanelor, care ar avea motive să mă urască, e mai mare de unu. Că le-am făcut rău unor oameni şi nici n-am băgat de seamă. Că toți ar trebui să le cerem iertare unor oameni cărora le-am stricat, fără să ştim cum, viața, de vreme ce viața atîtor români e atît de plină de ură.

Eu măcar ştiu de unul. Omul meu.

Autobuzul 197

Bucureştiul e unul din acele oraşe, pe cît de înghesuite, pe atît de lățite, în care, oricît de sărac şi jegos ar fi cartierul tău, ai cel puțin consolarea că dincolo de el dai peste altul şi mai amărît.

Oricît de mărginaşă ar fi strada unde te-a surghiunit soarta, există şi uliți mai nenorocite în comparație cu care fundătura ta, chiar dacă nu se poate spune că e aproape de centru, e măcar în oraş.

La fel e şi cu autobuzele ce străbat aceste periferii înțesate cu blocuri de zece niveluri, în spatele cărora creşte grîul şi gunoaiele se aruncă în gropi cu nume de sate şi de suburbii. Gunoaiele din centru, bineînțeles.

Oricît de veche şi de terminată ar fi rabla care te scoate în fiecare dimineaţă din capătul tău de lume, ca să te ducă la serviciu, e destul să treci graniţa cartierului următor ca să descoperi alta şi mai ponosită. Curse hodorogite, cu trasee lungi care taie Capitala de la Sud la Nord şi de la Est la Vest. Dar numai pe străzi ocolitoare, desfundate şi jegoase, pe şosele de centură, la distanţă mare de Cotroceni ori Băneasa.

Rătăceşti năuc prin pădurea de blocuri şi, deodată, dai de un cimitir sau de un maidan. Iar în colţ - minune cerească! -, de o staţie de autobuz. De una din acele staţii prăfuite, unde mai mulţi cetăţeni, cu priviri adormite, aşteaptă.

Par să aştepte în colţul cimitirului de cînd s-au născut. Iar dacă, aşa cum se întîmplă adesea, maşinile îşi fac de cap şi pleacă mai devreme la garaj sau şoferii şi-au luat liber, par dispuşi să nu se mişte de acolo o veşnicie. Dacă ar exista în zonă şi altă linie de autobuze, poate s-ar enerva. Ar aştepta un ceas-două şi ar porni-o pe jos, cîteva staţii, pînă la capătul lui 197. Fiindcă, oricît de izolată şi ignorată de primărie ar fi marginea de Bucureşti, pe unde circulă cînd are el chef, autobuzul 763, există totuşi, la numai cinci staţii distanţă, providenţiala linie 197.

Nu-s nici „o sutănouăşaptelea ăsta” mai breze. Tot scîlciate şi tot cu uşile-n vînt. Dar rabdă omul o jumătate de ceas şi uite că apar. Sînt burduşite cu popor, e drept, dar se ştie că, oricît de plin ar fi un autobuz, dacă eşti isteţ şi ai ceva practică pe linia lui 197, tot te urci.

Sînt ore ale zilei cînd afli şi un scaun liber. Te aşezi pe el, cu aerul niţel tîmp al celui care a găsit o bancnotă de zece mii, deşi era la vedere şi putea s-o ia altul, îţi potriveşti oasele şi omoplaţii în spătarul lui jerpelit şi, haida-haida, tot prin margini de Bucureşti, poţi să şi aţipeşti un timp.

Nu-i un somn nici odihnitor, nici îndestulător. Numai că, oricît de chinuită ar fi jumătatea asta de oră de somn în autobuzul 197, e un balsam faţă de înghesuiala sinistră de pe linia lui 763. Oricît de prost ai duce-o, există întotdeauna şi alţii mai disperaţi decît tine.

Deci, reuşise

Miracolele trebuie să aibă martori. Dacă un lucru ieşit din comun e istorisit doar de cel care l-a trăit, el devine povestire. Legenda e mai atrăgătoare ca realitatea. Pe măsură ce povesteşti, crezi tot mai puțin din ce ai văzut şi simțit.

În 1970, am cunoscut un academician farmacolog. Pe mine, poziția sa în ştiință şi societate mă impresiona. Pe el, nu. Îşi trădase pasiunea, marea pasiune: biologia. Savant şi academician ajunsese din greşeală ori, mai bine zis, fiindcă „aşa a vrut mămica”. Era complet dependent de maică-sa. Nu ieşise din cuvîntul bătrînei.

„Femeile din familia noastră - spunea academicianul - trăiesc mult, pînă spre 95 de ani.”

Într-adevăr, femeia s-a stins la 95 de ani. El tocmai împlinea 73.

„Acum, că mămica s-a prăpădit - a spus melancolic, dar şi cu o undă de vinovată uşurare -, voi studia serios biologia. Am toată viața înainte. Bărbații din familia noastră trăiesc şi ei mult.”

Omul care ajunsese savant în farmacie, de nevoie, contra chemării care-l îndrepta spre biologie, a început, în sfîrşit, să se bucure de viață. După doi ani, arăta şi mai vioi. Reluase o serie de experiențe abandonate în 1953. Făcuse zece ani de puşcărie la „politici”, pentru un motiv de care, şi-n 1973, după douăzeci de ani, amintea rar şi cu jumătate de gură. Totul se petrecuse prea repede ca să fi fost adevărat! El a spus propoziția cu care am început această povestire: „Miracolele trebuie să aibă martori.” Dacă n-au martori, se alege din ele numai o povestire. Ce se întîmplase? În 1953, fusese citat între promotorii ideii, împreună cu colaboratorii unui cîştigător al Premiului Nobel pentru biologie. Corespondase cu un american şi acesta avusese decența, deşi putea să-l ignore, să-i citeze numele în prefața studiului.

Pe vremea aceea, ruşii descopereau locomotiva, televiziunea, radioul; tot ceea ce era important în ştiință, era musai invenție sau descoperire rusească. Farmacologul a stat închis zece ani, pentru că nu decontase ideea la ruşi. În plus, maică-sa a fost foarte supărată pe el. Rezulta că, în loc să se țină de farmacie, pierdea timpul cu biologia.

În 1977, a plecat în Germania, luînd cu sine şi lucrările de savant amator în biologie. I-am regăsit numele în prospectul unor coloranți din industria astronautică. Trăise exact 95 de ani. În prospect scria: „biolog celebru”. Deci, reuşise.

O minciună care nu interesează pe nimeni

În 1980, doamna Mormînt din Haga, o aventurieră în etate, căreia „organele” noastre îi făceau mici hatîruri culturale, din motive lesne de ghicit, a invitat cîțiva artişti tineri, din Galeria ei din Olanda. Cum lucram la o carte despre graficianul M. C. Escher, am întrebat-o pe doamna Mormînt dacă nu m-ar putea găzdui un timp, şi pe mine, pentru o documentare. Cu toate că n-aveam nici o şansă să capăt viza, întrucît o rudă foarte apropiată tocmai o ştersese în Canada, datorită diligențelor bătrînei spioane, am primit-o. A fost cea mai împlinită dintre toate călătoriile mele şi singura despre care nu pomenesc decît arareori. Nu fiindcă aş avea ceva de ascuns. Dimpotrivă, pentru că am ceva de dezvăluit. Atîta doar că e genul de mărturisire căreia parcă nu-i vine niciodată momentul. Cea mai fericită dintre călătoriile mele în străinătate are la origini o mare minciună. Am plecat în Olanda cu gîndul să colind bibliotecile şi muzeele însă, după ce m-am vînturat cîteva zile prin pinacotecile din Amsterdam şi Rotterdam, am lăsat baltă documentarea şi-n restul timpului n-am făcut altceva decît să hoinăresc, să mă uit la oameni şi la case, să bat cartierele comerciale, să mă învîrt ore întregi pe străzile cu curve şi *sex-shop*-uri, să-mi fac de lucru prin porturi şi, în general, să mă bucur din zori şi pînă noaptea, tîrziu, de toate plăcerile unui vagabondaj civilizat, inclusiv de o lungă şi decentă flămînzeală românească, de turist cu salamu-n geamantan.

În fiecare seară, doamna Mormînt se interesa cum merge lucrul la textul despre M. C. Escher, iar minciuna pe care i-o serveam - cum că mergea -, era un fleac pe lîngă adevărul că uitasem cu totul de carte. Şi nu numai că n-am scris-o niciodată, dar de cîte ori văd o gravură de-a olandezului, noaptea visez că mă găsesc de o groază de timp la Haga, că aproape am uitat să mă întorc acasă, dar că evadarea a ajuns la o scadență, iar eu trebuie să-mi fac bagajele şi să revin în țară.

În vis, ştiu că ar fi urmat să mă întorc acasă în mai multe rînduri - adică în alte vise - şi că acum nu mai puteam amîna.

Noaptea trecută, am visat iarăşi că sînt la Haga, de luni sau poate de ani, că n-am altă treabă decît hoinăritul, că de-o groază de timp nu mai am nici o veste de la ai mei, dar că, afară de o vagă stînjeneală, nu am nici un complex.

Aceasta e marea minciună pe care o trăim frecvent, cu toţii şi care nu interesează pe nimeni, fiindcă nu poate fi nici măsurată, nici dovedită. Nu e nevoie de o carte de vise, ca s-o tălmăcim. N-am simţit niciodată nevoia să rămîn definitiv în străinătate, însă, în nenumăratele vise în care m-am exilat fără să-mi fie prea clar cum, n-am simţit deloc, dar absolut deloc, nevoia să revin în ţară.

Cînd mă trezesc, mi-e silă de ce mi-a trecut prin minte în somn. De aceea nu mă refer decît rar şi ambiguu la Galeria doamnei Mormînt şi la neobosita mea lălăială prin Olanda. Sînt minciuni care se leagă una de alta, pînă ce ultima şi cea mai mare explodează. Iar ce dezastru poate să producă explozia, nimeni nu ştie.

Un ilegalist multilateral cotizat

În anul 1909, unchiul Ionel din Brăila s-a apucat de negoţ cu grîu şi porumb pe Dunăre. Avea un mic remorcher şi, cînd nu căra în sus şi în jos şalandele cu grîne, muta de pe un mal pe altul români, unguri, sîrbi, turci, greci şi bulgari.

Ca să-i aducă la noi pe bulgarii certaţi cu legea, unchiul Ionel trebuia să-i mituiască pe grănicerii români. Şi invers.

În 1919, unchiul Ionel mituia, de-acum de zece ani buni, toţi vameşii, grănicerii, funcţionarii şi primarii de pe amîndouă malurile Dunării, de la Orşova la Călăraşi. Plătea, însă nu-l durea capul. Pe vremea aceea, mita era mită, nu ca azi. Unchiul Ionel era respectat nu numai de contrabandiştii şi anarhiştii din toate satele riverane, ci şi de poliţai. Atîta încredere aveau Poliţiile balcanice în unchiul Ionel, încît, în 1919, cînd bulgarii i-au cerut unchiului să-l facă pierdut în Giurgiu pe un anarhist chior, care tocmai le pusese o bombă în

Parlament, plutoane întregi de curcani de toate națiile au păzit malurile. Nu de grija chiorului, ci a unchiului Ionel. Criminali mai găseai, dar oameni de onoare, care să ia cinstit de la toți şi să dea corect tuturor, fără să rămînă dator nimănui, mai greu. În Balcani, unchiul meu era un fel de cetățean de tezaur.

Lucrurile poate c-ar fi mers multă vreme aşa, dacă, dintr-un exces de recunoştință, partidele de stînga din Bulgaria nu l-ar fi făcut, din oficiu, membru onorific, iar din 1936 nu i-ar fi trimis mereu somații să-şi achite cotizațiile restante din ultimii 17 ani.

Şi nu erau numai bulgarii.

Unchiul Ionel primea tot timpul scrisori de la o groază de formații de stînga şi comuniste din Bulgaria, Serbia, Grecia, Turcia, ba chiar şi din Crimeea, prin care i se cerea respectuos, dar ferm, cu nişte amenințări abil formulate, să-şi dea obolul, dacă mai voia să rămînă în afaceri. La un moment dat, balanța s-a stricat rău de tot: numărul partidelor comuniste, care-l scoteau cu cotizația restantă, a devenit mai mare ca al secțiilor de poliție şi al punctelor vamale unde unchiul Ionel cotiza conştiincios. În 1944, cînd alți transportori de pe Dunăre prosperau, el a dat faliment. Şi dac-ar fi fost doar atît, însă la razii, cînd polițiştii noştri scotoceau după comunişti şi-l anunțau pe nea Ionel să se ascundă ba în pivniță, ba în pod, el se trezea la poartă şi cu cîte o delegație de bolşevici bulgari. După 1945, unii încă mai umblau să-l afilieze, iar alții să-l dea afară. Astfel că, deşi scăpătat, unchiul Ionel a continuat să primească, din cinci țări balcanice, diplome, medalii de ilegalist, somații de plată, avize de excludere şi avertismente ale punctelor vamale, atît în perioada anilor de detenție, pentru delictul de contrabandă politică neautorizată, cît şi după ce a fost adjudecat definitiv şi a fost îngropat într-un steag roşu, ca membru fondator al PCR. Singurul partid la care era cu cotizația la zi, achitată însă la chestură ca să ştie sigur cui şi cît plătea.

Slujbaş la stat

Cînd lucrezi ani de-a rîndul în acelaşi birou, cu aceiaşi colegi, ajungi, din plictiseală, să faci lucruri pe care, la o adică, poți să le explici. Dar care - tot la o adică - cu greu ar putea fi înțelese.

De fapt, ar putea fi înțelese doar de alți oameni, care se plictisesc stînd ani în şir în acelaşi birou, cu aceleaşi mutre împrejur.

Am trăit o astfel de întîmplare. Într-o zi, cînd ne-am dat seama că n-aveam altceva de făcut decît să îmbătrînim în fața unei planşete goale. Un coleg s-a urcat pe birou şi ne-a zis: „Ce-ar fi să inventăm un joc de societate, de care să ne bucurăm numai noi?”. O idee banală care însă, în acel moment, ni s-a părut inteligentă. Jocul trebuia să-l inventăm venind fiecare cu o sugestie. Poate c-ar fi ieşit ceva, dacă am fi fost nişte oameni cu idei. Dar nu eram. Cea mai bună dovadă în acest sens era că ne plictiseam.

Colegul ne-a cerut să-i spunem cu ce semăna el, aşa, cum stătea cocoțat în picioare pe biroul şefului de atelier. Cineva a spus că semăna chiar cu el însuşi; altcineva, că aducea cu un prost mai mare. Răspunsuri pline de miez, dar şi încărcate de plictiseală.

O fată, despre care ştiam precis că nu se distinge prin nimic, a exclamat uimită de ce-a putut să-i treacă prin minte: „Parcă ai fi o lămîie!”.

Colegul nostru era sfrijit, mărunt şi mustăcios. Dacă țineai să-l compari cu ceva, puteai să-i spui că e ca un ardei iute, ca un pătrunjel sau ca o altă legumă, dar nu ca o lămîie. Totuşi, părerea ei ne-a umplut de entuziasm. Am rîs cu lacrimi. Şeful atelierului a ținut să precizeze că el are lacrimi în ochi ori de cîte ori mănîncă lămîi. Şi iar am rîs. Amicul de pe masă a profitat de o clipă de linişte şi a zis că se simte ca o lămîie tăiată felii. După care, deşi nu vedeam legătura, şi-a dat jos pantalonii.

Asta ne-a adus într-o stare de veselie vecină cu isteria. Lămîia tăiată în felii subțiri a început să danseze din buric şi să cînte cu inflexiuni orientale: „M-a făcut mama artist, ziua vesel, noaptea trist”.

Ar fi fost o zi reuşită, cea mai reuşită dintr-o suită de zile apăsătoare, bătrînicioase, dacă pe uşă n-ar fi intrat directorul. Era un bărbat înalt, ursuz, care probabil că arăta mai ursuz decît îl îndemna firea, din cauză că se uita cruciş. Rîsul ni s-a stins de pe buze. Singurul care continua să se simte bine era lămîia în chiloți. Directorul mi-a spus că mă aşteaptă în cabinetul său. M-am dus, întrebîndu-mă dacă merita să-i explic ce se întîmplase, din moment ce tot avea să mă dea afară. Îi eram antipatic. Nu ştiam de ce. Unii oameni nu

reuşesc să se înțeleagă din motive genetice. Sau din cauze care nu pot fi desluşite, oricît te-ai strădui. Directorul m-a primit oarecum calmat. Mi-a spus că ar fi dispus să uite totul, dacă reuşeam să-i povestesc, pe scurt, ce ne apucase.

„Pe scurt, e greu de povestit”, am zis.

„Atunci, încearcă pe larg”, a insistat el.

„Cred că nici pe larg nu pot să povestesc”, am zis.

„În esență, e vorba de faptul că un coleg, cel urcat pe birou, crede că e o lămîie tăiată în felii subțiri, pe o tavă turcească. Desigur, pot să vă istorisesc cum s-a ajuns aici, dar nu cred că o să vă amuze. Ar trebui să vă plictisiți de moarte ca să aveți destule motive să vă distreze asta.”

Directorul mi-a spus că pot să plec şi că va lua măsuri. Am aşteptat cîteva luni să fim sancționați, dar nu s-a întîmplat nimic. Într-o zi, secretara directorului, o fată de treabă, care ne şoptea din cînd în cînd ce se petrece în Consiliul de conducere, ca să ştim la ce trebuie să ne aşteptăm, mi-a povestit că, după părerea ei, şeful începea să se țicnească. L-a surprins urcat pe birou, dansînd. I-am zis că nu e un semn de țicneală, ci mai degrabă o dovadă că fusese grav bolnav şi începea să se vindece.

E o poveste sau e adevărat?

Am băut, cîndva, o cafea foarte bună la Cluj, într-un local cu vreo cinci mese. Mi-a preparat-o chiar patronul, întrebîndu-mă cu de-amănuntul cum voiam să fie: mai dulce, mai amară, mai aşa, mai pe dincolo. Am pus excesul său de amabilitate pe seama faptului că eram singurul muşteriu al dimineții, dar şi al obiceiului ardelenesc de a face dintr-un *expresso* ca la Roma acasă, un adevărat ritual. Faptul e că am ținut minte şi aroma de *Lavazza cream*, şi clinchetul linguriței. Iar cînd m-am dus din nou la Cluj, după trei ani, primul drum de la gară a fost la domnul Ioşka cel ceremonios.

De astă dată, mesele erau pline, aşa că am luat loc la bar. Servea tot patronul, care mi-a aruncat o privire întrebătoare şi eu i-am spus că doream o cafea mică. Pînă acum, nimic deosebit. Povestea abia aici începe să aibă un *schepsis*, fiindcă omul acela, pentru care nu puteam fi decît un client oarecare, m-a întrebat cum se întreabă între ei lorzii, care nu-şi schimbă de la o zi la alta preferinţele: „Să fie ca acum trei ani?”.

Aceasta e toată întîmplarea şi nimic altceva, iar dac-ar fi s-o istorisesc mai multor persoane, de mai multe ori, m-aş opri la întrebarea: „Să fie ca acum trei ani?”, adică la lucrul care m-a surprins, la memoria unui fapt atît de banal, cum e mica hachiţă la prepararea cafelei unui consumator ca nenumăraţi alţii.

Dar iată, spun povestea, ascultătorii se amuză, le place poanta, însă nu mă cred. Zic că n-are cum să fie adevărată. Precis că atunci s-a petrecut nu ştiu ce, de m-a ţinut minte.

Ascultătorii sînt preocupaţi de adevărul şi de minciuna care pot să încapă în cea mai nevinovată poveste. De la un timp, oamenii au devenit atît de suspicioşi, încît nici nu îndrăznesc să precizez că, a doua oară, eu m-am dus la Cluj numai pentru a bea o cafea. Dar nu orice cafea, în nu contează care local, ci cafeaua *expresso* din casa aceea unde, fără nici un motiv special, m-am simţit atît de bine, că şi azi mă întreb: care să fi fost motivul?

Întîmplarea face parte din categoria lucrurilor simple şi bune, în care nu mai credem. Cum să te duci pînă la Cluj, doar pentru o cafea? Dar eu de fapt, nu pentru cafeaua lui Ioşka m-am dus. Am făcut-o ca să văd dacă mai pot trăi încă o dată, ce am trăit atunci.

Aceasta e regula dintîi a lucrurilor simple şi bune: să se petreacă tot timpul la fel, necondiţionat, indiferent de convulsiile din societate. De ce să strice o tîmpenie a Guvernului, gustul cafelei dintr-un mic local din celălalt capăt al ţării? Şi de ce să nu mă ţină minte Ioşka? Ce altceva trebuie să ţină minte un meseriaş al cafelei, dacă nu gusturile clienţilor, chiar cînd aceştia îi trec pragul la trei ani o dată? Că doar nu şi-a deschis cafeneaua pentru lucruri complicate şi rele, de care vrea să uite imediat! Suspicioşii au motivele lor ca să nu mă creadă. Dovadă că povestea stă, totuşi, pe o mare minciună. Nu e vorba de cafeneaua lui Ioşka din Cluj. E vorba de cafeneaua lui Amato, din Ravena.

Burlacul

Am locuit cîteva zile în locuința unui burlac, fumător de pipă, la al cărui televizor totul se vedea ca prin ceață. Deoarece plecam dimineața şi mă întorceam noaptea tîrziu, dădeam drumul la aparat, doar fiindcă în casă exista unul.

Nici burlacul care, lucrînd pe un taxi în schimbul doi, venea să se culce şi mai tîrziu decît mine, nu se omora cu privitul. Asculta uneori ultimul buletin de ştiri, moțăind cu pipa-n gură, ecranul alburiu avînd şi asupra lui un efect sedativ. Cînd se-ntîmpla să ne nimerim amîndoi acasă, discutam despre faptul că televizorul ar fi trebuit dat la reparat, întrebîndu-ne dacă nu cumva depanatul, la starea în care se găsea, era pierdere curată.

Într-o după-amiază cu un soare roşiatic de toamnă, care îşi trimitea o rază ascuțită şi-n garsoniera amicului, mi-am dat seama că ecranul televizorului era pufos şi nu sticlos. Ca şi cum cineva îl acoperise cu un filtru gros de un centimetru, dintr-un material semănînd cu pledurile pentru îngeri.

N-am văzut încă un înger dormind, însă, dacă vreau să-mi imaginez unul, ştiu că pătura cu care se acoperă el, aşa ar urma să arate, ca un nor subțire, totuşi suficient de consistent ca să-l poți pipăi şi să urli că este. Imaterial, dar palpabil. Cu grosime şi masă, însă lipsit de greutate proprie.

Un pled pentru îngeri are exact textura unui strat de praf şi fum spongios de pipă, aşezat timp de cîțiva ani pe ecranul niciodată şters al unui televizor de burlac. După ce am dat jos jegul acela inefabil, ecranul s-a luminat şi s-a colorat brusc. Raza tîrzie de octombrie, care mătura leneş lucrurile din odaie, ajutată acum şi de aureola albăstruie a televizorului, arăta că pe toate lucrurile la care se umbla rar, ca de pildă pe vechiul patefon Phillips urcat pe şifonier, fumul gros de pipă se aşezase în straturi infinitezimale, pînă ce, din nimic pe nimic, rezulta un ceva fără nume. Un abur cenuşiu şi cețos, din cauza căruia îți venea să-ți ştergi tot timpul ochelarii, cu convingerea că le-a venit sorocul să-i schimbi. L-am întrebat pe amic de cînd fuma pipă şi el mi-a spus că dintotdeauna. L-am întrebat apoi, cînd făcuse ultima oară curățenie şi, la fel de sigur de sine, a zis că ultima oară fusese niciodată. I-am propus ca, într-una din zilele în care aveam să mai locuiesc la el, să mă plătesc cumva făcîndu-i curățenie.

Brusc, s-a enervat şi, pe un ton duşmănos, duşmănia aceea rece de bărbat care ştie că pînă şi cele mai sănătoase prietenii tot au o scadență, mi-a spus: „Mi-ai stricat televizorul, iar acum vrei să-mi strici toată casa!”.

„...Stalinu’ ăla, mare...”

Un artist în etate mi-a povestit cum s-a lucrat, în anul 1950, la un portret uriaş care-l înfățişa pe Stalin în biroul său. Conceput pe o pînză la fel de mare ca o velă de corabie, tabloul devenea, pentru oportuniştii de seamă ai epocii, prilejul unic de a-şi exercita, pentru un public restrîns de consilieri sovietici şi de politruci autohtoni, dragostea pentru geniul popoarelor. Muncind cu pensula la ochii, nasul, fruntea, gura şi mustățile acestuia, îşi probau loialitatea. Părțile din imagine, care nu aduceau glorie oficială - precum epoleții, decorațiile, nasturii şi mîinile -, dar reclamau şi ele o imensă iubire de Stalin, au fost lăsate, la fel cum lasă regii nişte oase cu carne pe ele, slugilor celor mai devotate - pictorilor care ar fi putut desena nasuri şi mustăți, însă nu erau copți pentru o astfel de onoare.

„Nouă, tinerilor care flămînzeam prin fața uşilor de preşedinți şi secretari de partid doar, doar vom căpăta o comandă mai bine plătită - mi-a spus bătrînul -, ne-au fost repartizate cizmele, pantalonii, prohabul, iar celor cu o origine foarte sănătoasă, romburile de pe covorul pe care călca tătuca. Colegii mă invidiau pentru că fusesem selectat să pictez la „Stalinu’ ăla mare”. Dar dacă ar fi ştiut că tot ce căpătasem erau bombeurile şi nişte cute de la o cizmă, ar fi fost probabil mai îngăduitori. Oricum, munceam la cute, voiam să fiu promovat la pictat poalele tunicii şi, fiindcă mă credeam mai talentat ca „maeştrii”, mă vedeam colorînd cîndva şi la epoleți. Dar chiar şi aşa, visul nu mă ducea mai sus de umeri. Cîțiva artişti în etate, chemați să-şi mai spele din păcatele „impresioniste” de dinainte de război cu vopsitul biroului de care se sprijinea generalissim-ul şi chiar la mîna cu care-şi ținea pipa, îşi ziceau „pictori de la brîu în sus”. Noi, tinerii „de la brîu în jos”, sufeream, dar cu măsură, să nu se observe. Acum, că-mi pot judeca cu detaşare trecutul, aş face-o altfel decît generațiile care se grăbesc să ne incrimineze slugărnicia. Cînd ajungi în situația de a-ți practica arta în funcțiune de cureaua cu care-şi încinge pîntecul stăpînul, fiecare centimetru în sus sau în jos începe să se

cheme istorie. Eu, bunăoară, care am avut neşansa de a nu picta decît tălpi şi bombee, constat că, trecînd vremea, neşansa de atunci mă face un soi de disident. Colegul care i-a pictat prohabul lui Stalin, chiar se făleşte, zicînd că ăsta a fost modul în care şi-a bătut el joc de comunişti. Oportunismul are nişte unităţi de măsură. Povestindu-ţi, mă amuz. Şi, într-un fel, mă simt iertat de măruntele compromisuri cu viaţa, pe care le-am făcut. Dar ştii matale că maestrul şi profesorul meu, care, fiind mare şef la Uniune, şi-a ales să picteze buchetul de flori de pe biroul lui Stalin, a murit fericit, convins că a rămas tot timpul o conştiinţă imaculată? Că florile de pe biroul lui Stalin erau artă, în timp ce văcsuiala la epoleţi şi mustăţi erau trădare de ţară şi o abdicare de neiertat de la rigorile marii creaţii?”

Un apartament foarte ieftin

„De astăzi, gata - i-a zis Mişu prietenului său Nelu, care-l ţinea în gazdă de şapte ani, de cînd divorţase - îmi caut casă. Uite aşa, din toată sărăcia, am strîns zece mii de dolari. Imposibil să nu găsesc un apartament ieftin. Indiferent unde. Chiar şi la dracu-n praznic!”

Şi s-a pus pe căutat. După ce a vizitat o mulţime de locuinţe de două camere, în blocuri de la marginea Bucureştiului, Mişu şi-a dat seama că, oricît de infecte ar fi fost scările, intrările sau cartierele, găsea mereu altele şi mai infecte. Şi că, oricît de aiurea ar fi fost pretenţiile vînzătorilor, mai era pînă să ajungă la omul cu cele mai absurde clauze.

„Ăştia - şi-a zis Mişu - nu vor să vîndă. Ăştia vor numai conversaţie.”

Şi poate c-ar fi renunţat pentru o vreme să mai colinde Ferentarii şi Balta Albă dacă, întrebînd de preţ, la un anunţ publicitar de tipul „2 decom. liberabil, vedere decentă”, femeia, care-i răspunsese la telefon, nu ar fi precizat: „ Păi, cît să coste? Exact ca toate apartamentele astea, aruncate la dracu-n praznic, adică zece mii de dolari!”. Deşi era sceptic, Mişu s-a dus totuşi să vadă casa. Adevărul era că-i plăcuse vocea femeii. Iar cînd aceasta i-a deschis uşa, nu l-a mai preocupat deloc „vederea decentă” de la ferestrele apartamentului ei. I-a plăcut cum era mobilat, i-a plăcut că strălucea de curăţenie, dar cel mai mult i-a plăcut Maria.

„E drept - a zis Maria - că în centrul oraşului se ajunge greu. Dar la colț, opreşte regulat cursa de Giurgiu.”

„Şi, la ce ajută?”, a întrebat, cu o undă de ironie în glas, Mişu.

„La nimic, a răspuns femeia. Doar că n-am fost niciodată la Giurgiu. Nu trebuia decît să mă urc în maşină. Totuşi, n-am făcut-o.”

Lui Mişu i-a plăcut şi cafeaua pe care i-a oferit-o Maria. Chiar şi povestea divorțului ei i-a plăcut. Dar cel mai mult şi mai mult i-a plăcut faptul că divorțaseră amîndoi în acelaşi an, în aceeaşi lună şi în aceeaşi zi.

„Ce coincidență!”, a exclamat Mişu.

După care, deşi nu era tocmai recomandabil să-i laude apartamentul, fiindcă Maria ar fi putut să ridice prețul, a conchis:

„Păcat că-l vindeți. Eu zic să mai aşteptăm. Prețurile cresc. Cît de ciudată e viața!”, a mai zis Mişu.

„De ce-i ciudată?”, a întrebat Maria.

„Pentru că nici eu nu am vizitat Giurgiul, a răspuns Mişu. Ce-ar fi să mergem chiar acum?”

Şi, fiindcă autobuzul de Giurgiu tocmai se vedea venind în stație, Maria a încuiat apartamentul şi au plecat la Giurgiu.

Aici s-au plimbat ținîndu-se de mînă, prin centrul oraşului, au servit cîte o ciorbă de burtă, absolut delicioasă, la restaurantul „Serviți delicioasa noastră ciorbă de burtă” de pe faleza Dunării şi, pentru că se simțeau bine împreună, au mai comandat cîte o porție. Cît despre ceea ce s-a mai întîmplat mai departe, vă puteți imagina şi singuri, fără să fi vizitat nici unul din apartamentele ieftine ce se vînd la marginea Bucureştiului.

Povestiri cu ochelari

Toți cei care poartă ochelari au cîte ceva de povestit despre ei, începînd chiar cu ziua cînd şi i-au pus pentru prima oară, iar colegii le-au zis că-s „ochelarişti”. Existînd o mare varietate de ochelari, trebuie să existe şi

una la fel de mare, cu incidente cu ochelari, majoritatea avînd ca personaj principal o persoană care uită mereu pe unde şi-i lasă. Cea mai concretă şi mai nostimă parabolă cu ochelari a scris-o Julio Cortazar şi-n ea e vorba de o minune. Cortazar spune că un domn şi-a scăpat ochelarii pe trotuar şi, fiindcă nu s-au spart, a socotit că s-a petrecut o minune. În timp ce şi-i băga într-un etui, i-a scăpat din nou, cu etui cu tot. Însă nu s-a impacientat, deoarece şi-i ştia protejați. Totuşi, ochelarii erau țăndări. Domnul, îşi sfîrşeşte autorul narațiunea, nu şi-a dat niciodată seama că abia a doua oară se întîmplase miracolul.

Am avut un coleg, ai cărui ochelari cu ramă neagră şi cu multe dioptrii îi completau atît de bine portretul, încît în ziua cînd a sosit la serviciu fără ei l-am întrebat: „Pe cine căutați?”. Şi abia către prînz, după ce i-au fost aduşi de la reparat, am scăpat de senzația apăsătoare, c-am lucrat ani întregi alături de un impostor.

Într-o zi, colegul a sosit la slujbă bîjbîind cu mîna pe birouri, ca apoi, sprijinindu-se de al său cu un gest de om resemnat cu nenorocirea, ca şi cum ştia de mult c-o să vină şi acum, că dăduse peste el, era pregătit, a zis cu un glas stins: „Am orbit!”.

Ne-am strîns, fireşte, în jurul său şi i-am adresat cele mai stupide întrebări din cîte se pot formula, cînd vrei să ajuți pe cineva, dar nu ştii cum. Şi fiindcă ne asigura la fiecare cuvînt de încurajare pe care i-l adresam, că nu mai era nimic de făcut, deoarece ne vedea, aşa cum îl avertizase cîndva şi doctorul, ca printr-o ceață galbenă şi groasă, ne-am retras strategic către scaunele noastre, cu consolarea aceea subtilă, perfidă şi atît de umană, că pînă şi cele mai mari drame au o parte bună. În sensul că li se întîmplă altora.

Pe mine m-a intrigat precizarea că ceața de pe ochi era galbenă. De ce nu roşie? De ce nu bleu-marin? Drept care, am revenit lîngă bietul om şi m-am uitat mai atent la ochelarii lui. După care, punîndu-mi-i pe nas, am orbit pe loc şi abia de i-am zărit pe colegi printr-un nor compact, un nor galben ca uleiul, în care-ți prăjeşti în grabă nişte ficat, înainte de a pleca la slujbă. L-am întrebat pe amic dacă în dimineața aceea mîncase ficat, el mi-a răspuns că nu chiar atunci, ci de cu seară. Şi nu ficat, ci ficăței de pui. Din cei pe care-i scoți plini de apă din pungă, iar cînd îi arunci în tigaie împrăştie uleiul pe toți pereții. Dar şi pe ochelarii unui burlac nătîng, căruia, de foame, nu-i mai pasă că-l aşteaptă o orbire temporară.

I-am şters îndelung ochelarii, colegul şi i-a aşezat ca vindecatul din Biblie la ochi şi a exclamat fericit: „Văd din nou!”. Dar unde-i înțelesul? veți întreba. Răspunsul e că nu orice povestire ascunde un înțeles profund. Adesea, ascunde doar cazuri trecătoare, de tembelism masculin.

Hamănegs

Un fost „secretar cu organizatoricul” dintr-un institut de cercetare a povestit calvarul trăit de el, într-o delegație în străinătate. Fiindcă avea mijloacele şi pentru că, la vremea aceea, socotea că avea şi îndreptățirea la o călătorie „afară”, a făcut ce a făcut şi i s-a aprobat să fie al treilea dintr-un grup de cercetători ştiințifici invitați la un congres în Norvegia. Numai că, în ziua plecării, s-a trezit singur în avion. Cercetătorii, pe a căror engleză se baza, n-au primit viză.

Fostul activist de partid ştia că, în Occident, e bine să spui „*sorry*” tot timpul, deoarece cuvîntul rezolva nu doar micile incidente ale zilei, ci şi situațiile cînd nu pricepeai o iotă din ce se vorbea. Era, de asemenea, util să zici „*Thank you*” în cele mai delicate împrejurări întrucît, pînă ce gazdele se dumireau pentru ce le mulțumeai, puteai să dispari. Tot scormonind în restrînsul său dicționar de engleză pentru cadrele de încredere, deghizate în oameni de ştiință, şi-a dat seama că mai poseda o expresie cu care, la ananghie, se putea salva, deşi nu ştia bine ce înseamnă. Dar, cum străinii, care aveau uneori treburi în Institutul lui, o întrebuințau des, s-a gîndit că nu era deloc rău c-o memorase. Expresia era: „*Hăuduiudu*”.

Suna, într-adevăr, ca o chiuitură de nuntă, dar decît nimic, mai bine să spui ceva şi să-ți vezi de ale tale.

La congres, n-a avut probleme. Cum nu avusese, de altfel, nici cînd fusese luat de la aeroport şi dus la hotelul din imediata vecinătate a Universității. Norvegienii ştiau cît de buimaci erau toți colegii din Est, cînd ajungeau pentru prima oară în Vest, aşa că n-au făcut caz de faptul că românul zicea „*Hăuduiudu*” şi cînd se ducea la toaletă, şi cînd era invitat insistent să se înscrie cu comunicările pe secțiuni.

Probleme a avut însă la micul dejun, întrucît, în Norvegia, nu se servea micul dejun suedez, cum spera el, ci un mic dejun norvegian, comparabil cu cel de la hotelurile partidului, cu care se deprinsese în țară. Stătea,

aşadar, secretarul cu organizatoricul la masă împreună cu un danez guraliv şi cu două nemțoaice mute, iar o norvegiancă înarmată cu un carnețel îi zicea ceva într-o limbă exotică. De aceea, tot ce a cerut danezul, a cerut şi el: „*Hamănegs*” . Şi apoi a aşteptat să vadă ce minune avea să mai fie şi aia. Dar nu era nici o minune, ci ouă cu şuncă prăjită. Mai bine-zis, foarte prăjită.

Fostul secretar s-a răstignit într-o mutenie şi mai dură decât a nemțoaicelor şi a înghițit *hamănegs*-ul. Şi, întrucît la prînz n-a reuşit să desluşească nimic din vorbăria guturală a nordicului, tot *hamănegs* a cerut. La fel şi seara. Şi apoi trei zile la rînd tot *hamănegs*, pînă ce fata, care aducea platourile cu mîncare, a intrat la idei şi s-a plîns şefului ei că unui român nu-i place deloc bucătăria norvegiană.

Era exact în ultima zi a Congresului, iar secretarul, înnebunit de durerile de bilă de la şunca foarte prăjită, tocmai se decisese să fie mai relaxat şi să arate cu degetul spre farfuriile nemțoaicelor, comandînd toate cele trei feluri de bucate ale căror nume în engleză le cunoştea: *Sorry*, *Thank you* şi *Hăuduiudu*. N-a mai apucat, fiindcă o criză cumplită de bilă l-a încovrigat pe scaun şi a fost dus, urgent, la spital.

Aici toate au fost mult mai simple. Cînd doctorii au început să bolborosească în limba lor, întrebînd probabil ce-l doare, secretarul a zis scurt „*Hamănegs*”. Şi, ciudat, doctorii au înțeles. Ceea ce înseamnă că nu toți norvegienii sînt inculți. Unii mai înțeleg cîte ceva în engleză.

Ciorba de burtă „ca la Izmir”

La Ankara, există o mulțime de ospătării cu specific regional pe care, deşi nu-s citate în ghidurile turistice simandicoase, le ții minte, după ce le-ai trecut pragul, toată viața. Localul e tot din lemn bătrîn, are tavanul jos, mesele sînt lungi, ca de cantină soldățească, doar oalele gigantice din oțel nichelat şi îmbrăcămintea clienților sînt dovada că ne găsim în secolul XXI, nu la 1800. Nu e un loc întocmit să pară vechi. Chiar este, cu unele amenajări de ultimă oră, dictate de dimensiunile cazanelor şi de sursele moderne de căldură. Rețetele ciorbei de burtă „ca la Izmir” şi ale tuslamalei, însă, sînt aceleaşi de două veacuri, transmise în regim de secret de familie, din generație în generație. Străinii sînt bine veniți, chiar dacă doar frații din

Balcani ştiu cumva ce-i aceea o ciorbă de burtă adevărată. Ritualul însă, care te trimite îndărăt în timp, într-o epocă în care mîncatul cu grupul avea ceva din desfăşurarea unui spectacol de gală, îl ţin numai turcii. Şi nu toţi, ci numai cîţiva, întîmpinaţi de patron cu temenele largi, ca nişte oameni ce dau un înţeles istoric operaţiunii.

Un astfel de client de vază, tîrînd după el o nevastă şi o liotă de copii, burduhos, mustăcios, năduşit, dar aşezîndu-se la masă cu un oftat cît să umple tot salonul, oftatul celui care a ajuns în sfîrşit la o concluzie, după zeci de ani de căutări, m-a făcut să nu-mi mai pese de farfuria mea, ci să mă uit, fascinat de regia întregii scene, la a lui.

Lista de bucate indica două tipuri de porţii: una „mică” - mai mare decît oricare îmbiere cu ciorbă, din cel mai generos restaurant românesc - şi una „normală”, pentru burţi imperiale, ca a mustăciosului. Că atît femeia, cît şi copiii aveau în faţă cîte un castron „normal”, faptul avea logica lui. Nu strici rostul unei desfătări, doar pentru că ai tăi sînt nişte bicisnici şi nu pot să biruie o autentică raţie „ca la Izmir”. Nicăieri formula lui Marx, privitoare la transformarea cantităţii într-o nouă calitate, n-avea mai multă acoperire în realitate. Era destul să te uiţi la piramidele de tocătură de burtă albă şi fierbinte din galantare, la linguroaiele cu care bucătarii amestecau cu gesturi de sacerdoţi în cazane, la faţa de *bey* a bătrînului cu fes roşu, veghind din înaltul unui soi de podium de stat major la forfota chelnerilor, şi te simţeai omul unor alte vremuri. Multe lucruri bune or fi adus veacul al XX-lea - părea să spună, prin felul său de a fi, turcul cufundat, cu tot cu mustăţi, în genunile uriaşului castron de lut - dar există şi reguli în faţa cărora timpul e neputincios. Lucruri definitiv bune! Cum ar fi ciorba de burtă „ca la Izmir”.

În taverna aceea antică, mi-am reamintit o replică teribilă a socrului meu, venit mai tîrziu la nunta fiicei cu o oră, fiindcă n-a acceptat, în nici un chip, să umble la limbile ceasului, să le treacă, adică, pe orarul de vară, cum se anunţase la TV. Toamna, cînd s-a revenit la vechiul orar, bătrînul a exclamat victorios: „Ei, vedeţi, n-au ăştia puterea să strice mersul timpului!”.

Bolovanul cu un bogat conținut în aur

În 1972, în biroul directorului unei exploatări miniere de lîngă Abrud, am zărit un bolovan diform şi negru, ce părea să aibă o poveste, întrucît zăcea stingher pe un raft, unde te aşteptai să găseşti roci şi cristale. În anul acela eram înnebunit după roci şi cristale. Dar nu fiindcă anul în sine avea un chichirez, ci pentru că eram mai tînăr. Şi, în fiecare an, aveam cîte o pasiune nouă, uneori şi mai multe.

Văzînd că mă uit atent la pietroiul mohorît, ce aducea a meteorit, directorul l-a luat în mînă, l-a privit cîteva secunde lungi, aşa cum face orice om cînd dă de un lucru pierdut, şi m-a întrebat: „Vă place?”. Observînd că ezit să răspund, deoarece, în 1972, către toamnă, mă atrăgeau îndeosebi formele geometrice pure, a continuat: „Ar trebui să vă placă. E urît şi greu, dar are un bogat conținut în aur. Cu ani în urmă, l-a cumpărat cu o groază de bani un colecționar german, dar la graniță i l-au confiscat, cu toate că avea actele în regulă, şi ni l-au trimis înapoi.”.

Deşi bolovanul era foarte greu şi nu-mi spunea nimic, mi l-a dăruit şi l-am cărat pînă la Bucureşti. Nu ştiam cum putea fi scos aurul din el, nimic din înfățişarea lui nu trimitea cu gîndul la aur, totuşi l-am ținut în casă, mutîndu-l de colo-colo, ca pe un lucru care urma să-şi găsească într-o zi locul. Iar cînd s-a ivit ocazia, m-am interesat la colecționarii de curiozități, cît aur ar fi putut să aibă.

Trecînd timpul, pasiunea pentru aur, chiar şi la cei înnebuniți cîndva după formele geometrice pure, are întîietate. Un colecționar de flori de mină şi-a dat cu părerea despre pietroi, evitînd să-l atingă.

„Pune-l undeva, într-un colț al casei - m-a sfătuit -, fiindcă-i radioactiv. Nu-mi dau seama cît aur e în el, dar nu merită să rişti.”

După care, cu vocea marcată de taină a celui care ştie multe, dar nu insistă, pentru că oamenii l-au dezamăgit ori de cîte ori le-a vrut binele, a precizat: „Ai grijă, ai copii!”.

Un geolog mi-a spus că directorul ori era un dobitoc, ori că-şi bătuse joc de mine. Bolovanul era greu din cauza fierului. Cît despre radioactivitate, nici vorbă. Puteam să-l păstrez, dacă-mi plăcea să cred că are aur,

sau să-l arunc. Dar cum să arunci un lucru, pe care treizeci de ani l-ai socotit prețios? Nu că mi-aş fi făcut planuri cu aurul din el, însă o mică nădejde tot am avut.

Oamenii, pe care i-am consultat, mi-au dat apoi cele mai neconvingătoare răspunsuri: ba că ar fi putut avea aur, ba că nu; ba că n-avea nici o valoare, ba că avea precis una. Nimeni nu putea preciza ce fel de valoare, însă eu îmi pierdusem orice urmă de credință în ce-ar fi putut fi bolovanul acela şi nimeni nu mai putea să mi-o dea înapoi. Fiindcă, despre credință a fost vorba în cei mai bine de treizeci de ani, cît am ținut pietroiul în casă, nu de aur.

Fiul cel mai vestit al satului

Comuna Tufeşti are două sate, unul în deal şi altul în vale. Țăranii din cele două aşezări sînt într-o continuă ceartă, din cauza faptului că satul din deal se cheamă Tufeştii din Vale şi invers, cel din vale se numeşte din Deal. Totuşi, fiii satului îşi iubesc cu patimă locul de baştină, deşi nu ştiu prea clar pentru ce. Aşa cum se obişnuieşte de un timp, şi la Tufeşti s-a scris şi apoi s-a şi tipărit o Enciclopedie a personalităților comunei. Şi, cum aici nu s-a născut nici un om de seamă, demn a fi menționat măcar în Enciclopedia personalităților județene, în carte au biografii amănunțite absolut toți autohtonii. Citind-o, orice om cu memoria bună reține faptul că absolut toți tufeştenii au venit la un moment dat pe lume, au trăit un număr de ani şi apoi au murit.

Toți, cu excepția lui Ilarie Cofă, în dreptul căruia stă scris că s-a născut concomitent şi în Deal şi în Vale. Absurditatea are la bază faptul că Ilarie a fost, într-adevăr, o persoană deosebită. În biografia lui apar unele date absolut de neînțeles pentru cei care ignoră precizarea că, aşa cum spuneam, cine a plecat din Tufeşti, nu doreşte toată viața altceva decît să se întoarcă acasă.

După ce a terminat şcoala primară în comună, liceul în capitala de județ, dreptul, *belle-artele*, literele şi silvicultura la Bucureşti şi şi-a luat doctoratul în speologie la Paris, după ce a colindat ca să se instruiască şi să-şi construiască un orizont spiritual vast toate marile capitale culturale ale Europei, Ilarie Cofă a simțit, de

la München, de unde poposise, exact ceea ce simțea oricare tufeştean din Deal, cînd dădea o fugă la unul din Vale: un dor mistuitor de casă.

Drept care s-a decis să-şi închine restul vieții ridicării şi luminării poporului român, respectiv celor 1214 locuitori nominalizați ca fiind în viață la data apariției Enciclopediei „Tufeşti - File de istorie. Oameni şi fapte". Studiile în Bucureşti şi străinătate i-au fost de mare folos, întrucît, dacă toate catedrele din şcoala elementară erau definitiv ocupate prin dispensă de studii, postul de suplinitor la orele de desen, sport, muzică şi lucru manual îi fusese păstrat cu sfințenie, încă de pe vremea cînd s-a auzit că s-ar întoarce în sat.

Cînd Ilarie Cofă a murit, toți cei care l-au admirat şi i-au urmărit cu speranță şi încredere studiile şi călătoriile de specializare prin lume au strîns ban cu ban şi, din sărăcia lor, i-au plătit o cruce de marmură care să poată fi văzută şi din Deal, şi din Vale. Iar pe cruce au scris: „Aici odihneşte tîmpitul de Ilarie Cofă, de la care aşteptam să ne scoată cumva din Tufeşti, să aflăm cum trăiesc şi alții. Dumnezeu să-l ierte, că de la noi ce altceva să primească dacă n-avem nimic?".

Lista cu omagii

Pe prima pagină a unei cărți despre cîțiva oameni de altădată, care făcuseră o mulțime de lucruri bune pentru oraşul X, autorul, un vestit profesor de liceu, ieşit la pensie, le-a mulțumit notabilităților din urbea unde şi-o documentase şi şi-o tipărise, astfel:

„Îi sînt îndatorat, în primul rînd, domnului primar care m-a avertizat, într-una din puținele zile cînd l-am aflat treaz, că muncesc degeaba, fiindcă lumea de azi nu se mai interesează de trecut. Dacă nu mi-ar fi spus-o el, omul care ar trebui să ştie totul despre oraşul său, poate că nu m-aş fi apucat de scris. Îi sînt, de asemenea, profund recunoscător directorului bibliotecii județene, care, din invidie sau numai din lene, mi-a blocat accesul la o seamă de surse. Cînd un om atît de obtuz conduce o instituție atît de importantă, nu-ți

rămîne decît să-ți iei informațiile din alte locuri. Şi aşa am ajuns la urmaşii personalităților, ale căror biografii le-am întocmit.

Lor, acestor urmaşi, le adresez cele mai călduroase mulțumiri. Dacă n-ar fi fost mai mult decît neglijenți cu memoria părinților şi a bunicilor, dacă n-ar fi vădit o totală indiferență la ideea unei cărți închinate străduniei de înaintaşi a acestora, poate nu aş fi intuit infinitul rezistentei lor mediocrități. Dar, cum numai nişte urmaşi bicisnici îți permit să apreciezi cu adevărat rolul strămoşilor, le exprim toată gratitudinea.

Nu pot să-l uit, în această listă cu cuvinte de recunoştință, pe şeful Poliției Județene, un funcționar sensibil la toate intrigile țesute împotriva mea şi a cărții mele, un colonel plin de vigoare, care n-a precupețit nici un efort ca să mă împiedice să lucrez. Datorită piedicilor pe care mi le-a pus, am realizat curînd că n-are rost să-mi pierd timpul într-un loc de unde n-o să obțin nici cel mai mic sprijin şi aşa am cîştigat cel puțin un an cercetînd doar arhivele din Capitală.

Un cuvînt cald, de stimă şi simpatie am şi pentru distinsa soție a prefectului, căreia chiar apropiații nu-i zic altfel decît „scorpia”. Răutatea ei, trufia ei, stăruința de-a dreptul jignitoare pe care a consumat-o ca să-i trec numele pe coperta volumului, la coautori, mi-au dat puteri să-i refuz ferm şi pe ceilalți semianalfabeți, dornici de a fi citați drept consultanți, consilieri sau măcar ca simpli autori de capitole.

Generozitatea, cu care preşedintele băncii, şeful gării, directorul salubrității, patronul arab al Caselor de schimb, proprietarul Abatorului, administratorul Pieței de peşte şi managera Casei de curve de pe lîngă Salonul parohial de modă mi-au permis să le trec numele pe copertă, în schimbul drepturilor de autor pe care mi le vor reține ca sponsori, m-a emoționat şi, de aceea, le mărturisesc întreaga mea considerație. Dacă n-aş fi aflat din timp că, tipărindu-mi volumul în oraş, n-o să cîştig nici un ban, n-aş fi apelat la şeful Fiscului. Acesta, spontan, sincer, cu amabilitatea tradițională a omului de caracter, deprins să ia totul, dar să le mai lase şi altora cînd e posibil, m-a învățat cum să înşel statul fără să pățesc nimic. Tuturor omagiul meu!”.

Păcatul de pe alee

În fiecare dimineață, pe aleea principală din fața blocului, locatarii dau de un păcat mare.

Dacă păcatul ăsta, chiar aşa răsucit, gros şi moțat cum e el, s-ar afla pe aleea din spate, ar fi treaba femeii de serviciu şi a administratorului să-l curețe. Dar cum individul, care-l rostuieşte noapte de noapte drept acolo, în dreptul tuturor, riscă mai mult decît riscă orice om, cînd îl răzbeşte deodată păcatul, e clar că e vorba de un mesaj pentru toți cei care au drum prin zonă. Dacă nu cumva şi pentru întreg cartierul.

La un păcat izolat, scăpat lîngă lift sau pitit lîngă ieşirea secundară, nu-i nevoie de o atitudine hotărîtă, de un punct de vedere bine chibzuit asupra chestiunii, îl aruncă în tomberon careva şi gata.

Păcatul de pe aleea principală însă, atît prin dimensiuni, cît şi prin poziție, e o sfidare. Şi impune o reacție organizată a întregului grup de proprietari de apartamente. De aceea, administratorul se ocupă de problemă foarte insistent, de parcă n-ar fi în cauză un simplu păcat, fie el şi neobişnuit de mare, ci o treabă foarte serioasă care poate să strice fragilul echilibru emoțional din bloc.

„Îşi bate joc de noi", spune administratorul umblînd cu un tabel pe la toate uşile. Iar oamenii semnează un protest colectiv, gravi şi tăcuți, fără să le fie clar ce scrie în capul foii şi de ce-o fac. Simt însă că trebuie făcut musai ceva. Că tabelul e oricum un început. Există, prin urmare, un consens. Mai rămîne de stabilit în ce privință.

Trecînd zilele, situația devine critică, deoarece, dacă la început toți pronunțau cuvîntul „păcat" îndîrjit şi cu un soi de mînie sfîntă şi proletară în glas, ca în fața unui fapt antisocial indiscutabil, acum nimeni nu-i mai zice pe nume. Neavînd ce să-i faci, decît să-l cureți şi să aştepți ca vremea şi împrejurările să arate cine-i mai tare, tu sau el, trebuie să spui nişte vorbe, acolo, să emiți o părere cu caracter general. Ori un păcat, indiferent unde-i plasat, e un lucru cît se poate de particular, care nu implică prea multă gîndire. În nici un caz un efort intelectual radical, cum cere administratorul cînd vine cu un nou tabel pentru semnături şi strigă pe hol, în gura mare, că dacă nu face nimeni nimic, nu scăpăm niciodată de păcatul ăla. Dar ce să faci? Ce-i de făcut?

Toți promit că o să vegheze noaptea, iar unii poate se şi holbează, prin întuneric, la aleea principală, pînă ce cad de somn. Totuşi, în zori, exact pe locul de unde tocmai a fost spălat, le ține calea trecătorilor un păcat şi mai mare.

Si tot aşa, de doisprezece ani. Dar locatarii nu şi-au pierdut speranța, într-o zi Poliția, Primăria, Guvernul, NATO, Banca Mondială sau Uniunea Europeană or să se implice mai serios, fiindcă nu se mai poate! Copiii cresc, trebuie să le explici situația. Şi măcar dac-ai şti ce-i de explicat. Fiindcă e clar că nu-i vorba de o simplă defrecație. E o provocare.

P.S. Trebuie să-mi cer scuze cititorilor, pentru înțelesul ascuns şi probabil stînjenitor al unor cuvinte. De aceea, pentru a le menaja buna-creştere, cuvîntul defrecație conține dinadins o greşeală. Îl citeşte fiecare cum doreşte.

La capătul liniei

Pe o vreme cîinoasă, cîțiva cetățeni dintr-o margine a Bucureştiului aşteaptă, într-una dintre stațiile dinspre capăt, să apară tramvaiul şi să-i scoată la lume. Între ei, e şi unul care, dacă te iei după îmbrăcăminte, ar trebui să aibă maşină. Poartă pălărie şi pardesiu, în mînă cară ditamai geanta diplomat, iar cînd scoate celularul şi răspunde iritat: „Da, eu sînt, cine dracu' dacă nu eu?!", e clar că pentru situația în care a ajuns „cineva", secretara sau şoferul o s-o pățească.

Pentru gospodarii, care-şi duc papornițele cu legume la piață, celularul străinului nu-i o noutate. Nou e numai felul său de a-l folosi, întrucît şi-a vîrît un soi de nasture în ureche şi pare să vorbească singur. Şi nu numai că vorbeşte ca damblagiii ăia fugiți în pijama din Spitalul 9, dar şi aruncă priviri amenințătoare cînd spre unul, cînd spre altul din zgribulițiii din stație.

„În nici un caz 500 - zice el cu arțag - şi nici măcar 600. Am zis 800 şi 800 rămîne."

Cifrele îi fac pe micii negustori de mărar şi ceapă să fie atenți. În liniştea, rareori tulburată de cîte un camion, de la capătul liniei de tramvai, unde pe o parte e cîmp, iar pe cealaltă sînt numai garduri şi coşmelii, care de

chirpici, care de cărămidă, se aude scîrțîitul rotițelor din capetele acoperite cu căciuli: „Or fi dolari? Ori fi lei? Iar sute de mii n-au cum să fie, că ăştia cu pălării şi ochelari negri învîrt milioane.”

Omul cu nasturele-n ureche îşi continuă monologul: „Mă rog, mai las de la mine 50, dar mai mult să nu-mi ceară că nu dau... Care 5 000 dom’le, că nu face nici 1 000!... Ei, n-are de unde! Scoate din bancă şi plăteşte!...”

A început să cadă o ploaie deasă şi înghețată, tramvaiul n-are de gînd să sosească, deşi e dis-de-dimineață, parcă stă să se însereze şi străinul cu pălăria - străin de cartier - e la fel de secretos: „Lasă-i numai 5 şi pe urmă, dacă muşcă, îi mai dăm 3.”

„Ce-or fi astea 5?” - se întreabă creierele ambulanților cu legume-fructe, care, la sume ce trec de un milion, se blochează. Creiere care, cînd trebuie să înmulțească prețul unui ou de 1 650 lei cu 7, se opresc din socotit. Iar rotițele vechi şi tocite încep să hîrîie: „Să fie miliarde? Să fie căruțe pline cu euro? Să fie coşuri de nuiele pline cu dolari?”.

Un prieten vechi, căruia i-am uitat numele

Nu poți să uiți un nume pe care nu l-ai ştiut niciodată. Cît despre vechii prieteni, cărora nu le mai țin minte numele, aceştia nu trebuie să se mire, nici să se supere. Uitarea merită să se cheme astfel numai dacă e completă. Şi atunci, cum trebuie să procedezi cînd întîlneşti un om pe care nu ştii de unde să-l iei, iar el, ca un făcut, cunoaşte o mulțime de lucruri din viața ta? Problema pare măruntă, dar nu e. E de ajuns să te gîndeşti de cîte ori te-ai aflat în situația asta şi să înmulțeşti numărul mediu de amici ai unui cetățean, care nu-şi vede capul de treburi, cu milioanele de locuitori copleşiți de griji şi cărora numai la prieteni nu le stă mintea. Chestiunea se complică în momentul în care prietenul te vede ezitant şi te întreabă: „Nu cumva ai uitat cine sînt?”.

Există două rezolvări. Prima e simplă şi directă: răspunzi sincer: „Da, iartă-mă, însă am un lapsus.” Lapsusul, față cu banala uitare, e o dovadă de intelectualism, nu o probă de ramolire. Mai presus decît

lapsusul e sincopa: „Scuză-mă, dar m-ai luat repede şi am o sincopă”. Pentru lapsus, vina o poartă cel care uită. Pentru sincopă, responsabilitatea e a persoanei care o provoacă. Oamenii educați ştiu că nu-i prudent să faci caz de o sincopă, deoarece după ea vine amnezia, adică neantul. Cînd prietenul e mai mult decît intrigat, c-ai putut să-i uiți tocmai lui numele, ieşi la atac: „Domnule, nu mă scoate vinovat pentru un fleac, că acuşi mă loveşte amnezia!”.

Pe prieteni, nu uitarea îi afectează, ci sinceritatea. Dacă eşti deschis şi recunoşti că ai o pată albă pe creier, sînt datori, la rîndu-le, cu o clipă de sinceritate la fel de abruptă. Îi obligi să se recunoască în tine, într-un mod în care n-ar vrea. Să recunoască uitarea, ca pe un fapt normal al prieteniei. Într-o prietenie de fond contează povestea ce rămîne din ea, nu numele relației.

Un coleg de grupă de la filologie, pe care nu l-am mai văzut niciodată de la absolvire, adică de treizeci şi mai bine de ani, a fost încîntat că, zicîndu-mi „Eu sînt cutare...”, mi-am reamintit inițiala tatălui: Cutare M. Cutare. O delicată ipocrizie, întrucît, dacă i-am zis reflex inițiala tatălui, conform catalogului grupei, în spatele numelui nu mai aflam nimic, oricît aş fi insistat: nici o imagine, nici un sentiment, nimic.

Dacă prietenilor le mai uiți numele, duşmanii ar trebui să se simtă privilegiați. Lumea crede că pe duşmani îi ții minte toată viața. În realitate, uitarea e democratică. Mi-am dat seama de asta, cînd am dat nas în nas cu un fost coleg dintr-un institut de proiectare, față cu care mi s-a reactivat brusc un soi de ostilitate mocnită. Nu-i mai țineam minte numele şi nici pricina acelei ostilități, drept care am socotit corect să-l întreb: „Am fost prieteni sau duşmani?”.

Omul, care şi el mă privea încruntat, semn că între noi fusese ceva cîndva, s-a încruntat şi mai tare, după care l-a bufnit rîsul şi a zis: „Dracu’ mai ştie! Am uitat!”.

Scrisoarea unui optimist - anul 1947

Într-una din acele seri nenorocite, în care tot ce ți se întîmplă te convinge că e-n zadar să mai speri în vremuri mai bune, mi-a căzut în mînă scrisoarea, din anul 1947, a unui mărunt funcționar la stat, adresată

nevesti-sii. În ea, slujbaşul cu o leafă de mizerie o implora să nu-l părăsească şi să nu se lase copleşită de prezent, fiindcă pentru oamenii harnici, curați la suflet şi simțitori, cum erau ei, aveau să vină curînd şi alte timpuri, mai bune.

Dacă făceai abstracție de gălbeneala nesănătoasă a hîrtiei şi de grija de grefier cu aspirații profesionale, cuminți, cu care omul rotunjea literele - deşi suferința ar fi trebuit să-i afecteze cumva şi scrisul - puteai să crezi că citeai epistola unui om din zilele noastre. Mărturisirea de credință, scrisă şi semnată a unui optimist din categoria celor care nu ştiu, nu pot şi nici nu cred că trebuie să întreprindă ceva, pentru a li se schimba viața, întrucît de schimbarea în mai bine a vieții se ocupă statul. Că de aia e stat, să se îngrijească de îmbunătățirea vremurilor, pînă ce şi cei mai umili slujbaşi ai săi vor trăi mulțumiți cu cît li se dă.

Mulți oameni se amăgesc cu ideea că aşa nu poate să mai meargă mult timp, că e musai să se petreacă o ameliorare de fond a situației, fiindcă altfel se duce totul dracului. Dar, din 1947 încoace, pentru cei care au aşteptat mila de la stat, situația nici nu s-a îndulcit, nici nu s-a înrăutățit. A fost întotdeauna proastă, însă în alt chip. Nici o sărăcie nu seamănă cu alta. Şi astăzi, bărbații cu lefuri mici şi servicii nesigure încearcă să-şi convingă soțiile că nu e momentul să dispere şi cu atît mai mult să-i părăsească şi să plece la mămicile lor, întrucît starea actuală n-are cum să dureze. Că trebuie să se facă într-un fel sau altul, dacă nu vrem să se aleagă praful de țara asta şi de români.

Iar după ce pun scrisorile la poştă, bărbații, pe care femeile îi părăsesc din cauza sărăciei, se duc consolați la casele lor şi aşteaptă ca vremurile să ia aminte la ce au scris ei în lăcrămația către neveste şi să se modifice, în scurtă vreme, în bine.

E drept că azi au şi mai multe motive ca în 1947 să fie optimişti: e aşa de rău, că n-are cum să dureze la infinit! Şi, de fapt, nici n-o să dureze la infinit. Numai cît viețile lor. Şi ale celor ca ei, după ei.

Re-re-reangajatul

Serviciul la o firmă mică presupune să faci tot timpul ceva, fără să ştii niciodată care-i de fapt treaba ta şi pentru ce merite ai putea fi avansat.

Dar să ştii, în schimb, pentru ce greşeli ai putea fi dat afară. Poți fi concediat pe loc, fiindcă n-ai făcut bine un lucru, cu care nu te-ai mai întîlnit şi despre care nici patronul nu poate să-ți spună nimic. Sau dimpotrivă, fiindcă te-ai achitat perfect de o sarcină despre care patronul crede c-ar fi trebuit terminată altfel. De aceea, între patronii unor firme modeste şi angajații lor se stabilesc adesea nişte relații care n-ar fi în nici un chip posibile între stat şi slujbaşii statului. Un patron poate să angajeze un om de paisprezece ori şi tot de atîtea ori să-i dea papucii. Iar motivele pentru care îl re-re-re-reangajează să fie tot atît de inedite şi interesante, ca acelea în temeiul cărora a renunțat la el.

Veți zice - şi eu vă dau dreptate - că nu-i deloc bine. Bine nu e, dar măcar nu te plictiseşti.

Prima oară, un patron şi-a dat afară angajatul favorit deoarece l-a trimis să-i cumpere o sticlă de *whisky* şi, de la magazin pînă la firmă, omul, în care avusese pînă atunci cea mai mare încredere, i-a băut *whisky*-ul. Încrederea patronului avea, e adevărat, o bază foarte subțire, întrucît, dacă vreme de un an îi verificase cinstea angajatului cu o mulțime de sticle de trei sferturi cu vin, nici soiurile, nici prețul băuturii nu-i dădeau dreptul să creadă c-ar rămîne la fel de loial firmei şi în fața unei sticle cu *Chivas Royal*.

A doua zi, patronul l-a reangajat ca să verifice dacă, astfel iertat şi trimis din nou după o sticlă de *whisky*, omul ar mai bea-o şi pe aceasta. Poate pentru că s-a simțit jignit de lipsa de încredere a patronului, poate fiindcă a ținut să-i arate cum reacționează caracterele tari la un examen de viață deosebit de dur, reangajatul a băut-o şi pe a doua. Şi, firește, a fost concediat imediat.

Iar către seară a fost chemat urgent la serviciu, deoarece patronului, nervos şi frustrat din cauza întîmplării de dimineață, i se făcuse foame. Delegîndu-l pe re-re-re-reangajat să se ducă pînă la alimentara din colț ca să-i aducă nişte mezel, muştar rusesc cu hrean şi pîine, patronul a fost înşelat încă o dată în ce avea el mai sfînt: încrederea în oameni. Şi nu în toată omenirea, ci în oamenii săi, pe care îi plătea cît să aibă fiecare

zilnic un sandviş cu parizer şi muştar obişnuit. Grav lovit în idealuri, dar păstrîndu-şi încă fondul uman bun, patronul şi-a dat afară reangajatul de şapte sau opt ori, ca urmare a faptului că acesta n-a trecut nici unul din examenele de reacreditare profesională la care a fost supus - respectiv brînză cu roşii, salam săsesc, ciorbă de burtă, coniac evreiesc, sărmăluțe libaneze, iar în data de 28 decembrie şi un curcan de zece kile - dar l-a reangajat de alte şapte sau opt ori deoarece, oricît a căutat, n-a găsit altul care să dea continuu examene şi să nu primească nici un salariu.

Abia la a paisprezecea reangajare a avut loc o schimbare semnificativă în relația dintre cei doi, cînd patronul şi-a plătit, pentru cea dintîia oară, angajatul cu un salariu întreg, iar acesta, semn că a apreciat generozitatea stăpînului, a fugit cu computerul.

Misterul chinez

În anul al doilea de facultate, odaia cu şase paturi în care fusesem repartizat era rîvnită şi invidiată de tot căminul. Nu fiindcă avea vedere spre autobuz şi nu spre ghena de gunoi, ci pentru că în toate celelalte dormitoare fuseseră înghesuite cîte zece sau douăsprezece paturi.

Din ziua în care în cameră ne-au fost aduşi trei chinezi, studenți în anul pregătitor, n-am mai fost priviți ca nişte privilegiați. Deoarece proveneau din regiuni dialectale diferite ale Chinei, cei trei îşi vorbeau puțin. Iar cînd trebuiau să se înțeleagă între ei, la nuanță, comunicau prin bilețele sau se slujeau de limba rusă. De fapt, pentru asta şi fuseserăm cazați laolaltă: românii din cameră o rupeau binişor pe ruseşte. Coridorul era plin de chinezi, însă numai ai noştri beneficiau, pasămite, de translatori.

Cînd comunitatea chineză de pe coridor avea nevoie de o lămurire, îi delega pe colegii mei de pat să mă ia la întrebări. Nu aveam cum să ştiu dacă felul în care procedau în toate chinezii era o chestiune de civilizație asiatică sau una de dopaj ideologic. Dar, fiindcă găseam caraghioase multe din regulile grupului, ne cam băteam joc de ei şi le dădeam informații aiurea. Chinezii veneau întotdeauna cu o listă lungă de întrebări. Dialogurile cu ei, în ce privea treburile curente ale vieții de cămin şi de facultate, aveau ceva dintr-un

interogatoriu în care nişte naivi - sau mai bine zis nişte chinezi de bună-credinţă - notau conştiincios tot ce le ziceau nişte parşivi, ca apoi să le transmită colegilor lor cu ochi mici tot ce aflaseră.

Îi zăream cum se adunau în jurul mesagerului, într-un soi de sufragerie, unde-şi preparau supa şi cum se munceau să priceapă ce puteau să însemne balivernele livrate de români. Dealtfel, chiar să fi vrut să fim corecți cu chinezii, nu aveam cum. Rusească noastră era foarte aproximativă, iar a lor nu era nici ea mai breazã. Povestea a durat cîteva luni. Chinezii au un umor atît de deosebit de al nostru, încît nici nu merită să fie numit umor. Încercam uneori să le traducem cîte un banc românesc, dar ei luau totul în grav şi, în loc să sesiseze mecanismul comic, îşi notau rapid numele lui Bulă şi-n ziua următoare veneau cu lista de întrebări din partea grupului: unde lucrează Bulă, dacă e membru de partid şi de ce îşi propteşte bunica moartă în balcon, cînd vine poştaşul cu pensia, dacă-i mai simplu să-i prezinte acestuia certificatul de înmormîntare.

Oricîte cărți aş citi despre misterul chinez, pentru mine nu e mister mai mare faptul că, totuşi, chinezii noştri au învățat să vorbească româneşte, deşi cei mai mulți dintre studenții români din cămin au făcut tot ce le-a stat în puteri ca să-i încurce. Iar cele mai multe clarificări despre înțelesul unor cuvinte le-au primit în limba rusă, de la trei inşi care, dacă puteau fi înțeleşi de cîțiva vorbitori chinezi de ruseşte, n-ar fi fost înțeleşi şi de ruşi.

Atotputernicii

O femeie, despre care credeam că are unele probleme psihice, de raportare la cei din jur, altfel spus, că nu era tocmai întreagă la minte, l-a înfruntat pe un atotputernic într-un mod care l-a lăsat cu gura căscată şi ne-a dovedit, persoanelor care am fost martore la scenă, cît de vulnerabil putea să fie. Forța multor şefi stă în grobianismul cu care li se adresează subalternilor. Îşi țin permanent supuşii într-o aşteptare dublată de teamă. Oamenilor le e frică de ei, fiindcă au reacții exagerate la orice fleac. Te pot speria şi cu lauda, întrucît, dacă e disproporționată cu fapta, poți fi sigur că vei plăti tot disproporționat pentru un nimic.

Informîndu-l un adjunct că femeia e o încăpățînată pe care nu o scoți în nici un chip dintr-ale ei dacă-i convinsă că are dreptate, deci un slujbaş care nu făcea întotdeauna ce i se cerea, atotputernicul a chemat-o prin secretară să-i comunice că o dă afară. În birou, ne găseam şi cîțiva care ar fi urmat să înțelegem, asistînd la marea arie a exercitării puterii, că momentul trebuia să intre în legendă, că eram acceptați la un spectacol ca să avem ce povesti pentru a-i spori faima de suveran absolut: „Mă, al dracului, ce-a putut să-i facă bietei femei!”.

„Biata femeie” a ascultat imputările lui de feudal care ştia că tot ce rostea nu permitea replică, aparent detaşată, rezemată discret de uşa capitonată a încăperii. Iar cînd atotputernicul şi-a încheiat rechizitoriul, care ne cam băgase spaima în oase prin ton şi printr-un soi de mohoreală prevestitoare de mai rău, a întrebat: „Gata? Ați terminat? Pot să spun şi eu ceva?”.

Nu numai că asta nu se mai întîmplase, dar femeia - pufoasa zgubilitică, aşa îi ziceam - avea şi ea un ton plin de promisiuni interesante. Surprins, atotputernicul care în multe situații asemănătoare îşi termina discursul sec: „Şi nu-ți permit să-mi dai explicații!”, a ridicat privirea, uşor contrariat că furnica, pe care tocmai o strivise cu călcîiul, mai mişca: „Poftim, s-auzim ce aveți de zis!”.

„Mă, nenorocitule - i-a zis cu mult calm pufoasa zgubilitică - ce mamă tîmpită ai avut şi tu, mă, că nu te-a învățat cînd inviți o femeie în birou să-i spui «Luați loc, doamnă!»?”

După care, în liniştea funerară care se instalase, a adăugat, privindu-i pe martori ca şi cum atunci îi vedea pentru prima oară: „Mă, animalule, e dreptul tău să mă dai afară, dar cînd îi vorbeşti unei persoane de sex feminin, trebuie să-i spui frumos «Stați jos, vă rog», că aşa fac oamenii. Tu n-ai avut, mă, mitocanule, părinți, care să te îndrume cum să te porți în societate?”.

Şi a ieşit, închizînd uşa cu delicatețe, ca orice profesor care vrea să le arate unor elevi grei de cap cum se închide o uşă, cînd eşti bine crescut.

„Ce-i de făcut?”, ne-a întrebat atoputernicul, vădit depăşit de situație.

„Nimic, şefule!”, a zis primlingăul de care atotputernicul, din motive pe care nu le înțelegeam, asculta uneori ca de un atotputernic şi mai mare, „Nimic, că ne facem de rahat. O să plece, că-i mîndră, şi noi ne vedem de treburi ca şi cum nu s-a întîmplat nimic.”

Un peşte foarte mare

Pe malul dinspre sat, al unui lac cu chitici mici şi îndărătnici care s-au deprins atît de bine cu gunoaiele, cu dejecțiile de la vile şi ambalajele de plastic aruncate de țărani şi de turişti, că nici nu se mai uită la rîme şi la mămăligă, dau la undiță, încă din zori, vreo zece oameni. Dacă n-ai şti că s-au trezit cu noaptea-n cap şi s-au răsfirat ca nişte monumente mototolite ale perseverenței printre scheletele de Trabanturi şi congelatoare marca ZIL fără uşi, ai putea gîndi că-s acolo de pe vremea dacilor şi a romanilor. Că aşa i-a prins, în urmă cu multe secole, un îngheț sau o arşiță şi s-au mumificat cu un băț în mînă. Cînd îşi spun, din oră-n oră, cîte-o vorbă, zic toți acelaşi lucru:

„Ehei, ce de peşte era odată aici! Mamă, mamă, ce de crapi luam!”

Un alt fapt, cu care toată suflarea satului e de acord, e că, în baltă, ar mai trăi cîțiva peşti foarte mari. Şi că, într-o zi, trebuie să muşte unul.

De dragul marelui peşte, căruia mulți martori credibili i-au văzut chiar anul trecut spinarea neagră unduindu-se leneş la suprafață, cînd într-un capăt, cînd în celălalt capăt al lacului năpădit de buruieni şi otrăvit de dejecțiile crescătoriei de porci, merită să înțepeneşti cu ochii holbați la apă.

Dar mai interesant decît fenomenul în sine al aşteptatului, fiindcă la urma urmei, cîte milioane de oameni din România nu fac nimic şi aşteaptă să se petreacă o minune, să le sară în față un peştişor de aur, e ce cred despre aşteptare pescarii cu experiență ai satului. Adică țăranii, care la viața lor au scos cîndva nişte plătici de-o saramură, cugetînd că sînt mai îndreptățiți ca alții - fără vechime în statul pe mal şi nici măcar convinşi că există - să-l aibă într-o bună zi în undiță pe marele peşte.

Numai că, într-o bună zi, un prost din sat, care se învîrtea pentru un pol şi o ţuică pe lîngă cîrciumar şi făcea tot ce-i cerea stăpînul, vine şi el la baltă cu o gioarsă de sculă veche, cu cîrligul ruginit, aruncă hlizindu-se ca tîmpitu' de cîteva ori plumbul departe şi, cu zgomot, enervîndu-i pe toţi şi parcă în bătaie de joc, ca şi cum peştele cel mare tocmai pe el îl aştepta, trage afară chiuind ca la nuntă, ditamai animalul cu solzi. Şi nici nu stă ca să-l vadă lumea şi să se crucească. Cocoşat de greutate şi cu coada crapului bălăbănindu-i-se între picioare ca - pardon de expresie - altă aia, prostul satului i-l duce pentru doi poli şi o jumătate de tescovină cîrciumarului. Iar ciorba o mănîncă, fireşte, popa, şeful de post, preşedintele consiliului comunal, neamurile lor, precum şi alte persoane care n-au dat niciodată la undiţă şi nici n-au crezut că mai sînt crapi în baltă. Ce nedreptate!

Pe treptele Operei din Paris

Ce fac întîi şi-ntîi românii, cînd ajung la Paris? Îşi dau întîlnire cu alţi români stabiliţi de o bună bucată de vreme la Paris.

Şi unde se întîlnesc în Paris, doi români care nu s-au văzut niciodată la faţă, dar sînt siguri că se vor recunoşte unul pe celălalt din prima clipă? La întrebarea aceasta răspunsul e la fel de simplu: pe treptele Operei.

De altfel, la orice întrebare privitoare la îndeletnicirile românilor, de îndată ce se trezesc pentru prima oară în Paris, răspunsul nu poate fi decît simplu, deoarece toţi cei care o rup niţel franţuzeşte sînt convinşi că Parisul e un fel de Bucureşti. Şi că, deşi francezii n-au un ceas la Universitate unde să-şi dea oamenii întîlnire, un loc cunoscut de toată lumea trebuie totuşi să aibă. De aceea, cînd, în prima sa călătorie la Paris, în martie, 1990, inginerul Mocanu şi-a fixat un rendez-vous pe treptele Operei, cu domnul Popescu, un profesor de muzică rămas în străinătate cu patru ani în urmă, tot drumul cu autobuzul n-a făcut altceva decît să-şi imagineze cum îl va îmbrăţişa cu ochii în lacrimi Popescu, dornic să primească veşti de acasă, cum îl va invita într-o cafenea celebră şi cum se va oferi să-l ajute să-şi găsească imediat ceva de lucru şi o gazdă ieftină.

La ora 13.00 însă, pe treptele Operei, îşi dăduseră întîlnire vreo două sute de persoane de toate vîrstele şi naționalitățile, astfel că, dacă insistai cu privirea asupra cuiva, te bucurai brusc de atenția a zeci de indivizi, unii avînd în mînă un trandafir, alții un ziar şi cei mai mulți ținînd de sfoară un balon pe care era scris un nume. Inginerul Mocanu şi-a dat seama că nu-i rămîneau decît două posibilități şi amîndouă foarte discutabile ca manieră: să urle de cîteva ori „Dom'le, care eşti Popescu?!" sau să umble din persoană în persoană cu aceeaşi întrebare, „Dom'le, nu cumva te cheamă Popescu?", dar formulată şoptit, ca să nu fie luat drept cine nu era, un cerşetor sau un polițai făcînd-o pe turistul. Ar mai fi fost şi o a treia cale: să studieze cu atenție fețele bărbaților de vîrstă mijlocie şi să li se adreseze doar celor care aveau trăsături de român.

Uitîndu-se stăruitor la mai multe fețe de bărbați albi, între două vîrste, inginerul Mocanu s-a pomenit că habar n-avea care erau trăsăturile tipice ale românului. Ba mai mult, că nu fusese vreodată preocupat de problemă. Inginerul Mocanu urca şi cobora treptele Operei, le arunca priviri discrete bărbaților de pînă în cincizeci de ani, dar singurii care aveau ceva de români în ei erau un turc mustăcios, un evreu ars de soare, un rus din Polonia şi un negru din Madagascar, toți politicoşi, dar fermi pe poziție: nu erau cei căutați.

Deodată, inginerul Mocanu a avut ceea ce putea fi considerat un moment de mare inspirație, dacă nu chiar o revelație. S-a uitat la încălțările bărbaților şi, dînd peste o pereche de pantofi tip Romarta, împletiți, din cei care se vindeau în 1986 cu 330 de lei perechea şi care nu văzuseră un strop de cremă de patru ani, a exclamat, ca la o întîlnire la ceas, la Universitate, tipic româneşte: „Să trăieşti, dom' Popescu! Io sînt Mocanu!".

Cîinele care semăna tot mai mult cu un om e probabil mort

Maidanezul, care părea că rîde ca oamenii, avea de fapt botul deformat de la o lovitură de bocanc. Se ştia şi cine-l lovise, fiindcă măcelarul, care-l azvîrlise din magazin cu un şut în falcă, nu făcea nici un secret din specialitatea lui: „Îl nimeresc la marele fix. Mamă, mamă, ce precizie pot să am. I-am dat la unu' un şpiț în fund şi l-am trimis pînă pă ălălalt trotuar!".

Din cauza unei urechi căzute şi a unei pete negre, întinse pe tot capul, cîinele lăsa impresia că poartă şapcă. Pata însă i-o făcuseră copiii cu un *spray* pentru maşini. De departe, mai ales că şchiopăta de un picior din față, cîinele arăta ca şi cum cineva îl machiase ca să semene cu un beţivan vesel.

Cheflii cu o voioşie tîmpă în priviri şi cu şapca pusă strîmb pe cap întîlneai adesea în parcul unde se aciuiase şi cîinele. Cîinilor, se ştie, nu le plac alcoolicii. Cînd apărea cîte unul, haita de maidanezi îl hărțuia. Iar cîinele cu mutră de şmecher, şchiopătînd la o oarecare distanță de haită, părea să-i parodieze mersul împleticit. Ca să le facă pensionarilor o plăcere.

Cîinele a început să semene şi mai mult cu un om, după ce a fost lovit de un camion. De cîteva ori în zi, un bărbat, mai degrabă consumat decît vîrstnic, care suferise un accident cerebral, dădea ocol parcului cu un mers chinuit, dezarticulat, ținîndu-se adesea de garduri.

„Io-te la ăsta - ziceau oamenii. Parc-ar fi cîinele nostru.”

„Care cîine?”, întrebau cei care nu cunoşteau poveştile cartierului.

„Stai că acuşi apare şi o să-ți dai seama singur cum vine treaba.”

Şi, într-adevăr, întocmai unui actor fără contract, care dădea reprezentații de pantomimă prin piețe şi parcuri, se ivea şi cîinele cu fața aia a lui de vagabond afumat şi cu mişcări bîțîite. Lumea rîdea, văzîndu-l cum dă din coadă, mulțumit că fusese remarcat. Unii cîiini dau din coadă şi cînd sînt bătuți, numai să-i simtă pe oameni mulțumiți.

De la o vreme, cîinele n-a mai fost văzut nici în parc, nici pe strada cu măcelării şi brutării.

„Prea îşi bătea joc de oameni”, a spus măcelarul, care părea iarăşi să ştie ceva. „Vă spun eu, că-l cunosc. Nu şchiopăta tot timpul. Numai cînd vedea lume strînsă la un loc.”

La ce-s bune străzile

Dacă întrebi o mie de oameni la ce-s bune străzile, or să-ți răspundă că pentru mersul pe jos, pentru maşini, iar unii, deprinşi să vadă în cele mai banale chestionare de opinie nişte viclenii ale guvernului, vor fi evazivi sau ironici.

Nu ştiu nici dacă, dintr-un milion de intervievați, va zice măcar unul că străzile sînt bune pentru hoinărit, pentru privit la casele vechi iar unele, care nu s-au schimbat deloc de zeci de ani, pentru a ieşi din prezent şi a te plimba în alte vremuri.

Nu fac des treaba asta, să mă abat brusc din drum, să las bulevardul, şi să rătăcesc o jumătate de ceas pe străzi de prin anii 1920-1940, cînd în România începea să se trăiască mai bine şi populația cu venituri medii îşi construia case mai răsărite cărora azi le spunem cu admirație vile. Ca să umbli, fără nici un alt scop decît contemplatul, pe una din străzile ce se cheamă Toamnei, Plantelor sau Popa Tatu - iar ca acestea sînt foarte multe -, nu de timp ai nevoie, ci de curaj. Fiindcă e un curaj, ori mai bine zic o problemă de decizie cu unele consecințe sufleteşti nebănuite, să umbli brambura pe o stradă fără să le poți explica alor tăi de ce-ai făcut-o. Singurele persoane care te-ar aproba, ar fi acelea care simt impulsul hoinăritului la fel ca şi tine. Dar dacă, dintr-o mie de oameni, afli cu greu unul care să-ți spună că străzile sînt bune şi pentru a te uita la casele de pe ele şi a melancoliza fără un motiv personal, cum dai de dînsul, de dumnealui, de omul-pereche cu tine în astfel de treburi atipice?

Un bărbat din Bucureşti a simțit brusc nevoia să se plimbe, un ceas-două, pe străduța din oraşul de provincie, unde ieşea pe cînd avea optsprezece ani cu fetele şi băieții la plimbare, în fiecare seară. Pe atunci, strada se chema Regală. Şi fiindcă era cea mai circulată, părea şi cea mai mare.

La şaptezeci de ani însă, o găsea strîmtă, pustie şi dărăpănată, dar încă plină de farmecul anilor `30 -`40, cînd fusese construită. Colindînd el de mai multe ori strada de la un cap la altul, a dat nas în nas cu un fost coleg de liceu care, la fel, simțise dintr-o dată nevoia să se mai plimbe un tur pe Regală, înainte de a muri. Fostul coleg venise special din Suceava, ceea ce era de acum un fapt neobişnuit. În timp ce comentau înfiorați de amintiri coincidența, de ei s-a apropiat o doamnă în etate, în care au recunoscut-o pe fata de

care fuseseră cîndva îndrăgostiți. Va să zică, unul venea din Bucureşti, altul din Suceava. Dar doamna simțise acelaşi îndemn ca acei doi bărbați, nu în România, ci tocmai în Suedia, la Stockholm, unde locuia de patruzeci de ani.

Nu-i tocmai recomandabil să crezi în coincidențe, însă dacă ai parte de ele, ia-le aşa cum sînt, fiindcă se petrec rar şi, aproape întotdeauna, la alții.

Se poate şi aşa

Rupîndu-şi piciorul, un domn, care pînă atunci nu citise decît cărți pe care orice om e obligat să le biruie în şcoala elementară şi în liceu - adică manuale si cîteva romane de acțiune din programa de lecturi obligatorii -, a luat în mînă volumul uitat pe noptieră de pacientul ce ocupase patul de spital înaintea lui şi, vreme de două săptămîni, a stat cu nasul în el. E posibil ca modul foarte original în care a citit zilnic, cîte şapte-opt ceasuri, dintr-un tom de două sute de pagini, avînd un titlu greu de înțeles - Albert O. Hirschman, „Abandon, contestatație şi loialitate" - să fi fost provocat de o curiozitate absolut legitimă la orice persoană care zace zile de-a rîndul cu piciorul în ghips şi, vrînd, nevrînd, trebuie să se gîndească la ceva. Domnul cu piciorul rupt a început prin a se întreba la ce-i folosise unuia, operat de bilă, cititul unei cărți despre abandon, contestatație şi loialitate. Şi pentru că, după ce a luptat cu primele fraze, şi-a dat seama că le uita înțelesul de îndată ce trecea la următoarele, a luat o coală de hîrtie, format A4 şi un pix şi s-a pus pe numărat şi subliniat.

Întrucît trei cuvinte apăreau cel mai des, a tras sub ele cînd o linie, cînd două şi, după caz, trei şi le-a numărat obținînd: 4812 de „şi”, 3 739 de „care” şi 1 876 de „acesta”. Apoi s-a apucat de inventariat rîndurile lungi, medii şi scurte şi a constatat că acelea medii şi scurte erau cu 47,8% mai multe decît rîndurile complete. O operație foarte atrăgătoare i s-a părut măsurarea numelor, după numărul de litere conținute. După ce a încheiat şi treaba asta, a tras concluzia că autorul citase foarte mulți autori cu nume avînd mai mult de şapte litere, neglijîndu-i vădit pe cei cu nume de patru, cinci şi chiar şase litere.

În zilele lungi de spitalizare în care, oricît ar fi lungit prînzul şi cina, tot îi mai rămîneau numeroase ore goale de orice înțeles, domnul cu fractură de tibie şi peroneu a reuşit o seamă de performanțe greu de egalat, chiar şi de cineva cu picioarele întregi: a socotit cîte fraze începeau cu litera A, cîte cu B, cîte cu C şi a descoperit că, deşi destul de groasă, în cartea privitoare la abandon, contestație şi loialitate nici o frază nu începea cu Q, X, Y, W şi K, foarte rare fiind frazele care începeau cu Z, I şi J. Şi, surprinzător, H şi R.

„Ei, şi cum a fost în spital - l-au întrebat colegii din biroul unde socotea de zece ani impozitele pe venit ale pensionarilor -, ce-ai făcut, cum te-ai plictisit?”

„Nu m-am plictisit deloc - le-a răspuns el, deşi încă îl mai durea piciorul. Am făcut muncă ştiințifică. Nici nu bănuiți ce pasionant e, mai ales dacă ai norocul să-ți pice în mînă o carte precum „Abandon, contestatație si loialitate”, de unul Fişman sau Crişman, nu-mi mai amintesc cum îi zice.”

Nimic!

Titi Gurău, un elev de liceu din cartierul Militari, şi-a găurit urechea stîngă cu un bold, ca să-şi atîrne de ea un cercel de argint. Dar, în afară de faptul că nespălata de soră-sa a zis: „Io-te, mamă, la tîmpitu’ de Titi, cercel îi lipsea!”, iar maică-sa a răspuns: „Şi ce dacă? Sănătos să fie omul!”, nu s-a întîmplat nimic. Absolut nimic!

Titi nu se aştepta să găsească acasă, cinci camere în loc de două şi nici carne friptă în loc de ciorbă de zarzavat. Totuşi, dacă apartamentul ar fi devenit dintr-o dată altul, mai mare şi mai curat, nu s-ar fi mirat prea tare.

După ce-şi puneau cercei în urechi, colegii lui se purtau de ca şi cum li se întîmplase ceva extraordinar, însă nu aveau voie să spună ce.

Apoi, Titi şi-a vopsit jumătate din păr roz şi jumătate galben. Şi iarăşi nu s-a întîmplat nimic. N-a simțit nimic deosebit. Nici măcar soră-sa n-a remarcat schimbarea.

Toți prietenii şi colegii săi, care-şi vopsiseră părul, afişau un zîmbet provocator. Ştim noi, adică, ce ştim! Făceți-vă şi voi părul verde şi o să vedeți de ce avem zîmbetul ăsta!

Titi Gurău aştepta de la paisprezece ani să se petreacă o schimbare, să i se întîmple şi lui un lucru ieşit din comun. La toți li se întîmpla. Acum avea şaisprezece ani şi toate erau la fel. Doar că un pic mai urîte şi mai plicticoase. Şi drumul cu tramvaiul la şcoală, şi lumea din bloc, şi serile cu ai lui, la televizor, într-un cuvînt, viața.

Titi Gurău a fost ultimul din gaşca lui care a purtat cercel şi şi-a colorat părul, dar cînd au început să se poarte pantalonii cu turul pînă-n genunchi, a fost, în sfîrşit, primul. Cu toate acestea, nu s-a întîmplat nimic. Din nou n-a simțit, în mod special, nimic!

Putea să-şi cumpere adidaşi cu beculeț în călcîie, să-şi zdrențuiască blugii pînă i se vedeau chiloții, să-şi facă treizeci de buzunare la vestă şi chiar să se rujeze, ca poponarii din a XI-a B. Tot ceea ce la alții era un eveniment de care se vorbea, la el trecea neobservat.

Cînd Marcel Borcea s-a ras în cap, ca băieții din trupa rock „*The Pink Pigs*”, Marcel a avut o lună întreagă, o expresie fericită, de beatificat prin decret papal. S-a ras şi Titi exact ca Marcel, şi degeaba. N-a simțit nimic. Nimic, nimic, nimic! Doar o mîncărime uşoară în creştet, însă şi aia numai o zi.

Într-o zi, Titi Gurău şi-a luat inima-n dinți şi l-a întrebat confidențial pe Bebe Constantinescu, tipul cel mai tare din liceu, care avea bani cu grămada de la taică-său, senatorul, şi care venea primul cu noutățile. Pînă şi pantalonii largi şi cu fundul pînă-n pămînt, tot Bebe îi purtase primul. Titi fusese doar primul din clasă, ceea ce putea să însemne ceva şi totodată să nu însemne nimic.

„Măi, Bebe - a spus Titi, cu un ton resemnat de om gata să-şi recunoască greşeala dacă i-ar spune careva unde a greşit – mă`, ce-ai simțit tu cînd ți-ai băgat cercei şi în sprîncene? Că aveai o mutră care m-a făcut praf. Te-am invidiat pentru ce mutră inspirată puteai să ai. Zi-mi, mă`, şi mie, ce-ai simțit?”.

„Păi - a răspuns Bebe rîzînd ca de-obicei, cu superioritate, inspirat, totuşi sincer surprins de întrebare -, ce să simt? Nimic!”

Cele zece cărți pe care nu le-am cumpărat cînd mi-au trebuit

„Dragul meu - i-a spus un cercetător ştiințific, pensionar, unui reporter de televiziune -, nu m-am întrebat niciodată care ar fi cele zece cărți ce le-aş lua cu mine, dacă ar fi să mă izolez de lume, pe o insulă. În schimb, îți pot spune ce cărți m-ar fi făcut cu siguranță alt om, dacă aş fi avut destui bani ca să le cumpăr la timpul lor.”

Există şi un noroc la călătorii. Eu l-am avut. După ce-am fost invitat, în 1971, la un congres în Spania şi am reuşit să obțin viza, mi-am făcut o mulțime de prieteni. Oameni de ştiință din toată lumea. Parc-am fi fost o conjurație. Şi invitațiile au început să curgă. Am colindat țări şi oraşe, însă cu buzunarele goale. Iar amintirile mele privesc mai ales drumurile pe care n-am reuşit să le fac, locurile care-mi erau interzise, pentru că eram sărac, evenimentele la care n-am putut să particip, deoarece nu am avut cu ce să-mi plătesc intrarea, trenul sau autobuzul. Dar mai ales lucrările pe care nu mi-am putut permite să le cumpăr.

Pentru mine, Parisul nu-i decît metropola unde am găsit, în sfîrşit, cartea care mi-ar fi deschis alte orizonturi în meserie, pe care am ținut-o în mînă jumătate de ceas, în preajma căreia mi-am făcut tot felul de calcule şi la care, neavînd bani, am renunțat ştiind că am ratat o şansă.

New York-ul, şi el, nu-i decît un oraş oarecare, deosebit de altele doar prin simplul fapt că aici n-am avut cu ce să-mi cumpăr cele mai multe dintre cărțile care-mi trebuiau. Numai la Roma am avut o frustrare mai mare, răsfoind în librării mai multe cărți pentru care n-aş fi avut niciodată destui bani să le cumpăr.

Un oraş interesant a fost şi Ankara, unde, în mod surprinzător, n-am avut parale să-mi iau nici măcar cărțile pe care nu am reuşit să mi le procur la Moscova.

Unii sînt de părere că Budapesta e un oraş la fel de frumos ca Viena. Pentru mine, ce a contat la Budapesta, a fost faptul că, printr-o întîmplare cel puțin ciudată, n-am avut valută ca să-mi îngădui tratatul pe care credeam că l-am pierdut definitiv la Viena. De altfel, e un volum cu o istorie mai lungă, întrucît, cum nu aveam banii să-l cumpăr nici la Helsinki, soarta mi l-a scos în cale, cu un preț şi mai mare, la Berlin.

Cînd e vorba de cărți, nu e bine să-ți pierzi, niciodată, speranța. Le poți rata în mai multe librării de pe glob. E destul să ai buzunarele goale. Dac-ar fi să mă retrag pe o insulă pustie, n-aş lua nici o carte.

La ce mi-ar sluji, la şaptezeci de ani, să am pe un petic de pămînt din Pacific cele cîteva zeci de cărți pe care, biolog calic ce-am fost cîndva, nu le-am citit cînd mi-au trebuit? Fiindcă una e să-ți lipsească ceva ce-ți trebuia neapărat la tinerețe şi alta să-ți prisosească ce n-o să-ți mai trebuiască niciodată la bătrînețe.

Oameni de treabă

Avînd nu ştiu ce treabă în provincie, m-am urcat în tren şi după un ceas şi jumătate am ajuns.

Bine, bine - veți zice - dar unde ai ajuns? Cum unde? Într-un oraş aflat la un ceas şi jumătate de mers cu trenul de Bucureşti.

În gară, vrînd să mă dezmorțesc nițel de atîta stat degeaba, l-am întrebat pe un cetățean, aşa cum se întreabă, dacă pot să merg pe jos pînă la primărie. Iar el mi-a răspuns, aşa cum se răspunde, că pot.

Numai că în provincie, distanța aceea de un ceas şi jumătate pînă-n Bucureşti modifică întrucîtva rosturile limbii române. Deşi provincialii înțeleg tot ce li se vorbeşte, nu scapi nici un moment de senzația că eşti ajutat de un translator. Întrebîndu-l pe cetățean dacă pot să merg pe jos pînă la primărie, am vrut să ştiu dacă primăria e departe. Pe cînd el, văzînd că am două picioare, nu unul, mi-a zis că trebuie să pot fiindcă am două picioare. Dacă aş fi avut numai unul, mi-ar fi răspuns precis că nu pot.

În provincie, cînd o persoană opreşte o altă persoană, ca să se lămurească de un lucru, în jurul lor se adună o mulțime de persoane extrem de binevoitoare care-şi dau cu părerea. Iar cînd dezbaterea are loc în gară, unul dintre binevoitori e precis şofer al unui microbuz care se oferă să te ducă la primărie, indiferent cîte picioare ai. Ceea ce s-a şi întîmplat.

Numai că, maşina fiind goală, şoferul a uitat că are un client care trebuie să coboare la primărie. Şi, după ce s-a învîrtit prin toate stațiile de microbuz din oraş, în căutarea unui client adevărat, nu unul mut, m-a anunțat că trebuie să cobor.

„Unde-i primăria?” l-am întrebat.

Şoferul s-a gîndit mult de tot înainte de a avea a doua opinie fermă. În provincie, oamenii obişnuiesc să cugete adînc asupra celor mai simple treburi. Şoferul trecuse de mii de ori prin fața primăriei, însă acum, că trebuia musai să aibă un punct de vedere definitiv asupra chestiunii, s-a pus pe gîndit.

Fiind, cum ziceam, un om de treabă, m-a urcat în microbuzul unui coleg de-al său care făcea cursa înapoi la gară, cerîndu-i acestuia să nu-mi ia nici un ban, fiindcă fusese vina lui.

La ora prînzului, în provincie lumea mănîncă. Aşa că şi noul şofer s-a oprit să mănînce.

„Dar unde-i primăria?”, l-am întrebat.

Cum şi el era un om de treabă, s-a plesnit peste frunte şi m-a anunțat că ajunsesem la gară. Aici, o mulțime de oameni de treabă, avînd cîte două picioare fiecare, se zgîia la microbuzul în care nu se urca nimeni. Dar unul dintre ei m-a recunoscut:

„Nu eşti matale ăla care voia să meargă pe jos la primărie?!”

N-aveam nici un interes să-l mint, am zis că da, eu eram.

„Dar ce să cauți la primărie la ora asta, cînd toată lumea mănîncă?”.

Atunci, i-am spus că o iau pe jos şi ajung exact cînd termină toată lumea de mîncat.

„Nu-i bine nici aşa - m-a lămurit el şi a trebuit să-l cred, deoarece arăta a om de treabă -, pentru că după ce mănîncă, toată lumea se duce acasă. Cu burta plină, cum să munceşti?”

În gară, tocmai sosea acceleratul de Bucureşti. Omul de treabă s-a mirat mult cînd a văzut că urc în tren. Şi pe bună dreptate, deoarece avînd două picioare, existînd atîtea microbuze goale şi vrînd să ajung la

primărie, logic era să aştept pînă în ziua următoare, şi nu toată ziua, ci pînă la pauza pentru gustarea de dimineață, de la ora zece.

„Aiuriți mai sînt bucureştenii ăştia! - spunea privirea lui de om de treabă, aflat fără nici o treabă în gară. Vin pe la noi, doar ca să plece.”

Muncă uşoară

Aceeaşi muncă pentru unii e grea, iar pentru alții e o plăcere. Există cu siguranță, în structura noastră genetică, o programare pentru modul în care ne raportăm la jugul profesiei.

Am lucrat cîndva, vreme de doi ani, într-o fabrică de plăci aglomerate, ca necalificat, la „aşchiatoare”. Dacă eram întrebat: „Mă, ce munceşti tu?”, răspundeam: „Sînt aşchiator!”.

Azvîrleam butuci mari de salcie în maşina nemțească de făcut aşchii şi-mi blestemam zilele, fiindcă la plecarea acasă eram sfîrşit şi cu dureri atroce de coloană. Treaba pe care o aveam de făcut era relativ simplă şi nu cerea cine ştie ce minte. Înhățam de pe banda rulantă butucii plini de noduri şi-i potriveam, dintr-o singură mişcare, într-un fel de moară cu dinții de oțel.

Ceva minte, totuşi, îți trebuia, întrucît puteai să rămîi uşor fără degete. Sau cu ele mai scurte. În cîteva săptămîni, m-am deprins cu toate: şi cu hachițele benzii rulante, şi cu gimnastica de contorsionist pe care o cerea lucrul la maşină. Şi, ce era mai important, m-am obişnuit cu ceilalți aşchiatori. Oameni cumsecade, în legea lor, dar fără şcoală. Şi mai ales, fără o meserie „la bază”. Buni de muncă. Ori, mai bine zis, buni pentru cele mai grele munci, acelea pe care le accepți fiindcă nu te pricepi la altele mai uşoare.

Frații mei, aşchiatorii, nu mă vedeau deloc cu ochi buni, deoarece terminasem liceul şi o şcoală tehnică de aviație. Prin urmare, n-aveam să rămîn prea mult timp la maşină, în vreme ce ei, neavînd de ales, îmbătrîneau aruncînd butuci în moara dracilor sau se duceau la o muncă şi mai rea. Ura şi dragostea pentru muncă deveneau, pentru toți amărîții de la bandă, o chestiune de raportare.

Frații mei, aşchiatorii, socoteau că eram mereu vesel şi relaxat, pentru că ştiam c-o să plec curînd la facultate. În fapt, eram bine dispus dintr-un motiv pur profesional. Reuşisem să mă deprind atît de repede cu trudniciile slujbei, că nu mai oboseam. Căpătasem o seamă de dexterități în mînuirea butucilor astfel că nu le mai simțeam greutatea. Chiar şi acum, am un fior de mîndrie pentru prestidigitația de atunci. Zburau pur şi simplu butucii de pe bandă direct în maşină. Trupul meu dezvoltase acuități şi reflexe, care-mi eliberaseră creierul nu numai de fricile lucrului într-un loc plin de capcane, dar şi de ruşinea că ajunsesem într-un asemenea loc, la ultima dintre muncile ce se mai puteau numi omeneşti.

Uneori, mă visez din nou tînăr şi necalificat, mînuind butucii plini de gheață cu starea de spirit a unui expert în mişcări imposibile. Şi pentru că, scriind zilnic povestiri, nu mă simt chiar un oropsit, ci un norocos, mă întreb dacă totuşi n-o să vină o zi cînd Dumnezeu o să-mi comande:

„Gata, Tudore, te-ai distrat toată viața scriind bazaconii. Acum treci, ca toată lumea, la muncă!”

Iar eu o să am neobrăzarea să-i cer Prealuminatului să mă trimită înapoi la aşchiatoare, la munca grea. La cea mai grea dintre munci, dar care nu mi-a fost un chin decît trei sau patru săptămîni. După care, a devenit o eliberare. Pentru prima oară ştiam şi eu - omul care nu era bun de nimic - să fac ceva perfect!

Schimbarea

Emilița din Mârdava arăta tot mai bine pe măsură ce se apropia de cincizeci de ani, în vreme ce Doruțu se îngrăşa tot mai mult şi arăta din ce în ce mai rău.

Cu ani în urmă, la nunta lor, tot oraşul gîndise că Doruțu ar fi trebuit să ia o fată mai frumoasă, fiindcă avea de unde alege. Trecînd însă vremea, aceiaşi oameni se întrebau acum, ce motive avusese o femeie deosebită ca Emilița să suporte un soț atît de obez şi de neîngrijit. Şi cum toată lumea se simțea obligată s-o întrebe, Emilița a început să se gîndească aşa, în subconştient, la o soluție.

La cincizeci de ani, chiar şi o femeie arătoasă din Mârdava, adică dintr-un oraş pomenit atît de rar, încît puteai să crezi că e un vestigiu daco-roman, înțelegea că frumusețea ei tîrzie era un fel de premiu de

consolare, şi că, în curînd, totul avea să revină la normal. La şaizeci de ani, nu avea să mai conteze nici că ea se păstra încă binişor, nici că Doruțu avea să arate ca un morman de slănină. La Mârdava, lîngă graniță, altceva decît să te îngraşi, să îmbătrîneşti şi să discuți tot timpul numai despre grăsime şi bătrînețe nu prea aveai ce face. Poate că ar fi fost altfel – spuneau, cu un alean de condamanți pe viață, locuitorii micului tîrg din capătul țării - dacă n-am fi fost atît de departe!

Pe hartă, distanțele nu păreau mari. Nu față de Bucureşti sau față de un oraş anume. Nu păreau mari față de oriunde şi orice. În realitate, ca să ajungi pînă la Mârdava, era la fel de complicat şi de obositor ca şi cînd ai fi vrut să pleci din Mârdava. În orice direcție ai fi apucat-o, trebuia să schimbi un vapor cu un tren şi încă un autobuz cu un vapor. Iar înspre Bucureşti, cîte două din fiecare, fiindcă ori nu veneau la timp sau pierdeau legătura, ori o apucau în altă direcție. Rămîneai cu nădejdea că schimbînd mai multe mijloace ajungeai mai repede. Mai repede, mai repede, uşor de zis, dar unde?

Într-o zi, la masa de prînz, pe cînd Doruțu înfuleca a treia farfurie din ciorba care-i plăcea lui cel mai mult şi pe care o halea lacom şi neîntrerupt de treizeci de ani, fără să dea semne că ar dori o schimbare, Emilița i-a spus:

„Dacă mai vrei ciorbă, îți pui singur, că eu am treabă.”

Şi absolut fără nici o explicație, a plecat la fiica lor, la Bucureşti. Iar după o lună, a închiriat o garsonieră şi s-a mutat împreună cu un domn slab, cu care se cunoscuse în tren şi care, deşi era tot din Mârdava, nu putea să sufere ciorbele.

Într-o zi, fiică-sa, care nu îndrăznise pînă atunci s-o întrebe pe Emilița de ce-l părăsise pe taică-său fără nici o explicație, a adus timid vorba despre momentul plecării ei neaşteptate din Mârdava.

„În primul moment - a zis Emilița -, m-am gîndit doar să schimb ciorbele grase cu unele mai uşoare. Dar dacă tot schimb ceva, mi-am zis, atunci o să-l trec pe taică-tu pe vegetale. După care, în doar cîteva minute, m-am gîndit la tot felul de schimbări. Pînă la schimbarea asta, pe care o vezi şi tu. Dar să ştii că nu te mint: totul a pornit de la ciorbă. Dacă în ziua aceea i-aş fi gătit lui taică-tu tocăniță, mai eram şi acum cu el.”

Portretul disidentului

La un tîrg de carte, am avut onoarea să-i fiu prezentat celui mai consecvent dintre toți disidenții noştri. Marelui om care, în mai bine de cincizeci de ani de absență totală din viața literară, nu numai c-a avut curajul să nu scrie nici măcar un rînd, dar a reuşit, printr-un admirabil efort de voință, să rămînă un anonim chiar şi după 1990, cînd ar fi putut să profite de trecutul său imaculat. Puțină lume ştie că a început prin a nu scrie nimic încă de la vîrsta de şaisprezece ani, cînd mulți din cei de o seamă cu el mîzgăleau poezii de dragoste. Iar unii mai precoci, şi imnuri închinate PCUS sau şantierului de la Bumbeşti-Livezeni. Astfel că, la douăzeci de ani, cînd şi-a dat seama că nici una din cărțile pe care le avea dintotdeauna terminate în cap nu va trece de cenzură, era de acum o conştiință artistică matură. Şi nu doar matură, ci şi curată. Şi imaculată a rămas pînă către treizeci de ani, cînd au început să se înfrunte în el doi autori: unul care tînjea să scrie fie şi un rînd, iar în zilele de mare inspirație chiar şi o frază, şi altul, mai lucid şi în consecință mai stăpîn pe sine, care ştia că încă nu sosise momentul.

Învingînd al doilea autor, existența unicului autentic disident al anilor de dictatură a cunoscut numeroase motive de împlinire artistică. Fiecare zi în care nu reuşea să afle nici cel mai mic motiv ca să scrie era, de fapt, demonstrația profundului său dezacord cu tot ce se întîmpla în cultură. Fiindcă una e să nu scrii nici o carte, pentru a nu-ți contamina crezul de la ideologia comunistă, şi alta să nu pui pe hîrtie nici un cuvințel, în semn de solidaritate cu milioanele de disidenți autentici, dar analfabeți din toată țara.

La cincizeci de ani, adică la etatea cînd toți scriitorii generației sale reuşiseră să se compromită publicînd nenumărate romane, eseuri şi plachete cu versuri, el putea să-şi facă în sfîrşit un prim bilanț de heruvim al literaturii şi să-şi spună, cu inima împăcată: „Nu e important ce n-am scris pînă acum; e mult mai important ce n-o să scriu în continuare”.

Cu acest legămînt de intelectual sortit să ispăşească toate slăbiciunile şi trădările breslei, a rezistat pînă la revoluție. Numai că, după 1990, cînd socotea că toți cei care scriseseră în neştire pînă atunci aveau să se ruşineze, să renunțe la pix şi hîrtie şi să se retragă, unii la mînăstire şi alții la pensie, i-a descoperit şi mai

harnici. Ca şi cum mustrările de conştiință, în loc să-i facă mai rezervați, le dădeau un motiv în plus ca să nu se oprească din scris.

Acelaşi motiv care pe el îl obliga să se abțină în continuare de la scris şi să rămînă tot mai singur şi mai demn în condiție de disident. Iar dacă e foarte greu să stai demn şi să nu scrii nimic, atunci cînd cenzura se pune în calea oricărei opere mari, vă dați seama ce chin e să nu scrii nici o pagină, nici o frază, nimic şi iarăşi nimic, cînd fiecare poate să scrie exact ce pofteşte? Vă imaginați ce simplu e să fii disident în comunism, dar cît eroism îți trebuie să fii un disident perfect în capitalism, cînd nu numai scriitorii mor de foame?

O minciună

Cînd ai cincisprezece ani, dezamăgirile sînt pe măsura nevoii de a te încrede în oameni, adică mari. Dezamăgirile ulterioare pot fi uriaşe şi profunde, dar pe primele le ții minte toată viața. Poate şi pentru că nevoii de a te încrede în cineva îi ia locul deprinderea de a te lăsa amăgit. Pe aceasta, mulți o numesc speranță, însă adevărata speranță, curată şi tumultuoasă, atunci se înfiripă, cînd eşti copil. Şi tot atunci moare. Ce vine mai tîrziu, e numai aşteptare. Deşi ar trebui să am de-a face cu scriitorii şi să leg prietenii cu ei, n-am nici un prieten scriitor şi nici n-o să am vreodată. Am fost mințit cîndva şi întîmplarea m-a făcut exagerat de prudent cu oamenii de litere. E ca o infirmitate din cauza căreia nu mai suferi. Eşti infirm nu numai cînd îți lipseşte un picior, ci şi cînd îți creşte al treilea.

Aveam cincisprezece ani, eram elev într-un liceu militar, scriam ca atîția alți adolescenți versuri, doar că, spre deosebire de ei, nu făceam nici un secret din scris, ba dimpotrivă. În ziua în care ni s-a spus că vom fi vizitați de un mare scriitor care ne va vorbi despre cărțile sale şi despre realitățile care l-au inspirat, am simțit ceva minunat la granița dintre confirmare şi răzbunare. Colegii aveau să vadă, în sfîrşit, un scriitor în carne şi oase şi nu mă vor mai lua peste picior. Şi fiindcă nu era un autor oarecare, ci unul mare, prezența sa mă fericea şi-mi dădea curaj: puteam fi şi eu ca el!

Mă răzbuna cumva pentru ce încă nu eram, în contul a ceea ce doream fierbinte să devin.

Cînd oaspeții au intrat în şcoală - fiind doi, nu unul -, am fost convins că marele scriitor era blondul înalt, bine îmbrăcat şi cu o figură palidă, de cavaler medieval, nu maimuțoiul de un metru şi jumătate, cu gîtul scurt şi brațe păroase de marinar care trage la otgoane. L-am detestat, de cum l-am văzut, pe omul scund şi urît, deşi ar fi trebuit să observ că, datorită bicisniciei acestuia, blondul avea de cîştigat.

Cum probabil bănuiți, marele autor era piticania, în vreme ce tînărul cu privirea visătoare doar îl însoțea şi-i ducea paltonul la cuier. Ca să nu mai spun că „realitatea care-l inspirase" pe micul-mare scriitor era cea din Doftana. Or, noi asta învățam toată ziua, despre ilegalişti şi despre închisori. Am pomenit, la începutul acestei poveşti, de o dezamăgire. E zațul care mi-a rămas în suflet şi m-a ținut departe de cei mai mulți din cei cărora le place să fie lăudați cu exagerare pentru ce nu sînt şi n-or să fie nicicînd. Mari scriitori se nasc, în fiecare țară, numai cîțiva. Şi adeseori sînt importanți doar pentru țara lor. Ce am simțit eu, după întîlnirea cu cimpanzeul muşchiulos şi păros, a fost ce simte oricare om după un jaf pustiitor în care i se ia totul şi se trezeşte deodată părăsit şi singur, într-o casă goală. Casa o poți umple din nou cu lucruri, dar sentimentul că toată lumea te-a văzut şi te ține minte aşa cum ai fost cîndva - gol, izolat şi neajutorat - nu are leac.

„Marele scriitor" se numea A.G. Vaida. Mai ştie cineva ceva de el?

Capcana de aur cu diamante

„Cînd o să mor, le-a spus bătrîna celor doi vecini ai ei, care nu-şi mai puteau dezlipi privirile de pe cristalurile şi statuetele din bronz din odaia unde zăcea de cîteva săptămîni, fără nădejdi de însănătoşire, toate astea vor fi ale voastre".

„Dar de ce noi? a întrebat tînărul. De ce să ni le lăsați nouă? N-am fost foarte apropiați, nu v-am ajutat cu nimic, am fost nişte vecini ca oricare alții."

Bătrîna a arătat cu mîna spre un ogar de porțelan, urcat laolaltă cu tot felul de minunății pe şifonier, şi i-a cerut tinerei să-l dea jos.

„Îți place, nu?, a întrebat ea. Luați-l şi să vă bucurați de el. E un lucru rar.”

După ce i-a lăsat pe cei doi să-şi recapete respirația, a precizat:

„Şi foarte scump. Cîndva, cînd o să învățați ce sînt toate obiectele astea, vă veți cumpăra cu ele o casă adevărată. Nu un apartament. Ce vă rog eu, e doar să băgați din cînd în cînd capul pe uşă, ca să nu stau moartă în pat şi să nu ştie nimeni că m-am dus.”

Tînăra a izbucnit în plîns, însă bătrîna nu părea impresionată.

„Hai, a mai spus ea, poți să iei şi cupa aia de Murano. Am văzut cum îți strălucesc ochii. Cred că la fel mi-au strălucit şi mie, cînd am primit-o.”

Numai că, după o săptămînă, bătrîna s-a ridicat din pat, şi-a fiert singură ceaiurile, apoi a ieşit în balcon şi, în scurtă vreme, a putut să se ducă, atît dimineții le, cît şi după-amiezele, în parc. Tinerii îi găteau, o invitau să mănînce adesea cu ei, iar într-o zi bărbatul a numit-o „mami”. Aveau bilete la teatru şi i-au zis: „Mami, să nu faci vreo prostie, să te îmbolnăveşti iar. Nu lipsim decît vreo patru ore.”.

Bătrîna nu venea niciodată cu mîna goală. Curînd, micul apartament de două camere al tinerilor s-a umplut cu sticlărie, cu vase de argint şi cu bibelouri provenind din manufacturi celebre. Tînărul s-a dus cu unul din bibelouri la un anticar şi acesta i-a spus că îi oferă o mie de dolari. Amețit de întîmplare, tînărul a plimbat toate darurile bătrînei pe la negustori, dar nu ca să le vîndă, ci ca să ştie ce sînt. Şi s-a întors de fiecare dată şocat. Nu trecea o zi fără ca tinerii să realizeze valoarea şi importanța unor cutiuțe cu filigran sau miniaturi pe fildeş, primite cadou de la bătrînă. Cu cît bătrîna le aducea mai multe din lucrurile cu care se înconjurase, cu atît averea ei părea să crească. Ca şi cum tot ce dăruia, înmulțea rapid tot ce mai avea de dat. În absența bătrînei, însă, care ştia valoarea fiecărui lucru, cei doi tineri ar fi rămas la mîna speculanților şi a persoanelor care le cunoşteau adevăratul preț.

„O, Doamne!”, a exclamat într-o seară tînăra, privind ca în transă o fructieră de Boemia, ce răsfrîngea luminile veiozei în mii de raze vesele şi proaspete. „Mami nu trebuie să moară niciodată! Fiindcă niciodată

n-o să ştim ce-am primit de la ea. Oricît de mult ni s-ar oferi pe fructieră, vom trăi toată viața cu gîndul că am fost proşti şi că vom fi veşnic înşelați.”

„Mami, au rugat-o tinerii, să nu ne laşi singuri! Nu vrem lucrurile tale. Te vrem pe tine, deşteaptă şi sănătoasă.”

Şi pentru că tinerii erau sinceri şi hotărîți să aibă grijă de ea ca de un membru foarte iubit al familiei, bătrîna le-a făcut pe plac. Şi a mai trăit încă douăzeci şi cinci de ani.

Pedantul mamii, pedant!

Am inventariat, cu mulți ani în urmă, virtuțile unor plecați dintre vii, aşa cum erau ele povestite de cei care întocmeau anunțurile mortuare. Operația n-avea nimic cinic. Descopeream pur şi simplu omul perfect, pe care îl ignoraserăm cu toții, cît timp îl avusesem printre noi.

Un colonel de Securitate, bunăoară, fusese „un suflet gingaş, sensibil, un prieten desăvîrşit pînă la sacrificiu”. Dacă aşa era colonelul, mă întrebam, în notele care însoțeau inventarul, oare cum fuseseră generalii de deasupra lui şi care o mai fi situația gingăşiei la cazarmă? Zile de-a rîndul, n-am consumat decît literatură funerară. Aşa am înțeles ce fel de oameni sîntem noi, cînd nu mai sîntem. Sîntem corecți, devotați, mărinimoşi, blînzi, harnici, frumoşi, spirituali, energici, talentați, distinşi, modeşti, generoşi, competenți, înțelepți. Avem ținută, caracter, sîntem exemple de colegialitate şi probitate profesională, răspîndim bună-dispoziție, lumină, căldură, bunătate şi fină intelectualitate. Lectura colecției de ziare, unde se publicau micile poeme de rămas bun, o făceam într-un apartament înghețat, cu caloriferele agonizînd gingaş, pînă la sacrificiu, din care cauză nu puteam să nu leg existența persoanelor care răspîndeau din belşug lumină şi căldură de milioanele de becuri şi caloriferele care, la vremea aceea, nu răspîndeau nimic. Cu excepția unui perfid legămînt cu eternitatea, parcă mai potrivit în cimitire decît în apartamente.

Cînd portretul omului desăvîrşit, din amintirile mortuare, apela la figuri de stil, efectul era răvăşitor. Despre un „destoinic administrator de bloc” se spunea că „purtase toată viața veşmîntul altruismului”. Or, noi ştim că

regula corectă la administratori e să ia, nu să dea. Un domn, care fusese cel mai înțelept soț, tată, fiu, cumnat, fin, naş, socru, cuscru, văr, nepot, vecin, prieten şi şef de şantier mai avusese o calitate, destul de răspîndită, dar rareori elogiată. Şi niciodată în anunțurile triste: se manifestase, preciza anunțul, şi ca excelent amant. Despre un cîntăreț din corul operei se specifica, în linie profesională, că fusese un „bas valoros, care-şi împlinise cu prisosință chemarea artistică". Fiind foarte tînăr şi mai puțin speriat de ideea morții ca azi, mi-am permis să notez că, în cor, regula e totuşi să nu te remarci. Că prisosința aia a lui, în cîntatul de grup, era mai degrabă un defect, nu un merit.

Cel mai emoționant text, pe care nu-l pot uita şi la a cărui de nepătrunsă jale mă gîndesc adesea, era compus de o mămică pentru băiatul ei, dispărut tînăr, şi se încheia astfel: „Petrică, pedantul mami, pedant!".

Cîtă durere poată să încapă într-un cuvînt, care trimite la orice, dar în nici un caz la suferință!

Mers de om terminat

„Amicule, ce-i cu tine?", l-am întrebat pe un fost vecin de scară, pe care nu-l mai văzusem de mai bine de un an. Avea un mers de om terminat. Păşea cu capul în pămînt şi genunchii îndoiți. Îți venea să te uiți în spatele lui, să vezi cine-l împinge. N-avea, cum se zice, nici spor, nici plăcere. Am stăruit:

„Eşti bolnav? Ce ți s-a întîmplat?"

„Nu-s bolnav, mi-a răspuns. N-am absolut nimic. Merg la fel ca toată lumea. De cînd te pricepi şi la mersuri?"

Asta voia să fie o replică ironică, deoarece nu există o ştiință a mersului. Ficatul are o ştiință a lui, inima chiar mai multe, fiindcă-s în joc şi sentimentele, dar doctori pentru tratat un mers îmbătrînit înainte de vreme, un mers care şi-a pierdut dintr-o dată sensul, nu avem.

„Mă duc acasă, a zis amicul. Ce alt sens să mai fie, decît că vin de la muncă şi vreau să ajung acasă?"

Aici trebuie să fie cauza, mi-am zis, la ajunsul acasă. E rutină. Nu e bucurie. Acasă nu te cheamă nimic. Toate analizele sînt perfecte, totuşi, mersul suferă. La fel, poți să-l întrebi pe un om ce s-a întîmplat cu bucuria lui. El poate să se simtă sănătos, ai lui să fie bine, la slujbă să fie de asemenea bine, dar să nu mai găsească motive să se bucure de nimic. Să meargă cu bărbia în piept, încruntat, cu privirea încețoşată.

Cînd aveam cincisprezece ani, îmi venea mereu să sar. Uneori, mă apuca săritul în clasă, în pauză. Unii mîncau, alții se uitau pe fereastră, iar eu țopăiam, avînd senzația cînd îmi strîngeam picioarele la gură, la un metru depărtare de sol, că pot să întîrzii în aer, cît vreau. Rămîneam spînzurat în punctul acela, situat acolo unde se termina legea atracției universale şi începea legea săriturilor fără motiv, o fracțiune de secundă. Însă noaptea, în vis, puteam să întîrzii şi un ceas.

Multe dorinți mi s-au îmbolnăvit şi au murit, fără să realizez cînd şi cu ce prilej. Înseamnă că în noi bîntuie o mulțime de motive pe care, adesea, nu le conştientizăm şi care au maladiile lor. Atîta că nu dau durere. Îmi plăcea, cînd vorbeam cu o persoană pe care o stimam, să mă uit în ochii ei. Să-i caut privirea, cum fac boxerii înainte de luptă. Era ceva la fel de natural ca un mers drept, de tînăr care se duce, parcă aspirat de o forță sublimă din față, la întîlnirea cu o fată.

Asta-i povestea cu mersul. O vreme eşti aspirat, după care eşti împins. Într-o zi, se instalează un virus nenorocit în centrul vital, acolo unde mişună motivațiile ca autobuzele în autogara subterană din New York. Şi, din cauza virusului, una din curse se anulează definitiv. Poate să-ți moară brusc motivația unui mers plin de voiciune spre nu contează unde, dar permanent aspirat, dar poate să fie şi motivația privitului în ochi. Sau a zîmbetului la vederea unui vecin de scară pe care nu l-ai mai întîlnit de mai bine de un an. Tu să te miri de mersul lui. Dar şi el să se întrebe: ce-i cu tine? Ce s-a întîmplat cu zîmbetul tău, care parcă-ți dădea un imbold să nu mai ții privirea în pămînt? Să mergi drept, chiar dacă te întorci de la serviciu acasă şi eşti perfect sănătos.

Cum recunoşti, în stația de metrou, un mizilean care ascultă Haydn

M-a sunat din Viena un prieten să-mi spună că-mi trimite o carte, printr-un tip din Mizil. Uneori, precizările par să scuze o anume realitate. De pildă, faptul că un om lasă Viena, ca să revină la Mizil.

„Ştii - mi-a zis amicul din Viena -, persoana care o să-ți telefoneze, ca să-ți dea cartea, a călătorit mult, e pasionat de simfoniile lui Haydn, mi-a făcut o impresie excelentă. Cît timp există astfel de oameni, România e salvată."

La cîteva zile, după ce am aflat că la Mizil se găseşte un domn pe care România poate să conteze în competiția dură cu restul lumii, acesta mi-a dat întîlnire în stația de metrou Obor. Ca şi în alte dați, cînd mi-am fixat *rendez-vous*-uri cu necunoscuți, în locuri aglomerate, am ezitat să-l întreb cum o să ne recunoaştem. Pe vremuri era simplu. Spuneai: „O să vin cu „Scînteia" sub braț sau cu un trandafir în buzunarul de la piept." „Scînteia" însă nu mai apare, iar trandafirii se aduc din Olanda şi firul costă cît un bilet de tren Mizil-Bucureşti.

Cine cunoaşte stația Obor, ştie că numărul oamenilor a căror înfățişare ne spune că preferă manelele simfoniilor lui Haydn e foarte mare. Şi ar fi şi mai mare, dacă creațiile lui Haydn ar fi interpretate de formații de manelişti. Situația, şi aşa complicată, se complica şi mai tare, fiindcă nu stabilisem la care din cele patru ieşiri din metrou trebuia să ne întîlnim. Puteam să aştept mult şi bine la o scară pe care să urce la lumina zilei numai bărbați pasionați după Vali Vijelie, în vreme ce pe celelalte trei scări să urce valuri, valuri fanii lui Beethoven, Haydn, Şostakovici şi Stockhausen. Şi toți, cu cîte o carte vieneză în mînă.

Chiar şi aşa, primul gînd care-ți trece prin cap, uitîndu-te la oamenii ce roiesc în acest foarte circulat loc din Bucureşti, fie că intră, fie că ies din metrou, e că extrem de puțini au aerul de a fi ținut vreodată nişte cărți în mînă, iar dacă au făcut-o, şi mai puțini au privirea unora care le-au citit. Al doilea gînd, care te urmăreşte şi după ce renunți să-l cauți pe omul cu o față de fidel al filarmonicilor, e că nici în alte stații de metrou lucrurile nu stau altfel. Ce înțelegi imediat, uitîndu-te la lumea care intră şi iese din metrou cu privirea-n pămînt, după ce în primii ani după 1990 începuseră s-o ridice şi chiar să se uite unii la alții, minunîndu-se că mai pot să se recunoască din priviri şi chiar să-şi zîmbească, e că nu mai aşteaptă nimic.

Stăteam derutat în mijlocul mulțimii mohorîte şi aşteptam să apară individul cu care să mă înțeleg din priviri. Oamenii se tîrau toți cu ochii în jos, fără să le pese că erau cercetați. Nici unul nu avea aerul c-ar dori să salveze România. Logic ar fi fost să iau la rînd toate cele patru ieşiri din metrou. Şi la ce-ar fi folosit? La ce-ar fi slujit dacă, în loc de unul, găseam doi sau trei mizileni dispuşi să salveze România? Aş fi zis: „Iată o minune, eu aştept o carte şi-mi sosesc trei!”. Dar pot, oare, să mişte din loc o țară trei cărți, cărate pe ruta Viena-Mizil-Bucureşti, cînd pînă şi cele mai îndulcite statistici spun că media de şcolarizare a românului activ, avînd vîrsta între 16 şi 60 de ani, e abia de şase clase?

Fiziologia cititului

Pe un coleg mai ciudat de la Litere nu-l mai țin minte decît adîncit în lectură. Dar nu într-o bibliotecă, ori stînd pe o bancă în parc, ci sprijinit de un zid sau rătăcind cu o carte în mîini prin mulțime, complet dus în altă lume. Purta un costum albastru închis, slinos, o şapcă pleoştită, ca de clovn, tricotată în casă, avea un ochi complet stricat, iar cel bun îi tremura uşor, ca şi cum voia să se fixeze pe ceva şi nu găsea nimic care să-i convină. Iar cărțile, în care se cufunda brusc şi fără un motiv perceptibil, ca şi cum ar fi fost comandat de la distanță, erau nişte culegeri de versuri banale, de-ale lui Cîrlova şi Alecsandri.

„Uite, că i-a venit!”, spuneam. Fiindcă relația lui cu cititul avea ceva dintr-o deprindere fiziologică cu un control foarte aproximativ. Mă străduiam să fiu amabil, să nu se simtă respins de toți cei din jur. Însă, una e să-ți propui un mod de a fi şi alta e să fii natural, chiar şi în indiferență. N-am ştiut niciodată ce gîndea. Cel mai simplu era să crezi că n-avea complexe, că cititul era o boală şi totodată medicamentul ei. De atunci, l-am întîlnit pe la toate tîrgurile de carte şi prin preajma unor biblioteci, adăstînd pe la uşi ca unul care nu se decide nici să intre, dar nici să plece. Nu am încercat niciodată să mă refer asupra felului său de a citi ca la un subiect de nuvelă şi la un personaj, întrucît ar fi fost să-mi reevaluez unele deprinderi cam aiurea, din şcoală şi din facultate. Între ele, şi aceea de a adormi punînd sub pernă cărțile pe care eram sigur că nu le voi citi şi nici înțelege vreodată. Ar fi trebuit, aşadar, să mă întreb dacă unele dintre obiceiurile care mă

făcuseră totuşi absolvent de Universitate şi autor de articole şi cărți nu erau cumva la fel de neobişnuite, dacă stăruiai să le analizezi, ca ale sale.

Tîrgurile de carte mişună de ciudați. Preferabil e să nu-i iei în seamă. De fapt, cel mai greu, la un tîrg de carte, e să spui: „Iată un om normal, fără nici un fix, fără nici un reflex bizar, fără o deformare pitorească - ca să nu-i spunem supărătoare - a eu-lui!”. Atracția, pe care o exercită cărțile - adică scrisul, cititul şi gînditul -, se însoțeşte cu unele efecte incontrolabile, în tot felul nostru de a fi. Unii sînt exagerat de deosebiți. Iar cînd spunem asta, convenim că există şi un prag pînă-n care deprinderile neconvenționale, născînd din unele relații foarte intime cu cartea, n-au încă un accent psihiatric. De pildă, patima de a îngrămădi în biblioteca personală volume pe care nu le vom deschide nicicînd, dar care ne dau sentimentul că am făcut esențialul: le avem la îndemînă. Deşi, o carte aflată la mii de kilometri distanță nu-i mai departe de una zăcînd pe noptieră, nedeschisă cu anii.

Un necunoscut, văzînd cum mă uit la fostul meu coleg de la Litere, rezemat de un perete al Teatrului Național, complet rupt de mulțimea care intra şi ieşea de la Tîrgul de carte şi vîrît cu totul între copertele unei plachete distribuite gratis de o editură în faliment, a zis, ca pentru sine, dar suficient de tare, ca să pricep că dorea să-l ascult şi să-l confirm: „Dumnezeule, putea să ni se întîmple şi nouă!”.

Frica de ceea ce putea să nu fie

În dialogurile cu oamenii celebri, dar foarte bătrîni, ziariştii sînt tentați să pună întrebări care unor interlocutori tineri li s-ar părea inoportune. De pildă: „A existat în viața dumneavoastră un moment care a decis totul?”. Unei notorietăți de cincizeci de ani nu se cade să-i adresezi o astfel de întrebare, pentru că i se mai pot întîmpla încă multe. La cincizeci de ani, oricît de mare ar fi gloria, tot mai aştepți schimbări importante în mai bine. Dar la nouăzeci de ani, ce să mai aştepți?

Oricît de educat ar fi ziaristul care abordează un nonagenar, întrebările sale sînt însemnate de un soi de curiozitate morbidă. Parcă i-ar sta pe limbă să spună: „Amîndoi ştim că asta a fost tot. Haideți să dăm lucrurile pe față!”.

„Dragul meu - i-a răspuns un universitar vîrstnic ziaristului care l-a întrebat în ce zi i s-a hotărît soarta -, îmi amintesc nu doar ziua, ci şi clipa, în 26 aprilie 1933, pe la amiază, un coleg de facultate, găsindu-se în Vaslui şi ştiind că m-am întors acasă, ca să profesez în oraş şi să stau cu părinții, a trecut să mă vadă. Să mai schimbăm cîteva vorbe. Din una-n alta, am aflat că 27 aprilie, adică chiar ziua ce avea să vină, era ultima cînd mai puteam candida în Bucureşti, pentru o bursă la Paris. Eu tocmai mă aşezasem de două săptămîni în Vaslui. Era la mijloc şi o fată bogată, care aştepta s-o iau de nevastă. Şi cu toate că aş fi putut să încropesc la repezeală un dosar pentru bursă, n-aş fi putut să dau fuga pînă-n Capitală, fiindcă n-aveam un sfanț. La şapte, trecea prin Vaslui un accelerat. În Bucureşti, cei care-şi făcuseră dosare pentru bursa cea mare avuseseră grijă să-şi pună în mişcare şi neamurile: miniştri, moşieri, deputați. La şase şi un sfert fix, m-am dus, cu geamantanul în mînă, la tatăl logodnicei şi i-am cerut bani de tren. Toată familia credea că am venit să aranjăm căsătoria, iar eu îi anunțam că amîn întreaga poveste, fără să precizez pentru cîtă vreme. Ba îi mai şi solicitam să mă ajute să plec! Fata şi mama au izbucnit în plîns, însă viitorul meu socru a scos banii şi mi-a zis doar atît: „Na, fă-ți damblaua!”. Nu ştiu de ce mi s-a acordat bursa. Nu aveam nici o şansă. Totuşi, am plecat la Paris.

De la un timp însă, am coşmaruri. Visez că sînt iarăşi tînăr, că mă găsesc cu geamantanul în mînă, în drum spre casa unde mă aşteaptă viitoarea mea soție, dar că nu am curaj să duc pînă la capăt ce mi-am propus. Că am o criză de bun-simț. Cum să săvîrşesc eu asemenea măgărie, să le cer bani, ca să-i părăsesc? E împotriva a tot ce am fost învățat să fac în viață! În vis, mă întorc acasă, la părinții mei. Şi, pe drumul de întoarcere, prin fața ochilor, mi se perindă toată studenția la Paris. Şi tot ce a urmat după aceea: catedra, profesia, congresele unde eram vedetă, cărțile pe care le-am publicat. Într-o noapte, cred că n-am să mai pot şi am să mă sfîrşesc în somn, de frică. De groază la gîndul a ceea ce putea să nu se întîmple dacă, în 26 aprilie 1926, la orele şase şi un sfert după-amiază, nu mi-aş fi călcat, într-o clipă de inconştiență, toate principiile.”

Artist de front

Casa noastră din Brăilița, de pe Strada Nouă, avea ca mai toate cîrciumile înşirate vizavi de Uzinele Franco-Române, pe Şoseaua DN1, o odaie mai lungă, căreia i se spunea Salon. În anii 1943-1944, trupele germane făcuseră din Salon un Lazaret care pe ai mei nu-i încurca deloc, deoarece tata era pe front, iar bunica şi mama nu erau în stare să țină singure localul şi-l închiriaseră.

Se spune că pe măsură ce îmbătrîneşti, uiți întîmplările din ultima vreme, însă îți aminteşti, din ce în ce mai clar, ca şi cum s-ar fi petrecut ieri, tot felul de lucruri din copilărie. Cînd ruşii au intrat în Galați şi tancurile lor s-au îndreptat pe DN1, spre Brăila, nemții au dispărut pur şi simplu, fără să ne anunțe că pleacă, dar au lăsat în Lazaret şase sau şapte bolnavi şi răniți, pe care primii cazaci şi uzbeci ajunşi în cartier i-au mitraliat în paturile unde zăceau, iar sanitarii lor i-au îngropat la marginea oraşului.

De la unul dintre răniți, un desenator de front, a rămas pe noptieră un caiet cu schițe de cai, tunuri şi soldați înotînd prin zăpadă şi noroaie. Momentul în care am dat de acel carnet îmi e atît de viu în memorie, că mă întreb dacă, din punct de vedere medical, nu-i nesănătos să retrăieşti atît de intens un accident de la vîrsta de cinci ani. Mai ales că, scurgîndu-se anii, el ar urma să fie trăit şi mai intens.

Ruşii au schimbat cearşafurile pline de sînge şi şi-au adus bolnavii lor. De caietul acela de schițe nu se atingea nimeni. I l-am cerut sanitarului care îngrijea de treburile Salonului, un gradat din Petersburg, iar acesta l-a răsfoit neatent şi mi l-a dat, adăugînd la cadou şi cîteva bomboane mari şi sticloase. Mama avea o părere foarte bună despre rusul din Petersburg, pentru că tocmai executase în fundul curții, cu pistoletul, doi uzbeci care tăbărîseră pe ea s-o violeze. După ce i-a curățat pe cei doi nenorociți, tînărul țarigrădean, bine educat, i-a dat mamei cîteva bomboane. Luată prin surprindere de felul în care subofițerul rezolvase situația, mama a băgat în gură bomboanele şi aşa o țin minte, cu ochii şi obrajii rotunjiți în chip exagerat, în afară.

Zile, săptămîni sau poate luni de-a rîndul - mai departe amintirile sînt tulburi -, m-am uitat în foile cu desene ale artistului de front ca la un miracol. Din numai cîteva pete şi linii şfichiuite din vîrful creionului, reuşea să înfățişeze chipuri, trupuri sfîrtecate, cai înghețați cu picioarele în sus şi tunuri răsturnate în şanț. În

comparație cu schițele lui, soldații şi caii vii, care se vînturau în permanență pe şosea şi prin curtea noastră, erau neinteresanți, lipsiți de acel ceva ce înseamnă viață şi adevăr. De la carnetul acela, cu desene de tranşee, al pictorului militar german mi se trage pasiunea, cu unele accente iraționale, pentru artele imaginii. Am văzut de atunci nenumărate schițe şi desene extrem de expresive, însă nici unul care să întreacă în trăire a realității modestele pagini de jurnal de front ale germanului ciuruit de ruşi, în Salonul nostru.

Poate şi fiindcă, în toate scenele reprezentînd tineri fără nume, îngropați la grămadă în margini de oraşe, flăcăi ciopîrțiți de şrapnele sau retezați în două de salve de mitraliere ruseşti, mi se părea că-l recunosc pe băiatul măcinat de febră tifoidă care le desenase.

O clipă de nebunie

Într-un fel, gafa ține regula dramei. După un mare număr de ani, drama nu numai că e povestită detaşat, dar adesea, şi cu umor. Ca o comedie căreia i-au lipsit doar momentul şi interpreții potriviți ca să fie, dintr-un început, comedie.

În 1990, umblînd de colo-colo prin Canada, pe la neamuri, dar şi pe la tot felul de întruniri ale unor români cu trecut anti-bolşevic notoriu, m-am aflat într-o seară, la o familie unde puteai să glumeşti pe seama a orice, dar nu şi despre Ceauşescu. Nu ştiu ce motive aveau vîrstnicii aceia, plecați din țară de foarte mulți ani, ca să fie atît de inflamați, cînd li se pomenea numele Împuşcatului, fapt e că le aveau. Tot trăgînd cu ochiul prin jur, la lucrurile din casă, la fotografiile şi tablourile de pe pereți, la tot ce făcea deosebirea între un apartament la bloc, în Canada şi unul din România, am zărit în bibliotecă un set de trei volume groase, avînd un titlu incitant: „Dicționarele ruşinii”. Erau antologați în ele toți cei care - conform explicației gazdei cînd am cerut permisiunea să le răsfoiesc - mîncaseră rahat sub comunişti. Care cu linguriță, care cu polonicul. Din ziua în care pusesem piciorul pe continentul nord-american, trăiam un sentiment nou, de euforie dublată de perioade de exaltare. Eram adeseori inoportun, însă oamenii erau îngăduitori cu cei veniți de acasă. Iar unii mergeau cu toleranța atît de departe, că dacă n-ar fi fost euforia care mă făcea neatent la tot ce se întîmpla în jur, ar fi trebuit să mă simt ca un cobai.

Autorii „Dicționarelor” lucraseră temeinic, îi găseai în ele pe absolut toți cei care publicaseră, fie şi contra credințelor lor, unul sau mai multe texte convenționale, dar avînd inserat un citat din Ceauşescu. Prin urmare, m-am găsit şi pe mine cu o dare de seamă de la o defilare de 23 August, unul din aşa-numitele „reportaje”. Oricît de isteț ai fi fost şi oricît de dibaci le-ai fi evitat, tot cădea măgăreața pe tine într-o zi. Şi trebuia să le scrii. Sau să fii dat afară cu tam-tam.

„Ia te uită - am strigat, mai voios decît o impuneau circumstanțele -, şi eu am mîncat rahat!”

S-a lăsat pe loc o tăcere ostilă, iar vărul meu, care mă adusese la mica petrecere a foştilor deținuți de la Canal şi din puşcăriile comuniste, s-a grăbit să mă urce în maşină şi s-o ştergem din oraş.

„Ai înnebunit?, a zis el. Ce ți-a venit? Dacă nu eram eu, te cotonogeau.”

Veselia nu-mi trecuse cu totul, aşa că i-am dat explicația pe care o socoteam de bun-simț:

„Păi, toți cei care am scris în presă mirosim urît. Mult, puțin, dar tot mirosim.”

Vărul meu a condus în tăcere de la Montreal la Toronto şi, abia cînd am intrat în oraş, a vorbit iarăşi:

„Fă-ți cruce de o sută de ori. Cîndva, poate o să înțelegi ce putea să ți se întîmple.”

Oare ce ar fi putut să se întîmple? Iată, au trecut doisprezece ani de atunci şi, în loc să mă distrez la amintirea acelei gafe, mă ia cu frig.

Ziua cînd aş fi putut deveni erou

Prin anul `85, trecînd întîmplător pe lîngă un mic magazin din preajma Pieței Galați, pe a cărui firmă scria CARNE, am zărit la vînzare cîteva lăzi cu oase afumate. Critica de artă a secolului al XX-lea a renunțat la cuvîntul „frumos”, dar în 1985, în România, el era în uz, în toate magazinele unde se vindeau oase. Un os era frumos, dacă mai păstra o pojghiță de carne pe el. M-am oprit mut de admirație în fața grămezii de oase afumate, avînd ceva din noblețea tragică a unor scaune baroce, complet demontate, m-am îmbătat de aromele ce trimiteau cu imaginație la fasolea cu afumături, m-am lăsat cucerit de sublimul resturilor de

şunculiță rumenită de la îmbinări, emoționat de ideea că, în materie de oase afumate, poți merge cu superlativele pînă sus, pe treptele de la superb la divin, dar de cumpărat, nici nu îndrăzneam să visez că ar fi putut fi şi ale mele. În definitiv, magazinul de CARNE se găsea pe Bulevardul Dacia. Deci, oasele le aparțineau riveranilor.

„Sînt de vînzare?”, a întrebat, cu un glas gîtuit de surpriză, o cucoană din spatele meu. Întorcînd capul, am văzut că la oasele alea se uitau siderați o mulțime de gură-cască. Şi fiindcă vînzătorul a dat aprobator din cap, ca omul care n-are încotro şi trebuie să se apuce de treabă, cucoana a insistat: „Cîte kile se dă de om?”.

Cînd vînzătorul a răspuns: „Cîte vreți?”, ceea ce putea să însemne că primul intrat în magazin le putea lua numai el pe toate, cei circa treizeci de adoratori de oase afumate ne-am dat un pas înapoi. Nu era pasul înapoi, strategic, dinaintea asaltului final, ci gestul înțelepților care confirma un capital de neîncredere, devenit bun național. Aşadar, ce vedeam nu era adevărat! Nu avea cum să fie adevărat! Nu găseai în tot Bucureştiul decît gîturi şi gheare de pui şi deodată, hodoronc-tronc, într-un cartier locuit aproape în întregime de activişti, cu case de la Gospodăria de Partid găseai, nu oase pur şi simplu. Găseai oase afumate cu un strat de doi-trei milimetri de carne pe ele. Şi cu toptanul, nu cu porția. Poate că erau alterate şi le afumaseră atît de artistic ca să le poată vinde! Poate era o provocare: Securitatea voia să vadă, cine se repede primul.

M-am mai uitat o dată cu jind, dar şi cu un sentiment de biruință asupra propriului eu, la oasele alea şi am zis aşa, ca să priceapă şi ceilalți ce gîndeam: „Poate că-s bune, dar eu unul nu le-aş lua!”.

„Nu iei matale - m-a contrat măcelarul -, le ia alții.”

Dar nici alții nu prea s-au îndemnat. Cu excepția unui individ cu o privire ştearsă, lipsită de simțul momentului. Oare ce s-o fi întîmplat cu el? Cînd nu mănînci carne cu lunile, ci doar oase fără pic de proteină pe ele, un consum exagerat de oase afumate îți poate deregla grav metabolismul.

Se spune chiar că unii, cînd au dat după 1990 de primul cotlet la grătar, au înnebunit sau au umblat după popi să se spovedească. Dar dacă e ori nu adevărat, nu ştiu. În 1985, îmi lipsea îndrăzneala, nu mai credeam că e posibil, cu toate că grămada de oase afumate din Bulevardul Dacia dovedea că ceva, ceva tot se mai putea. Poate că, dacă aş fi avut mai mult curaj, le cumpăram pe toate şi deveneam şi eu disident.

O săptămînă liniştită, pe Strada Burghiului

Luni, pe Strada Burghiului, nu s-a întîmplat nimic deosebit.

Nici un bătrîn n-a fost lepădat în stradă, din maşina Salvării, nici un tată nu şi-a violat copilul, iar în garsonierele din blocul B 11, B 11 bis n-a fost găsit cadavrul descompus al nici unei femei ciopîrțite de un drogat.

E drept că nici n-a căutat nimeni, dar asta e cu totul altă poveste.

Totuşi, fiindcă la televizor a fost transmis în direct un atac terorist din Bagdad, atît locuitorii din Strada Burghiului, cît şi cei de pe străzile învecinate, unde de asemenea nu se întîmplase nimic vrednic de dat la televizor, au simțit că în aer pluteşte ceva. Şi mulți dintre ei au visat urît, ca atunci cînd ți se pare că eşti amenințat, fără să ştii de la ce ți se trage.

Nici marți nu s-a întîmplat nimic pe Strada Burghiului, exceptînd faptul că un administrator de bloc a fugit cu banii de întreținere. Cum însă suma delapidată era doar de pe ultima lună şi nu de pe ultimii doi ani, cum se obişnuieşte în cazul fraudelor care merită a fi date la televizor, oamenii nici n-au mai sunat la România 1, ci doar la Realitatea. Evident, fără succes.

Ar fi fost o zi calmă, dacă nu s-ar fi uitat nimeni la Ştiri, mai bine zis la explozia discotecii din Malaezia. Aceea la care s-a înregistrat recordul mondial al morților dintr-o discotecă. Un record valoros, cu 20% mai bun ca în cazul carnagiului de la clubul de dans, din Fîşia Gaza.

Şi din nou, pe Strada Burghiului, lumea a trăit o senzație amestecată de nelinişte şi frustrare, în sensul că se simțea amenințată şi totodată neluată în seamă. Cum e mai rău.

Miercuri şi joi, pe Strada Burghiului, a fost linişte. Atîta pace şi cumpătare, că pînă şi pensionarilor, care nu mai mîncaseră nimic de cîteva zile, situația li se părea sub control. Ba chiar simțeam în nări şi un suav parfum de libertate, în felul în care definea libertatea Lenin, ca fiind înțelegerea necesității. Numai că linişteа a durat pînă la ora şapte seara, cînd primul reportaj dat la toate posturile TV, a fost acela al masacrului dintr-un spital militar cecen. Noaptea, locatarii au visat că Cecenia e la numai trei străzi de Burghiului.

Vineri, ca în oricare altă zi de leafă, pe Strada Burghiului nu s-a petrecut nimic, dar absolut nimic, față de alte zile de leafă. Nişte beții, nişte bătăi, un viol nefinalizat. Dacă n-ar fi fost tragedia vasului de pasageri, scufundat de avionul Boeing, deturnat de afganul căruia nimeni nu-i spusese că războiul s-a terminat, pe Strada Burghiului vinerea ar fi fost o zi ca oricare alta. Complet lipsită de incidente de genul celor care nu te lasă să adormi. Pînă tîrziu, după miezul nopții, miile de televizoare de pe Strada Burghiului au transmis non-stop nenorocirea. Şi oamenii au avut, chiar şi în somn, impresia că aud în fața blocurilor plescăitul Atlanticului şi în spate, clipocitul Pacificului. Iar între plescăit şi clipocit, vîjîitul în gol al avioanelor care nu nimeresc vapoarele cu pasageri.

Cît despre sîmbătă şi duminică; ce să se întîmple sîmbăta şi duminica pe Strada Burghiului? Nimic. Dacă la televiziune nu s-ar fi dat din nou, îmbogățite cu nenumărate amănunte atractive, dezastrele petrecute pe glob, cetățenii ar fi aşteptat grozăviile de luni, relaxați şi oarecum apărați. Şi e normal să fie aşa, deoarece între Strada Burghiului şi Malaezia, Fîşia Gaza, Irak, Oceanul Atlantic, Cecenia şi Afganistan se găsesc străzile Popa Stere, Orizontului şi Bulevardul Energiei.

Feltarsbang

În manualele de geografie, soarele răsare întotdeauna la Est şi apune la Vest. La mine-n bloc, soarele răsare întotdeauna în spate şi apune după un magazin universal, cu opt niveluri.

Pentru vecinii mei de la ultimul etaj, soarele apune ceva mai departe, pe strada Vaselor. Seara, după ce se răcoreşte nițel şi temperatura coboară în limite normale, adică în jur de 37-38 de grade, mă duc în Piața Obor unde, cu numai două mii de lei kilogramul, poți cumpăra pepeni la temperatura asfaltului. Sectorul de pepeni e înțesat cu tarabe care vînd manele. Sau probabil invers. La 37-38 de grade la umbră, multe lucruri îşi pierd din înțeles, în schimb, cîştigă mult în sens şi profunzime versurile unui cîntec la modă pe care-l poți asculta gratis, indiferent din care punct cardinal al pieței cumperi pepeni: Est sau Vest, Nord sau Sud. Deoarece le-am ascultat seară de seară, de-a lungul lunii august, am şi memorat o parte. În ele e vorba chiar de foloasele manelelor: „Astăzi stau cu toți la masă/ Şi ascult muzică aleasă/ Beau, mănînc şi mă simt bine/ Fiindcă eşti şi tu cu mine”.

În facultate, un profesor cam fonf ne vorbea de „*veltanşag*-ul” poeților. Ceea ce, dacă ştiai germană, ar fi însemnat concepția lor despre lume şi viață. Cum spuneam, profesorul avea un defect la consoane, aşa că pronunța cînd *şveltarşang*, cînd *feltarşbang*. Sau poate că aşa auzeam eu, care eram cam surd. Din prima strofă a manelei, oricine îşi dădea seama care era *şveltarşbang*-ul despre lume şi viață al lui Romică de la Țigăneşti, inspiratul creator al muzicii şi al textului. Un ideal simplu şi sănătos, care rămîne simplu şi cald indiferent de caniculă şi de faptul că numai în Franța au murit de arşiță vreo douăsprezece mii de oameni: „Dacă tu nu eşti ca mine/ E vai de mine, nu mi-e bine/ Nu mi-e foame, nu mi-e sete/ Dau cu capu’ în perete.”

Cum spuneam, n-am apucat să ascult niciodată maneaua pînă la capăt. E posibil ca ultimul vers să sune trist, să ne împărtăşească şi neliniştile artistului după ce-şi uşurează, cît de cît, mațele şi vintrele. Adică versuri mai tensionate, mai încontrate cu lumea şi cu viața. Cine simte nevoia să-şi cînte împlinirea în amor, cu burta plină, poate să aibă surprize. Să-şi vadă, de pildă, femeia la altă masă, alături de un bărbat cu gusturi mai subțiri, la un zaiafet cu *whisky* şi fleici la grătar, nu cu o zeamă care cade greu la stomac. Totuşi, cît timp mai sînt tufişuri şi copaci în România, manelele or să aibă încă multă vreme un valoros substrat optimist. Un *şmentargang* pe înțelesul multor oameni care ştiu să trăiască.

Accident atipic

În fața casei lui Manole Ceapă din Hîrjeul Mare, şoseaua națională o face atît de pripit la stînga, încît poți să crezi c-a uitat ceva în Hîrjeul Mic şi a decis s-o ia nițel înapoi. Din care cauză, multe maşini chiar se răsucesc brusc, cu spatele înainte, ca-n filmele americane cu urmăriri.

În filmele americane, regizorii de platou au grijă să rămînă destul loc de întors, pe cînd în Hîrjeul Mare, singurul spațiu, în care cei mai temerari dintre şoferii care derapează ar putea să se dea peste cap, e sufrageria lui Manole Ceapă. Povestea se repetă de trei-patru ori pe an. Aşa că nu se mai miră nimeni cînd vede un Mercedes înfipt în peretele lui Manole. Cine nu ştie curba şi are chef să se mire, deşi ar trebui să fie atent la drum, intră cu botul în zid.

În cei douăzeci de ani, de cînd Manole Ceapă se trezeşte pe neanunțate cu Dacii, Lăzi, Jeep-uri şi, rar de tot, cu Trabant-uri în odaia din față, n-a avut niciodată mai mult de trei oaspeți într-o zi. Un timp, a fost foarte supărat. Mai bine zis, de cînd era să nimerească peste el un Tir, exact în momentul în care aniversa cel de-al o sutălea memoriu la Guvern, Preşedinție şi la Radio România 1. Dar, după ce şi-a dat seama că-şi poate întocmi memoriile sale cu litere de tipar şi-n bucătăria din fundul curții, unde n-a poposit decît o singură dată un motociclist, dar şi acela fiindcă s-a rostogolit cu motocicleta peste sufragerie, s-a mai calmat şi a decis să lase lucrurile să se rezolve de la sine.

Ultimul accident în lanț însă l-a tulburat mult, fiindcă a înțeles că nu-i vorba numai de curba aia dementă a şoselei, ci şi de destin. Legile fizicii au funcționat la fix, în toți cei douăzeci de ani de cînd s-a modificat traseul benzii de asfalt. Nu însă şi-n data de 18 august 2003, cînd un Volvo, care alerga cu o sută şi vreo patruzeci de kilometri la oră prin Hîrjeul Mare, în loc să se înfigă, cum ar fi fost logic, în zidul proaspăt reparat al sufrageriei lui Manole Ceapă, a năvălit în dormitorul lui Constantin Lepşa, un vecin absolut neinteresant din perspectiva circulației preventive şi al intereselor Spitalului de urgență din reşedința de județ.

Ce s-a întîmplat mai apoi?

S-a întîmplat că, zărind acel Volvo gri metalizat în casa lui Lepşa şi nu în gospodăria lui Ceapă, pînă şi conducătorii auto experimentați, care mai văzuseră accidente contra legilor fizicii la viața lor, s-au minunat atît de tare, că au intrat unii în alții în loc să zboare conform tradiției peste şanț, spre alde Ceapă. Aşadar, şapte maşini înțepate una-n alta ca maidenezii-n călduri, cu nasurile în funduri. Şi toate şapte, în dormitorul cel mare al lui Lepşa.

Manole Ceapă a considerat incidentul ca o uzurpare a tradiției. În lăcrămațiile pe care a continuat să le trimită la Guvern, la Preşedinție, la Radio şi la Televiziune, a început să se simtă un uşor accent de frustrare. Aşa e de cînd lumea cu nenorocirile: cînd apucă să se învecheaască, seamănă tot mai mult cu un drept. Iar în unele cazuri, şi cu o proprietate.

Proprietari stresați

Mai mulți bărbați uşor afumați, strînşi la onomastica motanului unuia dintre ei, discută despre casele pe care şi le refac sau le construiesc şi despre necazurile cu meşterii.

De fapt, îşi încep seara conversînd despre tot felul de lucruri. La un moment dat însă, fără nici o legătură cu ce s-a pălăvrăgit pînă atunci, unul dintre amici oftează ascuțit, ca un balon din care scoți brusc aerul, şi declară că nu mai are mult şi înnebuneşte: „M-au terminat zugravii şi instalatorii, lua-i-ar dracu'! Mă fură din ochi, iar eu sînt ca hipnotizat şi nu-mi vine să-i dau afară."

Cuvintele „zugravi" şi „instalatori" îi fac pe invitații la petrecere să capete un luciu ciudat în priviri şi să vorbească toți deodată, ca unii băgați simultan în priză şi care nu mai sînt stăpîni pe comenzi.

„Tu poate că n-o să te tîmpeşti - îi zice hipnotizatului un domn cu o căutătură cam cleioasă, de pacient al unui cabinet de împachetări reci -, dar eu, de trei săptămîni, am trecut pe sedative. Acum mă simt mai bine, da' au fost zile cînd am vrut să-i omor. Nu termină nimic ca lumea şi bani cer mereu."

Ca la un semn, ceilalți oaspeți scot strigăte de indignare în sensul că, în comparație cu ce au pățit ei cu zugravii, prezumția de nebunie şi tîmpirea temporară la cei doi e un fleac.

„Păi, eu - izbuteşte să se facă auzit un mesean - stau de trei luni cu meşterii în casă. Îmi umblă în frigider, îmi cotrobăie în şifonier. Nu mai departe de ieri, l-am văzut pe un ajutor de tîmplar că o şterge cu pantofii mei cei mai buni. Nevastă-mea s-a refugiat cu copiii la maică-sa. Mi-a lăsat, săraca, un bilet la vedere ca să-mi spună că pleacă în băjenie, dar şi-a împachetat electricianul nişte slănină în mesaj şi, dacă nu sunam la soacră-mea, după ce i-am căutat trei zile cu poliția, mă aruncam înaintea metroului.”

„Ei, te aruncai! - îl ironizează vecinul său. Te-ai enervat, dar pînă la urmă tot ai găsit-o, pe cînd eu ce să zic, m-am trezit fără uşi şi fără ferestre şi nu le-am mai dat niciodată de urmă!”

„Cum adică, ți-au dispărut uşile şi ferestrele? – intervine, sincer jenat de exagerările ultimului dintre povestitori, gazda. Înțeleg să-ți dispară, ca mie, frigiderul şi să găsesc gol butoiaşul de vin pe care-l țineam pentru cununia lui fi-miu. Însă pereții, slavă Domnului, îi am încă la locul lor.”

Ca unul care simte că discuția tinde să lezeze onoarea şi aşa destul de şifonată a clasei muncitoare, dacă nu cumva şi a maselor largi, domnul lăsat de tîmplari fără uşi şi ferestre e gata să-i înțeleagă:

„Poate c-or fi crezut că îmi pun termopan şi s-au gîndit că, oricum, n-or să-mi mai trebuiască. La fel şi cu acoperişul. Au crezut că o să-mi supraînalț casa şi o s-o fac cu terasă. Aşa că m-am trezit şi fără acoperiş. Bieții oameni, în felul lor au dreptate, fiindcă furîndu-mi şi toată mobila, nu prea mai am nevoie de acoperiş.”

Un singur oaspete nu scoate nici un cuvînt, cu aerul absent al persoanei care nu numai că deține un adevăr suprem, dar are destulă răbdare să-l comunice abia după ce se vor fi consumat toți, istorisind lucruri lipsite de importanță.

„Ce voiai să spui, nene Mişule - îl îmbie gazda -, că parc-ai sta să zici şi matale ceva.”

„Ce să zic? - se lasă înduplecat nenea Mişu. Voi, din cîte înțeleg, mai aveți case. Dar la mine, seara încă o aveam şi dimineața nici tu meşteri, nici tu casă, nici nevastă, nici jumătate din stradă. Au luat tot şi s-au evaporat.”

Nudismul de tranziție

În vara lui 1979, m-am dus în cîteva rînduri să fac plajă la nudişti. Era o prosteală, bineînțeles, dar genul acela, de snobism izolat, tolerat de autorități, în lumea mică a practicanților săi, conta ca un foarte emancipat punct de vedere la totalitarism.

Pe atunci, tot ce nu era îngăduit, era interzis, dar ce era îngăduit, nu însemna deloc ce putea să însemne la alții, la nemți sau la francezi. Oricum ai fi privit situația, era neîndoios că plaja nudiştilor de la Costineşti nu-i aduna în țarcul timidelor ei libertăți pe cei cu adevărat liberi, ci îndeosebi pe nişte maturi cu complexul libertății.

Şi măcar de i-ar fi adunat, dar mai mult îi răsfira.

Practicam ceea ce se putea chema un nudism pudic, de familişti care colecționau amintiri uşor vinovate, ca să aibă ce le povesti nepoților la bătrînețe. Seara, cînd plecam la plimbare cu soția prin stațiune şi intram în vorbă cu unii necunoscuți pe care-i găseam simpatici, le vorbeam de plaja nudiştilor, iar părerile pe care le schimbam, îndeobşte reținute, aveau ceva din parolele de recunoaştere ale ilegaliştilor. Necunoscuții consimțeau la ceva ce le părea o atitudine socială. Ori măcar nu o dezaprobau. De cunoscuți însă ne feream, iar de prietenii pe care i-ai fi putut întîlni în pielea goală la nudişti, cu atît mai mult.

Cum se întîmplă întotdeauna cînd vrei ca un anumit lucru să nu se întîmple, exact în momentul în care decideam că ne ajungea cît nudism făcuserăm, lîngă cearşaful nostru s-a oprit un coleg de-al soției, cu nevastă-sa. Un cuplu plicticos, care umbla după martori ai marelui lui curaj trupesc în ultima zi de concediu.

Unii oameni sînt mai indecenți cînd se vîntură pe o plajă cu chiloții pe ei, decît cînd sînt nuzi. Privindu-i pe cei doi de jos în sus, adică din poziția culcat-rezemat, cum se spune în armată, ne-am convins definitiv că nudismul era o îndeletnicire prea gingaşă, ca să ajungă la folosința veleitarilor.

Deşi n-am schimbat mai mult de zece fraze convenționale, oamenii aceia, cu care mă văd întîmplător pe stradă, o dată în an sau o dată la cîțiva ani, mă abordează excesiv de intim, ca unii cu care am încheiat un tratat bazat pe o ruşine neconvertibilă: ne ştim de la cei goi. Chiar şi acum, la mai bine de două decenii de la

acel nimic - fiindcă nici incident nu pot să-i zic şi nici cunoştință -, foştii colegi ai soției mele mă privesc cu un surîs larg, tîmp şi complice, de stigmatizați ai unei cauze jenante, de oameni legați pe viață de un secret penibil: ne cunoşteam la pielea goală. Şi ce ştim noi despre noi, nu-i deloc un motiv de mîndrie. Sîntem egali la o fiziologie de rînd şi n-aveam cum să ne sustragem amintirii, fiindcă n-o mai ştie nimeni în afara noastră. Uneori, aş vrea să le vorbesc aşa cum i-a vorbit Iorga academicianului care se aşezase în jilțul său: „Şezi, dragă, la fund sîntem egali, la cap e diferența!”. Dar nu sînt Iorga, nu împărțim nici un jilț şi o astfel de replică, fără martorii de pe o plajă cu nudişti complexați. nu schimbă nimic.

Mai ales că nici nu prea ştiu ce aş vrea să se schimbe.

Fără aprobare

Petreşti e o comună ca oricare alta.

Petreştii au fost tot timpul o comună ca oricare alta. Dar, fiindcă Elena Ceauşescu se născuse în Petreşti, toată lumea credea că aşezarea se bucură de unele înlesniri, dublate, fireşte, de nişte restricții. Nimeni nu ştia, însă, care erau restricțiile.

Cînd un reporter de la un ziar voia să se ducă la Petreşti, redactorul şef spunea gînditor: „Du-te-n alt loc. Acolo precis e nevoie de aprobare.”. Şi nu pentru c-ar fi fost sigur că trebuia o aprobare. Poate că tovarăşa era curioasă să afle ce succese în producție obțineau moşii şi babele din Petreşti - fiindcă tinerii şi bărbații făceau naveta, ca toți bărbații în putere, la oraş. Totuşi, era mai bine să te abții. Dacă tovarăşei nu-i plăcea reportajul? Începeau întrebările şi analizele. Cine a dat aprobare? Cine-i tîmpitul care l-a trimis pe ăla să scrie la Petreşti? Să se cerceteze problema cu Petreştiul şi să se ia măsuri!

La Petreşti, am ajuns la fel cum ajungeam în toate locurile unde ar fi fost să fac un reportaj. M-am trezit pur şi simplu la Petreşti, deoarece cursa locală, în care m-am urcat la Titu, mergea la Petreşti. Dac-ar fi mers la Drumeşti, la Contopeşti sau la Învîrteşti, era acelaşi lucru. Preşedintele CAP-ului din Petreşti era atît de speriat că vine cineva să scrie un reportaj în comuna lui, încît nici nu m-a întrebat de aprobare. Iar eu eram

atît de mişcat de primirea ce mi se făcea, că am uitat să-l întreb ce motive avea să fie aşa de speriat. Doar că nu mi s-a întins un covor roşu şi n-a cîntat fanfara. Ce altceva putea să creadă bietul om, decît că s-a dat, în sfîrşit, aprobare să se scrie ceva frumos şi despre Petreşti? După ce a sunat la judeţ, la Partid, ca să anunțe că i-a venit în vizită un tovarăş ziarist din Bucureşti, omul a devenit şi mai agitat. Pîinea lui Dumnezeu! Puteam să ghicesc ce i se spusese: „Fii atent cum te porți şi ce zici, că nu se ştie de ce a fost trimis. Şi, mai ales, nu întreba de aprobare, ca să nu se supere. Dacă l-o fi trimis chiar tovarăşa?!”.

În cele cîteva ceasuri petrecute în Petreşti, am discutat despre succesele în producție ale moşilor şi babelor, precum şi de acelea ale soldaților şi studenților care culegeau porumbul, fără să pot refuza nici una dintre tratațiile gazdei.

N-am putut să refuz nici maşina încărcată cu ceapă, fasole, castraveți, găini şi vin de buturugă, care m-a adus în fața blocului, în Bucureşti, mai mult beat decît treaz.

Nu însă într-atît de buimac, încît a doua zi să nu pot preda reportajul din Petreşti. Faptul i-a pus într-o mare încurcătură pe toți. Şefii nu ştiau dacă era bine să întrebe „mai departe” cum devenea chestia cu aprobarea, mai ales că nici „mai departe” nu se ştia nimic. Nu se ştia nici măcar dacă preşedintele CAP-ului avea sau nu uşă deschisă la tovarăşa.

Şi într-un caz, şi în altul nu putea fi decît rău. Dacă nu apărea nimic putea să se supere, iar dacă nu-i plăcea ce apărea se supăra şi mai tare.

„Trebuia întîi să cerem o aprobare” - au zis şefii, cu reproşul acela încărcat de fatalitate al persoanelor care trebuie să se arunce într-un bazin, dar nu ştiu dacă are apă. Şi cum dubitația lor avea tot ce-i trebuia ca să fie şi o întrebare, am răspuns evreieşte:

„Dacă preşedintele CAP-ului nu avea aprobare, credeți că m-ar fi primit?”.

Dar nu la evrei m-am gîndit, ci la maşina plină cu ceapă, fasole, castraveți, găini şi vin, care-mi hrănea familia vreo două săptămîni. Nu multă vreme, e drept. Doar pînă la următorul reportaj despre succesele din agricultura socialistă.

Aşa, ca Tolstoi sau măcar ca Şolohov

Excesul de isteţime e o boală pe care mulţi oameni, neştiind să-i dea de capăt, o înconjoară de admiraţie. Un maximum de isteţime distructivă l-am aflat de la un arhitect, care se arunca tot timpul să înceapă lucrări peste puterile unui om şi peste nevoile locului unde fusese angajat şi nu termina niciodată nimic. În cei cîţiva ani, în care l-am avut tovarăş de atelier, mi-am dat seama că agerimile minţii lui îl duceau de fiecare dată în aceeaşi fundătură, unde-i găsea vinovaţi de eşecul personal pe toţi cei din jur, pe administratorii judeţului, iar cînd epuiza stocul de culpabili locali blestema ţara, care nu-l merita. Şi, uneori, şi omenirea, prea strîmtă pentru viziunile lui mîntuitoare.

Dacă, bunăoară, aveam de conceput un coteţ într-un C.A.P - fiindcă tot ce clădeau preşedinţii de ogoare la ţară, cotețe de beton se chemau -, colegul nostru mă privea cu superioritate uşor iertătoare a individului care deţine soluţia redresării întregii agriculturi. Şi cu toate că ar fi trebuit să întocmească împreună cu mine planşele coşmeliei, el rămînea pînă noaptea tîrziu ca să deseneze serii de schiţe, amintind de Domul din Milano, de zgîrie norii americani şi de Turnul din Pisa. Dacă ar fi finalizat măcar una din utopii, astfel încît să trăim cu păcatul de a fi avut printre noi un mare cap încontrat cu nimicnicia epocii, probabil că aş fi gîndit altcumva despre toţi cei care încep frumos lucrurile, ca să nu termine nici unul. Dar, în afară de teancuri de mîzgălituri bombastice, biroul său nu ascundea nimic. N-ar fi exclus să fi ţinut un jurnal secret al luptelor zilnice cu colectivul de obtuzi unde fusese exilat, însă şi jurnalele cer o anume stăruinţă, o muncă de finalizare.

Un laitmotiv al conversaţiilor istovitoare pe care le stîrnea, plecînd de la forma unei ferestre sau de la dimensiune unui prag de grajd, erau golurile, văgăunile şi genunile din cultura noastră profesională. El cunoştea amănunţit evoluţia grajdurilor şi a pragurilor din antichitate şi pînă după cel de-al doilea război mondial. Şi nu că nu-l puteam prinde cu nici o eroare de informaţie, dar reuşea să ne facă să ne simţim mici şi inutili, pentru că nu aveam o concepţie unitară despre proiectarea unor grajduri pentru un milion de capete, nu pentru cele cincizeci de vaci costelive, cîte creştea IAS-ul care ne comandase adăpostul.

După ce am plecat din proiectare, convins că n-am să mă mai întîlnesc niciodată cu lumea în care-mi irosisem cîțiva ani buni, l-am mai văzut pe istețul care nu sfîrşea absolut nimic din ce începea, pe o stradă comercială din Pekin, într-un loc unde exista o probabilitate zero ca să dau nas în nas cu el. N-am înțeles pentru ce-l trimisese statul român tocmai în China, dar a apucat să-mi comunice, în acelaşi chip suveran, al omului fără de care istoria arhitecturii Asiei nici nu începe, nici nu se termină, că lucrează la un tratat exhaustiv despre pagode, în zece volume. I-am spus că, în locul lui, aş încerca să scriu măcar un articol despre una din casele de pe străduța veche pe care o hoinăream. Şi nu numai că l-aş începe, dar l-aş şi încheia în trei file.

„Tot superficial şi limitat ai rămas, mi-a spus el, cu bunăvoința seniorului dispus să-i mai acorde totuşi o şansă pigmeului. De ce nu te angajezi şi tu în ceva măreț, cum ar fi spre exemplu un roman în mai multe volume? Aşa, ca Tolstoi sau măcar ca Şolohov."

Şi ca să înțeleg ce pierdeam ignorîndu-i sfatul, mi-a dezvăluit taina realizării unui roman aşa, ca acelea ale lui Tolstoi sau măcar ca ale lui Şolohov: „E destul să începi prima frază, că de scris, ai să vezi, se scrie de la sine."

Studios salvînd studioasă

Un student de la filologie, care se duce în fiecare după-amiază la bibliotecă, nu-i neapărat un tînăr foarte studios. Cînd stai la cămin şi n-ai un ban, biblioteca e un loc mai puțin plicticos decît căminul.

Fetele care le aduc celor treizeci de cititori din sala de lectură „M. Eminescu" teancurile de cărți la masă n-au nici o părere despre aceştia. Sau au una doar cînd apare cîte un tînăr drăguț. În felul său şi Vanghele Ilie e drăguț. Iar cîteva din fetele care îi orînduiesc teancul de cărți cerute, în față, îl găsesc chiar foarte simpatic. Vanghele Ilie însă nu are o părere prea bună despre sine. El crede că o să le impresioneze dacă se va înconjura cu cărți groase, în limbi străine. De aceea, cînd merge la fişier, unde-şi notează cotele de la

evangheliare şi de la primii noştri poeți, completează şi două-trei fişe cu volume de Kant şi Hegel, în engleză şi spaniolă.

De la un timp, la masa unde se aşază de obicei Vanghele Ilie ia loc, după ora şaisprezece, o fată sfioasă, cu ochelari, care citeşte numai în germană cărți mult, mult mai groase ca ale lui.

Fata nu-i genul lui Vanghele Ilie. Sau poate că ar fi, dacă n-ar vedea-o buchisind, pînă la închidere, numai tomuri cu titluri înspăimîntătoare: „*Aufbau und Bedeutung der altägyptischen Opferformel*”, „*Untersuchungen zur Göttin Isis vom Alten Reich zum Ende des Neuen Reiches*” sau „*Vom Sinn der Mumifizierung*”. Poți să înnebuneşti doar văzîndu-le pe raft, dar să le mai şi citeşti. Ori, fata cu ochelari îşi bagă năsucul ei delicat şi nostim în „*Vom Sinn der Mumifizierung*”, la ora şaisprezece fix ca să şi-l scoată din „*Aufbau und Bedeutund der altägyptischen Opferfomel*”, la ora douăzeci fără cinci minute cînd se aude soneria de închidere.

Într-o după-amiază, profund intrigat de faptul că vecina lui de masă nu pare nici ea impresionată, ca de altfel nici domnişoara operatoare care i le-a adus, de cele trei culegeri de eseuri în suedeză, despre Kierkegaard şi Wittgenstein, din fața lui, Vanghele Ilie se ridică să facă o pauză, zicînd ca pentru sine, dar suficient de desluşit ca să fie auzit: „Măi, măi, măi, ce tineri sîntem şi cum ne mai chinuim tinerețile prin biblioteci, în loc să ne plimbăm pe sub castani!”.

Cîteva clipe, Vanghele Ilie e convins că fata e surdă, nu doar studioasă.

Totuşi, fata se ridică de la masă şi-l însoțeşte cu paşi mici şi sfioşi, în holul unde se fumează.

Iar după ce Vanghele Ilie o invită la o plimbare pe sub castanii de pe străzile Coroanei şi Anduranței, gîndind că dacă nu o salvează el pe domnişoara cea mică şi studioasă, n-o mai salvează nimeni, aceasta se lasă sărutată discret, pe gît. Dar numai pe gît vreo două-trei zile, zicîndu-şi ca după o luptă lungă în care şansele de victorie se împuținează de la o zi la alta: „Uf, dar greu de salvat mai sînt şi băieții ăştia de azi. Numai la cărți străine le e gîndul!”.

Tînăr şi din cale afară de curajos

Cenaclul literar pe care-l frecventam la douăzeci şi trei de ani era condus de doi poeți îngîmfați şi mărginiți, cu statut de artişti fruntaşi pe județ. Cel mai tînăr se ducea periodic la Bucureşti, spunea el, „după aprobări”. Cenaclul edita o seamă de culegeri de versuri şi povestiri în care noi, ultimii sosiți, speram să debutăm.

Pentru mine, cuvîntul „aprobări” avea ceva tainic, măreț şi implacabil. Cineva, undeva, veghea ca în volumaşele acelea pricăjite să apară numai texte de mîna-ntîi. Povestirile mele fuseseră respinse în cîteva rînduri, dar cum poetul-delegat mă asigura de fiecare dată că îşi va da silința să fiu „aprobat”, primeam veştile proaste cu optimismul condamnatului de serviciu care ştie că veştile bune sînt pe drum.

Cînd pleca la Bucureşti, poetul-delegat mă privea cu o mină prietenoasă, ca şi cum încheiasem un pact reciproc avantajos şi el era hotărît să-l respecte. Cînd revenea şi mă anunța că eram iarăşi respins, avea pe chip o îngîndurare plină de tragism, ca unul care, din solidaritate la greu, îşi asuma nobila îndatorire de a suferi intens împreună cu mine pînă ce aveam să fiu, în sfîrşit, „aprobat”.

„Vezi mă - îmi zicea el în şoaptă, dar patetic, ca unul ce risca enorm comunicîndu-mi un asemenea secret -, e al dracului de curajos ce scrii tu. Încearcă să scrii mai cuminte, n-aş şti să-ți spun cum... Trebuie să-i înțelegem şi pe cenzori, dau şi ei nişte aprobări, pot fi traşi la răspundere, au familie, copii...”

În antologii, apăreau numai texte de-ale sale, rareori şi cîte o pagină de-a altora, dar noi, refuzații curajoşi, eram atît de mîndri de condiția noastră de cenzurați de elită, încît îl căinam: „Săracul, dacă nu-i curajos ca noi! E el aprobat, e drept, se umple de bani şi nici măcar nu ştie că istoria literară îl va arăta cu degetul, imputîndu-i lipsa de elan şi de bărbăție!”.

În cei doi ani, cît am fost „membru plin” al unui cenaclu cu foarte multe scaune goale, am simțit cam ce simt şi revoluționarii urmăriți, dar neprinşi. Mai ales că poetul fruntaş pe județ avea grijă ca după fiecare eşec în fața odioşilor cenzori din Capitală să mă avertizeze: „Dom’le, cam întinzi coarda şi o să ai neplăceri. Mai domoleşte-te, fii şi tu ca toți ceilalți!”.

De fapt, şi eram ca toți ceilalți, fiindcă nu ne publica nimeni, însă gîndul, că nevinovatele mele povestioare despre tineri ca mine, sufocați de banalitatea vieții de provincie, puteau să pară marilor cenzori de la Bucureşti subversive, mă făcea să scriu zilnic şi să sper că odată şi odată voi publica şi voi avea succes.

Peste ani, cînd am aflat că cenzorul, care mă găsea incomod şi excesiv de curajos, era chiar poetul fruntaş pe județ şi că el nu pleca la Bucureşti după aprobări, fiind chemat de şefii lui pentru instructaje, mi-am zis că trebuie să-l caut şi să-i mulțumesc. M-a făcut să cred că am un duşman nevăzut şi m-a deprins devreme, cu gîndul luptei.

Nu ştiu nici acum cu cine lupt, însă în fiecare zi scriu cu convingerea cronicizată că mă iau la trîntă cu cineva şi că trebuie să înving.

Deşi nu ştiu cine-i cenzorul pe care trebuie să-l învingşi nici ce chip poate să aibă victoria.

Omul pe care-l ştiam mort

Ce-ați face dacă v-ați întîlni cu un om despre care ştiți că e mort de zece ani? Probabil că nimic. Doar n-o să-i spuneți: ia te uită, eşti viu şi mie mi s-a zis c-ai murit!

Nici eu n-am reacționat în vreun fel anume, dînd nas în nas cu un fost coleg de serviciu pe care-l credeam mort de mult timp. Fiind un ins şters şi lipsit de noroc, mi-am imputat deseori că n-am fost mai atent cu el. Cînd am auzit că s-a prăpădit, m-am interesat ce fel de înmormîntare a avut. „Vai de mama lui! - mi s-a spus . S-a sfîrşit şi a fost dus la groapă aşa cum a trăit. Fără nimeni care să-l plîngă şi să-l regrete sincer!”.

Auzind toate astea, m-am întrebat în ce chip mă afecta dispariția sa. În nici un chip. N-o resimțeam ca pe o nenorocire. Socoteam că orice om merită mai multă atenție din partea celor din jur. Dar nu neapărat şi din a mea.

Aici era problema: sufeream fiindcă nu mă simțeam în stare să sufăr.

Cu vremea, m-am gîndit tot mai des la el. Şi, parcă în compensație la ce nu reuşisem să simt cînd trăia, am simțit ulterior. Nu toate sentimentele au o cauză. Unele se instalează doar pentru că vrei să le ai. Am scris chiar şi o nuvelă în care fostul meu coleg mort îşi dezvăluia nişte însuşiri sufleteşti deosebite. Am conceput-o cu plăcere, gîndind că îmi acontam astfel o parte din iertarea în fața lui Dumnezeu. Nu numai în ce privea relația cu el, ci şi cu alți oameni, meritînd prietenie şi compasiune.

Şi, deodată, iată-mă față în față cu cel care-mi provocase atîtea convulsii de conştiință. A fost de ajuns să deschidă gura şi să rostească nişte cuvinte, vorbele banale pe care le zic oamenii care nu au nimic interesant de spus, ca să înțeleg că ori trăia, ori murea, îmi era totuna. Nu era doar un individ insipid şi fără noroc. Era şi obositor. Te plictisea şi tăcînd. Ca unele plante care nu sînt bune la nimic. Ca şi unii oameni. N-au nici o definiție. Mă gîndisem prea mult la el şi-i construisem una, doar că era o fantezie de-a mea, o licență.

Îmi venea să-i zic: „Aoleu, acum trebuie s-o iau de la capăt! O să am pe cap şi întîlnirea asta. O să te mint că mă grăbesc şi pe urmă o să-mi reproşez minciuna. Ție însă, astfel de suceli de-ale minții, îți sînt străine. Tu n-ai nici o grijă, îți urci Golgota fluierînd şi cu mîinile în buzunare, iar eu şi alții ca mine îți ducem, încovoiați de greutatea ei, crucea.”

M-aş fi gîndit şi la alte lucruri, dacă n-ar fi vorbit. Ne luasem rămas bun, dar el s-a întors şi a zis: „Mi se întîmplă ceva neplăcut. Cineva a lansat zvonul c-aş fi murit şi toți cunoscuții se miră că-s viu. Tu ce ştii de asta?”.

Frînghia

În talcioc, un om necăjit vinde o frînghie lungă şi nouă, îmbîrligată pe ziarul din fața lui ca un colac de salvare. A venit de cu zori cu frînghia, din cînd în cînd o mai potriveşte, ca să-şi dea seama lumea ce marfă e şi strigă: „Ia neamule, frînghie!”.

Trec două ore, trec trei, toți din jur reuşesc să scape de marfă, numai de frînghia lui nu se interesează nimeni. Nici măcar să-l întrebe de unde o are. La urma urmei, ce contează de unde? Important e c-o are şi-i de vînzare.

Fiind, cum spuneam, o frînghie de rafie, lungă şi neîntrebuințată, poate chiar nouă, omul s-a gîndit la un preț mare. Dar fiindcă orele trec şi vede că n-are căutare, ar da-o cu oricît. Cînd n-ai mîncat de-o săptămînă, laşi din preț numai să nu rămîi iar cu burta goală înc-o zi.

„Ieftin, neamule, ieftin de tot!”, strigă el, cam fără vlagă, învîrtind frînghia pe braț ca un lasou. „Cît de ieftin?”, întreabă un domn cu costum şi cravată. Poate că nu-i cel mai elegant dintre chilipirgiii care se vîntură la talcioc, dar e prea bine îmbrăcat ca să ți-l închipui tîrînd după el colacul de frînghie.

„Cît să am de-o pîine şi de-o ciorbă!”, răspunde fără speranță negustorul. La urma urmei, ar da-o şi pe-o pîine.

„Na, de-o pîine şi o ciorbă!”, zice cumpărătorul şi dispare în mulțime cu frînghia.

Cît stătea răsucită pe ziar, nu se interesa nimeni de ea. S-a dus vremea frînghiilor. Iar pentru rufe, îți trebuie una subțire, nu o frînghie groasă cît un furtun şi mult mai grea. Bărbatul cu costum şi cravată o ține pe umăr, ca un marinar şi nu mai dovedeşte cu răspunsurile. Toți vor să ştie ce face cu frînghia, cît l-a costat, din ce țară e şi dacă se mai găseşte. Plictisit să tot spună mereu „nu ştiu” şi „nu-mi trebuie la nimic”, omul îi lasă pe mulți să-şi bată gura degeaba, dar curiozitatea e mare şi-n urma lui merg prin tot tîrgul cîțiva, hlizindu-se şi făcînd-o pe experții în frînghii. Se găsesc şi unii care vor musai s-o cumpere, însă tăcerea scorțoasă a proprietarului îi îndîrjeşte şi-i face agresivi.

„Lasă-l bre, nu vezi că se dă mare!”, zice unul.

„Pe mă-sa, cu frînghia lui!”, zice altul.

„Ce, parcă nu se mai găsesc frînghii?!”, zic mai mulți.

Or, aici e şpilul, că nu se mai găsesc frînghii, iar o frînghie nouă, chiar dacă habar n-ai la ce-i bună, te poate scoate din minți. Ca de altfel oricare din lucrurile care nu se mai fabrică sau nu se mai găsesc. Ca balaurul din Loch Ness. Ce, parcă de el are cineva nevoie? Să zicem că-l prinzi. Dar ce faci cu el? E din altă lume, cu alte rosturi. Sau poate asta ne înnebuneşte şi am vrea să oprim timpul în loc?

„Ce frînghie frumoasă!”, zice cu un alean greu de înțeles, ultimul care se ține scai după omul în costum şi cravată să i-o cedeze.

„Într-adevăr, frumoasă frînghie!”, îl aprobă şi alții.

„Ați văzut cum e împletită, ce migală, cîtă dragoste! Azi nu mai vezi lucruri făcute cu dragoste!”.

Dar monstrul din Loch Ness n-a fost făcut cu dragoste, înseamnă că mai trebuie să fie ceva. Şi cu frînghia aia, la fel.

Aproape anecdotă, aproape roman

Toată lumea are datorii de toate naturile, dacă nu băneşti, măcar sufleteşti. Dar, despre complexele născînd din condiția de datornic şi chiar din aceea de persoană care te îndatorează, se vorbeşte puțin şi cu o anume discreție evlavioasă. Nu-i greşit spus evlavioasă, deoarece nu-i numai precauția de a nu se afla că eşti plin de datorii, ci şi temerea că, pomenind des de un lucru care te apasă şi-ți constrînge gîndirea, stîrneşti nişte forțe oculte. Ceva din sentimentul de panică mocnită al omului care, cînd trece prin preajma unui spital unde a suferit sau a văzut moartea cu ochii, preferă trotuarul de pe cealaltă parte a străzii, se ține la distanță de zidurile spitalului.

Un prieten care-şi achiziționase toate lucrurile de valoare din casă, în rate, fiind de cînd se ştia un datornic, vorba ceea, profesionist, mi-a relatat o întîmplare cu doi bătrîni de la care cumpărase o vitrină, un pat şi un scrin vienez „de epocă”, angajîndu-se să plătească lunar o sumă - cum zic datornicii – frumuşică, vreme de zece ani. Pentru cei doi vîrstnici, data cînd datornicul lor lua leafa şi trecea pe la ei să-şi onoreze obligația

era o altă zi de pensie. Şi întrucît cumpărătorul vădea o promptitudine britanică, anii treceau şi toate erau cît se poate de bune.

- Doar mă ştii - mi-a spus prietenul meu, în a cărui biografie zilele în care-şi plătea datoriile erau mai importante decît aniversările, botezurile şi cununiile -, eu nu sînt pur şi simplu parolist, ci maniac. Dacă trece un ceas peste termenul cînd m-am legat să-mi plătesc datoria, am probleme de conştiință. Timp de patru ani, la fiecare 15 ale lunii, la şapte seara fix, sunam la uşa bătrînilor. Le dădeam plicul cu bani şi apoi dormeam liniştit pînă la plata următoare.

O grijă avea totuşi datornicul. Nu ştia cum s-ar fi descurcat dacă, într-o zi, bătrînii i-ar fi impus, dintr-un motiv sau altul, să le achite întreaga sumă. Iar în seara în care, cu o săptămînă înainte de termenul convenit, a primit de la ei un telefon prin care-l invitau să le facă o vizită şi să discute ceva în legătură cu „banii ăia” a gîndit că, gata, sosise marea scadență.

El nu era omul care să spună: nu-mi pasă ce vreți voi, plătesc cum am convenit! Aşa că s-a dus să-i vadă, cu cheful de viață al celui care a crezut că are o soluție pentru orice situație şi descoperă că există şi situații fără soluție.

După ce l-au poftit să ia loc şi i-au oferit un ceai, bătrînii i-au adresat următoarea cerere:

- Dragă domnule, te rugăm să nu mai vii la fiecare zi ale lunii, la ora şapte fix. Întîrzie şi matale o zi, două, schimbă din cînd în cînd ora, ca să se întîmple şi-n viața noastră ceva. Să avem ce discuta: Măi, ce-o fi cu el, nu cumva i s-a întîmplat ceva? Ei, lasă, ce dacă a întîrziat trei zile? E o persoană de caracter, acuşi vezi că sună la uşă. Ba chiar te rugăm să ne ceri să te păsuim cîte o lună. Ca să simțim că e ceva cu banii şi cu omul, că banii vin de la un om. Lasă-ne să avem nişte sentimente, o preocupare, un pic de neîncredere. Ce zici, poți? Ne faci favoarea asta?

Haita

O săptămînă întreagă am fost chinuit de o infecție urîtă în gît. Povestea n-ar fi trebuit să dureze o săptămînă, dar s-a întins mai mult decît trebuia, deoarece n-am crezut că o să se întindă. O dovadă că şi prostia tot pe credință se bazează. Numai că mîntuirea se produce mai greu.

Cînd vede o infecție urîtă, orice medic bun exclamă: „Ce infecție frumoasă!”. Durerea în gît ar fi fost suportabilă, dacă n-ar fi început să mă doară şi o măsea. Genul de coincidență nefastă care, pînă ce ți se-ntîmplă şi ție, eşti convins că li se întîmplă numai altora. La început, durerea de măsele pare o soluție, deoarece face ca splendida infecție din gît să pară o digresiune. Durerea din gît începe să conteze din nou, nu cînd te lasă măseaua, ci cînd începe să te înjunghie, de-ți vine să mugeşti indecent ca într-un acces de erotism familial, cu părinții soției în camera alăturată, şi o ureche.

Dacă două necazuri vin deodată, se cheamă coincidență. În clipa în care te trezeşti cu trei, ştii că e vorba de destin. „Simfonia a V-a a lui Beethoven”, cu măsurile ei de început maiestuoase şi patetice, ne-a deprins cu ideea că destinul îşi dezvăluie resursele doar în situații maiestuoase şi patetice. În nici un caz cu ocazia unei banale răceli în gît. Or, destinul începe să-şi facă de lucru mai ales în conjuncturi benigne. Doar n-o să-i spui unuia cu amigdalele umflate: „Domnule, vezi să nu fie cumva de la destin!”.

Prin urmare, organele mele interne despre care gîndeam că, fiind ale mele, au tot interesul să-mi fie loiale, au atacat în haită. Nu mai lipsea decît să mă chinuie şi genunchiul rupt cîndva într-o partidă de fotbal de şanț, ca să fiu chiar convins că e un atac conjugat. O insurecție. O revoltă a părților contra întregului. Dar nu mă durea genunchiul, ci ficatul, ceea ce trebuia să însemne altceva. Iar că era vorba de o acțiune în haită şi nu o simplă potrivire de disfuncții, mi-a dovedit-o tratamentul. Acționînd cu ceai dur de muşețel la buba din gît, brusc urechea a zis „pardon!” şi s-a înfundat. Nu era chiar o vindecare spontană, dar oricum o surzenie temporară e preferabilă unui urcat pe pereți, ca efect secundar al dorinței de a te arunca pe fereastră.

Noroc că durerea nu are memorie - sau că memoria nu doare, deoarece, după ce am înghițit nişte antibiotice, nu m-a mai supărat nimic. Cu excepția, fireşte, a durerilor de şale care apar logic dacă scrii zece

ani la ziar articole despre haite, cînd acestea ajung să ia puterea fie şi pentru un mandat, două, cît permite Constituția.

Dragostea

Florentin şi Emilia s-au căsătorit în ultimul an de facultate. Motivele, pentru care mulți dintre colegii lor s-au luat în cel de-al cincilea an de studenție, erau diferite de la unii la alții, însă ei au făcut-o din dragoste.

Poate că Emilia ar fi fost în stare să-şi scrie şi singură lucrarea de diplomă, dar fiindcă Florentin a insistat să-i dea o nouă dovadă de iubire redactîndu-i-o el, Emilia a acceptat. Astfel că Florentin a trudit jumătate de an la două licențe. Deşi de ieşit, i-a ieşit numai una. A Emiliei, notată într-o deplină unanimitate cu zece.

„Ar trebui s-o publici - i-au recomandat Emiliei toți membrii comisiei -, fiindcă e un text absolut excepțional.”

Florentin, din păcate, a primit nota şase şi a ratat şansa de a rămîne asistent. Asistentă a devenit Emilia. Ceea ce era cam acelaşi lucru.

Sau aproape acelaşi lucru.

Iubirea are logica ei, deosebită de logica oamenilor care n-au cunoscut marea dragoste. Fiind mai ocupată ca Florentin, care nu găsise decît un post de suplinitor la o şcoală ajutătoare, Emilia s-a întrebat de ce-or fi insistat atîta membrii comisiei să-şi tipărească lucrarea? Pe cine putea interesa un studiu de o sută cincizeci de pagini despre „Umorul în proza lui Zaharia Stancu”?

„După ce-o să vedem cartea - i-a zis Florentin, cu acelaşi glas şăgalnic şi inundat de fericire ca în ziua cînd a cerut-o de nevastă -, o să ştim şi cine va avea nevoie de ea.”

Lui Florentin nu i-a fost foarte greu să găsească un sponsor. Mai ales că, pierzînd foarte repede suplinirea, putea să-l caute în toate zilele lucrătoare. Plus duminicile. Ori, mai bine zis, şi duminicile, deoarece Emilia, ca orice ultim venit la catedră, era ocupată pînă peste cap. Şi aşa de obosită, încît nici n-a mai avut puterea să se bucure în ziua în care Florentin a adus acasă tot tirajul.

„În ce vremuri nenorocite trăim! - a zis Emilia, răsfoind volumul ca şi cum n-ar fi fost primul, ci ultimul dintr-o viață întreagă dedicată scrisului. Şi măcar dacă l-ar vedea şi colegii în librării, să simt că n-am trudit degeaba. Scrii de-ți strici ochii, înnebuneşti ca să faci rost de bani pentru tipar, ca să vii frîntă de mijloc de la facultate şi să te uiți cum rodul minții tale se îngălbeneşte teancuri-teancuri într-o cămară."

Florentin ar fi trebuit să fie foarte mîhnit auzind cum delirează Emilia despre munca ei la carte şi despre cum era să înnebunească, alergînd după sponsori. Dar de tulburat, l-a tulburat doar ultima remarcă, pentru că apartamentul nu avea cămări, iar tirajul de 300 de exemplare forma un singur teanc cu coperți galbene, orînduit frumos pe raftul de jos al vitrinei cu bibelouri.

Brusc, Florentin a simțit că dragostea sa pentru Emilia s-a defectat. A privit-o ca pe o femeie pe care o vedea pentru prima oară. Şi ce vedea nu-i plăcea.

„Ce eroare!", şi-a zis el.

Cuvîntul eroare l-a urmărit pînă ce s-a terminat divorțul.

„Sînteți tineri, frumoşi, aveți viața înainte - a zis judecătoarea. De ce divorțați?"

„Căsătoria noastră s-a bazat pe o eroare", a răspuns Florentin.

Dacă Emilia ar fi vrut să aibă o ultimă discuție cu Florentin, ar fi aflat la ce greşeală se referea fostul ei soț: proza lui Zaharia Stancu avea orice, dar nu şi umor.

O întîmplare de necrezut, în care e vorba de talent, noroc şi mulți bani

Cînd mai era doar o zi pînă la închiderea expoziției românului N. de la Milano, în galerie a intrat un american înalt şi spălăcit care s-a interesat de prețul tablourilor. În cele trei săptămîni de cînd le păzea, tînărul N. nu vînduse nici unul. Drept care l-a înjurat pe yankeu ca-n Ferentari, dar în engleză, şi i-a cerut să revină peste un ceas, fiindcă avea să-i prezinte o listă. Nu era primul vizitator care întreba de prețuri, care promitea c-o să se întoarcă şi care se făcea apoi nevăzut.

„Mama voastră de capitalişti - şi-a zis în gîndul lui N. -, lasă că vă arăt eu chilipiruri, dacă trei-patru sute de dolari bucata vi se pare că e scump!”

Şi la sumele mai mult decît modeste, trecute în catalog, a adăugat cîte două zerouri.

Dacă ar fi vîndut absolut toate pînzele, ar fi trebuit să primească nu 6 700 de dolari, cît era totalul dintîi, ci 670 000.

Asta se întîmpla în 1970. În 1970, şi cei numai 6 700 de dolari erau o căruță de bani. Cu condiția să-i fi avut. Dar cum N. urma să se întoarcă acasă la fel de sărac cum plecase, ba chiar mai sărac, deoarece era obligat să cedeze un număr de tablouri galeriei, 670 000 de dolari nu reprezentau nimic. Nici măcar o glumă reuşită. Pe atunci, românii nu glumeau deloc cu dolarii.

După fix o oră, americanul a revenit, s-a învîrtit un timp prin expoziție, a studiat destul de distrat lista aceea refăcută în bătaie de joc şi, cu toate că nu avea nimic din înfățişarea unui Rockefeller, a întrebat:

„Acceptați cecuri sau preferați *cash*? Şi ar mai fi o chestiune: aş vrea să încarc lucrările într-o camionetă, de îndată ce le plătesc.”

Buimac, păşind ca în transă, N. l-a însoțit pe străin la o bancă de peste drum. Acesta i-a deschis un cont de 670 000 de dolari, banca a garantat bonitatea, după care şi-a urcat achizițiile în maşină şi dus a fost.

Lui N. i-au trebuit cîteva zile bune ca să-şi vină în fire. Şi, deşi scotea mereu bani din cont să se convingă că îi are şi că nu delira, tot nu reuşea să înțeleagă ce i se întîmplase. După o vreme, mai bine zis după ce şi-a cumpărat o casă în oraş şi şi-a amenajat un atelier, nici nu şi-a mai propus să priceapă ce se petrecuse cu el. Dar ca să-i dea un sens norocului, a hotărît să trăiască doar cu un dolar pe zi, luni de-a rîndul, jurîndu-se că ori reuşeşte ca artist, ori îşi bagă toți banii într-o afacere şi se lasă de pictat. În România nu putea să se mai întoarcă. Iar ca să ajungă la fundul sacului şi pe urmă un amărît ca atîția alți artişti care nu izbutiseră să-şi facă un nume în Vest, nu voia.

Ar fi multe de povestit despre anii care au trecut de atunci şi despre cariera românului în Italia, o țară care n-a dus niciodată lipsă de oameni talentați. O țară în care, chiar şi a fi foarte talentat e puțin. Fapt e că de

banii păstrați în bancă, din ziua în care a decis să nu se mai atingă de ei decît dacă nu mai întrevede nici o şansă de cîştig cu pictura, nu s-a atins. S-au înmulțit an de an şi sînt şi azi rezerva lui strategică.

„Nu aveam nici un motiv să cred c-o să înnebunesc Italia cu pictura mea. Însă nu-mi era deloc frică. Frica ucide talentul. Frica alungă norocul. Frica se pune în calea banilor care ar dori să se îndrepte spre tine. Se duc la alții, care au în spate o familie, care au unde să se întoarcă şi de unde s-o ia din nou de la capăt."

Frumoase cugetări! Ce mi-ar plăcea şi mie să am 670 000 de dolari în bancă şi să-mi impun să rezist pînă ce voi fi încă o dată tînăr şi lipsit de orice fel de frică, doar cu un dolar pe zi.

Atoateiertătorul

Cîteva din necazurile invitaților unor emisiuni TV făcute din destăinuiri, regăsiri, despărițiri, siluiri, tînguiri, părăsiri, pedepsiri, fandosiri, porcăiri şi miluiri sînt atît de originale, că ar trebui să devină bun de patrimoniu sentimental. Iar mărturisirile cu public ale bărbatului care a fost înşelat de douăzeci de ori de nevastă-sa şi a iertat-o tot de atîtea dăți, cu nădejdea că femeia va şti să-i aprecieze la un moment dat devotamentul şi puterea de a îndura sînt de la un capăt la altul subiect de baladă, ca „Meşterul Manole" şi „Miorița".

Va să zică, prima oară a iertat-o fiindcă aveau un copil. Şi a doua oară, fiindcă aveau doi. În linie logică, urma ca ea să-l traducă şi după al treilea, dar aici a intervenit soarta, întrucît ea l-a înşelat preventiv înainte, iar în ordinea naturală a lucrurilor şi după ce l-a născut pe al treilea. Astfel că a cincea iertare s-a petrecut înainte de a o şti însărcinată cu al patrulea copil şi cam deodată cu a şasea şi a şaptea iertare, la puțină vreme după ce a aflat că nici primii copii nu-s ai lui. Numai că se ataşase de ei, aşa că pînă a ajunge la a zecea iertare, care ca orice cifră rotundă putea să însemne ceva, pe a opta şi a noua nici nu le-a mai pus la socoteală. Necazurile, cînd nu se deosebesc unul de altul, aduc a îndatoriri: cineva trebuia să crească pruncii şi să se ducă la serviciu, cineva trebuia să ierte. Iar ca iertarea să aibă o noimă, cineva trebuia să țină socoteala înşelărilor. Ca s-o poată ține corect şi pe aceea a împăcărilor.

„Bine, bine - a zis moderatorul emisiunii, cu tonul înțelept al unui soț care, pentru una sau două abateri amoroase, are înțelegerea, dar nu şi aprobarea publicului de pe platou, precum şi a cel puțin jumătate din femeile majore ale României -, bine, bine, dar la a treia sau, hai să zicem, la a patra escapadă nu te-ai gîndit că e ceva în neregulă în căsnicia dumitale?”

„Păi, nu - a răspuns bărbatul iertător -, că altfel ea era aşa cum trebuie să fie o femeie, iubitoare şi sinceră. Poate că eu eram prea cicălitor, iar ea, fiind sinceră din naştere, gata supărarea. Mai mult din partea mea, e adevărat, pentru că ea nu ținea supărarea. Cum o iertam eu, cum mă ierta imediat şi ea, că o bat la cap. Fiindcă v-am spus, eu cam sîcîi oamenii.”

Şi aşa mai departe, pînă la douăzeci, adică pînă în ziua în care a fost invitat la emisiune, ca să se lămurească omul de cîte ori se cuvine să ierți, ca să rămîi un bun creştin.

Marele puturos

Timp de opt ani, am făcut împreună cu colegii din birou şi treaba care îi revenea unui lungan solemn şi mătăhălos, despre care fiecare dintre noi credea că ceilalți ştiu mai mult. Unele absurdități par a avea o oblăduire înaltă, dar dacă le cauți la cauze, vezi că nu au nici una.

Absurd, în cazul marelui puturos din birou, era că nu îndrăzneam să-i cerem să muncească. Bombăneam şi, în lipsă, ne băteam joc de urieşenia lui, însă, cînd ne împărțeam muncile şi decideam că era musai să-l punem la lucru, preferam să-l dăm dracului, să ne încărcăm şi cu obligațiile sale, socotind că situația nu avea cum să mai dureze. Dar a durat. Şi nu doar opt ani, cît a luat leafă fără să facă nimic în acelaşi birou cu mine, ci încă douăzeci, pînă ce s-a pensionat fără să fi publicat, în multele reviste pe la care s-a perindat, nici un articol. Pricina era una banală: noi eram scunzi, pe cînd el era gras, leneş, solemn, înalt, nespălat şi bărbos.

Am citit într-un ziar că nişte cercetători din California au studiat psihologia personalului care se ocupa cu angajările într-un număr semnificativ de mare de întreprinderi, descoperind că bărbații înalți erau preferați

celor mărunți, fiindcă talia mică e asociată cu neîmplinirea, cu nestarea şi, în subsidiar, cu superficialitatea. Tot cercetătorii din California, cu obiceiul lor de a scormoni după adevăruri care mai degrabă complică decît clarifică lucrurile, au stabilit că oamenii înalți cred că toți mititeii sînt şmecheri şi neloiali. Nu ştiu ce gîndea marele nespălat despre mine şi în general despre colegii noştri, nici unul trecut de un metru şaptezeci, dar eu eram timorat nu atît de dimensiunile sale, cît de faptul că putea. Aveam senzația că se ştia, ca sconcşii, apărat de îngălarea aceea urît mirositoare, de slinul din păr şi piele. O singură dată i s-a cerut în mod explicit să scrie un reportaj din provincie şi atîta ce s-a scuzat că e bolnav, că are o problemă de familie, că trebuie să se mute şi că nevastă-sa e însărcinată şi nu se descurca dacă el lipsea noaptea de acasă, încît ne-am uitat stînjeniți unii la alții, cu un puternic sentiment de vină, din silă, şi nu i-am mai adresat niciodată nici un cuvînt. Venea la serviciu, se aşeza în scaun cu un oftat ostentativ de truditor ajuns la capătul puterilor şi tăcea temeinic, ca unul ce ştia că mutenia sa visătoare valora mai mult decît nenumăratele articole cu care noi, neterminații de un metru şi şaptezeci, ne agitam să umplem revista.

Lumea e plină de astfel de paraziți pe care îi protejează chiar condiția lor de paraziți. Nesimțirea e adeseori mai tare ca simțirea. Şi, apoi, ce să-i fi făcut? Cum să-i fi vorbit matahalei care ne privea de sus pe toți, cu atuul natural al unui burdihan din care răzbăteau tot timpul gîlgîieli şi grohăituri? Nu-i frumos să laşi balega în drum, dar cine îşi asumă, fără să se simtă un înfrînt, consecințele fetide ale muncii cu balega?

Ecuația lui Würtenschallen

Cele mai multe din căsniciile fericite poartă acest nume, deoarece ar fi şi mai exagerat să se cheme nefericite.

Iar adeseori, şi pentru că oamenii nu se grăbesc să le zică şi altcumva căsniciilor de nici un fel.

Condiția de soț fidel a lui Constantin M. Constantin a fost una fericită, pînă în ziua cînd a dat norocul peste el şi şi-a tipărit, în sfîrşit, cartea la care lucra ca un rob de două decenii. Adică din 1980, anul în care s-a însurat a treia oară cu o femeie într-adevăr înțelegătoare. Primele două neveste nu au reuşit să priceapă în

ruptul capului de ce trebuia ca un bărbat sănătos şi bun de muncă să stea tot timpul cu nasul în hîrtii, ca să dezlege o teoremă cu care luptau de cîteva secole o mulțime de matematicieni. Însă, a treia a înțeles. Şi nu numai că l-a lăsat în pace, ocupîndu-se ea de toate, de casă, de haine şi mîncare, de plecări în delegații şi de tot ce-a fost nevoie ca să se poată spune că alcătuiesc un cuplu reuşit, unul fără alte probleme, decît cele privind salariul mizer de profesor al lui Constantin M. Constantin. Dar cînd acesta a terminat de scris cartea vieții lui, i-a găsit imediat şi un sponsor.

Sponsorul, un cunoscut om de afaceri, era atît de ocupat, încît la o lună de la apariția cărții, încă nu găsise jumătatea de ceas liberă ca să-l primească pe profesor şi să-i asculte cuvintele de recunoştință.

Într-o zi, dimineața, Constantin M. Constantin a decis să-l aştepte în fața băncii unde generosul bărbat era director general şi să-i înmîneze volumul cu autograf.

De aici a început totul. De aici căsnicia lui Constantin M. Constantin a devenit, dintr-una fericită, una nefericită. Mai exact spus, din clipa în care directorul, pe care norocosul autor al lucrării „Sugestii pentru o nouă abordare a ecuației lui Würtenschallen” îl aştepta dintr-o clipă-n alta să sosească, de fapt se pregătea, tot dintr-o clipă-n alta, de plecare. Şi nu singur, ci împreună cu soția lui Constantin M. Constantin, voioasă şi elegantă ca o amantă care zbura pentru trei zile la Viena. Nu tristă ca o nevastă obligată să se ducă în delegație la Tecuci.

Pînă spre ora şaisprezece, cînd se termina programul la bancă, autorul noii abordări a ecuației lui Würtenschallen şi-a muncit mintea ca să obțină şi o nouă abordare a incidentului. Deşi imaginea doamnei Constantin M., spînzurînd exagerat de tandră de gîtul sponsorului şi cu brațele pline de trandafiri, nu îngăduia prea multe. Iar după ce secretara l-a scuzat iarăşi pe director, explicîndu-i lui Constantin M. Constantin că, din păcate, a trebuit să plece de urgență la Viena, profesorul a luat tot tirajul cărții sale şi a sunat lung şi energic la uşa vilei acestuia.

E greu de spus, pe scurt, ce se întîmplă cînd un bărbat şi o femeie ajung în situația de a-şi povesti cum sînt înşelați de soțul, respectiv de soția lor.

E aproape la fel de greu ca găsirea unei soluții la ecuația neamțului Würtenschallen.

Dar dacă matematicienilor din toată lumea le-au trebuit aproape patru veacuri spre a demonstra că ecuația nu avea nici o soluție, Constantin M. Constantin şi virtuoasa nevastă a generosului său sponsor au găsit cel puțin două, spre a ieşi cu sufletul împăcat din situația, cel puțin penibilă, în care se găseau. Prima, chiar în timpul acelei nopți.

Iar pe a doua, la Viena, unde au plecat împreună şi de unde le-au expediat, apoi partenerilor lor de viață mai multe vederi frumoase, cu urări de sănătate şi fericire alături de cei dragi. Toate semnate citeț: Arthur Siegfried von Würtenschallen.

2. ÎNTÎMPLĂRI INTERESANTE DIN VIAȚA LUI VASILE B.

Odinioară, cînd cititorii îl întrebau pe un scriitor cine i-a servit de model pentru cutare personaj, acesta răspundea că personajul în discuție e el însuşi, autorul.

Lumea de azi e plină de oameni ca Vasile B., adică de persoane cărora li se întîmplă tot felul de chestii şi nimeni nu le explică nici ce înseamnă, nici dacă-s importante. De aceea, e posibil ca bărbații Vasile B. să trăiască foarte interesant şi să nu-şi dea seama, să fie speriați si să nu realizeze dimensiunile necazului care a dat peste dînşii.

Şi chiar să fie fericiți, fără să înțeleagă de la ce li se trage.

Libertatea fiind ceva extrem de relativ, tot ce pățeşte individul liber e imprecis. Multora dintre noi, năvala asta de libertate ne-a picat, ca şi lui Vasile B., pe la cincizeci de ani, cînd jocurile, cum se zice, erau ca şi făcute şi nu prea mai aveam chef de schimbare. Chef, parcă, am fi avut cumva, numai că, la cincizeci de ani, orice Vasile B. pricepe că libertatea pentru toți înseamnă să ți se dea ce nu-ți face mare trebuință şi să ți se ia ceva, ce-ți e vital: măsura ta de-o viață, pentru tot.

Din 1990, Vasile B. are, orice ar spune şi orice ar face, senzația că nu e el, cel în cauză, că năuceala în care a nimerit i se cuvenea altuia şi că, într-o bună zi, o să se ivească Dumnezeu din înaltele ceruri şi o să-i grăiască: „Vasile dragă, te rog frumos să mă scuzi, dar cu harababura din România, arhanghelii şi heruvimii de serviciu au încurcat țele şi ți-au repartizat, din greşeală, soarta lui Costică M. Dacă poți să mă ierți, iartă-mă, dacă nu, asta e!”. Vasile B. însă, va avea atunci şaizeci şi cinci, ori poate şaptezeci de ani şi-i va fi egal a cui viață a trăit-o, a lui Costică M., a lui Mitică S. ori a lui Grigore P.

Se crede c-ai început să îmbătrîneşti, cînd toate nenorocirile, despre care gîndeai că li-s sortite doar altora, încep să ți se întîmple ție. De aici şi corolarul situației: un Vasile B. se consideră încă tînăr, dar nu mai e. Iată, aşadar, una din acele întîmplări mărunte, dar importante din viața lui Vasile B., despre care dumnealui obişnuieşte să zică: precis că-i grav, de aceea, de ea, o să mă ocup mîine.

Un Vasile B. n-are maşină. Vasile B. călătoreşte cu tramvaiul. În tramvai, de la un timp, şi oricît de mare e aglomerația, Vasile B. se strecoară în apropierea unor domnişoare sau a unor doamne încă tinere. Motivul e

decent şi poate fi înțeles de oricine: tinerețea miroase frumos. Într-o dimineață, pe cînd trăgea cu coada ochiului la profilul unei dudui deosebit de drăguță, aşezată pe unul din scaunele pentru bătrîni, bolnavi şi invalizi, aceasta s-a prins că e privită stăruitor de un bărbat. Iar cînd a descoperit cine e bărbatul, s-a îmbujorat brusc. Cam în felul în care se înroşeau în obraji, pe la douăzeci de ani, toate fetele la care se uita Vasile B. Pe Vasile B. emoția vădită a tinerei l-a făcut să se simtă şi el tînăr. Dar numai pînă ce fata s-a ridicat ca arsă şi i-a cedat locul, ruşinată de faptul că nu fusese atentă şi ocupase unul din scaunele pentru bolnavi, bătrîni şi invalizi.

Logica faptelor

Obiceiul acesta, nițel pervers, de a-şi croi loc în tramvai, oricît ar fi fost înghesuiala de mare, în vecinătatea unor femei tinere ori măcar mai îngrijite, doar pentru a le adulmeca parfumul, era cît p-aci să-l coste pe Vasile B. un divorț. Blonda cu părul lung, mirosind delicat a „*Pantene PRO V*”, în spatele căreia tocmai se strecurase, se ținea cu o mînă de o bară de aluminiu, ca toată lumea. Numai că mîna ei mică şi albă strîngea țeava cu atîta îndîrjire, că-ți puteai imagina o mulțime de treburi. Mîna lui Vasile B. era chiar lîngă a fetei. Mai sus, printre mînecile paltoanelor, se zăreau o labă negricioasă şi scorojită de mecanic şi o alta, păroasă şi grea. Vasile B. îşi imagina - şi de aici a pornit totul - că tînăra se teme de cineva. Că-i e frică să nu fie smulsă cu forța din locul acela, de lîngă fereastră, unde reuşise să se strecoare. Şi că de aceea îşi încleştase degetele de bară.

Dintr-un impuls tandru, pe care nu şi-l explica, ca şi cum dacă n-ar fi făcut-o, s-ar fi petrecut o nenorocire, Vasile B. a cuprins cu mîna lui osoasă mîna fierbinte a blondei. Şi, pe durata a două stații, pînă ce a trebuit să coboare, nu şi-a dezlipit-o de acolo. Fata, însă, nici nu s-a întors să vadă cine-i persoana, nici nu şi-a retras mîna. Se părea că nici nu remarcase incidentul. De fapt, două lucruri erau de neînțeles: Ce-i venise oare lui Vasile B. să atingă mîna necunoscutei? De ce tînăra se prefăcea că nu se întîmplase nimic? Mă rog, dacă era într-adevăr tînără, fiindcă din poziția unde se găsea, Vasile B. putea să-i miroasă părul, ba să i-l şi atingă delicat cu barba, dar nu să-i vadă chipul. Aşa că din tramvai a coborît, de fapt, împovărat de trei întrebări, una mai aiuritoare decît alta. Atît de tare îl îngrijora nebunia ce dăduse peste el în tramvai şi lipsa de reacție a necunoscutei, că nici nu s-a mai scărpinat în barbă.

Vasile B. îşi lăsase barbă de trei săptămîni, însă intenționa să şi-o radă, fiindcă îl mînca. Ziua mai era cum era, însă noaptea, în somn, mîncărimea îl istovea.

Acasă, de îndată ce a intrat pe uşă, soția l-a luat la întrebări: „Mă, da’ de unde ai tu părul ăla blond în barbă?”

De groază ce ochi pot să aibă unele neveste, Vasile B. a făcut-o pe prostul, ca să cîştige timp şi să o dea pe glumă. „Care barbă? Şi care păr?”, a zis el.

Numai că soția a cules firul blond şi lung din încîlceala aia cenuşie a lui şi i l-a vînturat pe sub nas: „Uite ăsta, curvarule!”.

Pe dată, Vasile B. a găsit o explicație: „Am avut la serviciu o aniversare, cu blonda de la contabilitate. O ştii, aia urîțică. Ce era să facem, am sărutat-o, că ne e colegă, pe frunte. Că altceva ce era să facem?!”.

Dar, două săptămîni, soția lui Vasile B. nu i-a vorbit decît despre divorț şi apoi tot anul numai de firul de păr a pomenit, iar apoi toată viața.

Fiindcă, spunea ea - şi avea dreptate -, cînd săruți o femei pe frunte e exclus ca să ți se prindă părul ei în barbă. Pentru firul de păr din barbă, asta e logica faptelor, Vasile B. trebuia să fi stat exact invers.

Codița din grădină

La țară, în fundul grădinii de legume din spatele casei bunicilor, creştea printre bălării o codiță. Părea mai mare de la an la an, dar asta doar dac-o luai în seamă. Pe bătrîni nu-i interesau deloc bălăriile. Doar roşiile şi cartofii lor. Iar cîtă vreme codița nu se zărea încă din buruieni, nici nu discutau despre ea.

„Ce mai e cu codița din fundul grădinii?”, se interesa Vasile B., cînd venea la bunici să se aprovizioneze cu trufandale.

„Care codiță?”, se mirau bunicii. Apoi, într-o doară, ca şi cum era vorba de un lucru complet lipsit de importanță, răspundeau:

„De chestia aia, care creşte lîngă gard, zici?! Da’ ce ai tu cu ea, de tot întrebi?”

E adevărat, Vasile B. ar fi fost ultimul om pe care să-l preocupe codița din ograda bunicilor. Totuşi, dracu’ ştie de ce, numai la ea îi era gîndul. Şi cînd pleca la țară, în loc să-şi vadă de-ale lui, să ciocnească un pahar, să discute de una şi de alta şi să-şi umple portbagajul cu găini şi zarzavaturi, el glonț în fundul grădinii. Să se zgîiască la codiță şi să se minuneze că se mişcă. Şi că e din ce în ce mai mare. Fusese întîi ca o codiță de purcel, răsucită, păroasă şi jucăuşă şi în cîțiva ani ajunsese o ditamai coada groasă şi

vînoasă, ca de bivol, zvîcnind din cînd în cînd, doar atît cît să înțelegi că jivina din adîncuri, căreia probabil îi aparținea, era mult mai mare. Cît doi bivoli, ori poate cît zece.

Din ce ieşea la lumină, n-aveai cum să ştii dacă era toată ori numai moțul. De aceea, primul lucru pe care l-a făcut Vasile B. după ce a parcat maşina în mijlocul curții, adică în locul din care distanțele pînă la beci, la cămări şi la magazii erau aproximativ egale, a tulit-o ca ars la codiță. Şi cu toate că nu-şi explica nici el ce-i venise, a început să tragă zdravăn de codiță în sus şi în părți. Că i se năzărise s-o smulgă cu totul sau numai să o zgîlțîie ca să se lămurească o dată cît era de mare, era greu de spus. De la distanță, credeai că Vasile B. se luase la trîntă cu cineva.

Bunicul l-a văzut cum se clătina printre cocenii de porumb şi a zis, resemnat, ca omul care a înțeles multe din viață, dar nu şi de ce se leagă unii la cap cînd nu-i doare:

„Măi, măi, măi, ce i-o fi căşunat lui Vasilică al nostru pe bîzdîgania aia! Că stătea şi ea acolo şi nu deranja pe nimeni!”

Iar Vasile B. trăgea de bîzdîganie şi tot trăgea. Intrase cum s-ar spune la ambiție. Mai ales că reuşea s-o biruie şi s-o mişte nițel din pămînt. Şi nu mai era coada de la zece bivoli, ci una barosană, de dinozaur. Şi cînd a smucit mai tare, jivina care-şi ținea vîrful cozii la aer şi la soare s-a enervat şi a început brusc să se scuture. Dar ce scuturătură a naibii, că întîi s-a prăbuşit casa bunicilor şi pe urmă tot satul şi o parte din România. Iar Bush a crezut că Putin a trîntit, undeva, o bombă atomică. Pe cînd Putin a crezut, dimpotrivă, că Bush nu e o persoană de cuvînt şi a comandat „Foc!”. Şi aşa s-a declanşat al treilea război mondial, fiindcă-i tîmpit Vasile B. Că-n loc să-şi umple maşina cu legume şi să zică mersi că are de unde, fără să-şi bage nasul în treburile altora, şi-l bagă.

Îi trebuia lui să ştie cît era de lungă codița din fundul grădinii! Îl mînca în fund să ştie ce-i cu ea! Abia se liniştise lumea şi hop şi Vasile B. cu o inițiativă! Mama ei de democrație, că numai democrația ne mai lipsea.

Biletul de film

„Ce-mi pasă mie că am pierdut iarăşi Basarabia, cînd de trei săptămîni mi-am pierdut libidoul”, i-a zis lui Vasile B. un bun prieten.

Şi Vasile B. şi-a dat seama că universul poate fi măsurat şi cu metrul, nu numai cu anii lumină. Cu această ocazie, şi-a amintit de un mic incident, care i-a schimbat definitiv felul de a privi viața. Deşi nici atunci, nici după aceea, nimeni altul decît el n-ar fi avut cutezanța să pună un fapt atît de mărunt în rînd cu cîteva întîmplări pe care toată lumea nu le socoteşte altfel decît evenimente: căsătoria, naşterea copiilor sau, ferească Dumnezeu, divorțul.

Cei mai lungi ani din viață au fost pentru Vasile B. anii de studenție. După masa de prînz şi pînă spre miezul nopții, cînd se stingea lumina în dormitor, nu avea nimic de făcut. Poate c-ar fi devenit un şoarece de bibliotecă, dacă responsabilul cantinei n-ar fi conceput un meniu unitar, pe bază de varză: ciorbă de varză, varză cu afumături, afumături cu varză, compot de varză şi desert cu vărzică.

Se ştie că varza pică greu la pancreas. Iar cu un pancreas leneş te duci la bibliotecă doar ca să te lupți cu somnul. Pe vremea cînd pancreasul său lupta eroic cu varza à la Cluj, cele cîteva ore din bibliotecă erau pentru Vasile B. cam ce erau şi pentru martirii închisorilor pentru „politici” lungile anchete cu interdicție la somn.

Ca să-şi omoare timpul, Vasile B. vedea filme toată după-amiaza. Uneori şi patru filme pe zi. Era convenabil, chiar şi din punct de vedere financiar, întrucît cumpăra bilete cu preț redus, de doi lei, şi stătea pe locuri de patru lei. Cele mai multe filme erau proaste. Dar Vasile B. le vedea pînă la capăt, cu sentimentul că făcea o afacere. Că neplătind cei doi lei pentru locurile de patru lei, cîştiga, în principiu, doi lei.

În anul al treilea de facultate, lui Vasile B. i-a ieşit astfel un cîştig virtual de aproape o mie de lei. Cînd trăieşti dintr-o bursă amărîtă de două sute de lei pe lună, orice mie de lei, fie ea şi virtuală, te face să te simți bogat. Într-o zi însă, la un film din Coreea de Nord, absolut idiot, casierița n-a vrut în ruptul capului să-i dea bilet studențesc de doi lei, deşi sala era goală. Poate că Vasile B. n-ar fi scos din buzunar patru lei, ştiind că-l

aşteaptă un film absolut idiot, dar responsabilul cantinei băgase varză şi la micul dejun. La jumătatea filmului, Vasile B. a simțit că dacă mai stă un singur minut se tîmpeşte iremediabil. Şi atunci, a avut acel moment unic, care i-a schimbat întreg felul de a privi viața: a părăsit sala la jumătatea filmului, deşi în locul unui cîştig virtual de doi lei, pierdea patru lei ai naibii de reali.

Patru lei, care au contat şi încă mai contează şi azi ca pierdere irecuperabilă.

Şi, într-un fel, şi ca un cîştig inestimabil. După aceea, situațiile în care Vasile B. a zis: „Eu mă car, că aici nu-i de mine” s-au înmulțit. Cum a fost, de exemplu, la revoluție. Dar pentru cei patru lei reali-reali, pierduți din cauza unei casierițe haine, a rămas veşnic neconsolat. Fiindcă nu contează cantitatea, ci momentul. Şi fiindcă, atunci cînd momentul e unic, hotărîtor, rămîi toată viața cu o întrebare: cînd e pierderea cîştig?

De neînțeles

Pe taraba unui moş, care vindea ieftin cărți vechi, Vasile B. a văzut un volum jerpelit despre „Viața şi opera lui Darwin” şi l-a cumpărat, deoarece, cîndva, îl preocupase evoluționismul. Deşi ieftină, cartea avea un cusur: era prea groasă. De fapt nu era mai groasă ca altele, numai că, la şaizeci de ani, pe Vasile B. evoluția speciilor nu-l mai interesa la fel ca la douăzeci. Aşa că s-a mulțumit să citească doar cele trei pagini cu biografia pe scurt a savantului, care l-a pus pe gînduri.

„Ce-ar fi să-mi scriu şi eu autobiografia în «datele ei esențiale», ca la Darwin?”, şi-a zis Vasile B., apucîndu-se pe loc de treabă.

Şi a terminat-o în cîteva minute, deoarece, în afară de ziua naşterii şi alte cîteva evenimente de familie, precum terminarea facultății, căsătoria, sosirea pe lume a copiilor şi anul ieşirii la pensie, nu prea era nimic de scris. Ce-i mai lipsea „Vieții şi operei lui Vasile B.” ca să fie completă, chiar şi aşa, pe scurt, era anul morții. Ce să fi reținut el ca „date esențiale”? Anul în care s-a transferat ca proiectant unu la Fabrica de ventilatoare? Ziua în care a căpătat o primă şi a băut-o la bufetul „Avîntul” cu băieții? Momentul cînd i-a dat

două palme secretarului cu organizatoricul, deoarece răspîndise zvonul că trăia cu magazionera Lili şi din cauza asta l-a lăsat Geta de la sculărie?

Vasile B. a rupt autobiografia, în forma ei scurtă, şi s-a apucat să întocmească alta, mai lungă. Dar oricît şi-a muncit el mintea ca să consemneze nişte situaţii cît de cît importante, mai mult de-o pagină n-a reuşit să umple. Dar şi aia cu tîmpenii ca: anul intrării în UTC, anul sărbătoririi nunţii de argint, anul în care bunicul primise medalia „Patru decenii de la înfiinţarea PCR”, deşi fusese ilegalist în Partidul Comunist Maghiar. Cu cît stăruia asupra unor întîmplări ca să le afle un chichirez şi să le treacă pe hîrtie, cu atît momentele acelea, care la vremea lor însemnaseră ceva, îi păreau bicisnice. Le puteai evoca la o petrecere, puteai să vorbeşti de ele cînd te întîlneai cu un vechi tovarăş de muncă şi acesta începea cu „Mă, Vasile, îţi mai aminteşti cînd furam noi fiarele alea vechi şi le vindeam la DAC?”. Dar cum să ţi le treci într-o poveste a vieţii tale pe care s-o citească urmaşii?

Tot citind şi recitind textul, Vasile B. şi-a dat seama că nu-i ieşeau la socoteală nişte ani. Şi nu trei-patru, ci o mulţime. La Darwin, totul era amănunţit, astfel că, în anumite perioade, se ştia ce făcuse zi de zi. Şi-n fiecare zi era ceva ce meritase a fi notat şi trecut în biografie.

Încercînd să-şi aducă aminte o zi anume, oră cu oră, ziua cînd luase hotărîrea să plece de la Fabrica de lanţuri şi cuie, la cea de ventilatoare, unde avea un orizont profesional mai larg, Vasile B. a reconstituit doar ora cînd s-a dus la lucru cu autobuzul şi ora cînd s-a întors acasă, tot cu autobuzul. Înmulţind orele astea pierdute cu transportul, lui Vasile B. i-a ieşit că aproape opt ani din viaţa lui nu făcuse altceva decît să se lase zgîlţîit de maşinile liniei 311 şi să se ţină de o bară.

„Mă rog - şi-a zis Vasile B. aşa, ca o scuză, deşi nimeni nu i-ar fi cerut explicaţii pentru cei opt ani pierduţi -, dar pe vremea lui Darwin nu existau autobuze. Or, cu căruţa iroseai şi mai mult timp.”

Povestea cumnatei lui Olteanu

Soția lui Vasile B. a întîlnit-o, cu totul întîmplător, într-un magazin pe cumnata lui Olteanu. Aceasta, deşi divorțase de patru ani, i-a povestit cu sufletul la gură de parcă abia atunci se dăduse sentința, că nu mai era de trăit cu bărbatu-său şi că, dacă-şi putea imagina cineva aşa ceva, nenorocitul ajunsese să bea mai mult chiar decît frate-su!

Normal, Vasile B. a întrebat-o pe soția sa cine era fratele lui Olteanu şi ea i-a spus că fratele lui Olteanu, cel pe care-l lăsase şi ultima nevastă din cauza băuturii, era acelaşi frate al lui Olteanu pe care-l părăsiseră şi alte neveste. Vasile B. a mai aflat că în familia Olteanu toți beau, deoarece în comuna unde reuşiseră după 1990 să-şi recapete via, cu asta se îndeletnicea toată lumea: cu băutul. Iar comuna, chiar dacă era renumită în toată țara pentru bețiile care se încingeau acolo, din toamnă pînă spre primăvară, iar în anii mai buni şi din primăvară pînă către toamnă, nu făcea o figură aparte.

Renumele ei era cam nemeritat, pentru că în destule alte comune se bea mult mai mult.

Iar faptul că unele neveste divorțau nu însemna nimic, cît timp existau altele care-şi pedepseau bărbații bînd mai mult decît ei. Cumnata lui Olteanu i-a mai spus soției lui Vasile B. că în cei patru ani de cînd se despărțise, în viața Oltenilor avuseseră loc o mulțime de evenimente. Atît copiii cumnatului Olteanu, proveniți din primele două căsătorii, cît şi băiatul adus de cea de a treia, aia bătută, se luaseră de băut.

„Îți vine să crezi că de sila lui, că-l vedeam mereu beat, beam zdravăn şi eu?”, a întrebat-o cumnata lui Olteanu pe nevasta lui Vasile B.

„Şi cu asta - a zis Vasile B. -, gata! Ce-mi pasă mie de Olteanu. Şi, în definitiv, cine-i individul?”

„Nu e gata! - a zis soția lui Vasile B. Acum abia urmează partea cea mai interesantă. Că fosta nevastă a lui Olteanu ar fi dispusă să se recăsătorească, tot cu el. Nu că n-ar putea să trăiască fără bărbat, dar îşi dă seama că l-a nedreptățit. După ce-a citit în ziare că România e pe locul patru în lume, la consumul de băuturi proaste, iar Moldova e pe primul loc în România, deci cam pe primul loc în lume, dacă e să fim corecți, a fost nevoită să recunoască un fapt esențial şi anume că vinul, care se bea la alde Olteanu, era

unul bun. Că nu intra în categoria băuturi proaste. Aşa stînd lucrurile, bărbatul ei, deşi erau luni întregi în care nu puteai să-l numeşti treaz, fiindcă nu era treaz niciodată, nici alcoolic nu era. Față de moldovenii, care se otrăveau cu tot felul de spirturi de Dero sau de cartofi, vinurile Oltenilor erau curată aghiazmă. Bietul Olteanu, el era abstinent, dar fiindcă fosta cumnată a lui Olteanu nu prea obişnuia să citească ziarele şi se lua numai după miros şi după bătăile pe care încasa, era cît p-aci să-l socotească, greşit, beţiv."

După aproape cincizeci de ani

În trenul rapid de Iaşi, Vasile B. a călătorit alături de un individ posac care, de îndată ce şi-a ocupat locul, a scos din geantă o carte şi, cu excepția unei pauze de cîteva minute, cînd s-a dus probabil la toaletă, n-a lăsat-o din mînă o clipă.

În pauza aceea de cîteva minute, Vasile B. a răsfoit la repezeală cartea, care era un dicționar al personalităților din județul Iaşi, iar, cum se întîmplă cîteodată cînd e să ți se dea toată viața peste cap dintr-un fleac, la pagina 169 a dat peste fotografia şi fişa biografică a unei matematiciene cu treizeci şi patru de cărți publicate, profesoară la Politehnică şi somitate internațională într-un domeniu populat mai ales de bărbați. Ca orice femeie, celebritatea îşi publica în dicționar o poză din tinerețe, în care Vasile B. a recunoscut-o imediat pe Cătălina R, iubita lui din liceu, o fată veselă şi isteață ce promitea să ajungă actriță, cîntăreață ori chiar balerină, fiindcă dansa ca o nimfă în spectacolele unei trupe de amatori din oraş, în nici un caz nu viitoare savantă cu titluri academice. După ce vecinul său de compartiment a luat iarăşi în mînă dicționarul, sancționîndu-l cu o privire piezişă şi severă, de om care ştie că i s-a scotocit în lipsă prin lucruri, Vasile B. a închis ochii încercînd să-şi amintească din ce cauză şi cum s-a despărțit el de Cătălina.

Ca şi cum era nevoie doar de o scînteie ca să ia foc, memoria lui Vasile B. a prins să deruleze ca într-un film, atent să nu omită nici un amănunt, tot felul de scene din anul în care fusese îndrăgostit nebuneşte de Cătălina. Scene insuportabil de vii. Chiar şi mirosul părului ei şi-l amintea, chiar şi inflexiunile vocii, dublată în permanență de un soi de rîs necontrolat, de jivină tînără care-i întărîta cu prezența ei plină de nerv pe băieți, dar nu punea cine ştie ce preț nici pe farmecul, nici pe deşteptăciunea acestora.

Vasile B. nu-şi amintea însă, în nici un chip, sfîrşitul delicatei lor aventuri amoroase. Filmul se rupea pur şi simplu într-un moment în care Cătălina îi făcea un semn cu mîna de pe scena unde juca într-o adaptare şcolară după o poezie de Eminescu. Şi după asta nimic, nici o urmă, nici o vibrare, nici o imagine disparată, nimic, nimic.

Vasile B. şi-a dat seama că din viața lui dispăruse, fără urmă, un an. Că pînă şi din tristețea ce trebuie s-o fi resimțit la despărțirea de Cătălina, nu rămăsese nici cea mai discretă zgură sufletească. Timpul îi amputase o porțiune foarte intensă din trăiri. Îi venea să urle de ciudă, fiindcă între acel fel de uitare şi moarte nu aveau cum să fie prea multe diferențe.

„Ce-ar fi s-o caut - s-a întrebat Vasile B. - şi să-mi spună ea ce s-a întîmplat?

Punîndu-şi această întrebare, Vasile B. a înțeles pe loc că întreaga poveste putea să aibă, astfel, un final şi mai trist decît îl avea. Că era posibil ca doamna profesoară să nu-şi amintească nici ea nimic, nici unul din motivele pentru care s-a despărțit de Vasile B. Dar că se putea să nu-şi mai aducă aminte deloc nici măcar de Vasile B.

Un geniu neconvențional

Vasile B. a fost dăruit de la Dumnezeu cu un talent atît de neobişnuit, încît, dacă insistăm să-l numim astfel, adică talent, atunci toate harurile pe care lumea le prețuieşte de cînd e ea, ar trebui să se cheme altcumva.

Vasile B. aruncă de la distanță, de la vîrsta de treizeci şi doi de ani, sîmburii de măsline, în zilele în care nevastă-sa îi găteşte limbă cu măsline, direct în găleata de gunoi şi o nimereşte la marele fix întotdeauna. N-ar fi tocmai un lucru de povestit, fiindcă şi-n alte bucătării unde servesc masa de obicei bărbații cu un salariu mediu spre mic, aceştia se distrează azvîrlind spre găleata din colț oase ori coji de pîine. Numai că Vasile B. face asta de mai bine de douăzeci de ani. Şi, ce-i de-a dreptul miraculos, n-a ratat nici un sîmbure. Dar absolut nici unul!!

Distanța nu-i foarte mare, vreo patru metri cu totul, însă dacă înmulțim cei douăzeci de ani, cu săptămînile cînd vine rîndul mîncării preferate a lui Vasile B. şi apoi înmulțim cu numărul mediu de măsline din farfurie - chiar dacă nu punem la socoteală suplimentul - tot ajungem la impresionanta cantitate de aproximativ 15 000 de măsline. La 15 000 de aruncări, pînă şi un campion mondial la trasul la țintă tot ar greşi de cîteva ori. Îți tremură mîna, sare pisica după un sîmbure şi-i schimbă direcția, ai băut o bere în plus şi vezi două găleți în loc de una. Şi aşa mai departe.

Ei, bine, de douăzeci de ani, de cînd şi-a descoperit acest talent unic, al aruncatului sîmburilor de măsline la găleata din colț, Vasile B., cum spuneam, nu a nimerit cu nici unul alături. Şi, slavă Domnului, au fost tot felul de evenimente, ca: tăieri de la primă, congrese ale PCR, căderea lui Ceauşescu, intervenția din Golf, realegerea pentru a treia sau a patra oară ca preşedinte a lui Ion Iliescu şi, îndeosebi, diversificarea importului de măsline din Grecia, Turcia şi Israel, care ar fi trebuit să modifice unele reflexe în tehnica genuină a mîinii drepte a lui Vasile B.

Totuşi, nimic nu s-a schimbat.

Exceptînd, desigur, relația cu nevastă-sa, care, cam la sîmburele aniversar purtînd numărul 5 000, a simțit că înnebuneşte.

Țicneala ei strict familială, progresivă şi ireversibilă a plecat de la teza, logică şi perfect îndreptățită la omul cu bun-simț, că Vasile B. va scăpa la un moment dat nişte sîmburi pe jos, că sîmburii vor murdări gresia şi că bucătăria lor va arăta curînd ca o cocină de porci. Soția lui Vasile B. nu putea, nici în ruptul capului, să conceapă că Vasile B. al ei, un om ca oricare altul în toate privințele, putea avea în banala lui alcătuire şi un sîmbure de geniu. Fie şi unul profund neconvențional, ca precizia maximă la aruncatul sîmburilor de măslină în găleata de gunoi.

Tot aşteptînd ca Vasile B. să greşească şi să aibă motiv să explodeze, nevasta lui Vasile B. simțea că va exploda în scurt timp, fără nici un motiv.

Degeaba l-au rugat soacra, vecinii şi prietenii să înceteze cu aruncatul şi să nu-şi mai chinuie soția. La toate rugămințile acestora, Vasile B. avea un singur răspuns: „Ce ştiți voi! De fapt, ei îi place să înnebunească!”.

Răspunsul lui Vasile B. pe care toți îl găseau cinic, sadic, criminal şi iresponsabil avea totuşi o rațiune simplă. Decît să se uite hipnotizată la sîmburii lui de măslină şi să-şi frămînte mîinile nervoasă, aşteptîndu-l, ca orice femeie intrată la ambiție, să greşească, nevastă-sa putea oricînd să pună capacul la găleată. Şi straniul geniu al lui Vasile B. s-ar fi frînt definitiv.

Erotism parizian

Plecat într-un voiaj de afaceri la Paris, împreună cu şeful serviciului Import-Export, domnul Jean François Constantinescu, Vasile B. a realizat, pentru întîia oară de cînd începuse să sufere intens pentru norocul ce dădea tot timpul peste alții, că norocul are totuşi o mamă şi un tată, un nume, o scadență, un miros şi nişte dimensiuni. Dat fiind că sfîrşiseră într-o singură zi treaba, pe care nu sperau s-o dea gata nici în două, adică în cele două zile cît trebuia să dureze conform ordinului patronului călătoria în Franța, domnul Jean François Constantinescu i-a dat liber, cu glasul solemn al unui conjurat care ştie să-şi asume, într-un moment de răscruce, toate riscurile: „Vasile, te-ai căcat în scăldătoare! Mîine, toată ziulica, ne facem de cap. Şi fiecare pe cont propriu. Cum, necum, ne vedem tocmai noaptea tîrziu, la zece fără un sfert, în gară. Că doar n-o să te tîrăsc după mine prin magazine.”.

Pînă spre zori, cînd a ațipit ca lumea, Vasile B. a avut viziuni, imaginîndu-şi cum va petrece el ziua aia liberă prin Paris. Dar cel mai mult l-a înfierbîntat ideea c-ar fi putut avea astfel, ca norocul să fie complet, şi o mică aventură amoroasă.

La opt fix, la micul dejun, Vasile B. a sunat-o pe translatoarea Marie-Jeanne Berciu, o autohtonă drăgălaşă, din tată transfug român, şi a întrebat-o dacă n-ar amuza-o o aventură în doi. Marie-Jeanne, ca orice femeie emancipată care pricepe imediat unde bate un bărbat în delegație, a răspuns „Oui” şi ca întreaga istorie să

aibă şi culoare, i-a spus că vine să-l ia cu maşina ei roşie deoarece, printr-o întîmplare providențială, o prietenă îi lăsase cheia vilei din San Remi, o periferie bogată a oraşului.

După ce s-au sărutat elegant şi cu o mulțime de convulsii fără echivoc, însă civilizate, Marie-Jeanne a conchis: „*Mon amour*, *Basile*, să nu pierdem timpul!”.

Norocul lui Vasile B., aşadar, avea o mamă şi un tată, măsura 1,62 m, avea un bust foarte emancipat, purta un costum taior asortat la mare sexy cu rubiniul intens al limuzinei sport, mersul îi era de vivandieră şefă, iar cînd l-a anunțat că trebuie să oprească un minut la bancă, marele norocos şi-a imaginat că şi contul femeii tot drăgălaş era.

Vasile B. - alias „*Basile, mon petit daco-roumain*” - a aşteptat în maşină, în fața băncii, un minut atît de lung că putea să viziteze pe îndelete toate galeriile de artă şi muzeele din arondisment.

Şi după ce a mai întîrziat în maşină un nesfîrşit minuțel, ca Marie-Jeanne să-şi motiveze absența de la serviciu, un infinit petit sfert de ceas, ca să-i cumpere maică-sii ceva simpatic de ziua ei, şi a da o fugă scurtă de numai două ore pînă la croitoreasă, s-a făcut trei după-amiază. Lui Basile B. îi era foame, din Paris nu văzuse decît intersecții, limuzine, autobuze şi stopuri şi, cu toate că Marie-Jeanne se arăta deosebit de tandră în minuțurile foarte scurte, cît venea să-şi îndese achizițiile în portbagaj şi pe bancheta din spate, Vasile B. şi-a amintit deodată de Titu Maiorescu şi de teoria formelor fără fond. La şapte şi ceva, Marie-Jeanne s-a scuzat, explicîndu-i că la Paris e altfel decît la Bucureşti, că oricît de tare te-ar chema plăcerile, o seamă de treburi trebuie musai făcute şi că le rămînea, dacă goneau cu o sută la oră, o jumătate de ceas bun numai pentru ei doi.

Vasile B. însă a coborît sleit de orice puls erotic şi i-a zis: „Auzi, tu, ia te mai aia şi singură!”.

După care, pînă la zece fără un sfert, cînd reprezentantul firmei le-a adus bagajele la tren şi i-a condus la vagonul de dormit, a rătăcit prin oraş întrebînd pe unul şi pe altul cum poate să ajungă mai repede la Gara Centrală. Şi ea obiectiv turistic pentru străinii care, evident, dispuneau de timp.

Gogoaşa absolută

Exact, dar exact în clipa în care se pregătea să muşte din minunata gogoaşă cumpărată, ca în fiecare dimineață, de la patiseria domnului Pascal, un aurolac a țîşnit de după colțul blocului şi i-a smuls-o din mînă. Surpriza a fost atît de mare, că Vasile B. a rămas ca prostul, cu gura căscată în mijlocul trotuarului, bolborosind ca unul lovit de dambla: „Gogoaşa mea, gogoaşa mea...".

Lumea îl ocolea, grăbită să prindă autobuzul. De dincolo de geamlîcul patiseriei, gogoşarul cu maniere de doctor docent în estetica banchetelor princiare îl privea vag contrariat. Viața, care va să zică, mergea înainte în ciuda faptului că Vasile B. nu mai avea în mînă gogoaşa lui preferată.

Dar, oare, mai era aceeaşi viață?

De trei ani, de cînd misteriosul domn Pascal, omul despre care se vorbea că de fapt nu era patiser, ci conferențiar universitar, pensionat la cerere, deschisese afacerea, Vasile B. îşi mînca gogoaşa de dimineață cu un discret sentiment de speranță şi stabilitate, sentiment pe care nu s-ar fi încumetat să-l destăinuie nimănui. Ceva, în sfîrşit, se întîmpla şi în România. Exista un om care nu trişa, care se ținea riguros de o rețetă, care schimba uleiul înainte de a-ți nenoroci stomacul, care spunea „Mulțumesc, vă aşteptăm şi mîine!" după ce-i dădeai banii. Cu alte cuvinte, cineva pe care puteai conta. Şi, mai ales, ceva care nu părea amenințat de nimic. După atacul terorist din 11 septembrie, pînă şi măcelarul - altfel un om de înțeles - a scumpit peste noapte prețul la oasele pentru supă. De parcă nu numai bursa din Wall Street căzuse după evenimente, ci şi abatorul din Lehliu de unde cumpăra carnea. Doar domnul Pascal frămînta impasibil aluatul, gustînd personal din primele gogoşi ale dimineții, să se convingă că-s perfecte.

Uneori, Vasile B. rata primul autobuz numai ca să poată termina, tihnit, sublima gogoaşă a conferențiarului universitar. Iar după ce sfîrşea şi ultimul mestecat, pleca la slujbă avînd, într-un ascunziş al ființei sale, o senzație pozitivă. Cel puțin într-o privință lucrurile nu mergeau mai rău.

Oricît de pesimist ar fi fost în unele perioade, oricît de sumbru îi apărea uneori viitorul, ziua lui Vasile B. avea cel puțin un reper sigur: gogoaşa. Nu spusese oare şi Arhimede sau Spinoza: „Dați-mi o rangă mare şi

un punct de sprijin şi vă mişc planeta din loc?”. În viața lui Vasile B. apăruse, de trei ani, punctul de sprijin: totul se bramburise, cu excepția momentului în care ducea gogoaşa la gură şi-i savura delicata aromă de vanilie.

Şi, deodată, aurolacul!

Atît de scurtă fusese scena, că nici nu avea martori. Şi ce să fi spus la Poliție: că un copil îi furase gogoaşa, chiar în secunda cînd se pregătea să-şi înfigă dinții în ea? Aşa ceva nu se povesteşte, dacă nu vrei să rîdă toți de tine. Înduri în tăcere. Vasile B. simțea că un sistem care nici nu apucase să se aşeze bine într-o albie, se prăbuşea fără ca nimeni, afară de el, să se scandalizeze. Milioane de tați plecau ca nişte roboți la serviciu, înfulecîndu-şi din mers sandvişul, covrigul sau gogoaşa, în vreme ce milioane de copii lihniți de foame îi pîndeau de după colțuri, din gurile de canal sau din gangurile blocurilor, ca să le smulgă mîncarea din mînă.

Amanta economă

Prima telegramă din viața lui, Vasile B. a expediat-o din armată, după ce comandantul de pluton, căruia îi intrase în cap că poți trăi foarte bine cu cît ai, dacă eşti chibzuit, i-a învățat pe soldați cum să fie economi cînd scriu o telegramă acasă. „Fiți scurți - a zis el -, spuneți ce aveți de spus în trei sau patru cuvinte. De exemplu: Vino, mamă, Gheorghe mort.”.

Vasile B. îşi aminteşte de ziua aceea nu doar pentru că toți pifanii s-au grăbit să le comunice mamelor lor în patru cuvinte că Gheorghe era mort, ci fiindcă acestea s-au dovedit a fi la fel de tîmpite ca fiii, de vreme ce vreo unsprezece din ele, umflate de plîns, s-au înființat chiar a doua zi la comandant să întrebe care Gheorghe, că nu aveau nici un copil încorporabil pe care să-l cheme astfel.

Vasile B. ținea minte nu numai data, ci şi împrejurările în care a trimis cea de a doua telegramă din viața lui, deoarece funcționara de la ghişeu i-a zis cu o voce pisicoasă, lipsită de echivoc: „Cam rar pe la noi, domnu’ Vasilică.”.

La cîteva zile, după ce s-a încurcat cu poştărița, Vasile B. şi-a dat seama că toate amantele sale aveau ceva în comun: erau foarte econoame. Poştărița Costela, în timp ce făcea amor, îi şoptea extrem de surescitată: „Vasile, fugi şi închide televizorul, că costă!”.

Naiba ştie cum de se nimeriseră toate la fel, dar le găsea economia numai în pat: „Vasile, opreşte-te nițel, iubitule, şi uită-te dacă n-am uitat fierul de călcat în priză!”, „Auleo, Vasile, sari că se arde friptura în cuptor! Măcar dacă-i scrum, să nu plătim gazele degeaba!”, „Vasile, ia stai un picuț, că parcă-i curent. Te pomeneşti c-am uitat uşa la balcon deschisă. Fugi iute, dragoste, şi închide-o, dacă tot dăm bani pe calorifere.”.

Costela a fost cea mai strînsă la pungă din toate. Într-o zi, deşi se învoise două ore de la serviciu, special pentru el, murmurînd la telefon că dacă nu venea chiar atunci, făcea explozie, Costela a început pe nepregătite să-l mustre că se propteşte prea tare-n cearceaf. „Nu te supăra - i-a zis ea -, dar am citit în almanahul «Femeia» că un cearceaf nou trebuie să reziste la cel puțin o sută cincizeci de întîlniri, iar tu l-ai rupt după a unsprezecea. Dacă n-ar fi fost de bumbac, mai ziceam, dar e scump.”.

Cu Costela, Vasile B. ar fi continuat relația un timp mai îndelungat decît cu celelalte amante, fiindcă, aşa econoamă cum era ea, îl stimula şi-l făcea să se simtă un mascul adevărat, nu doar un simplu om al muncii cu o iubită la Poşta Centrală.

Numai că şi ea, minunata Costela, nu s-a putut stăpîni să nu-i spună la ureche, într-un moment de maximă tandrețe, fraza pe care i-o spuseseră printr-un soi de dialog la distanță genetic toate celelalte amante econoame: „Mai uşor, mămicule, nu te mai consuma atît, că trebuie să ne mai rămînă şi pentru altădată!”.

Mărturisirea unui om de treabă

„Cine să mă sune pe mine în oraşul ăsta de trei parale?”, s-a întrebat Vasile B., ridicînd receptorul. Dar nu era decît recepționera hotelului care-i cerea permisiunea să mai cazeze o persoană în al doilea pat, deoarece nu avea altă soluție. „Să ştiți - a zis fata - că e un domn de treabă şi n-o să fie probleme.”

Nici n-a apucat Vasile B. să spună că n-are nimic împotrivă, deşi avea, şi să închidă telefonul, că domnul acela de treabă a şi bătut la uşă, iar după ce s-a recomandat şi a spus că se numeşte Zborodniciuk sau cam aşa ceva, l-a asigurat că nu trebuie să-şi facă nici o grijă din cauza lui, fiindcă nici n-o să-l plictisească, nici n-o să-l lase fără acte, bani şi haine. „Şi ca să nu vă impacientaţi - a mai adăugat el - să ştiţi că nici nu sforăi. Oamenii de treabă sînt rari astăzi, însă eu sînt unul dintre ei. Acum, c-am terminat ce-aveam de zis despre mine, să vorbim despre dumneavoastră. Sînteţi o persoană de treabă?”

Vasile B. s-a uitat la tovarăşul său de pat ca la unul picat din lună şi şi-a vîrît nasul în ziarul local, „Hîrşova liberă”, pe care tocmai îl citea. Dar fiindcă şi-a dat seama că omul aştepta un răspuns, cu geamantanul încă în mînă şi cu pălăria pe cap, a renunţat pentru un minut la captivanta relatare a unui viol în grup, la căminul judeţean de bătrîni şi i-a cerut lui Zborodniciuk sau cam aşa ceva, să se explice.

„E simplu - a zis acesta şi a început să se dezbrace tacticos, ca unul care folosea ocazia ca să facă şi inventarul hainelor de pe el -, recepţionera m-a asigurat că se pricepe la oameni şi că sînteţi un ins foarte civilizat. La fel sînt şi eu. Chestia e dacă avem aceeaşi concepţie despre omul de treabă. Eu, oricum, sînt unul dintre ultimii oameni de treabă din ţară. Poate chiar singurul. Pricepeţi ce vreau să zic?”

Vasile B. a reluat lectura reportajului, lăsîndu-l pe ultimul om de treabă din România confuz, după care a adormit, asigurîndu-se discret că portofelul cu bani şi plicul cu hîrtiile tranzacţiei pe care urma s-o încheie în ziua următoare, la prînz, se aflau încă la locul lor, în pernă. Cînd s-a trezit, Zborodniciuk sau cam aşa ceva plecase lăsînd patul făcut şi nici o urmă a trecerii sale pe acolo. De parcă totul fusese un vis. Vasile B. şi-a băgat speriat mîna în pernă, însă portofelul şi plicul erau la locul lor. Hainele, pantofii, periuţa de dinţi şi geamantanul cu schimburi se găseau, de asemenea, la locul lor.

O jumătate de ceas şi-a muncit Vasile B. mintea să descopere ce-i lipsea. Nu-i lipsea nimic, dar s-a enervat atît de tare la gîndul că i se furase probabil un lucru vital şi el nu-şi dădea seama, încît a luat la plecare şi prosopul hotelului.

Ani în şir după această întîmplare, Vasile B. simţea cum îi plesneşte capul de nervi doar amintindu-şi de omul acela care ţinea să se ştie că e de treabă. „O să mor şi n-o să aflu niciodată ce mi-a furat!” - îşi spunea

cu obidă Vasile B., iar senzația, că din ziua cînd îl cunoscuse pe Zborodniciuk sau cam aşa ceva, îi lipseau nişte lucruri importante şi nu realiza care, stăruia. Chiar şi după ce-şi lua la ore fixe toate bulinele prescrise de psihiatru.

Petrecerea de peţit

Dacă bărbații ar şti de mici că, în ciuda indiferenței pe care o manifestă la cele mai multe din avansurile lor, fetele sînt mai preocupate de băieți, decît sînt aceştia de fete, toată orînduiala lumii s-ar da peste cap.

Vasile B. e unul dintre bărbații care au avut, cînd erau tineri, ocazia să descopere că aproape tot ce părea să fie întîmplare în relațiile cu femeile, era consecința unei regii. Chiar şi petrecerea la care a ajuns în sîmbăta aceea, cînd se plictisea ca-n atîtea alte sîmbete în cămin şi stătea lungit în pat cu ochii în tavan, nu fusese deloc ce i s-a spus la început că este. Stătea, aşadar, Vasile B. cu ochii în tavan şi se întreba de ce oare toți colegii aveau prietene, iar el nu? Şi dacă nu i-ar fi avut în imediata lui apropiere pe Doru, Gigi, Bibi şi Coco, jucînd nesfîrşitele lor partide de şeptic, probabil c-ar fi plîns. Dacă fetele ar şti de cîte ori le vine bărbaților să plîngă din cauza lor, încă de cînd sînt mici şi în pofida aerului lor distant şi mîndru, n-ar mai fi nevoie de nici un pic de regie în relațiile fetelor cu băieții, iar toată orînduiala lumii ar fi alta.

„Mă Vasile - a zis la un moment dat Coco, deşi avea trei şeptari în mînă -, de ce stăm noi ca tîmpiții în cămin şi frecăm cărțile, cînd poate că, undeva, ne-aşteaptă nişte fete?”

„Ce fete?”, a întrebat Vasile, deşi doar el se plictisea ca tîmpitu’ şi nu juca niciodată şeptic.

„Hai cu mine - a zis Coco -, la una care dă o masă şi un dans de ziua ei. Ce, ne strică o haleală pe stomacele astea goale?”

Ieşind din cămin, Vasile B. şi-a dat seama că-l încercase plînsul de foame. Iar cînd a văzut nebunia de mese-ntinse de la domnişoara „Nu ştiu cum şi Nu ştiu cine”, o lacrimă mare şi fierbinte de surpriză şi recunoştință i s-a prelins pe obraz.

După ce a fost prezentat fetei, mamei fetei, tatălui fetei, surorilor fetei, mătuşilor fetei şi prietenei celei mai apropiate a fetei, Vasile B. s-a pus pe îndopat. Apoi, cu o altă concepție despre sîmbete şi viață, mult ameliorată, a dansat toată noaptea numai cu prietena cea mai bună a fetei. De fapt, nu toată noaptea, deoarece la ora două, mama fetei, tatăl fetei, surorile fetei şi mătuşile fetei l-au înghesuit într-un colț, i-au pus balonzaidul în brațe şi i-au strigat ca unui nemîncat oarecare, nimerit din greşeală în casa lor: „Să te duci, nenorocitule, şi să nu mai dai niciodată ochi cu noi!”

Vasile B. şi-a îndreptat prima oară privirile spre fata care-şi serba ziua de naştere, dar văzînd-o cum plînge de-i sălta bluzița pe sîni pînă în bărbie, l-a luat de mînă pe Coco şi a şters-o. În stradă, după o tăcere de circa jumătate de ceas, în care timp Coco a făcut-o pe supăratul, Vasile B. a aflat în sfîrşit pricina neplăcutului incident ce avusese loc cu puțin înainte de tăierea tortului aniversar. Petrecerea fusese organizată doar ca să-i fie prezentat el, Vasile B., fetei care-l întîlnise la o altă petrecere cu mîncare şi băutură, şi-l plăcuse. Văzînd-o, mama fetei, tatăl fetei, surorile fetei şi mătuşile fetei cum stă fata sîmbătă de sîmbătă, întinsă în pat cu privirea-n tavan şi ochii plini de lacrimi, i l-au adus. Iar el, nesimțitul, se pipăise ca un oaspete de rînd, bun doar să termine mîncarea, numai cu cea mai apropiată prietenă a fetei.

Astăzi, la aproape patruzeci de ani de la întîmplare, mai ales cînd e sîmbătă şi nu e meci la televizor, Vasile B. încearcă să-şi amintească, aşa, ca o reparație tîrzie, chipul acelei fete. Dar, dracu’ s-o ia de viață, că nu reuşeşte să şi-l aducă aminte. Nici măcar pe acela al prietenei ei de care, totuşi, stătuse lipit toată seara, ca şeptarul de as.

Copilărie fericită

„Mă, Vasilică, da’ pe voi nu vă bate tac’tu?”, îl întrebau pe Vasile B. vecinele, cu acelaşi glas curios şi compătimitor cu care se mirau că nu curge apa la canal. Iar cînd Vasile B. răspundea că nu, deşi maică-sa o mai încasa din cînd în cînd, femeile dădeau din cap cu admirație: „Ce copil fericit eşti tu, Vasilică!”.

Într-adevăr, copilăria lui Vasile B. a fost una fericită. Cînd mînca numai o dată-n zi, şi asta se întîmpla aproape zilnic, maică-sa îi spunea la ureche ca şi cum venise vremea să ştie doar el un secret pe care, în nici un chip, nu trebuia să-l afle şi alții: „Să fii fericit, băiatu' mamii, că față de alții...".

Vasile B. nu avea cum să compare viața lui cu a altora, fiindcă era mic şi tot ce-i spuneau oamenii mari nu putea fi decît adevărul-adevărat. Şi cum nimeni nu i-a zis niciodată c-ar fi nefericit, a înțeles repede că pe lume există doar două feluri de indivizi: chinuiți pe vecie şi în veci fericiți. Şi că el făcea parte dintre cei din urmă.

Metoda prin care puteai afla rapid de care categorie aparții, i-o dezvăluise un popă burtos ce intra în casă neinvitat, la fiecare început al lunii şi lua la binecuvîntat tot ce nimerea, de la oala cu fasole de pe foc, la clanțe şi ghete.

„Bă - l-a întrebat burtosul, binecuvîntîndu-i felia unsă cu untură din care Vasile B. muşca fără entuziasm -, eşti nefericit cînd mănînci pîine cu untură?"

Şi, fiindcă Vasile B. a zis că nu, popa l-a lămurit că precis e fericit. Şi c-o să fie şi mai fericit dacă o să frece întîi felia cu usturoi.

După ce a mîncat prima felie de pîine prăjită unsă cu usturoi şi grăsime, mama lui Vasile B. a exclamat: „Ce puțin ne trebuie să fim fericiți!".

Iar Vasile B. a învățat încă una din condițiile de bază ale fericirii: puținul.

„Ce, parcă ăia care au bani mulți sînt mai fericiți?", se întreba retoric taică-său cînd venea beat cu doar un sfert de salariu în buzunar.

Vasile B. îşi perfecționa şi cu această cugetare lunară concepția despre fericire.

Practic, copilăria lui Vasile B. a fost un nesfîrşit simpozion local pe tema fericirii, din care el s-a ales cu un număr de convingeri pentru tot restul vieții. Iar ca un corolar, şi cu credința că, de îndată ce-ai plecat din

cartierul unde te-ai născut şi ai crescut, e inutil să mai cauți fericirea. Fericirea e numai ceva ce a fost, dar eşti mereu prea necopt ca să ştii ce-i.

Darul furatului

Într-un compartiment de tren, se discuta aprins dacă hoții, care nu pot fi aduşi în nici un chip pe calea cea bună, n-au cumva o genă specifică: gena furatului. Existînd un dar al beției şi unul al înfulecatului, nevoia unora de a pune mîna pe ce nu-i al lor trebuie să aibă şi ea o pricină biologică.

Un domn a povestit că şeful său avea acasă o colecție de cîteva sute de scrumiere ciordite din toate hotelurile şi restaurantele prin care trecuse. Cine se mira de pasiunea lui, primea următoarea explicație: „De fapt, n-am nici o treabă cu scrumierele, dar le iau ca să nu fiu prins furînd prosoape. Eu, pentru prosoape, simt că am aşa, un fel de chemare. Dacă sînt prins cu un prosop de furat, ajung la poliție. Pentru o scrumieră primesc cel mult un picior în fund.”.

Văzînd că ascultătorii au comentat întîmplarea cu multă bunăvoință, ba chiar cu umor, un alt domn şi-a amintit cum a furat el, în copilărie, de la o expoziție cu cărți franțuzeşti, o Biblie. După ce l-au prins cu cartea în sîn şi au aflat că în România, pe vremea aceea, n-aveai de unde să cumperi Biblii, francezii i-au umplut brațele cu o mulțime de Biblii ca să mai dea şi la alții. De atunci, s-a întrebat mereu ce sens a avut fapta lui? Mai ales că în nici una din cărțile sfinte, citite ulterior, nu se spunea cum trebuie pedepsit furtul de cărți sfinte. Cel de-al treilea povestitor a fost de părere că orice om a fost la un moment dat foarte aproape de a deveni hoț şi că persoanele care n-au nici o hoție pe conştiință acumulează spre bătrînețe un soi de frustrare. Într-o lume în care se fură în draci, cinstea începe să fie resimțită ca un handicap.

„Dumneata ce crezi - l-a întrebat pe Vasile B. cetățeanul care tocmai îşi dezvoltase teoria despre frustrare -, există oameni care să nu fi furat măcar un măr sau o bomboană?”

Vasile B. a recunoscut că nu face parte din categoria celor total neprihăniți, întrucît în 1990 a furat, împreună cu nevastă-sa, un cuțit cu zimți dintr-un magazin alimentar din Budapesta şi c-a făcut-o mai degrabă din ciudă, deoarece la unguri găseai absolut tot ce voiai, mult mai ieftin ca la noi.

- Am pus cuțitul în cărucior, pitit într-o margine, sub un prospect. Dacă femeia de la casă îl observa, îl plăteam şi gata. Dacă nu, dădeam o găurică în bugetul Ungariei, că prea o duceau bine. Am trecut cu bine de casă, dar la ieşirea din magazin s-a întîmplat nenorocirea.

- V-au prins? au strigat într-un glas primii trei povestitori de furturi mici.

- Nu ne-au prins, a zis cu tristețe în glas, în veci nemîngîiată, Vasile B. Dar aşa sînt eu, om fără noroc. La uşă, era un individ care-i atenționa pe cumpărători să nu uite să ia şi cele două cuțite cu zimți, oferite gratis la toată lumea.

Solzii de peşte

Uitarea are o seamă de legi pe care logica nu le poate desluşi. Îmbătrînind, uiți lucruri petrecute de curînd, dar începi să-ți reaminteşti scene, întîmplări din copilărie sau chiar replici, aparent fără nici un înțeles, pe care le credeai duse pentru totdeauna din memorie. Cu cît înaintezi în vîrstă, cu atît mai insistent par să se activeze nişte zone din creier.

În hala de peşte, în fața unei lăzi pline cu chitici, Vasile B. şi-a amintit cum curăța mama lui nişte obleți mici din care nu te alegeai cu nimic, lăudîndu-i cu tot dinadinsul, ca şi cum cineva - ştia ea cine! - o asculta şi afla adevărul: „Ce cunosc proştii! Ăştia mici sînt cei mai gustoşi!”.

Din felul în care vorbea maică-sa despre peştişorii tăvăliți prin mălai şi prăjiți în acelaşi ulei, în care prăjea mai apoi gogoşile, puteai să crezi că nu doar casa lor, ci şi în tot cartierul era o chestiune de demnitate, dacă nu cumva şi un consemn de măiestrie culinară să-şi umfle burțile cu ghiborți țepoşi şi să refuze crapii. Totuşi, în ziua cînd nişte inşi care pescuiau clandestin în Dunăre le-au lăsat un crap de vreo zece kile, drept mulțumire că-şi ascunseseră o vreme plasele într-o magazie şi, probabil, şi pentru că le căpătaseră îndărăt,

mama nu a protestat. Şi nici nu s-a uitat cu scîrbă la crap, cum s-ar fi uitat dacă-l vedea la alții. Dar fiindcă nu făcea să renunțe la unele principii de-o viață, de dragul unei ciorbe şi al unei saramuri, a zis, cu acelaşi ton cu care spunea că albitura mică era mai bună decît oricare alți peşti: „La crapii mari, solzii sînt totul. Cîntă lumea din solzi, dar numai să-i aibă!”

Vasile B. nu punea niciodată la îndoială aceste cugetări definitive ale maică-sii. Mai ales că, cerîndu-i voie să adune de jos toți solzii, maică-sa a repetat treaba cu cîntatul, fericită parcă să-l vadă aplecat şi preocupat să nu piardă nici unul. Cînd lui Vasile B. îi scăpa cîte un solz, ea i-l arăta: „Uite-l colo, Doamne, ce mare şi frumos e! Să tot cînți!”.

Pînă seara, Vasile B. le-a prezentat solzii lor la toți vecinii, iar aceştia, ca un făcut, spuneau admirativ acelaşi lucru: „Ăştia sînt solzi! Cîntă oamenii din ei!”.

După ce-i asculta, înfiorat de faptul că înțelepciunea maică-sii era confirmată atît de net de mulți prieteni şi cunoscuți, Vasile B. le lăsa o grămadă de solzi, iar pînă seara s-a învîrtit prin curte, aşteptînd să audă din toate ogrăzile minunatul cîntat la solz de peşte. Treceau orele, venea noaptea şi Vasile B. încă mai aştepta. Nu putea să creadă că oamenii aceia care-i erau dragi şi în care avea încredere, iar mai presus de toți maică-sa, vorbiseră aiurea. Vorbiseră ca să se afle în treabă. Sau fiindcă alții, înaintea lor, îi învățaseră nişte inepții, doar aşa, ca să-şi dea importanță, să nu pară ignoranți.

Într-o noapte însă, dintr-o curte apropiată, s-a auzit o melodie divină. Ceva ce urechile lui Vasile B. nu auziseră niciodată. O melodie pe care mintea lui de copil şi-o închipuise că trebuie să existe.

„Mămico - a zis Vasile B. în dimineața zilei următoare -, azi noapte, nea Ionel a cîntat din solz de peşte.”

Maică-sa l-a ascultat şi cu acelaşi ton de atotştiutoare l-a corectat: „Nu era solz de peşte, Vasilică mamă, era clanaret.”.

Amor german pe bază de fosfați

În toamna lui 1962, Vasile B. s-a angajat necalificat la un combinat de fosfați. De îndată ce a început treaba, şi-a pus o mulțime de întrebări. Despre fosfați, bineînțeles. La douăzeci şi doi de ani, nu te întrebi nici ce e viața, nici încotro se îndreaptă omenirea. Dacă ar fi găsit de muncă la fabrica de nitrați, puțin i-ar fi păsat lui Vasile B. de fosfați. Numai că asta-i partea proastă la oamenii care consideră că e o chestiune de caracter să termine absolut tot ce încep: nu se lasă pînă nu sfîrşesc chiar şi lucrurile care nu duc nicăieri. Şi care, fie vorba între noi, nici început nu au. Ce început ar putea să aibă o slujbă în care, timp de opt ore, propteşti un sac la gura unei țevi? Îl propteşti şi gata!

Fiind un perfecționist, de altfel singurul din combinat, Vasile B. s-a interesat unde s-au publicat cele mai bune cărți despre fosfați şi cum pot fi ele procurate. Un inginer i-a spus că englezii ar fi cei mai mari specialişti. Un alt inginer, că nemții, dar că e aproape imposibil să-ți procuri o carte de-a lor.

„Şi apoi, dac-o ai, la ce-ți foloseşte? Ştii germana?”, l-a chestionat ironic cel de-al doilea inginer, ca şi cum cunoştea dinainte răspunsul.

„Ştiu ruseşte”, a zis acru Vasile B.

După ce s-a interesat de titlul tratatului, de adresa editurii şi de preț, Vasile B. era cît pe ce să renunțe. Chiar să fi avut cele două sute de mărci - adică echivalentul salariului său în lei pe un an şi jumătate -, tot n-ar fi reuşit să le expedieze la Stuttgart. Dar cum sărăcia e drumul cel mai scurt către cele mai inspirate idei, Vasile B. a compus, cu ajutorul unui profesor de germană pensionar, o scrisoare în care îi explica editurii situația. O explicație atît de sinceră, că pînă şi cel mai lacom capitalist ar fi priceput-o: n-avea bani, dar îi trebuia cartea!

Se ivea însă o problemă. Dacă scrisoarea ajungea în mîna unui securist de la Poştă, Vasile B. ar fi fost dat afară, în doi timpi şi trei mişcări, de la fosfați. Şi, atunci, la ce-i mai slujea cartea?

Nu numai sărăcia te face isteț, ci şi frica. Vasile B. a compus epistola, ca fiind din partea unei tinere pasionate de chimie. Iar la sfîrşit a semnat-o cu numele bunicii, dînd şi adresa bătrînei. După o lună, bunica

lui Vasile B. a primit tratatul, în greutate de trei kilograme. În scrisoarea de însoțire, unul din autori, în vîrstă de treizeci şi opt de ani, se oferea s-o ajute să devină cea mai mare specialistă din combinat.

Dacă sărăcia şi frica te pot inspira, nici lăcomia nu te prosteşte, în orice caz, nu brusc. Şi nu dacă reuşeşti să te opreşti, înainte de a fi prea tîrziu. În ziua în care Vasile B. şi-a dat seama că povestea o luase razna, a fost totuşi prea tîrziu: neamțul se îndrăgostise la nebunie de bunica.

Sau, mă rog, nu de ea, ci de fotografia unei verişoare, studentă la ASE, pe care Vasile B. i-o trimisese în speranța că, galant cum era, avea să-i trimită bunicii ciocolată şi blugi, aşa cum făceau mai toți nemții cînd expediau pachete la rude sau la prieteni în România. Şi, uite-aşa, din scrisoare în scrisoare, neamțul s-a aprins rău şi a anunțat-o pe bunică, străină săraca de întreaga poveste, că vine s-o ia.

Ce era de făcut? La fel s-a întrebat şi Vasile B.: „Ce mama dracului mă fac?”.

„Ce mama dracului ne facem?” - s-a întrebat şi profesorul pensionar, mestecînd cu ochii închişi de plăcere o ciocolată cu lapte şi alune, adusă de Vasile B. Şi tot el, ca unul care cunoştea la perfecție lumea specialiştilor în fosfați, a dat răspunsul: „Îi scriem c-a murit! O să sufere un timp şi o să-i treacă. Ascultă-mă pe mine, că-s om bătrîn şi l-am mirosit. Dacă i-o omorîm pe bunica, se reface în curînd că de aia e neamț. Dar dacă-i iei fosfații, nu mai e om.”.

Fratele degeaba

Pe patul de moarte, un unchi a ținut să-i dezvăluie lui Vasile B. secretul pe care s-ar fi cuvenit să i-l destăinuie chiar taică-su cînd şi-a dat sufletul. Vasile B. avea un frate vitreg, într-o comună din Bărăgan.

Ca să-ți dai seama dacă o veste e bună sau proastă, ea trebuie să vină la timp. La treizeci de ani, poate că noutatea l-ar fi tulburat. La patruzeci de ani, l-ar fi făcut curios. La cincizeci de ani, însă îi era indiferent cîți copii semănase bătrînul - Dumnezeu să-l ierte! - şi pe unde.

Murindu-i alt unchi, şi acesta l-a chemat la căpătîi ca să-i comunice marea taină a familiei: existența unui al doilea Vasile. Dar nici cel de al doilea unchi care-şi dădea duhul n-a apucat să-i spună mai mult şi s-a dus şi el.

Vasile B. avea din partea tatălui şapte unchi. Şi toți lăsau spovedania pe ultima chipă. Cum se hotăra cîte unul să moară, cum îl chema pe Vasile B. şi, cu ultima suflare, îi livra o bucățică din secret. După ce şi ultimul unchi şi-a luat rămas bun de la viață, Vasile B. ştia că fratele din Bărăgan avea cam aceeaşi vîrstă ca şi el, că îl chema Vasile, că era tractorist la un IAS, că purta tot timpul un basc soios şi că IAS-ul aparținea unei comune mari şi bogate. Dar cum se numea ea, ultimul unchi n-a mai apucat să-i spună, întrucît, fiind un individ tipicar căruia îi plăcea să se dea mare cu cultura lui generală, a insistat să-l informeze mai întîi asupra situației agricole a sudului țării şi a faptului că excesul de pesticide a afectat grav stratul de cernoziom. Dar cînd să-i comunice şi locul de muncă al fratelui vitreg cu basca lui soioasă, a oftat şi a murit. Ultimele puteri şi le cheltuise, ca de altfel o mare parte din viață, pe povestea cu pesticidele.

În toamna lui 1987, Vasile B. se găsea cu o treabă la preşedintele CAP-ului din Pogoanele, una din cele mai mari comune din Bărăgan, cînd acesta l-a chemat în birou pe unul dintre tractorişti IAS-lui, venit cu nişte hîrtii la contabilitate, să-l întrebe tăios cînd mama dracului aveau de gînd să termine aratul.

„Cît aia mă-sii o mai lungiți, mă, Vasile?”, l-a luat din prag preşedintele.

Tractoristul Vasile îşi îndesase pe cap un basc îmbibat cu ulei şi praf, nu părea să aibă mai mult de cincizeci de ani, era cam băut şi, dacă îți propuneai să exprimi în cîteva cuvinte impresia pe care o făcea, cuvintele nu puteau fi decît: vai de părinții lui.

Vasile B. a avut o tresărire. Lumea îi zice glasul sîngelui. O singură tresărire, în astfel de situații, nu ajunge. E nevoie de cel puțin două.

După ce Vasile-tractoristul a părăsit încăperea, lăsînd în urmă miros complex de secărică, usturoi, căpşunică, tescovină, năduşeală acrită şi motorină, Vasile B. l-a întrebat pe preşedinte dacă la IAS mai exista şi un alt Vasile.

„Păi, pe ăştia făcuți la beție - a răspuns sigur pe el preşedintele -, îi cheamă pe toți ca pe alde tac-su, tot Vasile.”

„Slavă Domnului!”, a zis uşurat Vasile B.

„De ce «Slavă Domnului»?”, s-a mirat preşedintele.

„Fiindcă pe tata - a zis Vasile B. - îl chema Eraclide.”

O tîmpenie

În viața lui Vasile B., destinul n-a intervenit pe acordurile Simfoniei a V-a a lui Beethoven, ci pe acelea, de tot banale, ale unei sonerii de telefon.

O fostă profesoară de chimie din liceu, care-l aprecia ca băiat la locul lui, i-a spus lui Vasile B. s-o caute după ce-o să termine şi facultatea, fiindcă are pentru el un serviciu cum nu se putea mai potrivit. De fapt, nu un serviciu voia ea să-i dea, ci o nevastă. Şi anume pe nepoată-sa, fiica unui director de Circă Financiară. Fosta profesoară de chimie locuia în Berceni. Dar fiindcă în cartea de telefon, numele ei urma imediat după acela al fostei profesoare de fizică, care locuia în Titan, Vasile B. s-a dus în Titan, avînd convingerea fermă că merge în Berceni.

În termenii vieții de fiecare zi, întîmplarea aceasta se cheamă o tîmpenie. La fel se cheamă şi în termeni ştiințifici. Călătorea, aşadar, Vasile B. cu autobuzul 311 şi-şi imagina întîlnirea cu doamna de chimie. De confuzie, şi-a dat seama doar cînd s-a deschis uşa apartamentului de la bloc şi în cadrul ei a apărut doamna de fizică. O persoană care nu-l apreciase în nici un fel. Numai că, în clipa în care l-a văzut fîstîcit, dar chipeş, doamna de fizică a uitat deodată că la fizică Vasile B. era cel mai prost din clasă şi pe loc şi l-a închipuit ca soț al unei nepoate de-a ei, la care ținea mult. O fată ca şi Vasile B., la locul ei.

Vasile B. e ceea ce se cheamă o persoană cu o inteligență peste medie. Sînt însă nenumărate situațiile în viață în care pînă şi indivizii cu o inteligență deasupra mediei se poartă la fel ca indivizii aflați din naştere cu

mult sub linia de jos a mediei. Avînd de ales între un adevăr supărător, precum: „Vă rog să mă scuzați, dar cred că am greşit adresa!” şi o minciună penibilă, de tipul: „Eram în trecere prin cartier şi m-am gîndit să vă salut.”, Vasile B. a ales o minciună convenabilă. Şi i-a zis doamnei de fizică: „Doamnă, fiind în trecere prin cartier, ce m-am gîndit: ia să-i spun «săru’mîna» profesoarei mele cele mai iubite!”.

Emoționată pînă la lacrimi, deşi nu mai avea de mult timp încredere în bărbați, doamna de fizică a sunat-o pe nepoată-sa ca să-i prezinte un băiat la locul lui. Apoi, pe tatăl fetei care era inspector la o Circă Financiară şi uite aşa, dintr-o tîmpenie pe care ar fi exagerat s-o numim destin, Vasile B. s-a ales cu o nevastă, un apartament şi un serviciu la o Circă Financiară.

Vă veți întreba unde ar fi acționat, totuşi, destinul gros, dacă, în ce privea căsătoria, nu intervenise decît cel subțire? Ar fi acționat dacă Vasile B. nimerea cu degetul pe cartea de telefon trei rînduri mai jos, unde ar fi dat de numărul şi adresa fostei lui profesoare de română. Care tot o nepoată de măritat avea şi ea, numai că taică-su era adjunctul ministrului la Comerț Exterior, nu un amărît de director sau inspector de Circă Financiară.

Baia mea

În cei mai bine de cincisprezece ani în care a fost „cazat” - cum se spunea în limbajul administratorilor - în cămine studențeşti, în blocuri supraaglomerate de nefamilişti sau la gazde, Vasile B. s-a deprins să zică „strada mea”, „căminul meu”, „gazda mea” şi chiar „administratorul meu”. Dar „baia mea” n-a zis niciodată. Lucru firesc deoarece, dacă acasă, la maică-sa avea un pat numai a lui, o baie numai a lui nu avusese încă. Şi deci ar fi trebuit să sufere de două ori. Dar cum să suferi pentru ceva ce nu cunoşti?

Vasile B. nu simțea deloc nevoia unei băi în care să intre cînd voia şi să întîrzie cît avea chef. Nu era bine, însă nici foarte rău, deoarece, în comparație cu atîția alți oameni care nu numai că n-au avut de cînd s-au născut nimic doar al lor, cum ar fi bunăoară nu o cameră, ci un aşternut, Vasile B. putea să spere că, prin

căsătorie, tot calvarul acela periodic al mutatului dintr-un loc în altul şi dintr-un dormitor comun cu paturi suprapuse într-altul cu paturi duble avea să înceteze.

Vasile B. îşi imagina cum urma să se simtă cînd se va fi cazat definitiv, în apartamentul unei femei iubite şi cît de plăcut era să poți spune „livingul nostru”.

Însă „baia mea” nu reuşea să zică nici atunci cînd folosea limbajul interior şi-şi putea permite orice fantezie. Cum să-ți meargă mintea la un tip de bine pe care nu l-ai gustat niciodată? Toți oamenii vor să ducă o viață mai frumoasă, mai confortabilă, dar dacă-i întrebi cum văd ei fericirea, familiile cu două camere cred că vor fi fericite în trei, iar vîrstnicii care s-au născut fără un pic de verdeață în fața blocului închid ochii şi-şi amintesc de grădina bunicilor de la țară.

Fata cu care s-a căsătorit Vasile B. nu numai că avea un apartament foarte încăpător, cu patru camere, fapt care, deşi n-ar fi recunoscut-o nici în ruptul capului, l-a făcut să se simtă un intrus în oricare din ele, mulți ani după cununie. Dar apartamentul avea două băi.

„Atît de multe?”, s-a mirat ca prostul Vasile B.

„Cum multe? - a zis soția mirată de deruta lui. Una pentru mine, alta pentru tine. Aşa-i normal, nu?!”

Întîrziind, pentru prima oară în viață, mai bine de un ceas în baie, Vasile B. s-a simțit stînjenit şi cumva dator. Dar fără să poată preciza cui. Parcă o voce tremurată şi supărată i-ar fi reproşat: „Vasile, tu-ți pierzi vremea în cadă, în timp ce milioane şi milioane de oameni din lumea a treia nici măcar un duş nu-şi pot permite.”

Cînd tînăra lui soție s-a întors de la serviciu şi l-a întrebat pe Vasile B. ce-a făcut toată ziua, dacă nu cumva s-a plictisit singur în casă, el şi-a luat inima-n dinți şi a răspuns ca un om care zice adevărul, fiindcă nu mai avea ce pierde:

„Am stat circa patru ore în baie.”

„Serios? - s-a mirat ea. Şi ce-i cu asta? Află că eu, cînd am avut pentru prima oară o baie numai a mea, am stat opt.”

Taxa pe aşteptare

La ora trei fix, cînd primul schimb se revărsa în stradă, pe porțile larg deschise ale fabricii şi tot cartierul se umplea cu salopete murdare de ulei, copiii erau de mult ieşiți pe trotuar, cu ochii ațintiți spre mulțimea grăbită şi gălăgioasă. Fiecare zi semăna cu precedenta, dar copiii aşteptau şuieratul sirenei cu sufletul la gură, ca şi cum perseverența avea să le fie răsplătită, cîndva. Nimeni nu se întreba cum şi cînd, fapt ce nu-i împiedica să iasă zilnic pe trotuar, atinşi şi ei de frenezia valurilor de muncitori.

Dacă Vasile B., care n-avea nici un membru al familiei şi nici o rudă angajată în fabrică, ar fi fost întrebat ce aşteaptă, ar fi trebuit să răspundă că o minune. La cinci ani însă, cît avea atunci Vasile B., nu ştia ce-i aceea o minune. Şi nici cum se numea starea confuză care o anunța, dar de aşteptat o aştepta.

Unii oameni trăiesc toată viața cu senzația că, într-o bună zi, ceva are să se întîmple totuşi.

Şi miracolul s-a petrecut. Dar unul atît de mic, încît era nevoie de multă imaginație şi de o anume ardere interioară ca să-l consideri miracol. O salopetă plină de ulei s-a apropiat de micuțul Vasile B. şi l-a întrebat: „Mă, tu pe mine mă aştepți? Drăguțu’ de tine! Ia de la nenea un bănuț. De cîte ori o să te văd aici, ai de la mine să-ți iei o bomboană!”. Şi, într-adevăr, i-a pus în palmă o monedă de nichel cu care-şi putea cumpăra de la băcanul din colț o bomboană cam cît moneda de mare. Iar minunea a durat nu doar cîteva zile, ci trei ani, zi de zi neîntrerupt, preț de vreo opt sute cincizeci de bomboane, dacă socotim că duminicile şi-n sărbătorile legale nu se muncea, iar o dată în an oamenii primeau concedii. Vasile B. îi ieşea salopetei pline de ulei în întîmpinare strigînd: „Taxa! Taxa!”, cum îl învățase aceasta că trebuie să strige şi apoi fugea la băcănie.

Cum nimic nu părea să amenințe relația dintre micul Vasile B. şi prietenosul necunoscut cu salopeta murdară de ulei, băiatul ținea clipa în care primea bănuțul mai presus de lecții şi de oricare alte evenimente

din casă şi din şcoală. Toate se schimbau cu repeziciune şi-n cartier, cu excepția momentului cînd răsuna sirena. Astfel că, deşi nici acest lucru nu l-ar fi putut defini în cuvinte, Vasile B. se închipuia bărbat în toată firea, ca taică-său, dar prezent zilnic, la ora trei fix în fața porții fabricii.

Într-o zi, necunoscutul n-a mai apărut. Şi după acea zi, niciodată. Vasile B. a continuat să-l aştepte cu un sentiment amestecat de durere şi resemnare. Invers față de ce simțise cînd avusese loc minunea.

O vreme, a ieşit la poartă, fără să poată spune ce aşteaptă. Bomboanele nu-l mai atrăgeau, cei mai mulți muncitori ieşeau acum pe o altă latură a fabricii, salopetele nu mai erau pline de ulei, fiindcă nu se mai produceau locomotive, ci căzi de baie, dar senzația că un anumit lucru - nu ştia care - persista, ba chiar se croniciza, îl urmărea. Nu era o durere fizică, doar o senzație neplăcută, de tristețe definitivă în partea stîngă a pieptului. O apăsare, ori mai bine o convingere. Convingerea că altora li se pot întîmpla minuni care durează toată viața, dar că miracolele din viața lui aveau să fie - dacă vor mai avea loc vreodată - mici şi neînsemnate. De mărimea unei bomboane ieftine.

Iubirea cea mare

A existat şi în tinerețea lui Vasile B., ca de altfel în tinerețea multora dintre noi, un episod atît de confuz în ceea ce priveşte relația cu o persoană foarte iubită, încît, chiar şi acum cînd îşi aminteşte el, ar vrea să nu fi existat. Deşi, cum spunea cîndva un regizor de film sau de teatru - nu contează cine -, orice dramă, dacă trece destul timp peste ea, devine comedie.

Vasile B. a încercat să se sinucidă, deoarece fata cu care urma să se căsătorească din dragoste l-a părăsit fără nici o explicație. Fără să se fi certat, fără măcar să înțeleagă de ce. Trei lucruri au contat în luarea cumplitei decizii. Întîi că bărbatul cu care îl schimbase era secretar de partid pe facultate, adică un nenorocit de turnător. Al doilea motiv era în directă legătură cu primul: în timp ce-şi aştepta ca prostul logodnica, în holul principal, Vasile B. a fost chemat de o asistentă de la Socialism ştiințific, la organizația de bază unde pe un ton ferm, de activist care conduce o plenară lărgită cu cadrele, secretarul de partid i-a cerut s-o lase

pe Pamela în pace. Iar dacă avea cumva chef de scandal, putea să se considere ca şi exmatriculat. Al treilea motiv, însă, nu avea nici o bază logică.

Un om cu toate sentimentele bulversate se duce într-un parc pustiu, pe malul unui lac sau undeva unde poate să fie singur, ca să sufere nestingherit. Or, Vasile B. a urcat scara de serviciu pînă pe acoperişul facultății unde studenții fără chef de şcoală făceau toată ziua plajă. Şi-n loc să se dezbrace, s-a dus drept spre balustrada dinspre bulevard, aplecîndu-se ca beat peste ea.

Colegii au crezut că i-a venit să vomite şi s-au repezit să-l țină, numai Amazulea M., un tip mai în vîrstă, care avea obiceiul să repete fiecare an de cîteva ori, şi-a dat seama că era ceva în neregulă cu Vasile. Luîndu-l prevenitor de umeri, l-a împins către pătura lui, zicîndu-i de mai multe ori: „Ce bine că te-am găsit! Mă, ce noroc c-am dat de tine, că aveam să-ți dau o veste să mori, nu alta!”.

Lui Vasile B. i s-a părut probabil mai potrivit să moară la auzul unei veşti ieşite din comun, decît strivind cîțiva cetățeni inocenți care aşteptau autobuzul în stație, aşa că s-a aşezat lîngă Amazulea ca-n transă şi a întrebat: „Ce-ai să-mi spui?”.

„Păi, asta voiam să-ți spun - a zis Amazulea M., răsuflînd uşurat ca după eliberarea de o grijă veche şi peste puterile sale de mare -, că Diana, ştii tu care Diana, e topită după tine. Da’ ştii, înnebunită de tot. Numai de tine-mi vorbeşte. Pe mine, dacă m-ar adora o fată atît de fatal, cum te iubeşte Diana pe tine, aş fi în al nouălea cer.”

„Care Diana?”, a întrebat Vasile B. ca unul scos pe mal dintr-un înec şi care-şi recapătă glasul treptat, minunîndu-se singur că mai e-n stare să deschidă gura.

„Cum care Diana? - s-a burzuluit Amazulea M. Fata îl divinizează şi el, boul, nici nu ştie care-i aia!! Cîte Diane cunoşti tu, mă, loază?!”

Vasile B. îşi revenise suficient ca să fie sigur că nu avea ştiință de nici o Diana frumoasă, tandră şi disponibilă, dar faptul că, exact în ziua în care fusese părăsit de o femeie, o alta se dădea în vînt după el, i se părea providențial. Cineva, acolo sus, se îngrijea de toate. Cu încrederea în femei ca şi reparată, după o

deziluzie ce părea în veci netratabilă, Vasile B. a mai întrebat iarăşi: „Care Diana?”. „Cum care, mă, ingratule! - a exclamat sincer afectat Amazulea M. Amanta mea! Azi noapte nu i-a tăcut o clipă gura. Gemea, urla, şi striga numele tău. Vasile-n sus, Vasile-n jos! Îți imaginezi ce era în inima mea, ca bărbat?”

Ca şi însurați

La birou, colegii lui Vasile B. discută despre căsătorii şi divorțuri.

„Eu - se laudă Marin C. - am avut patru căsătorii şi toate reuşite. Dar nu aşa, stai o lună, vezi că nu merge şi te muți la scara următoare, la Marcela, ci cu acte-n regulă, nenicule, cu popă, cu cărat cartofi în balcon pentru iarnă...”

„Cu acte - zice Gheorghiță R. -, n-am fost însurat decît o dată. Dar ca şi însurat, nici nu mai țin minte de cîte ori am fost. Că era o lună, că dura doi ani, ce contează o ştampilă acolo, de la primărie. Mai mult încurcă lucrurile. Eu eram bărbatul, ea femeia, ea făcea piața, dar cînd ajungeam la aprovizionarea de iarnă, cine căra cartofii? Masculul. Punea Gheorghiță spatele la cartofi de se cocoşa!”

Pe Vasile B. cartofii îl constipă. Pe bază de cartofi, se poate spune că şi el a fost ca şi însurat de vreo cinci ori. Mai exact spus, ca şi divorțat. Din clipa în care se punea problema iahniilor de cartofi, ştia că urmează marea scenă a nepotrivirii de caracter. Indiferent cum era femeia cu care urma să se cunune, Vasile B. ştia că avea să se ajungă, într-o zi, şi la subiectul cartofi.

Blonde sau brune - cum spune şi romanța aceea în care compozitorul pare să nu fi fost la curent cînd a pus-o pe note cu nici una din grijile aprovizionării de iarnă - prietenele lui Vasile B. ajungeau, după un timp de conviețuire fericită la aceeaşi concluzie: „Vasile, dragă, dacă vrei să ne restrîngem cu banii, trebuie musai să mănînci şi cartofi. Toată lumea, o dată la trei zile, găteşte cartofi. Hai, că nu te pun să mănînci cartofi din două-n două zile, că nu sîntem noi chiar calicii calicilor. Dar, dacă vrei să ne luăm mobilă, e obligat să o dăm un timp pe cartofi.”.

Mitică N. nu fusese ca şi însurat decît de două ori. Taciturnul de Claudiu S., despre care se zvonea că e homosexual, a zis şi el că dacă e vorba pe-aşa, adică de cartofi, a fost ca şi însurat de opt ori. Nimeni nu şi-l putea imagina pe snobul de Claudiu S., cu costumele lui de comandă şi cu cravatele lui italiene, cocoşîndu-se cu sacul de cartofi în spinare, dar ce motiv ar fi avut ca să mintă?

„Domnule - intră în sfîrşit în discuție şi Marin R, cu vocea ironică şi tărăgănată a omului care, vorbind cel din urmă, are îndreptățirea ca la şedințele de partid să tragă concluziile -, nu eşti ca şi însurat decît atunci cînd vin copiii. Vă zic eu, că-s bătrîn şi am mîncat mai mulți cartofi ca voi toți la un loc. Poți să zici că eşti ca şi însurat. Dar nu poți să zici că e ca şi cum ai avea copii.”

Marin C., însă, o ține pe-a lui: „Da’ pentru copii, cine cară cartofii?”.

Cina de aducere-aminte

La un an de la moartea unui artist, văduva i-a chemat pe apropiații acestuia, pe colecționari şi pe cîțiva colegi la ceea ce ea numea „o cină de aducere-aminte”. Masa fusese pregătită într-un restaurant modest unde răposatul obişnuia să întîrzie, uneori laolaltă cu clienții obişnuiți ai cartierului, la o bere. Dar tablourile cu care soția umpluse pentru o după-amiază pereții locantei, pasămite pentru a-i stimula pe invitați la unele luări de cuvînt cu trimitere la talentul celui dus dintre vii, erau tot atît de nepotrivite cu locul şi ocazia ca şi oaspeții. Mulți dintre ei, oameni cu stare şi cu un rost social care nu i-ar fi adus niciodată într-o bodegă atît de amărîtă.

„Acum, cînd s-a scurs un an de cînd iubitul nostru prieten nu mai e printre noi - şi-a început spiciul un colecționar, pe care inimoasa soție a defunctului l-a îmboldit să vorbească primul, ca urmare a bunelor relații avute cu pictorul şi a relațiilor şi mai bune avute, cîndva, cu ea -, sîntem datori să spunem...”

Dar ce socotea el că erau toți datori să spună n-a aflat nimeni. Nici atunci, nici mai tîrziu. Fiindcă un chelner a năvălit în sală cu tăvile cu antreuri şi atmosfera s-a înviorat brusc, în ciuda aerului monahal şi înțepat al

văduvei şi a eforturilor ei de a o menține, chiar şi după ce s-au servit două rînduri de țuici, în limitele decenței sau, mai bine zis, ale unei decențe strict funerare.

Şi a devenit şi mai relaxată după ce Vasile B., principalul confident al artistului şi de la o vreme unul din clienții emeriți ai bodegii, a strigat: „Să ne trăiască sărbătoritul!”. Nevasta artistului a părăsit imediat „cina de aducere-aminte”, nădăjduind că nesimțiții care se pretindeau prieteni ai mortului îi înțeleg gestul, că vor pleca spăşiți pe la casele lor. Însă, chelnerii apucaseră de-acum să aducă încă două rînduri de țuici. Fapt care i-a făcut pe cei mai distinşi dintre meseni să conchidă că tavernele au totuşi farmecul lor, iar pe omul cu spiciul întrerupt înainte de a începe să afirme că nici una din poşircile cu nume celebre din cele mai scumpe restaurante franțuzeşti nu se compară cu un rachiu cinstit, de Piteşti.

La miezul problemei - fiindcă problema avea totuşi un miez, în ciuda faptului că văduva nu părea deloc genul de femeie în stare să-l intuiască - s-a ajuns abia spre dimineață, după ce patronul localului a reuşit, în sfîrşit, să se îmbete şi să cînte împreună cu distinşii săi oaspeți: „Şi-altă dată, şi-altă dată o s-o facem şi mai şi mai lată!”.

„Bre, oameni buni!”, a zis cîrciumarul şi ca să fie sigur că toată lumea e atentă a adăugat „Mă, guguştiucii tatii dragi, ce poți dom’le ca să spui despre un om care-i mort abia de un an? Ce se mai grăbesc muierile astea să ne facă decontul! La cîte parastase urmate de dans am organizat eu, măcar de un lucru sînt sigur: pe omul mort trebuie să-l lăsăm să se fezandeze cel puțin cinci ani, ca să pricepem ceva din el. După un an, zău aşa, parcă tot te aştepți să-l vezi intrînd pe uşă.”

Ceea ce de altfel s-a şi întîmplat. Şi, pe moment, nu s-a mirat nimeni. Dovadă că, într-adevăr, rachiul de Piteşti, dacă e cinstit, e de o sută de ori mai isteț ca toate poşircile de la restaurantele din centru. Şi chiar din Paris.

Podul de piatră a căzut lat/ Vom face altul şi mai scanat

Inspectorul şcolar îi ascultă pe copiii de la o grădiniță cîntînd veseli nevoie mare: „Podul de piatră a căzut jos/ Vom face altul şi mai frumos” şi o întreabă pe educatoare dacă nu cumva prichindeii au greşit versurile, fiindcă un pod n-are cum să cadă altcumva decît jos. Să cînte mai bine: „Podul de piatră s-a prăbuşit/ Vom clădi altul mai reuşit”.

Educatoarea îi spune că asta obişnuiesc să cînte copiii din toate grădinițele. „De cînd?”, se interesează inspectorul. Educatoarea e foarte stînjenită de întrebările bărbatului. Ce contează de cînd? Dintotdeauna. La fel cînta şi ea, pe vremea cînd era mică.

Inspectorului, cele două versuri i s-au lipit pe creier. Zice în gînd „Podul de piatră a căzut lat/ Vom zidi altul şi mai titrat” şi-şi dă seama că, deşi vrea să scape de nişte cuvinte care n-au nici un chichirez, locul lor e luat de altele şi mai aiurea. Ar vrea să-i citeze fetei două versuri miezoase, care să corespundă ultimelor instrucțiuni ale Ministerului privitoare la educația timpurie în grupuri mici, însă mintea i-a luat-o razna: „Podul de piatră a căzut sus/ Vom face altul şi mai exclus”. Apoi, „Podul de piatră a fătat joi/ Vom hali altul şi mai trifoi”. Şi tot aşa, pînă ce observă că educatoarea îl fixează cu nişte ochi speriați, ca şi cum i s-ar fi arătat, deodată, însuşi Satana în transă lirică.

Inspectorul o ține însă pe-a lui, că versurile trebuie neapărat să aibă un înțeles, să conțină o învățătură, o idee frumoasă, o morală. Dar cînd vrea să dea un exemplu, de cum ar trebui să fie nişte versuri reuşite, din gură îi ies numai absurdități: „Podul de piatră s-a trezit beat/ Vom face altul şi mai pătrat”, „Podul de piatră s-a fisurat/ Vom construi trei ca să ajungă la toată lumea”, „Podul de piatră e-ngîndurat/ Vom vorbi mîine cu Arafat”.

Spre seară, după ce face un duş şi-i cere soției să-i servească doar o salată uşoară de roşii cu brînză de oi, inspectorul iese în balcon, îşi aprinde o țigară şi încearcă să se gîndească la incidentul de la grădiniță ca la un vis urît care a trecut. Numai că visul urît nu a trecut. Dimpotrivă, e mai productiv ca dimineață. Iar domeniile în care inspectorul e inspirat sînt dintre cele mai variate: istorie, economie, fizică, igienă. Deoarece nu ştie ce să mai creadă, inspectorul şcolar îl sună pe un vecin de la cealaltă scară a blocului,

despre care toată lumea vorbeşte că are o bibliotecă mare, şi-i istoriseşte întreaga întîmplare, precizînd că, deşi ar trebui să se impacienteze, se simte totuşi foarte bine. Şi, ca să nu existe nici un dubiu asupra a ceea ce simte, nu aşteaptă părerea vecinului cu bibliotecă, ci trage singur o concluzie: „Eu cred că aşa-i venea şi lui Eminescu. Îi venea. Şi p-ormă s-aşeza la scris. Mi-a venit brusc. Şi de atunci, îmi vine mereu. Mă rog, să zicem c-o să scriu. Dar de unde o să ştiu că am talent? Unde trebuie să mă duc? La o editură? La un cenaclu?”.

Vasile B. ascultă liniştit toată vorbăraia inspectorului şi zice: „Întîi la un cenaclu. Şi apoi la o editură.”.

Dacă inspectorul şcolar, căruia îi venea probabil din nou, n-ar fi închis telefonul, presat de muze, ar fi auzit şi a treia posibilitate la care se gîndea Vasile B. şi care, deşi nu-l mai asculta nimeni, o şi rosteşte: „Dar cel mai bine ar fi la un psihiatru”.

Mda? Hmm!

Cînd Vasile B. i-a întins mîna noului său coleg de grupă de la facultate, Pompiliu S., şi i s-a prezentat, aşa cum a crezut de cuviință că e bine dacă schimbi dintr-o dată anturajul, acesta s-a uitat întîi la ea ca un dermatolog care contemplă o erupție de piele şi i-a apucat-o delicat, ca un enoriaş obligat să atingă un crucifix pupat pînă atunci de mii de babe habotnice.

„Pe mine - a zis cu inima deschisă şi glasul ferm Vasile B. - mă cheamă Vasile B. Pe tine cum te cheamă?”

Pompiliu S. s-a gîndit nițel, ca orice om luat pe nepregătite de o întrebare deosebit de perfidă, şi a răspuns ferindu-şi privirea: „Mda? Hmm!”.

Timp de cinci ani, Vasile B. a stat de mai multe ori de vorbă cu Pompiliu S. Conversațiile, altfel nu lipsite de cursivitate, s-au desfăşurat după acelaşi tipic: Vasile B. spunea ceva sau întreba ceva, sau mormăia ceva, iar Pompiliu S., despre care toată lumea socotea că-i e prieten apropiat, fiindcă îl urma peste tot ca un valet de casă mare, la doi-trei paşi în urmă, zicea şi el, chibzuind adesea vreme îndelungată la ce avea să-i iasă din gură: „Mda? Hmm!”.

Chiar şi la seminarii, cînd un asistent care nu-i ştia încă obiceiul, i se adresa cu fraza tip a asistenților care îşi respectă studenții: „Ia să ascultăm şi opinia domnului Pompiliu S.!”, Pompilică ofta lung, pregătit parcă să ia taurul de coarne, indiferent de rezultatul final al înfruntării, şi după ce-l lăsa pe om să aştepte minute întregi zicea: „Mda? Hmm!”.

Cu Pompiliu S., Vasile B. nu s-a mai văzut de vreo douăzeci de ani. Unii oameni dispar şi nu le remarci dispariția. Şi, fiindcă există o dreptate pe lume, nu le remarci nici reapariția. Apariția şi dispariția sînt la ei fenomene naturale care nu mai miră pe nimeni. Ce credeți c-a zis Pompiliu S. cînd a dat nas în nas, în Piața Obor, cu Vasile B. şi acesta a exclamat: „Ia te uită, aici erai!?”. Pompilică a cugetat cam un minut şi jumătate dacă se găsea într-adevăr acolo unde susținea Vasile B. că-l vede şi, fiindcă vechiul său coleg de grupă nu greşea foarte mult, a mormăit: „Mda? Hmm!”.

Cine nu-l ştia dinainte putea să creadă că zice „Mda” doar pentru că era bine-crescut, dar zicea şi „Hmm”, întrucît e preferabil să păstrezi o cîtime de îndoială chiar şi în cele mai clare situații.

Întors acasă, Vasile B. i-a relatat soției ciudata sa întîlnire cu Pompiliu S.: „Ştii cine-i Pompiliu - a zis el -, că ți-am povestit de multe ori ce fel de ins era!”.

Doamna Vasile B. şi-a privit soțul cu nişte ochi cețoşi, fie din cauza cepei pe care o toca, fie din alte motive şi, încercînd să-şi aducă aminte de persoană, a răspuns cu gîndul dus: „Mda? Hmm!”.

Cu aprobare pentru Trabant

Deşi porțile depozitului de Trabanturi se deschideau la ora 7, iar contabilitatea îşi începea treaba abia la 8, toți cei 40 de fericiți posesori ai aprobării pentru maşină se adunaseră, cum spun judiciarii, la locul faptei încă de cu noapte. Unii de la 5, alții de la 3 şi vreo cîțiva de cu seară. Printre ei şi Vasile B. căruia, la 6 şi 35 de minute, în dimineața frumoasei zile de 11 mai 1979, i-a trecut brusc prin cap ideea că de îndată ce porțile or să se dea în lături, oamenii or să se bulucească la ghişeu ca disperații. Şi că toată veghea lui de o noapte, lîngă lacătul „Bazei de desfacere” nu mai însemna nimic. La coadă la lapte sau la unt, oamenii, cu

excepția cîtorva mai obraznici, cunoscuți de tot cartierul, îşi respectau sosirile. La coadă la carne însă, numărul celor care moțăiau cuminți la locurile lor toată noaptea, ca să se repeadă în față şi să dea tot rîndul peste cap de îndată ce se zărea camionul cu oase, creştea de la o zi la alta. Regulile cozii la unt, prin urmare, nu însemnau nimic pentru coada la carne. Fiecare coadă avea logica ei.

În temeiul acestui fapt, Vasile B. s-a gîndit că la Trabanturi coada s-ar putea să nu mai aibă nici o logică.

„Oameni buni - le-a zis el celor 40 de aşteptători cu aprobarea în buzunar -, haideți să fim şi noi o dată ca nemții, civilizați. În depozit se găsesc fix 40 de maşini. Le-am numărat şi le-am tot numărat cu toții. Dumneavoastră, domnul care v-ați cățărat pe gard, cîte ați numărat?”. „Păi, fix 40”, a răspuns domnul care, de cîteva ore, numai asta făcea, se urca şi cobora de pe gard numărînd Trabanturile.

„Deci - a conchis Vasile B. -, ce-i al nostru e pus deoparte. De ce să ne împingem şi să ne certăm ca animalele?”

Şi oamenii au înțeles. Ce spusese Vasile B. avea mai multă logică decît coada la lapte. Puteau să fie şi ei, o dată, civilizați fără să piardă nimic.

La ora 7, cînd portarul a descuiat lacătul şi a deschis larg porțile de fier forjat, cei 40 de fericiți posesori ai aprobărilor s-au desfăşurat în lanț de trăgători şi au înaintat civilizat, ca nemții, primii zece-doisprezece paşi. Dar de îndată ce domnul care se cățărase tot timpul pe gard a lungit nițel pasul, luînd un avans de un piept, ca la cursele de sprint, toți cei 40 de seminemți au rupt-o la fugă spre ghişeu.

Norocul lui Vasile B. a fost că la 7 şi 4 minute, cît arăta ceasul său, Ruhla, în dimineața frumoasei zile de 11 mai 1979 cînd s-a declanşat startul în alergarea pe viață şi pe moarte pentru un loc în față, la ghişeu, i-a trecut prin cap o a doua idee. Mult mai deşteaptă decît ideea de la 6 şi 35 de minute. Iar confirmarea că era într-adevăr mai bună ca prima i-a venit imediat, în momentul în care primii ajunşi în față au început să urle şi să leşine striviți de ultimele valuri ale plutonului. Cel mai rău o pățise domnul care numărase maşinile din depozit, toată noaptea. Zăcea fără cunoştință pe o bancă de lemn, cu aprobarea făcută ghem în pumn.

„De ce-om fi noi, românii, atît de tîmpiți?”, l-a întrebat pe Vasile B. un ins mărunțel care încheia coada cu un aer resemnat. „Oricum ajunge cîte o maşină la fiecare!”

Uitîndu-se mai atent la insul care n-o rupsese la fugă împreună cu ceilalți şi care rostea nişte cugetări atît de adînci, privitoare la prostie şi nechibzuință, Vasile B. a remarcat că acesta avea un picior de lemn.

Umbra care-ți spune cine eşti

Cred că l-am întîlnit pentru prima oară - îşi aminteşte Vasile B. -, în urmă cu patruzeci de ani, în sala de audiții muzicale la căşti, a Bibliotecii centrale. Intrînd pe uşa sălii, am văzut două rînduri de bănci şi-n ele vreo opt persoane care clătinau alene din cap sau fixau cu privirea împăienjenită de hipnoza muzicii un punct în infinit. Un singur bărbat părea oricum detaşat de problemă, în sensul că, deşi avea căşti şi-şi bălăngănea bila mare şi aproape cheală în ritmul unei melodii doar de el auzite, îi întîmpina cu un surîs de amfitrion pe cei nou-sosiți. Şi-i însoțea cu acelaşi zîmbet exagerat de voios, pînă ce-i vedea înfundați în scaun şi împachetați în cabluri, partituri şi căşti. M-a salutat ca pe un vechi prieten al casei şi m-am simțit obligat să-i răspund la salut ca unuia care stăpînea toate rosturile ei. Apoi am continuat să-i răspund la salut, oriunde ne-am întîlnit, vreme de patru decenii, deşi custodele sălii m-a prevenit chiar de la început că-i sărit de pe fix, dar că nu face rău nimănui, îi plăcea să fie ceremonios, să se ia în seamă. La ochişorii lui încercănați, voioşi, verzi şi iscoditori, la calviția sa timpurie îi mai trebuia cîteva atribute trupeşti să te convingă că nu-i tocmai întreg la minte. Iar Dumnezeu fusese în felul său foarte generos: îi dăduse două picioare întregi, dar scurte, un dos foarte muşchiulos şi, din cauza scurtimii picioarelor, extrem de agitat, ca şi cum dosul avea alte treburi de făcut decît stăpînul său. Mai avea ciudatul acela o barbă albă şi lungă, de profet. Şi, parcă în compensație, un bust ceva mai lung decît s-ar fi potrivit cu înălțimea. Cineva tăiase, parcă, doi oameni la mijloc, unul înalt şi altul scund, dar cînd să-i lipească la loc, îi lipise greşit.

L-am reîntîlnit ulterior, de sute de ori - continuă Vasile B. -, în cele mai neobişnuite locuri şi anturaje. Se purta ca şi la sala de muzică a BCS, ca una dintre persoanele fără de care evenimentele nu-şi găseau rațiunea. Nu se întindea la conversații. Doar saluta în dreapta şi în stînga, ca omul care pusese demult

lucrurile la punct cu absolut toți cei cu care îşi dădea binețe, iar cuvintele nu făceau altceva decît să dăuneze relației. Reuşea să salute întotdeauna primul, poate şi pentru că, exact ca şi mine, oamenii pe care îi urmărea cu privirea pînă ce şi-o încrucişa cu a lor, încercau să-l evite. Sau măcar să n-o facă el, cel întîi.

Nu am întrebat niciodată pe nimeni, cine e şi ce învîrte, deoarece, trecînd vremea, am dezvoltat simțămîntul stînjenitor că pe măsură ce aş fi aflat mai multe despre el, aflam ceva neplăcut şi despre mine. Era ca o umbră pe care nu era deloc recomandabil s-o cercetezi. Ca acei cîini vagabonzi cărora e suficient să le dai puțină atenție şi să nu mai scapi de ei niciodată.

Într-o zi - îşi încheie Vasile B. povestirea -, cînd aproape m-am ciocnit cu umbra mea cu picioare scurte, la un colț de stradă pustie, am fost gata, gata să-i vorbesc. Mai ales că s-a oprit şi m-a privit, ca şi cum sosise în sfîrşit şi clipa unei lămuriri. Am bîiguit însă un „Noroc şi sănătate” şi am lungit pasul, fără să mă uit în urmă. M-am simțit ca în ziua în care un tribunal trebuia să pronunțe un verdict: „Vasile, astăzi vei şti cine eşti şi cum ai trăit!”.

Fugind, am mai obținut o amînare. Dar pentru cît timp? Sînt atîtea străzi goale în Bucureşti şi la capătul fiecăreia din ele te aşteaptă un colț!

Experiență americană

Omul care se descurcă, nu-i musai şi isteț. Sau poate că e, dar întîi e încurcat. Cînd m-am dus eu în America, după bani - i se destăinuie lui Vasile B. bunul său prieten din copilărie, Sorinel W. -, eram tare încurcat cu paralele. Dacă ar fi fost să le spun românilor cu care aveam de-a face, în ce situație mă găseam, nu ştiam să le zic decît jelania aceea obosită a emigrantului: „Frate, dă-mi un pahar cu apă, că de foame ce-mi e, n-am unde dormi la noapte!”. Am şi folosit-o de vreo două ori, dar n-a ieşit nimic. În America, e nevoie mereu de ceva nou. E un lucru pe care-l ştiu toți. Mai ales cerşetorii. Or, ce eram eu, dacă nu un cerşetor cu studii superioare, care alerga dintr-un loc în altul după ceva de lucru?

În America însă, nu obții mai nimic dacă ceri. În America, soliciți. În America, toată lumea te ajută. Dar nu cu bani. În America, dacă vrei să fii ajutat trebuie să-i dai de înțeles asta, persoanei cu care stai de vorbă, astfel încît ea să te întrebe: „Cu ce pot să te ajut?”. Dacă, de exemplu, ai o treabă şi n-ai bani nici de autobuz, spui aşa: „Cu un bilet de autobuz, parcă m-aş rezolva!”. Iar persoana îți cere imediat permisiunea să-ți cumpere ea, un bilet. Şi pentru că în America un dus-întors costă doar cu puțin mai mult ca un dus, persoana aceasta, foarte prevenitoare cu sentimentele omului ajuns la ananghie, se explică: „Eu aşa fac întotdeauna şi aşa să faci şi tu.” De fapt, nici nu ți-a cumpărat un bilet, ci doar te-a învățat cum funcționează America. Dacă ți s-a rupt cămaşa, nu-ți cumpără nimeni alta. Dar fiecare e dispus să te ducă la magazinul de unde-şi cumpără el cămăşi la jumătate de preț, față de cele de aceeaşi calitate dar mai scumpe. Şi să-ți facă o demonstrație de eficiență la cumpărături. „Uite, aşa să faci de acum înainte!”, zice americanul, mîndru de experiența lui în comerțul la jumătate de preț. „Şi, aşa ți-au rămas în buzunar cincizeci de dolari.” Tu îmbraci cămaşa, care-i doar un obiect didactic, dar de mulțumit, îi mulțumeşti pentru cei cincizeci de dolari pe care nu-i ai, deşi i-ai cîştigat datorită lecției sale.

Eu, mă, Vasilică - a mai zis scurtîndu-şi brusc povestea Sorinel W. -, mi-am pus la punct o frază cu care le deschideam la fix americanilor pofta de a mă ajuta să profit de oportunitățile țării lor. O lună întreagă am pritocit fraza asta, pînă ce mi-a ieşit. Pur şi simplu, mă întrebam cu glas tare cum s-ar putea să fac cutare sau cutare lucru şi, de îndată, se găsea cineva să mă învețe. O frază nu mai mare de douăzeci de cuvinte. Parc-aş fi umblat cu o legătură mare de chei, aşa era fraza aia, şi fiecare cheiță îți deschidea uşa într-o cameră şi mai mare.

- Care-i fraza, mă Sorinele?, l-a întrebat Vasile B. pe Sorinel W., în felul în care-l întrebi pe un prieten din copilărie un secret care trebuia să rămînă între voi.

Iar Sorinel W. a răspuns: „Degeaba o memorezi aici. Trebuie să mergem amîndoi în America, să te-nvăț cum s-o foloseşti. Dar plăteşti tu drumul! Şi iei bilete dus-întors, că revine mai ieftin.”.

Iubit de natură

Orice om care merge întîia oară la pescuit, împreună cu un văr tembel, dar născut şi trăit pe malul apei, realizează, dacă-l duce capul, un fapt destul de stînjenitor: că nu-i destul să-ți placă natura; mai trebuie, ca şi natura să te placă pe tine.

Descoperi asta şi dacă persoana care te învață cum să pui rîma-n cîrlig şi să arunci undița nu-i un văr tembel, ci un om cu oarecare experiență la prins peşte. Atît doar că pescuitul, alături de cineva din familie despre care ți se spusese că e mai aparte şi nu că-i sărit bine de pe fix, îți poate prilejui nu numai simple constatări de la fața locului. Poți să ai revelația faptului că logica naturii se deosebeşte mult de a oamenilor.

Iar dacă ți se întîmplă ce i s-a întîmplat lui Vasile B. cînd s-a dus cu Mitel N., un văr de-al doilea din partea mamei, la ciortănei pe Corotişca, poți să te întrebi dacă nu cumva lumea e croită, cîteodată, pe dos. Sau şi mai rău, să ajungi la concluzia că, din punctul de vedere al naturii sau, mai bine zis, al locului unde Corotişca face un cot ca să se verse puțin mai departe în Dunăre, tu, şi nu vărul Mitel N., eşti nițel mai aparte.

La undițe nu putea fi nici o deosebire, deoarece Mitel N. l-a lăsat pe Vasile B. s-o ia pe aia care-i plăcea. Fiind două, Vasile B. a zis că-i e indiferent, dar a ales-o pe cea din stînga.

Pe mal, s-a aşezat fiecare cum i-a venit mai bine.

Iar la rîme iarăşi nu încăpeau deosebiri. Toate erau vineții şi groase ca nişte crenvurşti vii.

Timp de vreo patru ceasuri, Vasile B. şi Mitel N. au aruncat nada în acelaşi loc, au azvîrlit plumbii cam în acelaşi loc, s-au uitat la plută cu aceeaşi privire lipsită de umbra inteligenței pe care o au la pescuit nu numai verii cu mintea în vacanță, ci, uneori, şi cercetătorii ştiințifici de la Academie. I-a bătut soarele în cap la fel de tare şi au mîncat senvişuri cu brînză din aceeaşi traistă. Numai că Mitel N. scos ciortan după ciortan, în total douăzeci şi trei, în vreme ce la Vasile B. n-a muşcat nici unul.

Şi ce era cu adevărat supărător pînă în punctul de a face dintr-un ghinion o întreagă filozofie a nedreptății, era felul în care vorbea smintitul de Mitel N. cu peştii. Îi ademenea ca pe nişte făpturi ale Domnului, cu mult

mai puțin creier decît el, însă ascultătoare şi gata să sară direct pe tabla pentru saramură numai să-l vadă pe Mitel fericit. Vărul tembel chiar că era fericit: fluiera, țopăia, conversa cu ciortanii, unuia chiar i-a zis: „Aoleo, ce nasol eşti!” şi i-a dat drumul înapoi, în apă.

„Nu e corect!”, a exclamat la un moment dat Vasile B., vrînd probabil să spună că lumea e alcătuită strîmb şi că atîția oameni harnici, cinstiți, strîngători şi fideli soțiilor lor n-au nici o satisfacție în viață, nici măcar pe aceea de a prinde cîțiva chitici într-un canal forfotind de peşti, în timp ce unora, care nu-şi pun niciodată întrebarea cît de fericiți sau nefericiți sînt, care, pur şi simplu, mănîncă, beau, se cacă, vorbesc aiurea şi dorm duşi, natura le dă tot ce poftesc. Ba chiar, şi douăzeci şi trei de peşti mari şi plini de icre.

„Ce nu-i corect?”, a întrebat pe drumul de întoarcere acasă Mitel N.

„Bățul!”, a zis Vasile B. „Al meu e parcă mai scurt.”

Un altul ar fi înțeles sarcasmul lui Vasile B. Nu însă şi Mitel care, pentru că nu reuşea să-i asigure ideii - cum spune Hegel într-una din cărțile - pragul de generalitate unde aceasta se transformă în concept, a răspuns cu toată convingerea: „Data viitoare, ți-l dau pe ălălant.”.

Un turnător în familie

În zorii zilei de 14 noiembrie 1962, în timpul gustării de dimineață, Vasile B. a fost chemat la biroul comandantului şcolii de subofițeri de intendență, unde reuşise cu media 9,14, ca să i se comunice în mod oficial că e exmatriculat, deoarece taică-su ținea un atelier clandestin de sudură.

„Mă, băiatule - i-a zis colonelul, mai curînd stînjenit, decît supărat -, trebuia să declari şi găseam noi o soluție. În fapt, nici nu te dăm afară pentru prostia lui taică-tu, ci pentru minciună.”

„Dar tata nu are atelier de sudură - a îngăimat Vasile B. -, fiindcă e contabil.”

„Uite, şi acum vorbeşti în dodii! - a zis colonelul. Chiar asta scrie în denunț, că deşi e contabil, se ocupă clandestin cu sudura.”

Vasile B. însă o ținea pe a lui, că nu era adevărat, că îi voia cineva răul.

„Eu te-aş crede. Şi dacă denunțul ar fi venit numai la noi - a mai zis colonelul -, trimiteam un delegat să verifice. Dar persoana care-ți vrea răul a scris peste tot. Şi nu o singură dată. Uite ce zice în ordinul de zi de la statul major: «în urma numeroaselor sesizări primite de la oamenii muncii... etc., etc.». Vezi că s-ar putea să fie careva din familie.”

Timp de douăzeci de ani, oriunde s-ar fi angajat şi orice şcoli ar fi urmat, Vasile B. era chemat să dea explicații detaliate în legătură cu atelierul de sudură. Se făcuseră mai multe descinderi, de la primăria oraşului i se eliberaseră nişte hîrtii din care reieşea că taică-su lucra ca socotitor contabil la un centru de colectat ouă şi că nu deținuse niciodată mijloace fixe din care să scoată venituri ilicite. Totuşi, denunțurile continuau să sosească. Iar pentru că pe şefii şi pe directorii lui problema îi depăşea - cum declarau ei înşişi -, era sfătuit să plece. Şi să rezolve, dracului, odată povestea cu atelierul de sudură.

Tot umblînd pe la unii şi la alții, ca să scoată noi adeverințe privitoare la faptul că taică-su nu lucra pe sub mînă sudură, Vasile B. a început să fie numit „ăla cu atelierul de sudură”. Or, precizarea echivala cu o condamnare, întrucît nu exista în toată România o instituție care să verifice şi să combată părerile colectivelor de oameni ai muncii. Pînă la urmă, ceva bun tot a ieşit din nebunia asta. Un şef de cadre i-a arătat cîteva denunțuri, avînd acelaşi scris. Din felul în care erau întocmite scrisorile către autorități, din argumentele mereu reînnoite şi sporite cu care îşi justifica delațiunile, reieşea că persoana era cineva din familie. Dar cine - se întreba Vasile B., tot umblînd să compare scrisul verilor, cumnaților, unchilor, cuscrilor şi nepoților din marele lor trib, răsfirat în trei cartiere - şi mai cu seamă, de ce? Mai tîrziu, cînd a aflat că şi alții aveau cîte un turnător în familie care stăruia decenii de-a rîndul să le strice viața, să-i tragă în jos, să nu-i lase să se ridice deasupra tribului, nu s-a mai întrebat cine şi de ce. Şi nici măcar cîți, fiindcă la recensămînt a avut toate răspunsurile pe care le dorea. Sau cel puțin la recensămîntul de prin anii `70, în care se spunea că în România fuseseră numărate 5 712 308 de familii.

Numai calități

La concursul pentru ocuparea unui post de referent-consilier s-au prezentat douăzeci şi şapte de candidați. Vasile B., care supraveghea sala unde cei douăzeci şi şapte scriau de zor, s-a gîndit că testul era totuşi prea simplu. Şi că se putea trezi cu mai multe referate la fel de corecte. Dacă textele erau perfecte, ar fi urmat să selecteze dintre autorii lor un individ cu caracter. Or, la caractere, Vasile B. nu se pricepea. Iar şeful său nici atît, din moment ce-l desemnase tocmai pe el să-i aleagă consilierul. Cum putea un spirit atît de analitic, ca al lui Vasile B., să aprecieze un alt analitic? Sau cum se exprimase odată un prieten de-al său, pictor, într-o şedință de partid în care un alt artist, secretar BOB, îi criticase maniera de a picta: „Bă, tovărăşeilor, un subiectiv nu poate să judece un alt subiectiv!”.

Trecuseră de acum vreo douăzeci de minute din cele două ore cît ar fi fost să țină examenul, cînd Vasile B. i-a anunțat că la lucrări cu aceeaşi notă, cîştigă concurentul care o predă primul.

Pe loc, toate cele douăzeci şi şapte de pixuri au prins să scîrțîie agitat şi ascuțit, ca şi cum s-ar fi dat startul din mers la o cursă de automobile mici, dar nervoase. Sau poate că scîrțîiau rotițele gîndirii în creierele mînuitorilor de pixuri. Brusc, în sală, a început să se simtă un damf acru de năduşeală bărbătească, de sub brațe şi de pe şira spinării, parfumul clasic al sălilor de examen, fapt ce însemna că oamenii gîndeau accelerat. Primul a terminat în treizeci şi patru de minute un ochelarist cu două facultăți la zi şi una prin corespondență. După ce şi-a aruncat ochii pe foile lui, Vasile B. a ştiut că acesta era cîştigătorul.

Problema a apărut abia după ce şi-a predat testul penultimul candidat. În sală mai rămăsese, aşadar, un domn trecut bine de cincizeci de ani, care, săracul, mai mult ştergea decît scria. Şi care a cerut să i se permită să rămînă în sală pînă ce avea să sfîrşească. După cinci ore, de la terminarea timpului convenit pentru test, el încă mai scria. Era însăşi imaginea seriozității şi devotamentului în muncă. Prin comparație, toți cei douăzeci şi şase de scribi care-şi predaseră în urmă cu cinci-şase ore dosarele, păreau superficiali şi lipsiți de caracter, îți venea să spui: „Iată funcționarul care mai bine moare decît să nu-şi facă datoria!”.

„Măi, Vasile, ăsta tot mai munceşte?” - a întrebat şeful, văzîndu-l pe candidat scriind şi ştergînd îndîrjit.

„Tot!”, a răspuns Vasile B.

„Măi, Vasile, şi zici că-ți pare prost?”

„Sigur e prost”, a răspuns Vasile B.

„Măi, Vasile. Tu ai mai întîlnit un funcționar ca el, gata să-şi dea duhul la serviciu?” - a spus şeful.

„Nu!”, a răspuns Vasile B. sincer, dar evident speriat de ideile care îi treceau prin cap şefului. Fiindcă şi acestuia i se auzeau rotițele mai neunse, scîrțîind cînd lua singur o hotărîre.

„Măi, Vasile, eu aş mai chibzui puțin pe cine să angajăm. E prost, dar e cinstit.”

„De unde vă dați seama?”, a întrebat cît putea el să fie de politicos în clipe ca acelea în care nimeni n-ar fi putut stabili, pe loc, care din doi era mai prost: şeful sau candidatul.

„Păi, nu trebuie să-mi dau seama. Aşa simt eu!” - a răspuns meditativ şeful, ca unul care îşi rememorează în cîteva fracțiuni de secundă întreaga viață.

Colegul apocaliptic

De cîțiva ani buni, Vasile B. e apelat, la cele mai nepotrivite ore, de un fost coleg de serviciu care-i cere să intervină pe unde trebuie, în legătură cu unele abuzuri de la el, din sat. Telefonista care-i face legătura cu acest fost coleg întreabă: „Primiți apelul?” şi-i face imediat legătura, fără să mai aştepte răspunsul. După felul cum omul de la capătul firului lungeşte cuvintele, se înțelege că e beat. Cînd e treaz, nu sună niciodată. Astfel că poți să presupui orice. Că, atunci cînd e treaz, nu se întîmplă nimic sau că alcoolul îl face să vadă ce alții ignoră.

Vasile B. habar n-are cine-i persoana care zice c-au lucrat o vreme în acelaşi birou, ba chiar că erau prieteni. „Să nu cumva să spui că nu ştii cine sînt!”, l-a mustrat chiar de la prima convorbire amicul, iar Vasile B. a înghițit în sec şi l-a asigurat că l-a recunoscut din prima clipă.

Uneori, telefonează de cinci-şase ori într-o zi, alteori nu dă nici un semn de viață luni întregi. Şi, deodată, ca şi cum ar relua o discuție întreruptă cu numai un sfert de ceas în urmă, deşi de la ultimul lui apel s-a scurs aproape un an, fostul coleg îl sună în zori, şase fix, ca să-l întrebe dacă a rezolvat ceva în problema în care-l rugase.

În primii ani, Vasile B. şi-a muncit mintea să-şi aducă aminte care era problema şi dacă îi stătuse în puteri să-i dea de capăt. Dar cum chestiunile în care îl solicită omul acela de departe sînt direct proporționale ca importanță cu numărul de pahare băute, îi răspunde de fiecare dată: „Da, poți să stai liniştit, că treaba e ca şi făcută!”. Şi trec la alt subiect. De la un timp, nici nu apucă Vasile B. să spună „Stai liniştit, totul se face!”, că fostul coleg - sau poate unul dintre glasurile prin care destinul îi atrage atenția lui Vasile B. că unele lucruri nu pot fi schimbate, orice ai face - se grăbeşte să-i comunice un abuz şi mai mare: primarul conduce un camion, deşi nu are decît carnet categoria A!

În funcție de cît e de beat, fostul coleg de serviciu al lui Vasile B., retras după ce s-a pensionat în satul Stroieştii Noi, comuna Capra, stabileşte legături cauzale între întîmplările din Stroieştii Noi, comuna Capra şi corupția de la județ. Sau şi cu masoneria mondială.

Dacă sună spre miezul nopții, Vasile B. ştie de acum că orice incident de la el din sat are o legătură cu politica evreilor din Golf. Pe la opt seara, cînd e doar nițel afumat, simțul apocalipsei, îndelung exersat prin cele o mie de deca de vin pe care le scoate cu via din spatele casei, nu bate mai departe de granițele județului. Dar vinerea, cînd televiziunile dau cîte două filme, unul după altul, adulmecă dezastrele ce stau să se prăvălească peste omenire şi dincolo de Washington, pînă în California.

„Vasile - zice el, ca unul care îi iartă pe toți, deci şi pe Vasile B., fiindcă sînt orbi şi surzi -, ascultă aici la mine, e nenorocire. Nu mai avem curent electric de o săptămînă. Vezi legătura?”

„Sincer, n-o văd”, răspunde Vasile B.

„Dar ce-i în Irak, ştii, nu-i aşa?”.

„Ştiu”, răspunde Vasile B.

„Păi, ia gîndeşte-te. Şi te sun eu peste cîteva minute să-mi spui la ce concluzie ai ajuns.”

Peste trei luni, cînd fostul coleg - sau poate vocea destinului - se aude din nou în receptor, Vasile B. nu mai ştie ce să creadă: omul e nebăut şi, în sfîrşit, are un timbru uşor de recunoscut. E într-adevăr un fost tovarăş de muncă, Marin V.

„Ce s-a mai întîmplat?, întreabă Vasile B. Ce nenorociri mai sînt pe la voi, prin sat?”

„Una singură, dar mare de tot - răspunde Marin V. -, a fost arşiță şi via e moartă. Toate viile sînt la pămînt. Ce-o să ne facem, bieții de noi, numai Dumnezeu ştie!”

Lecția de distanțe

Orice om a pățit cîndva un necaz de care nu vrea să-şi amintească. Necazul pe care Vasile B. ar vrea să-l uite pentru totdeauna, dar nu reuşeşte, e chiar o uitare.

La vîrsta de 24 de ani, Vasile B. s-a îndrăgostit de o colegă şi a cerut-o în căsătorie, urmînd să facă nunta spre toamnă, după ce se vor fi întors din vacanță: el dintr-un capăt al țării, fata din celălalt.

Aşa făceau toți studenții din ultimul an, cînd începeau să se gîndească la repartiții şi la modul în care puteau păcăli comisiile ca să capete un post mai aproape de casă: se îndrăgosteau pe capete şi se căsătoreau la repezeală.

Acasă, la maică-sa, Vasile B. n-avea telefon. Şi chiar să fi avut, faptul nu rezolva nimic, deoarece nici fata lui, acasă la maică-sa, n-avea. În prima săptămînă, Vasile B. i-a expediat zilnic cîte o scrisoare, unde îi povestea cît o iubeşte şi că-şi omoară timpul la pescuit. În cea de-a doua săptămînă, mai exact spus din ziua în care crapii au tras mai bine ca plăticile, relatările despre crapi au devenit mai lungi decît jurămintele de iubire.

Logic - ar zice pescarii. Odios - ar zice fetele care aşteaptă să se mărite. Însă, doar Dumnezeu poate şti cît de logică sau odioasă e inversarea raporturilor crapi-iubire în corespondența tinerilor mistuiți de o pasiune.

Plecînd în zori la peşte şi întorcîndu-se complet stors de puteri seara, însă cu o traistă de şapte-opt kile de peşte atîrnată de cadrul bicicletei sale cu motor, Vasile B. a contractat, dacă se poate spune aşa, o amnezie: a uitat pur şi simplu să-i mai scrie logodnicei. Iar în a treia săptămînă, a uitat şi că are o logodnică. I-au ieşit brusc din cap toate: şi nunta, şi sentimentele, şi ideea de a-şi aduce nevasta în faţa comisiei de repartizare la posturi, cu burta la gură, pentru cele cincizeci de sutimi, cît li se adăugau studentelor însărcinate la media finală.

Înainte de culcare, Vasile B. simţea, e drept, o greutate în piept, ca atunci cînd ai o presimţire rea ori o grijă mare. Însă, dimineaţa nu mai avea apăsarea în piept. Şi încăleca pe bicicletă sprinten şi cu conştiinţa purificată de somn ca după spovedanie.

Cînd, spre sfîrşitul vacanţei, şi-a adus în sfîrşit aminte de motivul pentru care avusese sfîrşeala aceea în plexul solar şi i-a povestit unui tovarăş de dat la crapi - profesor de fizică şi constituţie la şcoala ajutătoare „M. Viteazul” -, ce i s-a întîmplat, că a uitat cu totul de fata lui şi de însurătoare, acesta l-a lămurit că n-are nici o vină şi că nenorocirea i se trage nu de la peşte, ci de la distanţă.

„Iubirea - a zis profesorul, aducînd discuţia pe un teren care îi era familiar - scade invers proporţional cu pătratul distanţei. Şi, dacă vrei să ştii adevărul, dragostea ta pentru fata aia a fost tot timpul mai mare, deşi te simţi foarte vinovat. Fiindcă noi ne găsim la numai 218 kilometri de Bucureşti, adică de locul geometric al amorului vostru. Pe cînd ea, la Satu Mare, la sute de kilometri, a uitat şi mai repede. Ia spune-mi mie, cîte scrisori ai primit de la logodnica ta, după ce zici c-ai uitat-o?”

Vasile B. s-a încruntat a gîndire adîncă, şi-a forţat serios memoria să socotească exact numărul scrisorilor fetei, dar tot ce a putut să zică a fost: nici una.

Coincidenţele

Viaţa lui Vasile B. a stat, chiar din ziua în care s-a născut, sub semnul unor simpatice coincidenţe. A venit pe lume, în timp ce în cealaltă odaie radioul anunţa moartea lui Goga, în Bucureşti se pregăteau festivităţile

pentru celebrarea a 90 de ani de la moartea lui Eminescu, iar taică-său se făcea pulbere de bucurie la aceeaşi masă la care, exact cincizeci de ani mai tîrziu, avea să se îmbete, din cu totul alte motive, Fănuş Neagu. Mai trebuie spus că trecuseră 13 zile de cînd ruşii invadaseră Finlanda, dar că greva textiliştilor de la „Galia” avea să mai dureze încă o lună şi jumătate fără să deranjeze pe nimeni.

Copilăria şi-a petrecut-o în cartierul unde avusese o amantă Panait Istrati. A învățat să scrie şi să citească la singura şcoală din oraş în care n-au călcat niciodată Iorga, nici Perpessicius. Şi, în ciuda faptului că şi aici petrecerile festive cu fiii locului se terminau cu nişte chefuri monstruoase, nu l-a întîlnit nici pe Fănuş Neagu. Liceul pe care l-a urmat se numea „Ştefan cel Mare”. Strada pe care se găsea liceul se chema Alexandru Lăpuşneanu. Bulevardul pe care ieşea cu fetele la plimbare purta numele de Al. Ioan Cuza. Ca de altfel şi cinematograful unde a văzut de cîte şapte ori filmele „Vagabondul” şi „Articolul 420”. Dar cum soarta îi pregătea un alt drum decît acela de profesor de istorie prorocit de domnul Mârza, după ce-i dăduse numai note de zece la lecțiile despre Insurecția armată din 23 August 1944, oamenii pentru care a lucrat în tinerețe, în Bucureşti, ca zugrav-vopsitor categoria a III-a, s-au numit Sadoveanu, Beniuc şi Corneliu Baba. Un altul mai vanitos poate că ar fi fost mîndru şi de faptul că a tencuit un perete în casa vecinului lui Nichita Stănescu. Însă, una e să te bombăne o celebritate ca Baba, şi alta e să te reclame la partid, că i-ai stropit cu var „Operele complete” de Lenin şi Stalin, un inspector oarecare din Ministerul Culturii.

Anii maturității n-au făcut altceva decît să-i confirme faptul că tot ce i se întîmplase pînă atunci ținea de destin. O vreme, a stat la aceleaşi cozi la carne şi brînză cu poeții şi romancierii din blocul Uniunii Scriitorilor şi, printr-un mare noroc, viza pentru Franța i-a fost refuzată de acelaşi colonel care i-o refuzase şi lui Paul Goma.

Viața lui Vasile B. s-a scurs sub semnul unor întîmplări providențiale, chiar şi atunci cînd n-a fost conştient de asta.

Nu mai departe zilele trecute, cînd, ieşind cu soția din bloc ca să meargă la onomastica bunului său prieten Valentin W., a călcat cu pantofii cei noi într-un rahat gigantic de cîine şi a puțit toată seara.

„Ce baftă şi pe mine!”, a zis Vasile B. spălîndu-şi pantofii în trei rînduri la chiuveta din băița de serviciu a apartamentului lui Valentin W. Deşi, dacă ar fi ştiut al cui era cîinele - un doberman premiat şi cu certificat de campion național -, ar fi înțeles că avusese într-adevăr baftă. Era dobermanul ministrului mediului.

Cum se cuvine să mănînci brînză de un milion de lei cutiuța

Vasile B. îl însoțeşte pe un prieten avut, la cumpărături. „Hai, mă Vasilică, să vezi şi tu cum trăiesc unii!”, îi zice prietenul, a cărui maşină, un Bentley ultimul tip, chiar asta arată: cum trăiesc unii.

Magazinul de delicatesuri culinare în fața căruia amicul îşi parchează Bentley-ul poate fi luat dreptul unul de parfumuri fine. Sau de porțelanuri. Un om fără bani îşi poate închipui orice, dar nu şi că înăuntru se vinde brînză.

De cînd e lumea, brînza e o chestiune de brînză, nu de imaginație. În orice caz, nu pentru imaginația celor care nu se întreabă niciodată ce bagă în stomac. Numai să nu stea gol.

„Iată o specialitate sud-americană, de un milion de lei gustărica!”, zice prietenul avut, arătîndu-i lui Vasile B. o piramidă de cutiuțe azurii, legate cu panglici fine, ca darurile de nuntă în familiile de lorzi.

„Cînd ai s-o mănînci, vei vedea că face banii!”, mai zice el. Şi, înainte ca Vasile B. să apuce să protesteze, îi îndeasă în brațe cîteva calupuri minuscule.

Nevasta lui Vasile B. îl ia încă din uşă la rost:

„Pe ce prostii ai mai risipit banii? Ce-ai acolo, diamante?”

„Nişte brînză, răspunde Vasile B. Hai să vedem cum trăiesc unii.”

Citind bonul, soția se albeşte brusc. Un chip modelat parcă din brînză. Dar dintr-un soi ieftin.

„Ce porcărie poate să coste atît? - se minunează ea . Doar nu-i din lapte de crocodil!”

„Crocodilii nu alăptează - o lămureşte Vasile B., de parcă toată viața asta a aşteptat, să-şi expună opiniile despre brînzeturile de lux, unui auditoriu restrîns, dar suficient de buimac ca să i le asculte - însă lamele din Peru, da. E brînzică de lamă regală. Cînd bagi primul dumicat în gură, e bine să ştii c-ai dat gata cincizeci de mii. Doi dumicați - o sută de mii. O înghițitură mai mare - trei sute de mii.”

Soția tocmai se pregăteşte să guste din brînza de lamă. Calculele lui Vasile B. o fac să lase jos, ca friptă, mîna cu feliuța de brînză subțire ca o mostră de laborator medical.

„Nu sînt în stare să mănînc un lucru atît de scump. Am sentimentul că stric ceva, nu că mă hrănesc. Nu poți s-o schimbi? Îl rogi frumos să-ți dea nişte brînză de oaie.”

„Era cea mai ieftină, zice Vasile B. Aveau şi soiuri de zece ori mai scumpe. Nu ți le prezentau decît dacă aveai avizul unui cardiolog. De altfel, salvarea aştepta la uşă. Multora li se făcea rău citind prețurile.”

„Ce fel de magazine sînt astea?”, întreabă soția, punînd la loc mostra de brînză, în ambalajul original.

O dată desfăcut, pachețelul nu mai seamănă cu un cadou de nuntă. Seamănă cu al unui Rollex refuzat de un miliardar cusurgiu. Pe neaşteptate, Vasile B. vîră în gură bucata de brînză cu lama regală, cu tot cu poleială şi începe s-o mestece cu duşmănie.

„Gata! - zice el după ce-a înghițit tot. Am văzut cum trăiesc unii.”

Cîte ceva despre curbarea timpului

În cei cîțiva ani în care a lucrat la pardoselile din marmură ale Casei Poporului, Manole B., un unchi din partea mamei de-al lui Vasile B., a furat cu borseta în care-şi aducea borcanul cu tocană sau zacuscă, între trei şi patru plăcuțe zilnic. Niciodată cinci sau mai multe. Cu ele, şi-a făcut decorațiuni venețiene în holuri, balcoane, băi şi în bucătărie. Astfel că oricine îi admira apartamentul, nici nu mai trebuia să viziteze Casa Poporului. Pînă şi prietenii cu o imaginație mai domoală reuşeau să-şi închipuie cum se înfățişa Casa Poporului pe dinăuntru, doar ducîndu-se pînă la una din cele două toalete ale lui Manole B. De fapt, cum ar

fi putut ea să arate dacă, întocmai lui Manole B., sute şi sute de alți meşteri marmurari nu ar fi transferat în fiece zi, din Casa Poporului în casele lor, două-trei şi foarte rar, patru plăcuțe albe sau colorate din cea mai bună marmură prezidențială.

Nu era nevoie să numeri bucățile frumos împerecheate din apartamentul nr. 107, scara C, bloc F 19, Aleea Frasinului 35, ca să înțelegi relația dintre cinste şi timp, din mintea lui Manole B. Factorul timp nu e important numai în fizică şi astronomie. În anii în care Manole B. şi-a înmarmurat în întregime locuința de la bloc, timpul s-a curbat atît de tare, că nici Einstein n-ar fi ştiut să explice fenomenul. Dacă înmulțeai numărul de plăcuțe şi cioburi de marmură scoase din Casa Poporului, cu borseta sau taşca, în cele 365 de zile ale unui an cu toate aceste zile şi apoi cu numărul foarte mare de consumatori de zacuscă şi tocană, avînd ca şi Manole B. o teorie la fel de ondulată a onoarei de constructor al socialismului, în fine, dacă te apucai, ca tipicarii de la *Guiness Book*, să numeri de cîte ori ar fi înconjurat pămîntul de la Ecuator brîul de piatră regală furată, realizai şi fără să fi ştiut deloc mecanică astrală, ce trebuia să se întîmple curînd şi cu vremurile. Răsucirea zilnică a timpului în Casa Poporului, conform unei vorbe de-a lui Manole B., căreia nu-i lipsea nimic ca să se cheme principiu sau lege, a grăbit şi întîmplarea cu Ceauşescu din decembrie.

„Nepoate - i-a zis Manole B. lui Vasile B., cînd acesta, într-un moment de cumpănă europeană, i-a numărat unchiului toate plăcuțele din apartament şi a conchis că, oricum o dădeai, tot jaf calificat se chema -, eu n-am furat la viața mea nici măcar un ac de la nimeni. Ciupeam şi noi, că slavă Domnului, era de unde şi mai şi rămînea. Cîte o placă, două, acolo, de pus sub reşou ori sub cana de ceai. Ce mare lucru! Oricît ți-ar fi răscolit milițianul în borsetă, asta găsea: o placă de pus sub reşou. Şi poate încă una de pus sub oala de ciorbă. Milițienii erau şi ei oameni, aveau reşouri, nevestele lor găteau ciorbe. Nici Ceauşescu n-ar fi făcut scandal dacă vedea ce duceam eu acasă. Era alt timp, ce să mai vorbim! La patron te dă afară pentru o singură plăcuță de marmură şi nici nu aşteaptă să-i explici că e ca s-o pui sub ceaşca de cafea. De cînd muncesc la patron, a naibii treabă şi cu timpul ăsta, că au trecut vreo opt ani buni, abia am reuşit să-i îmbrac lu' ginere-meu un balcon mic."

Prietenia

Poți trăi toată viața cu convingerea că undeva, departe, în lumea unde a plecat şi şi-a făcut un rost, printre necunoscuți, printre oameni diferiți de noi, cel mai bun prieten din copilărie ți-a rămas şi acum prieten. Şi chiar, nemaivăzîndu-l niciodată, să mori convins că ai avut cel puțin un prieten pe care te-ai fi putut baza dacă ar fi trebuit să-i ceri sprijinul. Nu importă cîte mii de kilometri şi cît amar de vreme v-au ținut despărțiți. De aceea se şi spune că singurele mari prietenii au rămas mari fiindcă n-au fost niciodată probate. De obicei, credința într-o prietenie durabilă e proiecția nevoii de a o avea. E întotdeauna greu de spus ce fel de prieteni ai, dacă nu se iveşte niciodată ocazia de a şti. Sau dacă te fereşti de prilejurile cînd ai putea să afli.

Dintotdeauna, Vasile B. a fost prieten cu Radu. Dintotdeauna, altfel spus din ziua în care, în şcoala elementară, învățătoarea i-a pus într-o bancă împreună, zicîndu-le, ca să audă toată clasa şi în felul în care obişnuia să rostească tot felul de lucruri de ținut minte, ca „Ziua bună de dimineață se cunoaşte”, „Comunismul e fericirea întregii omeniri” şi „Omleta cu ceapă şi mărar e cea mai bună”: „Voi doi vă potriviți!”.

Aşa a spus doamna Eugenia, în clasa a IV-a, iar Vasile B. n-a avut niciodată nici cea mai mică îndoială că potrivirea trebuie să fie definitivă. Cînd Radu a intrat la medicină, primind şi loc la cămin, iar Vasile B. doar la o şcoală profesională de doi ani, la Braşov, Vasile B. a considerat că era normal să-i facă scurte vizite lui Radu, de cîte ori schimba trenul Galați-Bucureşti cu acela de Braşov. Vasile B. alerga să-l salute pe Radu, la cămin, chiar şi iarna cînd n-avea decît o jumătate de oră între un tren şi altul. Căpătase toate motivele să înțeleagă că Radu îl evita, el fiind student, iar Vasile B. simplu elev la o şcoală profesională. Dar oricîte motive s-ar fi ivit, nimic nu putea să-i scoată din minte sentința doamnei Eugenia, cum că ei doi se potriveau.

Ciudat om mai era Radu! Cînd se găsea sus - student la medicină, doctor la o circumscripție în centrul oraşului şi profesor universitar -, ori n-avea timp să stea de vorbă cu Vasile B., ori îşi punea secretarele să-i comunice că e plecat din țară şi nu ştia cînd se întoarce. Iar cînd ajungea jos - dat afară din facultate, deoarece taică-su fusese chiabur, trimis medic la țară, pentru că fusese prins luînd cadouri de la pacienți sau scos de la catedră din cauze ştiințifice -, îl suna el pe Vasile B. ca să-i reproşeze că l-a uitat.

Ştiai care-i situația lui Radu după cum dădea telefon sau evita să răspundă la telefon.

De foarte mulți ani Vasile B. nu se mai gîndea la Radu ca la un prieten. Iar vorbele doamnei Eugenia – „Voi doi vă potriviți” - îi reveneau în minte ca ecoul unui reproş al cărui sens îl pierduse.

Se pare că nu numai oamenii au memorie, ci şi natura: aerul, lumina, timpul care trece. Altfel, cum trebuie să ne explicăm faptul că brusc, fără nici un motiv, ne apare pe ecranul ascuns al creierului figura unei persoane, iar după un minut sau o oră persoana respectivă ne taie calea sau ne cheamă la telefon, după ce zece sau douăzeci de ani n-a mai dat nici un semn de viață?

- Vasile, i-a zis soția într-un astfel de moment, cînd Vasile B. tocmai se întreba: „Oare ce-o mai fi cu Radu, că nu am mai schimbat nici un cuvînt de douăzeci de ani?”. E unul, Radu, care zice că e cel mai bun prieten al tău. Hai, vino la telefon!

Primul impuls a fost să sară din pat şi să fugă la aparat. Numai că, în cei douăzeci de ani, natura îşi folosise propria memorie, fără să țină cont de a lui Radu şi a lui Vasile B., şi impulsurile astea din tinerețe îşi pierduseră din acuitate.

- Zi-i că sînt plecat din țară, a zis Vasile B. Dar să mai sune, că poate mă întorc aşa, un ceas sau două, o dată la trei ani. Şi trebuie să ne potrivim, cum a zis cînd eram copii, doamna Eugenia. Aia care zicea că omleta cu mărar şi ceapă e cea mai bună.

Întrebări retorice

„Ce e viața?”, întreba profesorul de socialism ştiințific, lungind a-urile ca un țîrcovnic din cale afară de zelos. Iar Vasile B., din ultima bancă a amfiteatrului, aceea în care se refugiau chiulangii şi complexații, răspundea mereu primul, rupînd tăcerea grea şi vinovată a tocilarilor din primele rînduri: „Nu se ştie! Nimeni nu ştie ce e viața!”.

Profesorul de socialism ştiinţific rămînea un timp cu gura căscată, ca şi cum nu-i venea să creadă că există pe lume indivizi mai tîmpiţi ca el şi, într-un tîrziu, preciza: „E o întrebare retorică, tovarăşe Vasile B. Nu trebuie să răspundeţi!”. După care, punea o nouă întrebare - cum ar fi: Ce e energia? Sau: Ce e universul? - şi Vasile B., care nu putea să conceapă că un om poate fi frămîntat de chestiuni atît de grave şi nici unul dintre cei o sută şi ceva de studenţi tocilari să nu-l ajute să se lămurească o dată ce e energia ori măcar ce-i universul, răspundea ce-i trecea lui prin minte în momentele alea. Că energia e Dumnezeu şi că nici universul n-ar fi altceva.

Chiar şi după ce a fost chemat la cancelarie, unde i s-a interzis în mod formal să se trezească vorbind neîntrebat în timpul cursului, Vasile B. n-a încetat să dialogheze pe loc, cu toţi profesorii care puneau întrebări retorice. Dacă amfiteatrul ar fi fost plin, probabil că nu s-ar fi ajuns aici. Dar între băncile unde se înghesuiau tocilarii şi rîndul de sus în care străjuia capul veşnic nepieptănat al lui Vasile B., exista un pustiu de vreo zece rînduri de bănci. Un hău, care trebuia musai umplut cu ceva. Vasile B. nu răspundea întrebărilor retorice ale profesorului de socialism ştiinţific, Marin Poscăreanu, ci doar umplea acel gol.

- Tovarăşe student Vasile B., i-au zis de-a dreptul supăraţi profesorii adunaţi pentru a nu ştiu cîta oară în cancelarie, ca să-i dea un fel de ultimatum, cu toate că regulamentele universitare nu precizau ce-ar fi de făcut, cînd un tînăr mai greu de cap se încăpăţînează să răspundă unor întrebări retorice. Trebuie să încetezi! Noi nu sîntem bătaia dumitale de joc!

Ce altceva putea să facă Vasile B. decît să se abţină? Deşi, nici un om normal nu trebuia să stea ca boul, cînd în hăul de bănci goale din faţa sa sînt azvîrlite, ca într-o ladă de gunoi, întrebări precum: Ce e conştiinţa? Ce e fericirea? Ce e morala?

- Tîmpiţi mai erau şi profesorii ăia, ai mei, de filozofie socialistă, şi-a spus Vasile B. după treizeci de ani, cînd a început să se întrebe şi singur, fără stimularea nimănui, „Ce e conştiinţa?”, „Ce e fericirea?”, „Cum putem rezista toată iarna cu caloriferele debranşate?” şi mai ales „Ce e sexul cu aceeaşi femeie vreme de o viaţă?”. De ce trebuia să mă cheme şi să îmi interzică să răspund, cînd puteau pur şi simplu să mă invite să stau cu tocilarii în primul rînd!

Stelică Petrică Bădica, omul prezidiilor

Cu toate că avea un cap mare ca un bostan şi tot atît de gol, elevul Stelică Petrică Bădica, din a IV-a B, a fost desemnat fruntaş.

În 1951, cînd se întîmplau toate astea, copiii cei mai săraci aveau şi cea mai sănătoasă origine socială. Iar cum premianții trebuiau să aibă musai originea foarte sănătoasă, blegul de Bulică Mămică Păpică - fiindcă aşa i se spunea tontului în cartier - era purtat ca sfintele moaşte, cu căpățîna lui uriaşă cu tot, prin toate prezidiile cu fruntaşi în producție şi la învățătură. De regulă, Bădica era aşezat la masa acoperită cu pînză roşie, lîngă un analfabet de şaptezeci de ani, fruntaş în campania de alfabetizare. Cînd se nimerea lîngă ei şi Colea Lipoveanu, cu nasul lui tot timpul roşu de la băutură - care nu era fruntaş decît la deschiderea şi închiderea cîrciumilor, dar dădea bine la întruniri fiindcă vorbea ruseşte -, grupul celor trei era atît de interesant, că nimeni nu-i mai asculta pe vorbitori şi antevorbitori. Sala era cu ochii numai pe ei şi aplauda şi cînd Bulică se scobea în nas, şi cînd beţivanul de Colea se trezea rîzînd singur de ce-şi aducea aminte.

După ce moda fruntaşilor a trecut şi Bădică-cap-de-bou a terminat profesionala la secția ajutătoare unde erau vărsați toți neisprăviții, a fost repartizat din milă la depozitul de mărfuri finite, unde nici nu era nevoie de pază, fiindcă nimeni din oraş nu era atît de nebun încît să fure lanțuri de ancore şi poduri rulante. Timp de patruzeci de ani, fosta glorie a prezidiilor şi-a tot lovit căpățîna de poduri rulante, bălăgănindu-şi-o în permanență, ca unul ce se minuna el însuşi de zgomotele ca de tobă pe care le auzea înăuntru. Şi, într-o bună zi, a ieşit la pensie.

În 1951, cine nu avea o origine socială sănătoasă, nu însemna că avea automat una bolnavă. Atîta doar că pentru a fi desemnat fruntaşul şcolii, nu era destul să înveți bine. Trebuia să te fi născut şi într-o casă de neisprăviți. Iar dacă învățai prost şi aveai un tată zgubilitic, ca Bădica, îți fluturai originea socială ca pe un steag roşu şi, fie că munceai, fie că chiuleai şi stăteai toată vremea numai în prezidii, reprezentai partea cea mai sănătoasă a clasei muncitoare.

Cu toate că a fost un elev foarte silitor, Vasile B., colegul de clasă al fruntaşului oficial Bădică-bilă-mare, n-a primit niciodată nici un premiu. I se dădeau toate lui Bădica, dar şi altor tăntălăi cu originea socială plesnind

de sănătate. Trecînd anii, Vasile B. a uitat de Bădica. Doar uneori, cînd se întîlnea cu foştii colegi de la elementară şi pomeneau de unul şi de altul, se interesa cum o mai ducea paznicul de la lanțuri de ancore şi dacă mai e plimbat, ca odinioară, prin prezidii.

În 1994, însă, Vasile B. era să aibă o cădere psihică, la prima sa prezență într-un prezidiu. Era la întrunirea unei organizații de binefacere, pentru care Vasile B. strînsese fonduri. Organizația se ocupa de cei cu minte puțină, iar policlinica particulară cu care colabora şi care patrona întîlnirea binefăcătorilor cu neajutorații ce trebuiau ocrotiți, mobilizase în primul rînd de bănci şi un grup de tembeli de protocol, care prezentau particularitatea că aplaudau frenetic toate luările de cuvînt. Şi pentru că nefericiții aceia trebuiau să aibă şi ei un om în prezidiu, pe scenă a fost chemat şi aşezat lîngă Vasile B. fostul fruntaş al clasei cu capul cît o baniță şi tot atîta de gol, Stelică Petrică Bădica zis şi Bulică - Mămică - Păpică. Acesta nu l-a recunoscut deloc pe Vasile B., dar se vedea cît de colo că era fericit şi că în prezidiu se simțea, în sfîrşit, în largul său.

Conspirația

Din vorbă-n vorbă, mai mulți prieteni strînşi în jurul mesei, la onomastica lui Vasile B., au ajuns la concluzia că în România treburile merg foarte prost şi că se simte nevoia unei revoluții adevărate.

„Oamenii sînt atît de dezamăgiți - a spus Costică -, încît e destul să ieşim o mînă de indivizi în stradă, că ies toți. Băieți, eu unul sînt dispus să fac asta şi mîine!”

„Mîine nu e bine - i-a temperat entuziasmul Marcel -, fiindcă e etapă şi rişti să faci revoluție numai cu femeile. Iar dacă mănîncă bătaie Dinamo, polițiştii or să fie nervoşi. Nici duminică nu e bine, că la trei e Formula I şi pe urmă, toată lumea e cu gîndul la Procesul Etapei.”

„Deştepți mai sînteți voi, bărbații - a intervenit soția lui Vasile B. -, adică, tot femeile să ducă greul.”

Simțind că discuția degenerează, Vasile B. a aprobat-o: „Dom’le, duminica e «Surprize, surprize». O plăcere au şi ele, săracele! Apoi, a început să bage filme mai bune. Uite, la România Cultural bagă din alea pentru intelectuali. Or, la revoluție e nevoie de intelectuali! Lunea ar fi cel mai nimerit.”

„Populația e obosită pentru revoluție, lunea - a intervenit pe bună dreptate Andrei - că duminica mai faci ba una, ba alta prin casă, te duci la iarbă verde, mă rog, fiecare cu ale lui. Eu, sincer vorbind, lunea n-am chef de nimic. O punem pe marți. Marțea, Bucureştiul pare să iasă din buimăceală. Şi e de-ajuns o scînteie. Să urle unul în Piața Universității şi să vedeți ce-o să iasă!”

„Dar care marți? a întrebat Costică. Fiindcă începe războiul din Irak şi-l dă în direct. Dacă faci revoluție şi nu ți-o transmite nimeni, e degeaba! Or să stea cu toții cu ochii pe americani. S-o mai lăsăm, să vedem cum se alege treaba.”

„Şi-n plus - a spus nevasta lui Costică -, de marți e emisiunea «Din dragoste» cu Mircea Radu. Nu vă luați după statistici, că ăştia mint. Se uită toți la «Din dragoste», dar le e ruşine să recunoască. Popor de laşi, asta e! Nu merită să te sacrifici şi să faci revoluții!”

Deoarece Năiță tăcea, de parcă ar fi fost informator şi memoriza tot, Vasile B. l-a luat fără menajamente la întrebări: „Şi tu te uiți, bă, divorțatule, la «Din dragoste»?”.

„Nu - a ieşit din mutenia lui Năiță -, numai că pînă la toamnă sînt prins cu o afacere, cu nişte libanezi. Dacă vreți, o începem joi, că de la 16.00 la 18.00 aş fi liber.” Şi ca să arate cît e el de serios cînd vine vorba de ceva atît de important, ca răsturnarea Guvernului, Nae şi-a scos agenda şi a început să gîngurească: „Miercuri nu, da’ nu vă spun de ce, că nu se spune; joi dimineața sînt la bancă... Şi, uite c-am mințit, că joi la 16.00 merg la un *talk-show*... Tot în toamnă-i mai bine... Vă spun sigur, că ştiu. Trebuie să ai bani, dacă pui la cale o afacere ca asta!”

„O revoluție - l-a corectat Costică.”

Doar că Năiță nu-l asculta şi o ținea pe-a lui: „Vinerea nu ține, că-i zi scurtă şi nu te urmează nimeni, sîmbătă e 3 mai... Şi am uitat că e şi Paştele, vin căldurile alea mari... Vasile, mai scoate nişte bere, nu vezi că nu merge revoluția fără bere! La toamnă, nenicule!... Se redresează dolarul, cade Dinamo în B, se răcoreşte, intră Andreea Marin în concediu. Parcă se leagă, nu?”.

Tînăr căzut pradă inspirației

Premiul al treilea, primit de Vasile B. la sfîrşitul clasei a şaptea, consta din cîteva cărți subțiri despre copilăria şi adolescența unor scriitori şi savanți ruşi. Vasile B. le-a citit cu convingerea că nu broşurile în sine erau recompensa, ci conținutul lor. Exista, aşadar, un conținut pentru premiul întîi, alte conținuturi pentru doi şi trei şi o mulțime de conținuturi mai mici pentru mențiuni.

Că era vorba de conținuturi de o consistență diferită o dovedeau atît grosimea pachetelor cu bentițe roşii cît şi grosimea volumelor dinăuntru. Străduindu-se să ghicească încă de la prima lectură învățămintele pe care trebuia să le tragă un elev ca el, cîştigător în fapt al premiului întîi, dar retrogradat direct la al treilea din cauza originii sociale mai puțin sănătoase decît a fetelor de strungari stahanovişti, Lucica Z. şi Carabela L., Vasile B. a observat că toți marii poeți şi savanți ruşi cădeau, încă din copilărie, pradă inspirației.

Poate că n-ar fi remarcat asta, dacă expresia n-ar fi apărut de mai multe ori în fiecare cărțulie, iar la Puşkin cam de cinci ori mai des ca la Lomonosov şi de nouă ori mai des ca la Kazanțev, adevăratul inventator al radioului lui Marconi. Toți cădeau ca seceraţi sub efectul inspirației, ceea ce lui Vasile B. nu i se întîmplase niciodată, deşi începuse să scrie versuri, ca şi Puşkin, de foarte devreme.

Consecința frecvenței acelei formule a fost că Vasile B. nu şi-a putut imagina clipa divină a prăbuşirii în genunele inspirației decît prin relație cu situațiile cînd taică-său se întorcea beat acasă. Şi, cu toate că de regulă ajungea pe picioarele lui pînă în fața uşii de la bucătărie, de îndată ce păşea pragul cădea ca secerat, pradă unei forțe necunoscute, dar eficiente, semănînd foarte mult cu inspirația.

În vacanța de vară, Vasile B. s-a dus cîteva săptămîni la un unchi de pe malul Siretului, nădăjduind că acolo, în mijlocul naturii, pe malul apei şi stimulat de vorbele cu miez ale unor țărani săraci dar cu o origine socială foarte sănătoasă, să cadă şi el, măcar o dată, pradă inspirației.

Cinci zile la rînd s-a învîrtit Vasile B. prin luminişuri de pădure, ca un cîine care vrea să-şi facă nevoile, dar oricît ar fi mirosit locul simțea că ceva nu era în regulă şi că se tot rotea în jurul cozii. Iar în a şasea, cînd s-a urcat pe un dîmb, de unde vedea vacile păscînd şi nişte tractorişti pescuind chitici, şi-a dat seama că n-o să

cadă prea curînd pradă nici unei stări asemănătoare inspirației. Mai ales că, mîncînd zilnic lapte bătut cu mămăligă, fiindcă numai asta se mînca la țară, stomacul îi forfotea continuu şi-i distrăgea atenția de la rime. La mulți ani după vacanța aceea la țară, Vasile B. a citit o biografie tot rusească a lui Pavlov în care se spunea că şi medicul avea obiceiul să cadă des pradă inspirației. Ocazie cu care Vasile B. a observat că descoperirea savantului rus, privitoare la reflexele condiționate, era incompletă. Sau că avea şi alte implicații decît acelea stabilite în urmă cu mai bine de un veac, deoarece de cîte ori îi auzea pe unii şi pe alții zicînd că artiştii de aia sînt ei artişti, ca să cadă pradă inspirației, îl lua brusc o durere de stomac şi nu-l mai slăbea decît dacă abandona discuția şi cădea pradă muncii. Tăia lemne, repara un gard, văruia o odaie şi, uimitor lucru, în loc să se gîndească la lemne, la var sau la gard, se visa un mare scriitor sau un compozitor celebru, aplaudat de toată planeta. Şi simțea că pluteşte de fericire. Dar dacă starea asta era sau nu inspirația după care tînjea cînd era copil, n-avea cum să ştie.

Ziua în care vărul Costică s-a dus la serviciu

În familia lui Vasile B., plină ochi cu mătuşi, cu unchi şi printr-un soi de licență genetică, doar cu veri, nu şi cu verişoare, a început să se vorbească de faptul că, pe 1 iunie, vărul Costică urma să se ducă la serviciu. Vărul Costică era un tembel vîrstnic şi vesel, care, de îndată ce a aflat că i se găsise o slujbă, a devenit un tembel vîrstnic şi grav. Pentru Vasile B., căpățîna vărului Costică, mare, colțuroasă şi înnegurată dintr-o dată de o expresie de nedumerire stătută, era însăşi imaginea unei categorii întregi de iresponsabili ajunşi, printr-un efort al clanului, la primul prag al unei mari îndatoriri sociale. Că mai dura un timp pînă ce vărul Costică avea să priceapă ce-i acela un serviciu, nu se îndoia nimeni. Dar că lucrurile intraseră, printr-un miracol, pe un făgaş promițător - acesta era subiectul preferat al tuturor. Părea să se fi petrecut un bizar transfer de trăiri: Costică ținea acum privirea în pămînt, ca tot omul care caută un răspuns la nişte întrebări confuze, în vreme ce unchii, mătuşile, ceilalți veri şi chiar părinții lui Vasile B. se contaminaseră brusc de la voioşia din naştere a lui Costică, blegul cu cap mare.

Data de 1 iunie căpătase o semnificație uşor mistică, dovadă că toți unchii, mătuşile şi verişorii coborau tonul cînd o pomeneau. Atunci avea, care va să zică, să se întîmple neîntîmplatul! Iar Costică, vărul tembel, se va fi mîntuit, de o încetineală a minții pe care maică-sa o socotea pedeapsă de la Dumnezeu, prin simplul fapt că avea să mute butoaiele de colo, colo într-un depozit de spirtoase. Dar de ce se supărase Dumnezeu tocmai pe tontul de Costică, nimeni nu ştia să spună.

Cu o săptămînă înainte de ziua în care vărul Costică avea să se ducă în sfîrşit la serviciu, deşi la o vîrstă cînd alții se gîndeau de acum la pensie, în toată familia dăduse strechea. Erau nervoşi şi totuşi exagerat de voioşi. Mai lipseau doar fanfara şi antreurile, ca evenimentul să semene a sărbătoare oficială. Iar în dimineața zilei de 1 iunie 1956, cînd vărul Costică a fost condus de trei unchi pînă la uşa depozitului de spirtoase, atmosfera a devenit atît de tensionată, încît nu mai lipsea decît ca vărul tembel să se răzgîndească fără nici o explicație, ca întreaga familie a lui Vasile B. să se prăbuşească psihic şi să se consoleze cu gîndul că, într-adevăr, Costică era o caznă dată de Dumnezeu. O pedeapsă pentru un păcat pe care n-or să-l afle nici unul din numeroşii ei membri, niciodată.

Pînă la ora cinci, cînd Costică s-a întors acasă flămînd şi foarte relaxat, ca omul conştient că luase cu nota maximă cel mai important examen din viața lui, Vasile B. a receptat, în sensibilitatea lui de copil, o stare generală de încordare ce prevestea o explozie. Dar explozia nu a avut loc. Costică a mîncat şi a băut, laolaltă cu toți unchii, mătuşile, verii şi părinții lui pînă pe la zece. La ora zece fix, unul dintre meseni a ridicat paharul şi a zis: „Gata, ăsta-i ultimul, că mîine dimineață Costică trebuie să meargă din nou la serviciu!”.

Costică a rămas cu gura căscată. Fața lui şi-a recăpătat dintr-o dată expresia tembelă şi lipsită de griji, pe care i-o cunoşteau cu toții. Şi, cu o voce lăbărțată, de om care chiar nu mai înțelegea nimic a grăit: „Da’ de ce să mă duc din nou la serviciu? Că a fost vorba doar de 1 iunie. De 2 iunie să se mai ducă şi alții, că mie îmi ajunge!”.

Lecția de bune maniere

Într-o stație aglomerată de autobuz, doi adolescenți prost îmbrăcați, cu părul fixat destul de bizar în smocuri cu un gel lucios şi avînd în priviri ceva din indiferența aceea stătută a vîrstnicilor pentru care îmbulzelile de orice fel nu mai înseamnă nimic, au reuşit să urce înaintea unei femei trupeşe şi năduşite. Şi nu numai că s-au repezit să ocupe singurele scaune libere din fundul maşinii, dar au continuat să se uite în gol, ca şi cum tocmai îşi terminaseră treaba şi tot ce urma după asta nu-i mai interesa. Femeia, foarte afectată de întîmplare, a început să strige spre ei că sînt nişte nesimțiți şi că bine le făcea Ceauşescu golanilor, că le tăia pletele şi-i trimitea la muncă.

„Stimată doamnă - i s-a adresat aproape şoptit Vasile B. - sînt doi copii necăjiți. Ar trebui să fiți nițel mai îngăduitoare cu cei de seama lor.” „Ce le iei apărarea, bre - s-a răstit muierea cea trupeşă la Vasile B. -, că alde ăştia dă-n cap la oameni. Nu vezi ce răi sînt, că nici nu le pasă de ce vorbim.”

Vasile B. a aşteptat un timp să se domolească. Dar fiindcă grăsana nu contenea cu sudalmele, zicîndu-le băieților cînd derbedei, cînd criminali, a intervenit din nou ceva mai hotărît: „Da’ de ce-s criminali, cucoană, că abia v-au atins?! Cred că ajunge cît i-ați jignit. Gata, v-ați descărcat, lăsați-i în pace!”.

Femeia însă avea un motiv în plus să se înfierbînte. Dacă la început disputa păruse să le țină atenția doar călătorilor de pe platforma din spatele autobuzului, acum îşi lungeau curioşi gîturile şi alții. Fapt care pe femeie o stîrnea: „Că de aia sînt nenorociții ăştia atît de obraznici, că se găseşte mereu cîte unul şmecher care le ia partea!”.

Calm, dar cu ceva rece în glas, care ar fi trebuit să o pună pe femeie în gardă, Vasile B. i-a cerut să înceteze: „Sînt doi copii necăjiți. Şi chiar dacă v-ar fi călcat pe un picior, tot doi copii necăjiți rămîneau. Aşa că, madam, mai taci din gură!”.

„Să nu-mi spui mie să tac din gură - a explodat dolofana, înghițindu-şi de furie cuvintele şi răstignindu-l pe Vasile B. cu o uitătură fixă, de bufniță surprinsă de lumină -, că acuşi nu mai ştiu ce zic şi te spurc, pe tine şi pe drogații tăi, de nu te vezi!”

„Fă, ţaţo - i-a mai zis Vasile B. şi a coborît din maşină, fără să privească în urmă -, îl mînii pe Dumnezeu, jignind doi copii necăjiţi. Sînt surdo-muţi.”

Supa de roşii

La urma urmei, supa de roşii nici nu poate fi numită mîncare. Doar atît că, atunci cînd n-ai nici un ban şi n-ai mai mîncat de două zile, o supă de roşii în stomac face diferenţa. Vasile B. tocmai ieşea de la Biblioteca Universitară, unde citise că aceasta era expresia favorită a lui Napoléon cînd vorbea de artilerie. Dar nu expresia favorită a lui Napoléon îl ridicase din scaun şi-i mîna paşii spre Autoservirea din Strada Lipscani, ci foamea. Vasile B. ura supa de roşii. De fapt, o ura numai în jumătatea a doua a lunii, după ce termina bursa, fiindcă în prima jumătate ura varza călită. Practic, din banii care-i mai rămîneau, după ce plătea căminul şi-şi cumpăra de 15 lei cărţi, putea să mănînce de fiecare prînz, la alegere, o varză călită sau o supă de roşii. Nu însă toată luna. Între cele zece prînzuri cu varză şi cele zece căni de alpaca, pline cu supă de roşii se căsca un gol istoric de zece zile, respectiv de 15 lei, care trebuia musai umplut cu ceva. Şi nu atît golul din istorie, cît acela din stomac.

Unii s-ar putea întreba de ce era Vasile B. atît de tîmpit, de nu alterna varza călită cu roşiile. Vasile B. nu era tîmpit. E drept că varza şi roşiile, cu toate vitaminele lor, nu aveau darul de a-i spori inteligenţa. Mai ales că băga în el tot anul, iar uneori şi în vacanţe, numai varză călită şi supă. Dieta lui Vasile B. era în funcţie de turele a două femei care serveau pe Lipscani. Ambele erau vîrstnice, grase şi ochioase, amîndouă priveau cu acelaşi dispreţ spre şirurile de nemîncaţi care, avînd de ales între cotletul la tavă de 14 lei şi 50 de bani şi varza călită de 1 leu şi 50 de bani, alegeau întotdeauna varza. Amîndouă obişnuiau să mestece tot timpul ceva bun, în vreme ce le umpleau amărîţilor de la coadă, farfuriile cu varză. Şi mai aveau ceva în comun, deşi nu lucrau în acelaşi schimb: îl simpatizau pe Vasile B.

Dar şi în simpatie ceva face diferenţa. Prima credea că Vasile B. adoră varza şi, în consecinţă, îi turna peste mormanul amorf de legumă nehrănitoare, o lingură de sos parfumat şi gras din tava cu „cotletul la tavă”, pe

cînd cea de a doua remarcase, s-ar fi zis, marea lui pasiune pentru supa de roşii şi-i scăpa în cană şi cîte o bucată de carne, tot din tava de „cotlete la tavă”. Iar din cînd în cînd, şi nişte aripi de pui.

Într-o zi însă, s-au nimerit amîndouă în acelaşi schimb şi Vasile B. a trebuit, pentru prima oară, să aleagă cu adevărat: ori supă de roşii, ori varză călită! Ori Georgeta Urscahe, ori Vetuța Mandache! Cele două grăsane mai aveau ceva în comun: erau proaste. Totuşi, nu într-atît de proaste încît să nu-şi dea seama că surîsul acela, suav, masculin pe care Vasile B. li-l adresa după fiecare supliment de sos sau aripi de pui fusese ipocrit. Că nu le fusese dăruit, cum se spunea la sindicat, „pe linie de femei”, ci pe linie profesională. Gelozia care le-a luat brusc mințile s-a manifestat tot prin mijloace profesionale. Din ziua aceea, Vasile B. n-a mai avut de ales decît între o supă de roşii chioară şi o varză călită dietetic. Concept de varză în esență de apă. Picasso a avut o perioadă roz, una albastră şi o alta cubistă. La 1 leu şi 50 de bani, cît îşi putea permite să dea zilnic pe mîncare Vasile B., nu trebuia să fii biograful lui Picasso ca să ghiceşti ce perioadă îl aştepta. Mai ales că, în județele Harghita şi Covasna, se anunța o recoltă record de cartofi.

3. CAIET CU SUBIECTE

Numai ce poate fi povestit a fost trăit. Cînd n-o să mai găsesc nimic demn de a fi povestit cu o adiere de ironie, înseamnă c-am murit, dar nimeni nu s-a ostenit să mi-o spună.

Una dintre cele mai populare prejudecăți - spune un medic gerontolog - e aceea privind înțelepciunea, care vine o dată cu bătrînețea. Ca şi cum vîrstnicilor, pe măsură ce li se deteriorează funcțiile trupului, cele ale minții se ameliorează, pînă în punctul în care orice matur nătîng devine un moş deştept. Oamenii în etate, e drept, nu se mai reped ca tinerii, să-şi dea cu părerea. Dar asta e de la oboseală, de la blazare, de la nevoia de a amîna tot ce impune efort, nu de la înțelepțire.

Un profesor de filozofie îşi aminteşte că, în armată, era solicitat de un analfabet să-i scrie răvaşele de amor către ibovnica din sat. „Indiferent ce-mi dicta el, i le întocmeam în stilul lui Voltaire. Nici Cioran n-ar fi protestat prea tare dacă i s-ar fi spus că textele alea îi aparțin. Te întrebi ce putea să iasă de aici? A ieşit o nuntă. Cu cît pricepea mai puțin din prețioasele înşirări de vorbe ale amantului ei, un destoinic mecanic la IAS, cu atît sporea admirația femeii. Şi asta n-ar fi nimic. Dar, de curînd, l-am întîlnit pe colegul meu de cătănie care mi-a mărturisit că, din cînd în cînd, îl pune pe popă să i le recitească, lui şi neveste-sii. La amîndoi le vine să plîngă, la cît de frumos treceam eu cuvintele de dragoste de la unul la altul. Şi cînd te gîndeşti că foloseam numai citate din „Critica rațiunii pure”! Poate că asta cere dragostea de la mecanicii auto: citate din Kant şi Hegel.”

Notorietatea e etapa în care oamenii pe care nu-i cunoşti te admiră pentru lucruri pe care nu pui preț. Şi îți cer prieteneşte, din prinosul acestei admirații, să renunți la lucrurile despre care crezi că te reprezintă. Oricum, e mai bine decît pe vremea cînd nu te cunoştea nimeni şi erai lăudat cu cuvintele cuvenite mai degrabă prostului care, din vreme în vreme, îi surprindea pe toți cu un text inspirat: „Sincer, nu mă aşteptam”. Sau şi mai rău: „Cine te cunoaşte, n-ar zice că...”

Un snobism românesc de perioadă, în care trufia şi mitocănia merg mînă-n mînă: aşa-numiții amatori de frumos care intră în expoziții, în librării şi în săli de concert, cu *bodyguarzii* după ei.

În curtea unui atelier de sculptor, din Bucureşti, mai poate fi văzut un pietroi uriaş, o bucată de bazalt îndelung rotunjită timp de mii şi milioane de ani, de apele unui rîu. Seamănă cu un căuş mare. Artistul a cărat-o cîndva într-o expoziție de-a sa, i-a dat un nume aiuritor - de tipul „Geneză” ori „Oul cosmic” -, iar vizitatorii cu catalogul în mînă şi-au muncit creierii să ghicească de ce e pietroiul ăla „Geneză” sau „Oul lui Dumnezeu”. Ce-i interesant e că unii au şi reuşit. Totuşi, bucata monumentală de bazalt zace acum în curte şi nimeni nu mai vede în ea ceea ce toată lumea credea cîndva că trebuia văzut. Abia dac-o duci înapoi, în rîul din care a scos-o sculptorul, piatra începe să capete un înțeles.

Înțeleg - spune prietenul Alexandru - de ce un fabricant de ciorapi devine colecționar de tablouri. Înțeleg adică, de ce în loc să-şi bage banii în alte fabrici, de salam sau de televizoare, cumpără opere de artă, mobilier de epocă, porțelanuri. Dar nu l-aş putea înțelege, în nici un chip, pe îndrăgostitul de artă care şi-ar vinde colecția ca să investească într-o fabrică de salam. Unele lucruri se întîmplă numai într-o direcție, niciodată invers!

Se vorbeşte, mai mult decît e necesar, despre „dragostea de patrie”. Din care cauză, expresia „dragostea de casă” e folosită atît de rar, încît pare lipsită de aplicație. Un fel de reflex ironic la cea dintîi. Un cunoscut care pleacă în fiecare an la neamurile lui din Canada, a cărat în geamantan şi o pernă. Putea să cumpere o pernă ca să fie numai a lui, să aibă sentimentul că merge la culcare acasă, şi dintr-un magazin canadian. „Cînd zbor cu avionul spre Toronto - spune el -, mă îndepărtez de casă. Cînd mă ia maşina de la aeroportul din Toronto şi mă cară spre oraşul unde trăiesc ai mei, mă apropii de casă. Nu de casa lor, ci de a mea. Perna aia e casa mea. Doamne, ce-o mai iubesc! Uneori, cînd stau prea mult în Canada şi mi se face dor de-acasă, mă uit la pernă şi mi se rupe inima de drag ce mi-e de ea. Ce dor de țară dom’le?! Mie îmi e dor de acasă, de apartamentul ăla, puchinos, de la bloc, de perna mea. Odată, cînd cursa de Bucureşti a ajuns tîrziu, spre miezul nopții, m-am oprit un minut în fața intrării blocului meu şi am plîns. Am simțit nevoia să plîng puțin, de cîte ori m-am întors acasă. Dar ziua, parcă nu se face!”.

Despre un fost securist, trecut în rezervă ca om de afaceri, un prieten spunea ca despre un costum nou: că „meseria asta nu-i vine bine deloc. Nu-l prinde şi gata!”.

O modestă agenție de voiaj are un nume plin de lirism anglo-italian: „*Romantic latin travel project*”. Cînd citesc numele pompos al biznizului de Colentina, trecătorii se simt scuturați de un acces brusc de romantism, duc automat mîna la buzunar şi se refugiază pe celălalt trotuar, privind cu un amestec de compătimire şi cinism la naivii care se opresc să citească oferta firmei: o călătorie cu autobuze turceşti, prin Bulgaria spre Huşadasi. Mai mult romantism, în veacul nostru, nici nu-i posibil!

În trecere, fur cu privirea titlul unui volum din vitrina unei librării cu scrieri „Praznicele de peste an – 28 de modele omletice”. Poate că titlul nu m-ar reține, dacă un prieten care tocmai deschisese un restaurant, nu mi-ar fi cerut să-i semnalez toate cărțile de bucate de prin oraş. „Ca să vezi – îi spun – cu ce se ocupă popii! Cu omletele.” Şi-i indic librăria în chestiune. Prietenul se duce glonț să cumpere, dar descoperă că nu-i vorba de un manual ortodox despre ouă prăjite, ci cu de totul altceva. Ce altceva, nu ştiu. Fapt e că sintagma din titlu, citită corect e „modele omiletice”. M-au determinat să o văd greşit atît cuvîntul „praznice”, cît şi solicitarea insistentă a patronului de bodegă. Oare cum aş fi citit-o dacă un inginer mi-ar fi cerut să-i aflu cărți de tehnologia turnării fontei?

Într-o casă foarte îngrijit mobilată, se găseşte o măsuță plină cu tot felul de obiecte al căror rost e incert. Sînt atrăgătoare, ai vrea să le iei în mînă, să le admiri, să le ai. În acelaşi timp, îți dai seama că le-ai înghesui, ca şi proprietarii casei, pe o altă măsuță sau pe un raft şi ai uita imediat de ele, deoarece nu slujesc la nimic. Îşi consumă farmecul foarte repede, de cum le priveşti. Îi întreb pe amfitrioni ce-au de gînd cu fleacurile acelea, iar răspunsul lor e pe cît de neaşteptat, pe atît de tulburător: „Sînt lucruri de făcut cadou. Nu-s bune de nimic. Doar de dat la alții.”.

N-am citit nici o carte despre aşteptare. Poate că nici n-a fost scrisă. E şi foarte greu să povesteşti aşteptări. Cît despre aşteptatul rezultatelor unor analize, sub imperiul spaimei, e de-a dreptul indecent. Cele mai multe aşteptări sînt pierdere de timp. Pierzi ore, zile şi luni din viață degeaba. Cu ani în urmă, aflîndu-mă la New York, un cunoscut mi-a promis că mă duce la aeroport cu maşina lui. Însă nu s-a ținut de cuvînt. Îl aşteptam cu geamantanul în stradă, aveam o rezervă de timp, şi nu-mi venea să cred că un om, care-mi păruse echilibrat şi de cuvînt, putea să fie atît de grobian, să-mi repete de cîteva ori la telefon „Stai liniştit, vin sigur!", dar să nu vină. În disperare de cauză, am luat un taxi, nimerind, ca întotdeauna cînd e să se ducă dracului totul, un şofer negru la primele lui curse. Abia cînd ne-am apropiat de Aeroportul Kennedy, mi-a spus că n-o să se descurce, pentru că n-avea harta locului şi că trebuia să-l ghidez. Mă uitam consternat la ceas, vedeam cum se apropie ora de îmbarcare şi cum negrul rătăcea de la o poartă la alta, întrebînd de compania Tarom. Nimeni n-auzise de Tarom. Iar cei care ştiau cîte ceva ne trimiteau aiurea, ba la poarta pentru Singapore, ba spre aceea pentru Sofia. La „*gate*"-ul Taromului, era o buluceală imensă de români gălăgioşi: cursa era în întîrziere. Urma, spuneau ei, să fim îmbarcați dintr-o clipă în alta. „Ce noroc!" mi-am zis, relaxîndu-mă şi uitîndu-mă la compatrioții năduşiți şi nervoşi, cu un tainic sentiment de învingător. Ca şi cum Dumnezeu tocmai săvîrşise o minune, special pentru mine. A trecut însă o oră, au trecut două. Funcționarii ne cereau să stăm liniştiți, deoarece plecarea avea să fie curînd. După paisprezece ore de aşteptare, ni s-a comunicat, cu tonul acela detaşat, funcționăresc, că de fapt avionul nostru nici nu plecase din Bucureşti. Şi am mai aşteptat încă zece ore.

„**Tare-aş mai juca şi eu la loto**, spune un pensionar. Că de felul meu sînt norocos, dar dacă n-am bani... Înainte, cum dădeam trei lei, cum cîştigam şase. Ba chiar şi zece. Dacă n-aveam decît trei lei în buzunar, nu-mi făceam griji. Ştiam c-o să cumpăr un loz în plic şi o să iau şase. Doamne, ce norocos eram pe vremea cînd aveam bani!"

Boieria disperată a unui fost mare proprietar de înainte de război. După ce-a ieşit din puşcărie, în 1963, sărac şi uitat de prieteni, a continuat să-şi comande micul dejun numai la Athenee Palace. Comanda griş cu lapte.

În piață, o femeie cu mulți copii îi povesteşte alteia, la fel de nevoiaşă, cum îşi păcăleşte odraslele: „Le fac iahnie de cartofi şi le spun că-i mîncare libaneză pentru bogătaşi". „Şi ei cred?", întreabă, copleşită de ingeniozitatea prietenei sale, cealaltă femeie. „Păi, dacă le e foame, cum să nu creadă?!"

Pînă unde poate să meargă cunoaşterea partenerului. Două familii de prieteni se decid să vadă noua secție de Artă medievală a Muzeului Național. Una dintre doamne se plictiseşte repede şi dispare, fără să spună unde se duce. Prietenii încep să se impacienteze, dar soțul îi liniştește spunîndu-le că, precis, a ieşit în curtea Muzeului, undeva în dreapta, ca să fumeze o țigară. „De ce neapărat în dreapta? De unde ştii că nu s-a dus în stînga?" „Parcă n-o ştiu eu?! Are ciudățenia asta, că atunci cînd iese din clădire, face automat la dreapta. Altfel, n-are treabă, e mai sănătoasă ca noi toți."

În Brazilia, o fabrică nouă a americanilor, cu tehnologie de ultimă oră şi cu specialişti de primă mînă, chiar dacă brazilieni şi nu yankei, nu reuşea, la un an de la darea în funcțiune, să intre în graficul prezumat al eficienței. Americanii le impuseseră localnicilor să angajeze numai bărbați. Un psiholog le-a explicat patronilor din Nord că nu vor reuşi, în nici un chip, să mărească producția, dacă nu angajează mai multe zeci de femei care să se fîțîie de colo-colo. „Bine, bine, dar ce să muncească femeile într-o industrie în care doar bărbații fac față?", au întrebat americanii, opaci la subtilitățile afective ale Sudului. „Doar v-am spus - a repetat specialistul în suflete -, nimic! Numai să se fîțîie de colo-colo şi să-i țină pe bărbați treji."

Un drum dus-întors New York-Montreal-New York costa în 1994, cu autobuzele rețelei Greyhound, 96 de dolari. Un român, care trăia în Canada la fel de prost ca-n Brăila natală, mi-a spus că exista şi o cursă a unui patron indian sau arab cu numai 40 de dolari. Atîta doar că nu pleca de la autogara din centrul oraşului, ci de undeva, de lîngă nişte depozite dezafectate. „Cine ştie ce rablă de autobuz o fi şi ce înghesuială trebuie să înduri", am zis. „Da' de unde? E un autobuz decent, că altfel n-ar putea circula, iar cîte scaune are, tot atîția şi călători. În plus, te şi duce mai repede, fiindcă nu face opriri lungi, ca Greyhound -ul în cîteva oraşe. Doar că atunci cînd urci în maşina aia, ştii clar că acolo, între calici, e locul tău. Mai înveți ceva. Un lucru, pe care l-am înțeles şi eu, chiar de la prima cursă: orice ai face, oricît te-ai agita, acela o să fie întotdeauna locul tău în Canada şi Statele Unite: între arabi descurcăreți, indieni resemnați şi români lipsiți de noroc. Îți faci socoteala că ai economisit 56 de dolari, realitatea fiind alta. Nu i-ai economisit. Pur şi simplu nu-i ai."

Singurul bărbat dintr-o familie cu multe femei - soție, mame, bunici, soacră, fiice, mătuşi - are obiceiul să relateze exagerat incidente banale. Dacă se ciocnesc doi biciclişti, el le istoriseşte muierilor, precipitat, cu ochii holbați de emoție, cum a intrat un accelerat într-o căruță plină cu nuntaşi. Cel mai mult îi place să spună cum era s-o pățească şi el, în sensul că unul din căruță i-ar fi zis: „Hai, bre, cu noi, la un pahar!". Iar dacă l-a refuzat, e numai fiindcă aşa a vrut soarta, să rămînă şi un martor la groaznica întîmplare. Într-o zi, găsind că bărbatul lor a întrecut măsura, povestind cum tocmai a scăpat întreg după o explozie gigantică la combinatul siderurgic, cînd în ziarul local scria că a fost doar un incendiu, femeile hotărăsc să-i dea o lecție. „Ştii, mamă - îi spune soacra -, toată ziua au trecut salvările şi maşinile armatei. Uite-aşa atîrnau cadavrele de la combinat, că le puseseră unele peste altele!". Femeile nu ştiu că există şi un Dumnezeu al nebunilor. Vorbesc de salvări şi morți şi, deodată, din stradă se aud claxoanele pompierilor şi ale microbuzelor de la Stația de Salvare. Iar bărbatul, după ce-şi aruncă privirea pe fereastră, se uită la trilul lui mustrător, cu ochii holbați de spaimă, ca şi cum ar vrea să zică: „Uite ce-ați provocat, cu gluma asta proastă a voastră!".

Petre Oprea îşi aminteşte de un ţăran căruia i se rupsese ceva în burtă, la praşilă. Şi care, a doua zi după operație, a plecat din spital, să nu lase praşila neterminată. De îndată ce şi-a revenit la reanimare, ţăranul i-a întrebat pe doctori: „Acum, că m-ați făcut bine pot să plec? Că m-aşteaptă praşila aia!”.

În stația de tramvai, un bătrîn se apleacă să-şi lege un şiret şi rămîne aşa, țeapăn şi neajutorat, fără să se poată îndrepta. Nu necazul omului e prilejul discuției care se încinge între călători, ci întrebarea: „Ce i-o fi venit, dom’le, să s-aplece?”. Din conversație, reiese că, în stațiile de tramvai, ar trebui puse nişte panouri mari, să le vadă bine şi moşii: „Aplecatul strict interzis!”.

„**Cînd le recomand cunoscuților un spectacol** - spune un actor vîrstnic, pe al cărui cuvînt poți să contezi -, aceştia întreabă reflex, ce-or să vadă: comedie sau dramă? Dacă le răspund că tot ce e comedie e dramă, că între dramă şi comedie e loc şi pentru piese dulci-amare, ei spun: „Avem destulă dramă în jur sau acasă!”. Şi sînt sătui de suferință. Parcă s-ar fi vorbit. Zic toți aceleaşi fraze. Şi sînt persoane care, cu doar cîțiva ani în urmă, mergeau la un spectacol pentru autor, pentru regie, pentru distribuție.”

Cutare actriță e foarte talentată: s-a culcat cu toți regizorii pe care i-a cunoscut, cu toți actorii influenți şi cu vreo patru autori foarte jucați. Rivala ei, însă, e şi mai talentată: a terminat şi directorii.

Un domn se laudă că a cumpărat un tablou de Grigorescu, la un preț de chilipir. „Dar, e precis Grigorescu?”, întreabă una din cucoanele care-i ascultă pălăvrăgeala. „La cîți bani am dat pe el - zice cu subînțeles colecționarul de capodopere ieftine - e suficient de Grigorescu.”

Artiştii neluați în seamă aşteaptă să le facă dreptate viitorul. Istoria culturii e plină de dovezi că viitorul e întotdeauna mai selectiv ca prezentul. Prezentul e mai tolerant. Viitorul nu operează niciodată cu îngăduințe şi mile, nu ține cont de condițiile grele în care au fost nevoiți să creeze cei mai mulți dintre oamenii care aşteaptă judecata altui timp.

„**Cu femeile, e simplu** - zice un belfer bătrîn. Iei orice analfabetă, care nu-i grasă şi boccie, o speli, o îmbraci cu ce se găseşte mai bun, o parfumezi, o coafezi şi-i impui să tacă. Şi ai o femeie frumoasă. Singura chestie e, că fetele cu carte se pricep să tacă mai interesant decît analfabetele."

Cîțiva bărbați, la o bere, îşi critică soțiile. Unul e nervos din cauza obiceiului nevesti-sii de a face din orice o chestiune de merit: „Merit şi eu o rochie nouă, ce Dumnezeu!", „Merit şi eu un concediu în Franța, ce Dumnezeu!", „Merit şi eu o casă mai mare, ce Dumnezeu!". Bărbatul se ambalează: „Păi, la cît muncesc, dac-aş începe şi eu să mă vait cu ce merit, ea nici n-ar sufla. Ce Dumnezeu!". Un amic îl corectează: „Bărbații, că de aia-s bărbați, cînd vine cazul să se evalueze la merit, nu zic: Ce Dumnezeu! Zic: Ce morții mă-sii!".

Unii analişti ai culturii scriau despre literații şi artiştii condamnați la ani mulți de temniță sau ostracizați pentru orientarea lor ideologică de dinainte de 1945, că, „spre bătrînețe, forța creatoare le-a diminuat" şi că, din păcate, în ciuda unor eforturi reale, „nu şi-au mai regăsit inspirația din tinerețe". Am citit o astfel de explicație, aparent documentată, vizavi de un om de cultură, condamnat la moarte şi apoi iertat de glonț, într-o carte din 1980. În perioada pe care o comenta analistul, omul se afla la Canal. După anii de ocnă a fost izolat, alți ani buni, într-un cătun din Bărăgan.

La filologie, în anul al treilea, mi-am luat inima-n dinți şi i-am povestit unei profesoare de comparatistică şi istoria limbii, situația în care mă găseam: lucram într-o redacție, alt mijloc de a mă întreține nu aveam, şi, dacă era să aleg între slujbă şi ratarea unui examen alegeam slujba şi salariul. „Mă rog, şi de ce-mi spui toate astea?”, a întrebat doamna profesoară. Fiind clar că n-avea rost să umblu pe ocolite, i-am zis că eram complet nepregătit, că şi-n toamnă, de amînam examenul, aveam să fiu la fel de nepregătit şi că, la vîrsta mea - împlineam 30 de ani - şi la viața pe care o duceam, trebuia să mă decid între un 5 căpătat prin bunăvoință şi o leafă cu care, de bine, de rău, puteam să termin o facultate. „Regret - a spus doamna aceea minunată -, dar 5 nu pot să-ți dau. Ca să-ți dau 5, trebuie să te prezinți neapărat la examen şi să fii penibil în fața unei comisii. Nici 8 n-aş putea să-ți dau, aşa, fără să ştii nimic. Pentru o notă de 8, am studenți care nu ies cu lunile din biblioteci. Şi i-aş nedreptăți. Nota 9 le-o dau celor care ar putea să-mi urmeze la catedră. Iar dumneata zici că ai ales gazetăria. Despre 6 ori 7, nici vorbă. Ar trebui să înveți şi să mă convingi că eşti mediocru. Or, eşti doar impertinent. Mă obligi să-ți dau 10. Însă, te rog să nu îndrăzneşti să mă saluți, decît după ce-ți va apărea prima carte.”

În parcul Obor şi primprejur, îşi face veacul un băiat cu minte puțină, care se lipeşte de cîte o maşină şi se leagănă ore întregi. Cineva, din milă, l-a îmbrăcat de curînd din cap şi pînă-n picioare. Dar l-a înzestrat cu nişte pantaloni largi şi căzuți, de rocker, şi cu una din jachetele alea lăbărțate şi împopoțănate cu etichete de toate culorile, la modă printre adolescenții de bani-gata. Stă tînărul tot lîngă maşini şi se leagănă, tot ca înainte, însă în hainele acelea „ultimul răcnet”, îți produce mai multă compasiune decît atunci cînd umbla în zdrențe. E ca şi cum cineva ar fi vrut să-şi bată joc de un biet retardat.

Zîmbetul fericit al unor înalți slujbaşi guvernamentali, la orice zicere a stăpînului, chiar şi cînd acesta rosteşte banalități, fraze care, în mod normal, n-ar trebui să mişte nici un muşchi pe obrazul auditoriului, arată că unii oameni se nasc cu talentul de slugă. E vorba de un tip foarte selectat de slugărnicie. Existînd un Prim-Ministru, trebuie să existe şi o Prim-Slugă. Pe treapta de jos a slugărniciei, însă, nu se mai pune

problema harului. Prim-Sluga e mîndră de destinul său; cea mai joasă spiță de slugărit însă, nemaiavînd nici un fel de sub-slugi sub ea, e veşnic mohorîtă.

Un bărbat şi o femeie - soț şi soție - străbat în fiecare zi, atît dimineața, la plecarea la serviciu, cît şi seara, la întoarcerea acasă, un cartier nou, de vile şi palate. Autobuzul care-i transportă e plin cu muncitori ca şi ei: săraci, prost plătiți. Călătorii se uită pe ferestrele autobuzului, iar în privirea lor nu se citeşte nimic; nici admirație, nici silă. S-au deprins să vadă la tot pasul viloaie şi conace şi să nu se mai enerveze. Numai cei doi, persoane trecute de prima tinerețe, comentează cu glas tare minunățiile cartierului şi se ceartă, lăudîndu-le ori criticîndu-le. O fac într-un chip aparte. „Uite, mie aia mi-ar plăcea s-o am!", spune femeia. „Proastă mai eşti! - zice bărbatul. Cum poate să-ți placă? Nu vezi, fă, ce balcoane mici are?! Dacă tot e să aleg, atunci o iau p-aia cu terasă, să stau seara afară, să beau o bere şi să mă uit la amărîții care tot vîntură praful pe strada mea. Şi pe urmă să dau un telefon la primărie, să mute dracu' linia pe altă stradă, că poluează şi nu-mi tihneşte berea."

În filmele americane, nimeni nu munceşte cu brațele. Sau dacă apar uneori oameni ai muncii, cînd nu sînt chelneri, sînt negustori. Oricîte filme americane s-ar produce şi difuza, din nici unul nu se deduce că-n SUA ar exista fabrici şi uzine. Că-n fiecare dimineață, milioane şi milioane de truditori se înghesuie cu noaptea-n cap la porțile acestora, ca să tragă la şaibă opt sau zece ore. Iar ce-i mai interesant, în toată povestea asta, e că nici măcar muncitorii americani nu vor să vadă filme despre problemele obişnuite ale vieții lor.

Din 1990 - îmi spune un coleg -, n-am mai avut nici un vis erotic. Am avut, în schimb, vise politice. După ce-am scăpat de coşmarurile politice, am crezut c-o să mă întorc la reveriile sexuale. Aş! Am numai vise economice.

În liceu, profesorul de română, Tudor Costel, mi-a făcut cadou, în ziua în care am împlinit 15 ani, „Soldatul Svejk” de Jaroslav Hasek. De atunci, am început să văd lumea prin ochelarii vrăjiți ai ironiei. În facultate, o colegă care credea că eu nu citesc altceva decît Hegel şi Kant, mi-a lăsat la cămin, de ziua mea, un pachet cuprinzînd „Fenomenologia spiritului” şi alte cîteva cărți ale filozofiei clasice. N-am aflat niciodată cine a fost fata care şi-a cheltuit toată bursa ca să mă omagieze în taină. Tot ce-mi mai amintesc din zilele acelea, e că, după ce am luptat mai multe după-amieze cu Hegel, m-am întors spăşit, ca fiul risipitor în ogrăzile bogate ale tatălui, la Hasek. Trecînd vremea, lucrurile s-au aşezat într-o matcă. Cînd dau în bibliotecă de „Fenomenologia spiritului”, nu mă mai gîndesc la „Soldatul Svejk”, ci la necunoscuta care mă credea atît de elevat, încît să-şi risipească bursa pe cîteva cărți pe care n-o să le pot birui niciodată.

Scriind de mai bine de zece ani cîte un subiect pe zi, la un ziar sau la altul, mă văd în stare să țin şi un curs universitar de Subiectologie. Un curs pentru tinerii dotați, care să înceapă cu următoarea definiție a talentului: talentul e atunci cînd n-ai încotro.

Sînt zile în care miniştrii calcă-n rahați de maidanezi ca să ajungă la uşa clădirii unde vor dezbate problemele mari ale țării.

Un turc, care are de mai mulți ani afaceri în România, crede că noi, românii, avem „talent de victime”.

Despre un angajat, care nu scoate o vorbă cu săptămînile, patronul spune că e foarte deştept, fiindcă ştie să tacă pe înțelesul tuturor.

În avion, oamenii simt nevoia să se laude cu călătoriile lor. Povestesc, pasămite, întîmplări cu haz sau interesante din voiajele la Paris, New York ori Tokyo, pentru satisfacția de a fi întrebați: „Ați fost chiar şi la Tokyo?”. Iar ei să răspundă cu delicată ipocrizie: „Ei, la Tokyo nu m-am dus decît de două sau de trei ori!”. În cursa de Istanbul, un tînăr, vădit copleşit de relatările vecinilor, simte că a sosit momentul să spună şi el ceva. „Tinerii de azi - îl încurajează pasagerul, care n-a zburat la Tokyo decît de două sau de trei ori - se mişcă mai mult ca noi. Nu-i aşa, băiete?”. Băiatul îl aprobă şi îngaimă: „Aşa, pi işi, pi colo.” Dacă lumea ar insista să detalieze pe unde a hoinărit el „pi işi, pi colo”, tînărul probabil c-ar zice: „Pi la Bîrlad, pi la Dorohoi.”.

Cea mai bogată colecție de scrumiere, văzută de mine în vila unui amator de excentricități, avea o istorie mai provocatoare decît toate obiectele ce-o compuneau. Era o colecție de circa două sute de scrumiere furate din hoteluri şi restaurante.

Comentînd arhitectura vilelor ridicate în marginea Bucureştiului de cîțiva din oamenii cu bani ai momentului - foşti spărgători de case înainte de `89 -, un om de televiziune, care le ştie bine biografiile, spune că acestea au zeci de dormitoare şi mai multe saloane, fiindcă aşa erau casele din care furau ei în Italia şi Franța: cu zeci de dormitoare şi o mulțime de saloane. „Casele lor sînt tot ce-au admirat ei mai mult în vilele celor pe care i-au jefuit.”

Un bancher american spune că în lumea marilor finanțe, populația lumii e definită prin venitul zilnic. Astfel, locuitorii planetei Pămînt se cheamă: oameni de doi dolari pe zi, oameni de cinci dolari pe zi, dar şi oameni de 200 000 dolari pe zi. Majoritatea o constituie oamenii sub un dolar pe zi. Există şi țări unde majoritatea o fac cei de cinci dolari pe lună.

La mare, dezbrăcate şi rumenite, toate femeile, care nu-s în chip vădit urîte, sînt frumoase.

Despre un politician, foarte prezent în mass-media, colegii cred că are nenumărate idei colaterale la nici o idee principală.

Bucureştiul e plin de firme cu nume aiuritoare, în limbi inexistente. O plăcintărie se cheamă, nimeni nu ştie din ce motive, „Dy Jijy”. Un profesor de engleză e de părere că plăcintăria îi aparține probabil unui moldovean, Gheorghe sau Gigi şi că, atunci cînd alt moldovean se minunează „Mă, da’ di şini-s plaşintili-aistia aşa buni?”, vînzătoarea îi răspunde mîndră: „Di Jiji, bre”. Adică, „Dy Jijy”, în britanica de larg consum.

Într-o emisiune muzicală, ratată, se face reclamă, pe durata a trei pauze publicitare, unei paste de dinți. Realizatorul e foarte suparat că din ideea lui s-a ales praful, dar producătorul îl asigură că fost o emisiune nu bună, ci excepțională. Explicația producătorului merită a fi reținută: „Orice emisiune culturală care vinde bine pastă de dinți, e perfectă.”

Un restaurator de pictură curăță o suprafață nu mai mare decît o palmă de copil, în mijlocul unui tablou mare şi murdar. Un portret care a stat, aproape un secol, în sufrageria unei case unde, vreme de zeci de ani, a funcționat un godin cu cărbuni. Tabloul e atît de afumat, încît pata de curățenie pe un metru pătrat de jeg domestic pare o pată de murdărie, îți vine să spui: „Murdăreşte-l la loc! Nu vezi ce-a urît Curatul murdăria?”.

Proprietarul unui Mercedes, pe care-l conduce cu mare grijă, abia reuşeşte să se ferească într-o intersecție, de maşina unuia - tot un Mercedes - care ia curba scrîşnit, agresiv, gata, gata să lovească mai multe maşini. „E Mercedes de furat , spune omul de la volan. Numai ăştia care cumpără ieftin maşini scumpe, de furat, conduc atît de periculos. Nu că nu respectă regulile de circulație. Nu respectă banul!”

Vasile B. salută cu o plecăciune foarte simțită un cuplu de bătrînei, după înfățişare doi intelectuali scăpătați, dar care nu şi-au pierdut demnitatea şi, în ciuda hainelor ponosite, au un mers controlat, de seniori. Bătrînul e surprins de omagiul lui Vasile B. şi-i răspunde cu un surîs confuz, dar plin de încîntare. „De unde-i cunoşti tu pe ăştia?”, îl întreabă soția pe Vasile B. „Nu vezi ce frumos se țin? - răspunde Vasile B. Dacă nu-i salut eu, nu-i saluți tu, atunci cine să-i salute?”

O familie cu copii între 10 şi 14 ani emigrează în America. Băieții, deşi firi liniştite, ascultători, au crescut în stradă. Dacă n-au deprins numai obiceiuri proaste, nu le stăpînesc nici pe cele bune. Între străini se poartă conform celor învățate în societatea americană. Spun „hello” şi „good bye”, şi „sorry”, şi „thank you!”. Cînd se găsesc însă între români, se poartă conform cu obişnuințele de dinainte de a pleca din țară. Nu dau „bună ziua”, zic mereu „ce?!” şi „hă?”. Reflexele formate pe limbaj englezesc - în cei şapte ani de-acasă americani - se blochează în anturaj românesc. Ce tineri bine educați! - spun americanii. Ce copii prost crescuți! - spun românii.

L-am învățat pe un grafician, cu un nume care nu atrăgea atenția, să şi-l schimbe, să şi-l regizeze un pic. Îl chema Gheorghe Vasilescu. L-am sfătuit să-şi spună Ghe. Ghe. Vasi, ori altcumva, dar într-un chip care să însemneze memoria. A făcut-o şi a pățit un noroc pe care l-a pus cam în grabă pe seama noului nume: un neamț i-a cumpărat cîteva lucrări, invitîndu-l să expună în galeria lui din Düsseldorf unde de altfel s-a şi

stabilit. Dar, în Germania, Ghe. Ghe. Vasi nu le spunea localnicilor mai mult decît le-ar fi zis Gheorghe Vasilescu.

Cînd aveam 25 de ani, scriitorii de 28 de ani îmi păreau vîrstnici, iar cei care îşi făcuseră un nume devreme, pe la 22-23 de ani, de-a dreptul bătrîni. Şi azi îi salut la fel, ca pe nişte oameni foarte bătrîni, deşi pe unii îi descopăr de aceeaşi vîrstă cu mine. Cînd credeam că aveau 28-30 de ani, ei aveau 25 sau mai puțin. Notorietatea schimbă raporturile fireşti de vîrstă. Schimbă, de fapt, totul.

Sătenii dintr-o aşezare cu cîteva sute de suflete şi paisprezece cîrciumi îi explică unui reporter de televiziune de ce-i nevoie la țară de atîta băutură: „Să zicem că angajezi şase oameni la cîmp, spune unul dintre ei. Nu trebuie să le dai cîte-o țuică, să prindă chef de lucru? Trebuie! De şase ori cîte două sute de grame, cît face? Fix doi litri. Şi dacă mai cere omul una mică, nu-i dai? Îi dai, ca să aibă tragere de inimă. Aşadar, fix cinci litri. Mai bei şi tu una mare cu ei, să nu creadă că eşti de-alde ăia... Se face fix zece litri? Se face. Şi asta doar dacă ai şase oameni cu care te înțelegi, cu drag de muncă. Dar dacă, ferească sfîntul, te procopseşti cu nişte puturoşi? Nu bagi în ei o canistră? Nu trebuie să te-mbeți cu ei, să nu plece cu o părere proastă despre tine şi treabă nimic? Nu te duci apoi şi tu, ca fiecare, la bodegă să bei una mică, de supărare? Te duci! Mai face fix un kil? Mai face!”

Doctorița care adună mai mulți gazetari să se mărturisească opiniei publice c-a fost amanta preşedintelui: o apasă gîndul că relația sa cu preşedintele, ştiută la vremea ei de foarte multă lume, ar putea să devină subiect de scandal şi prilej de şantaj politic. De fapt, femeia - că de aceea a fost făcută ea de Dumnezeu femeie - e doar dezamăgită. La doi ani de la aventură, nimeni nu pare să-şi mai amintească de ea ca de fosta iubită a preşedintelui.

Un bărbat, cunoscut pentru lipsa lui clinică de umor, crede că face o glumă bună prezentîndu-şi soția cu aceleaşi cuvinte, indiferent de împrejurări: „Iar doamna pe care o vedeți, e nevasta mea actuală.”.

Biografiile oamenilor de seamă din dicționare şi enciclopedii inventariază meritele, care sînt diferite de la individ la individ, dar sfîrşesc la fel: cu anul şi locul morții. Cutare a fost academician, a dobîndit numeroase distincții, medalii şi premii, a călătorit într-o mulțime de țări, a publicat un mare număr de articole şi cărți. „A murit la Focşani, în 1984”. Citind fişe biografice una după alta, te simți îndemnat să formulezi sfîrşitul altfel: „Iar toate astea n-au însemnat nimic, de vreme ce tot a murit. Şi încă, la Focşani, în anul 1984.” Sau: „A fost academician, a primit ordine şi premii, a străbătut toată lumea. Şi totuşi, a murit. La Galați, în 1973.”

Şoferul unui om de afaceri îi încarcă acestuia decontul la benzină, îi umflă nota de plată la spălătorie, îi pune la socoteală reparații pe care nu le-a făcut. „L-aş da afară - oftează omul de afaceri - dar are o calitate: afară de faptul că mă fură tot timpul, în rest e loial.”

Scandal la Operă: o soprană urăşte de moarte un bariton. E ceva împotriva naturii. În toată lumea, prin tradiție, sopranele urăsc numai alte soprane, baritonii pe baritoni, tenorii pe tenori.

Doi amici, care nu s-au întîlnit de foarte mult timp, dau nas în nas pe stradă. „Ce coincidență - zice unul dintre ei -, te-am văzut aseară, într-o emisiune la televizor.” Iată o nouă unitate de relație a prieteniei: „Cu prietenul X m-am văzut foarte des la televizor. Cu Y, m-am văzut la televizor doar de două ori, în ultimii trei ani. Cu Z, nu m-am mai văzut la televizor de pe vremea cînd era preşedinte CAP şi a dat un interviu că a depăşit planul la porumb.”

Un negustor de mobilă veche cumpără de la ignoranți scrinuri, gheridoane şi vitrine stil deteriorate, le restaurează, le dă o față comercială şi e mulțumit, fiindcă afacerea merge. Tot aşa procedează şi cu amantele: îşi ia femei consumate şi îngălate, le îmbracă bine, le pune să se fardeze şi le scoate în lume ca pe nişte cucoane mari.

Mama unui om cu parale, dar locuind tot în casa părintească din cartier, cumpără pentru cei trei căței cu care îşi umple singurătatea, gîturi şi gheare de găină. Cînd face piața pentru cățeii ei, bătrîna ia cîte patru-cinci kilograme deodată. În plus, mai cară cu sacoşa şi oase de vacă. Vecinii, ştiind că fiul ei are o fabrică, sînt curioşi ce bunătăți îşi poate permite bătrîna şi o sîcîie cu întrebări care nu prea se pun: „Azi ce-ai mai luat? Ce-ai în traistă, țață Ioano?”. Femeia e sinceră şi le arată. Dar se jenează să le explice că-s pentru cîini. Mai cu seamă că multe familii nu-şi pot îngădui nici măcar un os de vacă în ciorbă. Şi atunci, le spune că-s pentru băiat. Că la străini, la partenerii lui de afaceri din Suedia şi Japonia, astea-s delicatese. „Zău?!!”, se minunează lung vecinii, ca şi cînd ar vrea să spună: „Mă, da’ ce tîmpiți sînt suedezii şi japonezii!”. Iar mama omului cu parale poate să le dea la căței cîtă supă de gîturi şi gheare poftesc aceştia, fără să aibă probleme de conştiință.

Nu trebuie să fii fizician, ca să realizezi toate subtilitățile teoriei relativității. Iată una dintre ele: o tînără arătoasă, de 1,82 m, spune că nu ştie cum de-a crescut ea atît de mică, fiindcă taică-su măsura 1,99, iar maică-sa 1,88.

Un negustor de tablouri îşi laudă marfa pentru un cuplu de orăşeni maturi, intrați în magazin să cumpere un cadou de nuntă: „Le puteți oferi tinerilor căsătoriți un superb „Cap de copil” de Bulgăraş. Sau acest minunat „Bust” de Tonitza. Vedeți ce carnație splendidă are?! Un dar potrivit ar fi şi „Torsul de atlet” de pe soclul acela din colț. E de Paciurea. Sau antebrațul de marmoră, din vitrină. E un fragment dintr-o statuie

grecească, antică. Iată şi un delicios „Spate de nimfă”, semnat de Teişanu. Nici nu zici că e piele, parc-ar fi sidef!”. În timp ce negustorul turuie, prezentîndu-le şi alte tablouri - portretul unei adolescente cu un gît care aminteşte de Modigliani, un nud de Pallady, cu o pereche de brațe albe şi grăsuțe, încă un „Cap”, de data asta de Vermont -, femeia îi şopteşte soțului: „Mă simt ca într-o măcelărie. M-aştept să ne ofere pulpe, gheare şi jamboane.”.

Vine la locul de muncă, la ora nouă fără cinci, nu-şi începe lucrul pînă ce în jur nu-i totul curat şi aranjat, timp de opt ore îşi vede numai de ale lui, fără să scoată o vorbă, iar după-amiaza, la orele cinci, nici un minut mai devreme, nici un minut mai tîrziu, făcînd de asemenea curățenie, astfel ca în ziua următoare, revenit la treabă, să nu piardă vremea cu pregătirile. Veți întreba, desigur, unde dracu’ am văzut eu un tînăr atît de harnic şi de conştiincios? E într-adevăr harnic şi conştiincios, poți fi sigur că nu se abate nici o clipă de la program, e şi tînăr, nu pare să fi suferit niciodată de nimic. Numai că nu e muncitor. E cerşetor.

Un tembel din Rîmnicu-Vîlcea i-a spus firmei sale de diluanți şi solvenți „Sarcom SRL”. De ce nu mai direct, mai pe înțelesul poporului „Cancer SA”. Ce şi-o fi zis inocentul: „Sărăcilă şi consoarta”, adică „Sarcom”. Sună bine!

Maşinile foarte foarte mici - e de părere doamna D., care conduce de mai mulți ani o maşină foarte mare - dezvoltă în mințile proprietarilor lor un complex de superioriate. Fiindcă se pot strecura aproape neînjurați printre maşinile de dimensiuni normale sau mari, aceştia încep să creadă că sînt îndreptățiți s-o facă tot timpul. Că e o chestiune de dreptate, dacă nu şi una de demnitate, s-o facă. De unde şi mulțimea incidentelor produse de şoferii cu maşini pitice.

Un magazin în care nu găseşti mai nimic, dar care vinde atît de scump tot ce nu are, încît e mai convenabil să nu cumperi din magazinele vecine.

Dialog mai mult decît național în fața unei tarabe. Negustorul (către clientul care se uită de un sfert de ceas la o periuță de dinți, de parcă ar examina un computer din ultima generație): „Hai, bre, o dată! O iei sau n-o iei?”. Clientul: „Păi, asta e: c-o iau şi n-o iau.”

Un arab i-a dat fetiței lui, făcută cu o româncă, numele de Arabesca. Iar cînd a auzit la radio o „Arabescă” de Ravel a exclamat: „Ăsta îi zice ca lu’ fata la mine!”.

Fiica fostului şef al Secției de presă a CC al PCR - care înainte de 1989 publica într-o revistă articole ipocrite, dar foarte elaborate, despre dezintegrarea inevitabilă a culturii capitaliste - nu numai că-şi face studiile în California, dar şi naşte acolo. O explicație ar fi că politrucul n-a scris şi articole despre dezintegrarea inevitabilă a ginecologiei capitaliste.

Un medic povesteşte despre atavismul ciudat al unui pacient. „Ce ar putea să aibă? - îl întreb. Un rest de coadă, acolo, nu mai e chiar un lucru atît de ciudat.” „Da - zice medicul, cu un soi de alean de solidaritate cu pacientul -, dar el săracu’ are două.

În curtea Spitalului de copii, Grigore Alexandrescu, se construieşte o bisericuță. Am văzut, pe drumul spre Cernica, o fabrică nouă de pîine în curtea căreia patronul grec a ridicat şi el o biserică. Nu ştiu cîți brutari simt nevoia să-i mulțumească lui Dumnezeu pentru pîinea de fiecare zi, dar într-un spital - iar într-unul de copii, cu osebire - motive de a cere îndurare şi sprijin de la Cel de Sus apar mereu. Ca de altfel

şi motive pentru a îngenunchea în fața unui altar şi a-i mulțumi. Uitîndu-mă la bisericuța din curtea Spitalului Grigore Alexandrescu, mi-am zis că trebuie să vin într-o zi aici şi să zic: „Sărut-mîna, Doamne! Fiindcă în urmă cu vreo treisprezece-paisprezece ani, la un mare necaz cu un copil, Domnul a fost bun cu copilul şi cu familia mea.” Numai că, tot acum, mi-am dat seama că am uitat să-i mulțumesc doctorului Ulmeanu, cel care - cu delegație, desigur, de la Dumnezeu - a săvîrşit minunea. Ştiam eu că am uitat ceva important şi, uite, c-au trecut atîția ani, pînă mi-am adus aminte ce! Poate c-ar fi vremea să deschid o listă de subscripție publică, unde să ne trecem numele toți cei care am uitat să le spunem „Sărut-mîna, pentru binele pe care ni l-au făcut, doctorului Ulmeanu şi altor medici, asemenea lui, gestionari neobosiți de miracole cu oblăduirea lui Dumnezeu.”

Un fost trepăduş de ambasadă, om cu gradul ascuns sub uniforma de civil, declară cu un glas plin de reproş retroactiv, adresat parcă unei societăți ingrate: „Da’, ce, dom’le, crezi că noi, ăştia, trimişi la post cu misiune, n-aveam suflet, nu simțeam nevoia să fim liberi, nu doream şi noi puțină democrație?! La voi, mersi, mai era voie, dar la noi nu era voie deloc. Ambasadorul chiar ne-a şi zis odată: ce, mă, dac-ar fi după mine, n-aş închide ochii, cînd văd că aveți şi voi suflet! Dar dacă nu-i voie, nu-i voie!”

I-am povestit unui prieten cum mi-am depus, în 1983, carnetul de conducere auto la miliție, pentru că - exceptîndu-le pe cele fatale - făcusem toate tîmpeniile, pe care le poate face un neisprăvit la volan. Şi el m-a consolat cu următoarele cuvinte: „La cîți şoferi nu ştiu să scrie, merge şi un scriitor care nu ştie să şofeze.”.

Tinerii ăştia - se vaită un administrator de bloc, cu simțul ordinii şi disciplinei -, unde te duci, unde te întorci, dai peste doi care se pupă. Ar trebui să se facă un loc special amenajat şi să scrie deasupra „Loc pentru pupat”.

Un confrate, analist politic, scrie în ziarul lui că „Opoziția ar trebui să facă o întoarcere de 90 de grade”. Poate că întîi ar fi bine o întoarcere de 30 de grade şi să se ajungă treptat la una energică, de 68 de grade. Iar în final, la cea radicală, de 88-89 de grade.

Jurnalul atît de atent să nu facă cacofonii, încît uită cu totul de cucafonii, cucufonii, cocofonii, cacufonii, cîcîfonii şi cocufonii. Din cauza acestora, peste toate articolele sale adie un suav parfum de latrină.

În teatrul contemporan - spune un vecin de fotoliu, la ieşirea de la un spectacol în care toți actorii se agită şi țipă în loc să vorbească firesc -, totul e peste limita suportabilului. De ce-o fi nevoie să strige? Îi răspund că mie îmi convine noua orientare a teatrului. „Dați-mi un singur motiv pentru care vă convine!”, îmi cere domnul pe un ton ridicat, imperativ, de actor contemporan. Fiindcă mi-l cere, i-l dau: „De la o vreme, simt că surzesc.”

Tatăl unei fetițe, ademenită de un pedofil să facă amor pervers în mai multe şedințe, în fața unei camere de filmat, îşi povesteşte drama de părinte în felul următor: „La 12 ani, ce poate să ştie bietul copil! De unde să ştie ea că-i pedofilie? A crezut c-o fi şi nenorocitul ăla un bărbat ca toți bărbații, normal.”

Negustorul care te hipnotizează mințind fără nici cea mai mică reținere, îți bagă sub nas un tricou scorțos, de polivinil, asigurîndu-te că-i din bumbac sută la sută. O spune însă într-un fel care-ți blochează replica. Numai un dobitoc nu-şi dă seama că e bumbac sută la sută zice, în subtext, recomandarea lui. Dar n-o face privindu-te în ochi, ci oarecum în treacăt, îți lasă, adică, libertatea să te manifeşti ca un cunoscător sau ca un dobitoc. Şi cumperi tricoul, urînd marfa, urîndu-l şi pe negustor şi urîndu-te. O triplă ură, care ar înfrînge şi caractere mai tari.

Un cunoscut nu-mi telefonează decît ca să-mi ceară mici servicii neplătite. Dar nu direct. Are, de fiecare dată, o introducere precipitată, în care pomeneşte de o datorie pe care ar avea-o de foarte multă vreme față de soția mea. Apoi, insistă pe faptul că e pe cale să şi-o răscumpere în scurt timp. „Spuneți-i doamnei că n-am uitat-o şi că în curînd o să se minuneze ce surpriză am să-i fac pentru ce m-a rugat!” Deşi soția mea nu-şi aminteşte de individ, îmi vine greu să spun nu sau să-i închid telefonul fără explicații. Trucul lui are un temei: îmi asigură sentimentul consolator că, pe neaşteptate, mă voi bucura de un lucru de care uitasem. Şi nu atît eu, cît soția mea. E însăşi esența speranței: te bucuri de ce n-o să ai.

Multor cuvinte le-am aflat înțelesul numai după ce am cunoscut oamenii cărora li se potriveau. În 1990, birourile unde lucram s-au umplut dintr-o dată cu tineri veseli şi descurcăreți. Păreau să fie în stare să scrie bine despre orice, deşi nu scriau bine despre nimic. Mulți oameni au acest har. Ne fac să gîndim că nu contează ce sînt ei în prezent. Că nu contează decît ce vor face cîndva. Cu două-trei excepții, tinerii aceia s-au dovedit a fi nişte japițe. Se purtau ca şi cum toată țara le datora ceva, iar eu, fiindcă eram mai vîrstnic, mai mult ca țara întreagă. Au capotat curînd, înainte de a intra bine în meserie. Că erau nişte japițe o probează şi faptul că azi, după doisprezece ani de neant profesional, învinuiesc țara de anonimatul lor.

Un polițist, chemat de popor să întocmească procesul-verbal la decesul unui cetățean care a făcut infarct în stația de metrou, a constatat că asupra acestuia nu se găsesc nici bani, nici acte de identitate, ci numai idei şi sentimente.

Despre un bărbat, care-şi scoate seara cîinele la plimbare - un cățel la fel de discret şi de firav ca stăpînul său -, o femeie spune, cui stă să o asculte, că „e un om bun”. Asociind precizarea aceasta cu vocea şoptită a femeii, complice parcă la o taină de seamă a cartierului şi cu înfățişarea cuminte a bărbatului, calitatea de om bun are ceva dintr-un viciu tolerabil.

În limbajul diplomatic, marele talent e să scrii o scrisoare de refuz în termenii unei scrisori de acceptare.

În 1985, o graficiană clevetitoare şi îngălată m-a sunat într-o seară să-mi spună că a fost chemată de Securitate să dea o declarație despre soțul ei, fugit din țară de cîteva luni. Femeii i s-a comunicat că bărbatul nu ajunsese în RFG, cum ştia ea, ci în Tasmania. „Nişte indivizi îngrozitori!”, mi-a spus artista, referindu-se la indivizii care o anchetau. Am întrebat-o dacă au bătut-o sau i-au vorbit urît. „S-au purtat civilizat, dar au fost totuşi abjecți.” Securiştii o chemaseră să-i aducă la cunoştință conținutul unei scrisori trimise de bărbatul ei „organelor”. Nu fugise în Tasmania ca să fie cît mai departe de țară şi de comunism, ci cît mai departe de ea.

Prozatorul care scria romanul unei femei ce reuşea să ducă mai multe vieți într-un tîrg unde se ştia ce face fiecare: „Am găsit că, de la Flaubert şi „Madame Bovary”, subiectul nu mai e nou. Şi nici generos.” „Orice om, dacă e cît de cît inteligent, poate să ducă mai multe vieți şi nimeni să nu-şi dea seama.” „Da - mi-a răspuns el -, numai că femeia asta ducea paisprezece.”

Drama unui compatriot, de meserie hoț în Germania. Urmărit de poliție, se îndreaptă spre marginea oraşului, gîndind să se ascundă în pădure. Numai că în pădurea nemțească nu există tufişuri, ci gazon, iar copacii sînt aliniați ca soldații, la distanțe egale. N-ai unde să te ascunzi. Polițiştii n-au înțeles cum a putut fi românul atît de prost, încît să se repeadă spre singurul loc din Germania unde nu rupi nici o frunză, fără să fii remarcat şi sancționat.

În 1984, unui buzoian, plecat temporar la frate-su, vameşul din Geneva i-a cerut să completeze, neapărat, în formularul de intrare în Elveția, rubrica „Scopul şi durata vizitei”. Omul a scris că, la Geneva,

intenționează să facă zilnic baie, fiindcă la Buzău nu se dă apă caldă decît sîmbăta, de la ora 18.00 la ora 22.00.

Multe din ştirile culturale din ziare, de la radio şi chiar din jurnalele televiziunilor sînt consecința imediată nu a importanței manifestării artistice, ci a faptului că la vernisaj sau la lansarea de carte se bea şi se mănîncă bine.

Vasile B. e trimis de nevastă-sa în parc, să-i înapoieze o mică sumă de bani unei prietene. „Ştii care doamnă! Aia care vorbeşte mult." Vasile B. crede că are suficiente date ca s-o descopere pe femeie, dar se iveşte o mică problemă: trebuie să aştepte o jumătate de oră, pînă ce persoana căreia ar urma să-i dea datoria, termină ce are să-i zică, unei alte prietene. Şi măcar dac-ar fi ea adrisantul. „Spuneți-mi cum arată, că poate o cunosc", spune doamna cea guralivă. Dar ce să-i spună Vasile B.? Că e vorba de o cucoană -„aşa, ca dumneata" - care vorbeşte mult?

Bateria celularului: încă o unitate de măsură a timpului. O oră poate să treacă foarte greu, dar cele trei zile, cît ține o baterie, se duc ca o clipă. Doar anii se petrec mai repede ca bateria celularului.

Într-un cartier bucureştean, pe oricare cetățean l-ai întreba cum se ajunge la Clinica de psihiatrie, îți spune că e după restaurant. Cu această informație e imposibil să n-o găseşti. Mai ales că, pe orice stradă te-ai afla, există cîte două cîrciumi: una într-un capăt, alta în celălalt.

Un cetățean se plînge de nevastă-sa prietenilor: „Mă înnebuneşte cu cicăleala. Am uitat uşa de la toaletă deschisă şi a ținut să-mi atragă atenția că n-am o poziție corectă. Şi că, îndoi capacul. Apoi, m-a ridicat ca să-mi arate ea cum trebuie să stai pe WC.”.

Costumul cu care vine la şcoală un profesor de liceu provoacă admirația colegilor: „Ai bani de țoale noi, bugetarule!”. Iar dascălul le spune că e acelaşi costum de anul trecut, din anii trecuți, de fapt. Numai că s-a hotărît să-l poarte altfel: „Îl port de parc-ar fi nou!”, zice el. Şi adaugă: „Voi, pînă şi hainele noi le purtați de parcă le aveți de la mîna a doua.”.

„**Te-ai mirat degeaba, într-un articol** - îmi spune un coleg -, că în reclamele pentru detergenți nu apar şi neveste de mineri care să spele cămăşile şi izmenele bărbaților, pînă ce le fac albe ca laptele. Dar femeile de mineri nu folosesc detergenți de firmă, ci săpun ieftin, de rufe.”

Într-o scrisoare, o româncă din Boston, plecată din țară în urmă cu trei decenii, povesteşte cum şi-a cunoscut soțul, un bărbat trecut binişor de cincizeci de ani - ca şi ea - şi cum, în sfîrşit, s-a măritat. S-au văzut în urmă cu o lună, la o petrecere. Din vorbă-n vorbă, au aflat că sînt amîndoi din Ploieşti. Că au învățat la acelaşi liceu, în acelaşi an, în aceeaşi clasă. „Fiindcă ne-am plăcut din prima clipă - scrie româna din Boston -, am căzut de acord că e probabil să ne fi plăcut unul pe celălalt şi cînd eram copii. Poate c-am fost chiar iubiți! Nu ne mai amintim însă nimic din vremea aceea. Țin minte vag că eram încurcată cu vreo trei puşti deodată. Cum să-l fi întrebat: care dintre ei, dragă, erai tu?”

Într-o carte despre sfîrşitul unui lider comunist, autorul susține că acesta a fost ținut în viață artificial, vreme de trei luni, pînă ce aspiranții la preşedinția republicii au decis care dintre ei avea să-i urmeze. Şi că unul dintre candidați, ca să forțeze decizia în favoarea sa, l-ar fi scos, noaptea, pe tătuc din priză.

Multe din întîmplările care înainte de `89 erau cunoscute de foarte puțini şi comentate de şi mai puțini nu mai au azi nici un pic de dramatism, indiferent cum le-ai rememora. De exemplu, istoria cu publicista rea de gură de la o revistă pentru femei. Aceasta fusese invitată la CC al PCR ca să i se comunice desfacerea contractului de muncă, fiindcă-i spusese şefului ei că e mitocan. „Păi - s-a explicat ziarista, cînd secretarul cu propaganda i-a cerut să-i descrie pe scurt incidentul - şi dumneata eşti tot mitocan. Cum, adică, inviți o femeie în birou şi nu-i spui „Luați loc, doamnă”?!!” Şefa de cabinet a ştabului, care asistase la scenă, s-a destăinuit altor şefe de cabinet că morocănosul secretar nu se supărase că fusese făcut mitocan. Ci pentru că persoana îi ceruse să i se adreseze cu „Doamnă”.

Am fost profund impresionați, eu şi soția mea, de cuvîntul de deschidere al unui foarte solicitat critic de artă la expoziția unui artist modern din generațiile medii. Omul a vorbit despre moartea artei, despre faptul că, în societatea industrializată, interesul pentru creație scade dramatic. Asta se întîmpla în urmă cu vreo douăzeci de ani. Peste o săptămînă, la alt vernisaj, criticul a vorbit tot despre moartea artei, deşi doamna care picta mai ales flori a vîndut toate tablourile, iar din înfățişarea ei prosperă se vedea că n-are nici un chef de parastase culturale şi de scenarii funerare. Criticul vorbea rar la sindrofiile artistice - se dădea scump, cum se zice în popor. Dar cînd apărea, n-avea nici o importanță ce fel de imagini prezenta: o ținea într-una cu moartea artei. „L-am admirat - mi-a spus soția -, dar acum nu mai ştiu ce să cred.” Au trecut de atunci ani mulți, criticul a publicat chiar şi un studiu despre sfîrşitul artei, iar arta se simte totuşi bine.

Cînd trec pe Aleea Pangrati, mă simt atras de pubelele pentru gunoi din curțile atelierelor unor pictori şi sculptori. Cu ani în urmă, artistul care a primit atelierul unui confrate decedat a dus la gunoi nişte mape cu desene de-ale defunctului. Din mapele rezemate de coşul pentru gunoi, am recuperat cîteva planşe. De atunci, cînd merg pe Pangrati, mai ales dacă e întuneric, îmi arunc rapid ochii în gunoaiele artiştilor. Ca milogii demni care răscolesc cu discreție prin ce aruncă oamenii. Dar n-am mai găsit niciodată desene ori tablouri. Doar sticle goale de vodcă.

Toți artiştii şi toți chibiții lor cînd vin în Statele Unite, după bani şi glorie vin - mi-a spus un galerist evreu din New York, căruia îi cerusem un interviu. Galeristul mi-a explicat, timp de trei ceasuri, ce motive are să nu-mi dea un interviu. A fost cel mai bun interviu pe care l-am scris vreodată. „Dumneata - m-a chestionat bătrînul negustor - tot glorie vrei, nu?" Fiindcă nu era momentul să-i spun nu, am zis da. „De cîți bani vrei glorie?", m-a întrebat el. „Cum, adică, de cîți bani?!", m-am mirat. „Aici, a zis el, gloria se cumpără. Dar se şi investeşte în glorie. Chiar şi ca să afle lumea că pofteşti la glorie, trebuie să cheltuieşti, să cumperi nişte articole la ziare în care să spui ce gînduri ai." „Dar la cei mari, la genii - am întrebat -, tot de dolari e vorba?" „Tot de dolari - m-a lămurit negustorul -, numai că service-ul gloriei nu-l mai achită ei, ci alții: cei care au investit şi cîştigă de pe urma geniilor."

În lumea milogilor, bătrînelul care scîrțîie la o vioară în vreme ce o iconiță indică, în cutia instrumentului, locul unde se cuvine a fi onorată prestația artistică e, dacă se poate spune aşa, un rol din repertoriul clasic. Un astfel de bătrînel, mai degrabă un bărbat între două vîrste, care joacă foarte aproximativ şi rolul de muzicant în etate scăpătat, nu numai pe acela de oropsit de soartă, nu rezistă să cînte prost toată ziua şi se demască, interpretînd frumos, cam lăutăreşte, dar frumos, piese din lista de muzici alese - de atmosferă, adică - a restaurantelor. Îi spun falsului moş că mulți îşi dau seama că nu-i cerşetor adevărat. Şi că de aceea cutia viorii e goală, deoarece cîntă prea bine. Trecătorii nu-s mişcați, ci contrariați. Îl întreb: „De ce nu încerci la un local?". „Se plăteşte prost. Rentează - zice el - doar să cerşeşti cu vioara prin cîrciumi. Da' nu prea mai găseşti bodegi. Au devenit toate pub-uri şi cluburi."

Un colecționar de curiozități a decupat, dintr-o revistă germană de modă, fotografiile unor domnişoare care, în urmă cu douăzeci de ani, prezentau chiloței, furouri şi sutiene. Astăzi, aceleaşi persoane prezintă, pentru nemțoaicele trupeşe, paltoane şi izmene flanelate cu o croială cochetă. Mă rog, cît de cochete pot fi nişte izmene pentru cucoane rumene de un chintal.

Regăsesc într-o consignație, la un preț piperat, un tablou de care abia am reuşit în urmă cu vreo patru ani să scap, vînzîndu-l pe nimic. Bine pictată de un artist ceh, interbelic, pînza e sinistră prin temă: o muribundă întinsă pe o masă de chirurg e disputată atît de doctor, cît şi de doamna cu coasa. Pacienta e numai piele şi os, iar medicul şi moartea trag cu nădejde în sensuri opuse, că parc-o auzi pîrîind. Şi, dintr-o clipă în alta, o vezi bucăți. Prin cîte case s-o fi plimbat oare tabloul? Bărbații care-l rîvnesc aşteaptă să zacă nişte luni în magazin, apoi îl iau la preț de chilipir şi se bucură că pictorul e un bun meşteşugar. Nițel prea bun, aş zice. Cînd l-am pus pe perete, soția mea a zis c-o aude pe bolnavă urlînd şi că doctorul trage mai tare de ea, decît moartea. „Moartea parcă e un pic mai miloasă."

O scenă cu doi țărani. Doi munteni, coborîți rar la oraş, nimeriți într-o pizzeria amărîtă de piață, dar a cărei firmă le încurcă nu numai judecata, ci şi limbile. Ar vrea şi ei să ceară o pizza, să vadă ce-i aia, dar mai e un „z", pus aiurea în cuvînt, care-i face să se uite unul la altul ca proştii şi să rîdă înăbuşit. Şi nici pe cei din jur nu îndrăznesc să-i întrebe cum i se zice plăcintei.

Deşi a pictat, de-a lungul lungii sale existențe, sute, dacă nu cumva mai bine de o mie de tinere odihnindu-se într-un fotoliu, Musceleanu, chiar şi la adînci bătrîneți, nu putea lucra fără un model. Nu se uita decît rar de tot la model, dar spunea că atunci cînd vede fata, i se dezleagă memoria vizuală. Că o pictează din gînd, dar, ca să-i demareze memoria, trebuie musai să vadă omul viu în fotoliu.

Cînd îmi scriu rubrica, bat la maşină în viteză, automat, numele ei. Şi-n loc să iasă „scriitor", de foarte multe ori bat „scriitir" „scritior", „scroitor" sau altcumva. Într-o zi, am scris „sictiror".

Un soț de cincizeci şi cinci de ani îşi surprinde soția la o petrecere, făcîndu-i, cum îi place lui să spună, „talente" unui invitat. Soția nu mai e nici ea tînără, dar se alintă ca şi cum ar avea vîrsta primei

iubiri. Bărbatul nu simte nici un pic de gelozie. Doar milă şi un soi de jenă, la ideea c-ar mai putea observa şi alții cît de caraghioasă e nevastă-sa, cum dă ea ochii peste cap şi-şi rotunjeşte gura, provocator, la fiecare fum de țigară. „Ca fundul de găină după ce ouă.” Comparația a citit-o cîndva în cartea unui misogin şi a găsit-o profund jignitoare pentru condiția umană. „Aici ajungem toți - gîndeşte bărbatul . Toate lucrurile pe care le găseam penibile, dar la alții, încep să ni se întîmple nouă.”

Pe îmbrăcămintea *second-hand* pentru tineret sînt imprimate frecvent sintagme şi simboluri ale „visului american”. Numai că multe haine sînt îmbrăcate la noi şi de oameni nevoiaşi, zilieri, aurolaci, vagabonzi, indivizi nenorociți de băutură. Pe spatele jachetei unui amărît, căzut mort de beat în fața uşii unui bloc, e imprimat un vers din Walt Whitman despre privilegiul de a te naşte om liber.

Un ratat bătrîn, dar care se ține bine, iar cînd cere ceva are aerul mulțumit al celui care dă ceva, îi prosteşte pe tinerii de pe la firmele pe care le bate zilnic cu tot felul de propuneri de afaceri şi tinerii îl cară de colo-colo cu maşinile lor, convinşi că insolența senină a moşului e zațul unei vechi şi mari boierii. Aşa-i cînd îți discreditezi nobilimea adevărată şi o termini în puşcării. Generații întregi de români de treabă care ar dori să aibă ce venera, îi iau pe escroci şi pe snobi drept os boieresc.

Unele reclame ar trebui explicate. De exemplu, reclama unui magazin universal care vorbeşte despre „fericirea de a cumpăra”. Locuind cîteva zile la o familie cu venituri modeste din cartierul new-yorkez *Queens*, i-am auzit spunînd c-ar fi vremea să mai colinde cîteva ceasuri magazinele. „Ce vă lipseşte?”, i-am întrebat. „Nu ne lipseşte nimic - au zis oamenii aceia cu venituri mai degrabă mici, decît medii. Dar de unde să ştim ce ne trebuie sau ce ne place, dacă nu mergem să vedem? Nu ieşim să cumpărăm, ieşim să ne facem, uite-aşa, o plăcere.”

Există şi ceva sigur în România asta, a noastră, coruptă şi dezordonată: canalul TV ETNO. Nimeni nu ştie cum a apărut şi ce-i el de fapt, dar, cînd butonezi telecomanda, poți fi convins că la orice oră ai face-o, pe canalul ETNO vei vedea mereu şi mereu acelaşi decor urît, amintind, cu rogojinile şi țoalele lui olteneşti, de salonul unei cîrciumi cu pretenții folclorice şi acelaşi grup vivant, cu o solistă între două vîrste, sulemenită care scoate din gîtlej, la nesfîrşit, aceleaşi lălăieli de amor de Teleorman. Iar la mese, zîmbind fals din danturile lor cu strungăreață şi clătinîndu-se continuu ca barca pe valuri, aceiaşi şi aceiaşi țărani şi țărăncuțe de televiziune, prefăcîndu-se că beau voioşi din căni goale. O România care n-a existat niciodată, fabricată de un scenograf plictisit şi un regizor uitat de celelalte canale. Dar una non-stop, la fel de calpă şi de optimistă ca o gazetă de perete dintr-o ambasadă.

De cîteva ori în an, exact în zilele cînd simt mai puțin ca niciodată nevoia de a conversa despre orice şi despre nimic cu primul care mă opreşte pe stradă, îmi ține calea un tip mărunt şi insistent care vrea musai să ştie ce părere am eu despre nu ştiu ce tîmpenie dezbătută în Parlament. E genul de ins pe care-l preocupă problemele globale ale omenirii, dar nu şi acelea parțiale ale sărăciei lui. El nu mă conversează fiindcă ar vrea neapărat să-mi cunoască opinia în ceea ce priveşte, bunăoară, conflictul ruso-cecen. Tot ce-l doare e să-mi comunice concluziile la care a ajuns, deşi nevesti-sii nu-i ajung niciodată banii de piață. Într-o zi, am să-l surprind cu o întrebare banală, dar formulată cumva altfel decît s-ar fi aşteptat: „Azi ce-ai mai făcut?”. „Ce să fac?, va zice el. Nimic deosebit. Am fost la serviciu şi acum mă duc acasă.” „N-ai priceput, voi spune eu. Te-am întrebat nu ce-ai făcut astăzi, ca să trăieşti la fel de prost ca ieri. Vreau să-mi spui, în afară de faptul că te frămîntă problema cecenă, ce-ai făcut azi ca ai tăi să trăiască nițel mai bine ca ieri?”

Despre mulți oameni de seamă, aflăm din biografii că în tinerețe, au fost respinşi la nu ştiu ce examene de admitere în şcoli şi facultăți. Biografii au aerul că-i condamnă pe obtuzii care nu au văzut în puştiul aiurit din fața lor, pe viitorul geniu al muzicii. Bieții contemporani i-au făcut singurul serviciu de care geniul chiar

avea nevoie, iar autorii de vieți romanțate îi sancționează că i s-au pus în cale şi nu l-au lăsat să ajungă trepăduş de tribunale sau inspector la căile ferate.

O culme a snobismului: liste de bucate în restaurante de lux, cu mîncăruri „*à la récession*”.

„**Nimeni nu vrea să moară**, nici cînd o afirmă cu toată convingerea, însă - îmi spune un medic - există persoane care zac în spital pregătite pentru moarte. Iar cînd află că vor muri altă dată, nu atunci, au pe chip ceva din expresia pacienților corecți, înşelați în cea mai semnificativă aşteptare din toată viața lor.”

Omul de afaceri coboară din Mercedes, în fața vilei, şi-şi deschide geanta burduşită cu acte, căutîndu-şi cheile. În timp ce caută în geantă, o mulțime de cîini vagabonzi începe să forfotească în jurul lui. Cîinii cred că a deschis-o ca să le dea ceva de mîncare şi clatină prietenos din coadă.

Revista Top Gun le oferă cititorilor, cadou, un CD „*The best of Beethoven*”. Într-o traducere liberă, dar nu şi neadevărată, s-ar putea spune că oamenilor care au în cel mai înalt grad patima glonțului, li se cuvine şi tot ce-i mai bun din Beethoven. „Odă Bucuriei” şi puşti calibrul 7,62.

Un redactor îmi spune, cu aerul mîntuitului care nu se poate abține să nu-şi împărtăşească şi altora fericirea, că a ieşit la pensie. Că nu ştiu ce şmecherie a făcut, că i s-au echivalat vreo zece ani la muncă grea şi, la 53 de ani, iată-l pensionar. Mulți gîndesc ca el şi, probabil, îl şi invidiază. Dar statul degeaba acasă, dacă nu tîmpeşte întotdeauna, nici nu te întinereşte. „Şi, ce-ai de gînd să faci?”, îl întreb. Iar el mă priveşte amuzat, cu o expresie complice, ca şi cum s-a prins că îl aprob întru totul. „Da’ ce, m-am pensionat ca să m-apuc de muncă?”

Pe tramvaiele Bucureştiului, o firmă de instalații face reclamă la calorifere: o femeie goală, stînd jos într-o poziție grațioasă, strînge în brațe un calorifer. Din felul cum îşi plimbă degetele pe deasupra lui, ai putea crede că e o harpistă uşchită, care cîntă la calorifer în pielea goală.

Cît timp eşti sănătos, personalitățile despre care crezi că îți marchează existența sînt Mozart, Van Gogh, Dostoievski, Enescu, Grigorescu... După ce treci printr-o operație grea, începi să apreciezi măreția chirurgului care a făcut invizibilul şi ți-a reparat inima, frumusețea sufletească a surorii şefe, omenia desăvîrşită a cîtorva din slujbaşii mărunți ai spitalelor. La televiziune, celebritățile sînt golanii şi curvele. Revistele şi ziarele sînt pline cu năzbîtiile unor tîrfe şi ale unor politicieni, la chioşcuri se vînd broşuri cu „Pictori celebri" şi „Fotbalişti celebri". Dar, cînd dă necazul peste tine şi aştepți rezultatul analizelor cu sufletul la gură, într-un pat de spital, lumea se redimensionează şi înveți, într-un timp foarte scurt şi pentru tot restul vieții, numele celebrităților secției unde eşti internat.

Trei liceeni, doi băieți şi o fată, care, după cum sînt îmbrăcați, mărturisesc, cu o anume insolență, starea familiilor lor, familii avute, se distrează după ore - sau poate chiar în timpul orelor, ca fronda să aibă şi mai mult gust -, făcînd-o pe cerşetorii. Dacă dau de o bătrînică veghind lîngă intrarea unui magazin alimentar, se aşează şi ei pe scara magazinului. Şi, cu nişte fețe lungi, lipsite de orice trăire, maimuțăresc o vreme gestul resemnat, absent, al femeii care întinde mîna. Dacă trec pe lîngă un ciung, şchioapătă toți trei şi, ținîndu-şi cu greu rîsul, întind mîna spre ciung.

Pe un canal TV, un negru cu ochiul drept acoperit cu o bandă neagră plînge tăcut, fixînd obiectivul cu stîngul. Lipsindu-i un ochi, lacrima celuilalt e de un tragism insuportabil. Cu doi ochi, plînsul unui bărbat îți induce o anume senzație de jenă. Te face părtaş la un necaz pe care nu ai întotdeauna motive să-l împărtăşeşti. Plînsul unui chior însă te dezarmează. E prea mult.

O familie dezbinată. Mama, tata, fiii şi fiicele îşi găsesc curînd parteneri şi par fericiți cu noua lor condiție de divorțați şi recăsătoriți. Numai că aerul lor mulțumit face şi mai suspectă abaterea de la norma care cere ca femeile să fie nițel mai tinere ca bărbații. Mama îşi părăseşte soțul de 55 de ani, pentru altul de 82; tatăl e încurcat cu o copilă de 16 ani; băieții, deşi-s gemeni univitelini şi-ar trebui să aibă manifestări simetrice, trăiesc cu femei în etate, care ar putea să le fie mame sau bunici; iar cele trei fete, deşi au amanți de vîrsta lor, sporesc harababura, deoarece se bat pe numai doi băieți, pe care cînd îi pierd, cînd îi recîştigă. Şi asta de zece ani neîntrerupt, cu acte de căsătorie şi de despărțire în toată regula. Nimeni nu ştie exact, nici măcar părinții lor, de cîte ori s-au luat şi s-au despărțit cele trei fete şi cei doi bărbați ai lor. Mai ales că locuiesc în aceeaşi vilă şi folosesc cîteva odăi în comun. Absurde nu-s schimburile repetate, ci faptul că fetele țin să aibă, la fiecare separație, acte, certificate, şi că-şi dispută la tribunal nişte bunuri banale: scaune, covoare, un capac de veceu.

În avalanşa filmelor cu răzbunări, marcate de „sindromul Monte Cristo”, s-a mai trecut un prag. După ce îngropații de vii, sculații din morți şi condamnații pe viață par să fi realizat absolutul înviind, ieşind întregi din cripte sau evadînd din închisori de unde nu se poate evada, iată şi filmele în care răzbunătorii apar din timp, din viitor, din trecut, din antichitate ca să-şi împlinească chemarea, ucigînd uneori cu arme din alte epoci. Într-un astfel de film, mumia unui faraon foloseşte un automat rusesc cu laser.

O familie de tineri dă, în fiecare săptămînă şi uneori de două-trei ori pe săptămînă, petreceri pentru prietenii apropiați. Ei le numesc aniversări. Cînd tinerii sînt întrebați ce aniversează, devin foarte expliciți: un an de cînd le-a fătat cățeluşa, o sută paisprezece zile de cînd soția şi-a plombat o măsea, trei luni de cînd soțul s-a lăsat pentru a cincea oară de fumat. Cine se miră e abordat cu prudență, ca un bolnav care nu realizează gravitatea bolii sale: „Ce, nu cumva nu-ți place să ai prieteni şi să te simți bine?”.

Directorul unei făbricuțe dintr-un oraş din Moldova îi declară unui reporter TV că la el, producția merge bine şi că are desfacere. „Fluctuațiile pieței nu vă sperie?”, întreabă cu un ton doct reporterul. Directorul spune că nu-l sperie. „Şi dacă nu veți mai avea comenzi - insistă reporterul -, ce-o să faceți?” „Noi - zice calm directorul - o să avem întotdeauna de lucru.” „Dar ce produceți, de fapt?”, stăruie reporterul, vizibil impresionat de siguranța de sine a intervievatului. Acesta, după o clipă de ezitare, răspunde: „Hîrtie igienică”.

Noua telecomandă, pe care o cumpăr în locul celei vechi, defectă, are de două ori mai multe butoane şi o sumedenie de semne lipsite, pentru mine, de orice noimă. Îi declar negustorului că nu mă aşteptam să fiu atît de tont, încît să nu pot mînui un lucru simplu. „Nu sînteți tont - mă consolează negustorul -, numai că toate sculele astea sînt mai deştepte decît ar fi nevoie.”

Dacă s-ar comanda un sondaj de opinie, pe un număr foarte mare de subiecți, privitor la personalitățile contemporane, exceptînd scena politică, pe primele cincizeci sau poate o sută de locuri n-ar apărea nici un universitar, nici un savant, nici un inventator ori solist de operă. Doar interpreți de manele, rockeri, prezentatori de modă, fotbalişti şi curvet de televiziune. Şi, bineînțeles, realizatorii siropoaselor emisiuni de mare audiență. Cam asta este România astăzi, dacă nu şi mai puțin de atît.

Un fost inginer tehnolog, care ține un mic magazin alimentar, îşi analizează, pentru cine are timp să-l asculte, „anii pierduți cu şcoala”. Fiindcă nu-şi mai aduce aminte de nici unul din lucrurile învățate în liceu, e convins că liceul nu slujeşte la nimic. Dacă e profund convins de ce zice, atunci chiar că şcoala nu i-a folosit la nimic.

Într-o listă cu artişti contemporani, întocmită de un muzeograf, cuvîntul sculptor e scris de 88 de ori. Şi tot de atîtea ori greşit: scluptor. Întrucît omul a absolvit o facultate de istoria şi teoria artei, eroarea trimite în plin absurd. Cum, adică, să nu fi observat nimeni că studentul spunea scluptor, în loc de sculptor? Ca să mă conving că, într-adevăr, nu stăpînea termenul, l-am provocat să-l spună cu glas tare, după mine: sculp-tor. Şi el i-a zis de mai multe ori, dar răsucit: sclup-tor. I l-am scris pe o hîrtie, rugîndu-l să-l copieze, iar el, deşi s-a ținut literă cu literă după mine, tot „scluptor" a scris. Ceea ce înseamnă că unele punți din creier se pot lega între ele aiurea şi că nu-i nimic de făcut. Mai mult, acest tip de cronicizare a erorii e agresiv şi contaminează, dovadă că, scriind acest text, am săvîrşit mai multe zăpăciri de litere: supnă, scirs, ninemi, tremen.

După ce Petre Roman l-a întrebuințat în mai multe discursuri şi dialoguri televizate, verbul „a implementa" a început să fie folosit cu un soi de superioritate ciocoiască de simpatizanții săi şi în batjocură de Opoziție. Ziceam la masă: „Hai să-ți mai implementez o farfurie cu ciorbă" şi ne bufnea rîsul. Acum, dacă-l utilizăm, nu mai rîde nimeni. Dar nici nu înțelege nimeni de ce-o facem. Cînd l-am auzit într-o seară pe rafinatul primar Vanghelie vorbind de implementare, mi-am dat seama că unele cuvinte sînt ratate pe vecie.

„**Să mă văd eu mort** - le spune un bătrîn nepoților care insistă să-şi facă testamentul - şi-apoi mai discutăm."

„Un moft şi celularele astea!", cugetă un domn căruia tocmai i s-a prăpădit bunicul. Şi, ca zicerea sa să aibă un temei, continuă: „Uite, bunicul meu, la 94 de ani, nu numai că habar n-avea de celulare, dar nici măcar la telefonul obişnuit nu vorbea...". „Ei şi, şi...?!" - insistă cei din jur, curioşi să afle concluzia duioasei

istorii. „Păi - zice domnul al cărui bunic fusese tot atît de rezervat ca şi el, cu noutățile tehnice -, n-a vorbit niciodată la telefon şi tot a murit."

Despre un funcționar din Ministerul Culturii, păstrat şi după 1990, se vorbeşte c-ar fi fost securist. Dar cu un soi de compasiune dublată de solidaritate, în sensul că şi înainte oamenii de cultură erau subapreciați: „Săracu', la Direcția Carte, unde lucra el, se avansa greu. Ar fi ajuns cel mult maior."

Un critic literar, trecut bine de cincizeci de ani, scrie regulat la reviste culturale cu tiraje foarte mici, care zac nevîndute şi se îngălbenesc pe cele cîteva tarabe din oraş şi din țară, unde sînt îngăduite lîngă publicațiile cu vedete de televiziune. Pentru articolele lui, criticul e plătit prost, totuşi le întocmeşte cu probitate şi le predă la termen. „Totul e lipsit de sens, spune el, şi ar trebui să mă opresc, deoarece nu mai am nici un motiv să continuu. Oricum, nici unul din motivele pe care le aveam cînd eram tînăr. Cînd încerc să-mi imaginez cum ar fi viața mea, dacă n-aş face ceea ce fac zilnic, mă îngrozesc. Acum îmi lipsesc motivele să continuu. Dacă n-aş continua, mi-ar lipsi însă motivele ca să mai trăiesc."

Una e să intri în librării şi să nu cumperi nimic, fiindcă n-ai bani, şi alta să poți cumpăra tot ce pofteşti şi să nu iei nici o carte. Deşi puțini o bănuiesc, e o mare satisfacție să-ți poți permite să nu cumperi. E aproape o răzbunare. Nu prea ți-e clar ce răzbuni, dar se găseşte întotdeauna, în orice trecut de calic, ceva de plătit.

Un şef de revistă obez şi veşnic năduşit îşi trimite scrisori de dragoste, pasămite de la adoratoare. Secretara care are aprobarea să-i deschidă corespondența şi să i-o selecteze, îi înmînează cu un aer complice misivele de amor. Ca să vadă şi redactorii cît de relaxat e cu propria-i înfățişare, mătăhălosul, a cărui sudoare vitriolată se simte de la cîțiva metri, se amuză pe seama „nebuniei femeilor", citindu-şi scrisorile cu voce tare, iar la unele pasaje interpretîndu-le parodiat. „Cîndva - zice el cu un glas care se vrea

plin de ironie, dar şi de toleranță -, eram foarte curios să ştiu ce-i în sufletul femeilor. Acum - şi le flutură redactorilor scrisorile - ştiu. Însă ce folos?" Iar tinerii, chemați la şedință cu şeful, vînează scaunele cele mai îndepărtate, fiindcă omul pute, şi gîndesc: „Ce duhoare! Totuşi, ce spirit superior!"

Un prieten, stabilit de două decenii în nordul Germaniei, vine în țară, la un parastas. „Mîine trebuie să fiu la firmă, la Bremen, spune el. Toată viața mi-am dorit să călătoresc însă acum, cînd pot să plec oriunde în lume, hotărîndu-mă pe loc de la un ceas la altul, toate călătoriile îmi par nişte obligații. Pot să plec unde vreau, dar n-am timp să stau. Faptul că pot să mă şi întorc repede strică toată chemarea tainică a călătoriei."

Un bărbat între două vîrste, fercheş, semănînd perfect cu invitații din oficiu ai sindrofiilor de afaceri organizate de regulă în hoteluri şi restaurante scumpe, e prezent în fiecare zi la cîteva protocoale, în locuri cu lume multă, cu spiciuri de complezență, cu mese întinse şi cu chelneri strecurîndu-se printre oaspeți cu tăvile încărcate cu pahare. Omul are o slujbă mizeră de tehnoredactor, la o firmă calică şi toți banii îi dă pe cravate şi veste de mătase. Sindrofiile nu le frecventează ca să-şi umple burta, ca flămînzii profesionişti ai recepțiilor şi vernisajelor, ci ca să fie văzut, să citească în privirea a cît mai multe persoane întrebarea: „Ce domn chipeş! Apare peste tot, oare cine-o fi?".

Urmaşii unui academician pomenesc adesea faptul că primăria a botezat cu numele acestuia o stradă. Cine o nimereşte, vede că nu-i chiar o stradă, ci o „intrare". De fapt, o fundătură, cu numere de la 1 la 5 şi cu porțile ferecate, fiindcă unii trecători profită de semiîntunericul creat de calcane ca să-şi facă nevoile. În zonă, „Intrarea" e ştiută de toată lumea doar pentru plăcuta oportunitate pe care o oferă.

Dacă un tînăr şi-ar lăuda iubita pentru motivele clamate pe toate canalele de televiziune de frumoasele care au rezolvat problema mătreții şi a mirosului neplăcut al respirației, fetele l-ar ocoli ca pe unul cu care e indecent să ai de-a face.

Un deputat țigan face mare caz de talentul muzical al etniei. Un loc comun, de adevărul căruia nu pare să se îndoiască nimeni. Dacă e să definim acest talent, observăm că nu e la compoziție, e numai la interpretare. Şi numai la acele categorii de interpretare care nu presupun muncă de rob. Țiganul cu Conservator nu se face pianist de concert, ci violonist de *café-concert*. Talentul muzical al neamului constă în aceea că, oriunde e de muncă, preferă să o dea pe cîntat.

Actorul Stelian Nistor le oferă cunoscuților cartea sa de vizită pe care scrie atît: Stelian Nistor.

Înainte de 1990, aşteptam autobuzul de Casa Scînteii în stația de la Televiziune şi, la fiecare cinci-şase Dacia sau Oltcit, una oprea să mă ia, deşi toată lumea ştia că, pe vremea cînd aveam şi eu maşină, eram un tip împuțit şi nu opream pentru nimeni. Astăzi, dacă aş avea maşină, aş opri pentru toți cunoscuții şi nu doar pentru ei. Dar n-am. Şi numărul cunoscuților care merg spre Casa Presei Libere, e tot mai mic. Şi-n plus, Daciile şi Oltcit-urile sînt tot mai rare. Iar eu sînt tot mai bătrîn. Iar cei care ar opri, ar face-o doar ca să se mire că n-am maşină. Sau să mă întrebe: „Tataie, care-i drumul spre Constanța?”. Şi aşa mai departe. Dar nu mai departe de Casa Scînteii.

„**Eu m-am ratat ca autor foarte repede** - îmi spune un fost coleg de facultate -, dar tu eşti de admirat: ți-au trebuit patruzeci ani, să te ratezi, şi tot nu te opreşti.”

Prin anii `80, am nimerit ca martor la un proces de divorţ, într-o sală de tribunal unde tocmai se judeca o cauză de preacurvie. O vagaboandă, prinsă pe malul Dunării, la aer curat, cum s-ar zice, era încolțită de judecător cu tot felul de întrebări, aparent aplicate situației, însă în fondul lor stupide: „De ce pe mal?”, „Dacă nu pentru bani, atunci pentru ce?”, „De ce, femeie, de ce?”. Dîndu-şi seama că omul legii bătea cîmpii numai pentru plăcerea perversă de a mări subiectul dezbaterii pînă în miezul lui lubric, curva l-a privit mustrător şi i-a zis: „Vă văz om în toată firea, dom’ judecător şi tot fără minte. Cum adică de ce? Îmi făceam şi eu, ca femeia, o plăcere-n corp!”.

Un editor îmi recomandă să citesc cartea unui scriitor sud-american şi toate argumentele lui, în loc să mă convingă, mă sperie. „E zguduitoare”, spune editorul. Dar eu nu mai vreau să fiu zguduit. „Eşti alt om după ce-o termini.” Dar eu nu vreau să fiu alt om. Sînt consolat pe deplin cu omul care sînt. „Are pagini unde te simți de-a dreptul biciuit.” Nici să fiu biciuit nu mai doresc. Nu mai vreau cărți care să mă zgîlțîie, să mă turtească, să mă tensioneze şi să mă strice la stomac. Aş dori, ca mulți alți experimentați cititori de romane, o carte care să mă mîngîie, să mă împace cumva cu lumea, să mă facă fericit măcar o zi.

Problema nu e că tot mai mulți oameni se trezesc vorbind singuri pe stradă sau în tramvai. Problema e că spun lucruri la fel de banale ca atunci cînd conversează normal.

Dacă o revistă are de ales între fotografia unei mondene celebre, din Franța şi a unei curve de-a noastră, o dă pe copertă pe româncă. Deşi e amantă de nabab, iubită de fotbalişti, țață de televiziune sau modistă, deci tîrfă scumpă pentru buzunare mai pline decît ale flăcăului care cumpără revista ca să se zgîiască plin de admirație la silicoanele VIP-ei, acesta o preferă străinei. Fiindc-o vede tot timpul pe micul ecran şi în publicațiile roz, românul cultivă, în adîncul ființei lui, sentimentul confuz, dar cu atît mai confortabil, că, odată cu revista, îi e accesibilă şi curva. Doar e de-a noastră! Pînă mai ieri, era doar o

izmenită din cine ştie ce formaţie vocală de liceeni. Ţine ea nasul sus, dar nu atît de sus, cît îl ţine vampa de pe coperta unei publicaţii occidentale. E aici ceva din euforia emigranţilor care, odată ajunşi la New York, în faţa vitrinelor pline cu aur de pe Strada 49, la numai jumătate de metru de mormanul de bijuterii, par a ignora geamul incasabil şi plasa de oţel. Distanţa de la Bucureşti pînă la aurul acela e de mii de kilometri, dar uite că i-a lovit norocul şi n-a mai rămas decît jumătate de metru!

Un restaurant „cu specific românesc”, de pe una din străzile mai discrete ale Capitalei, se cheamă *Silver Blitz Center*. Trebuie să fii al dracului de rafinat, ca să te duci la *Silver Blitz Center*, să înfuleci o mămăligă cu brînză, dar să onorezi ifosele firmei, plătind-o ca pe o porţie de langustă.

Un tînăr îi oferă unui negustor de curiozităţi şi mobilă veche nişte scaune, zicînd că sînt „de dinainte de război”. „Care război, mă mincinosule - îl ironizează negustorul de chilipiruri - că sînt scaune făcute la Sfîntu Gheorghe, acum douăzeci de ani.” „Dinainte de războiul din Golf - zice tînărul. Ce treabă am eu cu războaiele voastre? E dinainte de războiul meu.”

Cînd nu-ţi iese o treabă, ţi se serveşte explicaţia aceea americănească, la modă: ai fost unde nu trebuia, cînd nu trebuia. Sau ai fost cînd trebuia, însă nu unde trebuia. Ori o combinaţie din toate astea. „E o zicală proastă - spune un cunoscut, căruia de vreo trei ani nu-i mai iese nimic. Sînt întotdeauna unde trebuie, exact cînd trebuie, numai că, de fiecare dată, puţin înaintea mea a trecut altul pe acolo şi a luat tot.”

Nu ştiu ce cîştigă actorii care apar tot timpul în spoturile TV pentru detergenţi, cafea, brînzeturi, bere sau înălbitori, dar cînd se întîmplă să capete nişte roluri importante într-un teatru, oricît de mult talent ar învesti ei în replicile regelui Lear, actorul rămîne tot „ăla cu reclama la Dero”, iar Lady Macbeth tot „aia cu vopseaua

pentru păr". E totuşi o consacrare să te ştie toată țara, numai dintr-un filmuleț de zece secunde, despre produsul care elimină mirosurile neplăcute din veceuri.

Jocul prețurilor a dezvoltat la unii reflexe pe care nu prea ştii cum să le iei. Un specialist în cele mai simpatice țicneli ale ultimului deceniu probabil c-ar şti. Stau de exemplu la masă cu un amic şi mănînc o salată de roşii. „Bună salată!", spun eu, iar el zice: „Da, dar costă treizeci de mii kilu'." Cînd ciocnim paharele cu vin, el îi adulmecă buchetul, îl gustă şi conchide: „Îl iei din Vrancea cu zece mii. Dacă l-aş cumpăra eu, l-aş scoate şi cu şapte." Mă şterg la gură cu un şervețel, iar amicul îşi continuă dizertația: „Nu-i bun de nimic, uite că ți-a rămas lipit de buze. Alea italieneşti sînt mai bune. Am un loc, de unde le iau la jumătate de preț."

Cîțiva oameni de cultură care apar frecvent la televizor, în tandem sau în echipă de trei, instituie un soi de raport de fidelitate cu simpatizanții. Dacă apare numai Pleşu, aceştia se întreabă: „Nu cumva Liiceanu e bolnav?". Iar dacă-l văd doar pe Patapievici, rămîn cu ochii pe ecran, aşteptînd ca dintr-o clipă în alta să se ivească şi Pleşu.

Românii care emigrează în Statele Unite, împreună cu copiii la vîrsta liceului, sînt încă de la primele zile de şcoală americană foarte mîndri de calitatea învățămîntului „de acasă". „Păi, la noi se făcea cultură generală serioasă, domnule, nu ca aici. Aici mai mult discută, ba de una, ba de alta, în loc să-i bage băiatului cultură în cap." Numai că elevii americani, deşi habar n-au de afluenții lui Mississippi şi de poezia socială a lui Theodor Neculuță, îşi cîştigă pîinea, de îndată ce termină liceul, fără complexul că-s mult prea culți pentru a munci.

Pedeapsa ateului: de ziua preşedintelui, adoratorii se înghesuie să-i dăruiască icoane.

Un strungar pensionar se miră că scriu zilnic. Dacă eu m-aş mira c-a lucrat zilnic la strung, timp de patruzeci şi doi de ani, ar găsi reacția mea deplasată: „Dar cum altfel?!”.

Într-o familie, se naşte un băieţel cu patru picioare. Mama, o biată țărancă la prima sarcină, şi moaşa ar putea chema preotul, Spitalul, Poliția, Circul din Bucureşti, Institutul Medico-Legal, Muzeul Antipa ori chiar pompierii şi nu s-ar mira nimeni. În definitiv, şi un prunc cu trei picioare e prea mult, darămite unul cu patru. Cele două femei găsesc, totuşi, soluția cea mai bună: cheamă Televiziunea.

Reportajul despre sărăcia în care se zbate o familie cu unsprezece copii şi al căror tată nu poate să-şi ia serviciu, fiindcă abia are timp să-l facă pe al doisprezecelea, cuprinde o frază de natură să sensibilizeze pînă şi cea mai împietrită inimă: în prag de iarnă, micuții n-au nici măcar un pulover să pună pe ei. La apelul reporterului care dă şi adresa pruncilor fără pulovere, poşta le aduce, din toată țara, de la oameni buni, sute de pachete, astfel că, la prima zăpadă, aceştia sînt fericiți: au 1 467 pulovere.

Poveştile oamenilor care au scăpat cu viață din situații critice sînt atît de palpitante, încît e greu de crezut că pot exista altele şi mai palpitante. De pildă, poveştile despre cei care n-au scăpat cu viață din situații critice.

La un ospăț cu peşte, unul dintre oaspeți spune că ştie un restaurant unde se servesc nişte icre de morun foarte bune. Şi ca să fie clar cît sînt de bune, acesta precizează: aproape la fel de bune ca icrele artificiale, făcute din petrol.

La recepții, la vernisaje, la lansări de carte şi, în general, la toate sindrofiile, unde la sfîrşit se dau mîncare şi băutură, poate fi văzută o cucoană între două vîrste, elegantă, dar obeză, care se îndoapă, jucînd rolul femeii de lume, preocupată mai mult de conversație şi de ocheade, decît de senvişuri. E una dintre persoanele fără nici un venit, care vînează prilejurile unde se poate îmbuca şi băga cîte ceva şi-n traistă. Numai că, fiind grasă, e tratată ca oricare invitat de onoare. Trăim cu prejudecata că milogii şi calicii trebuie să fie slabi.

Într-un cerc de amici unde, după primele pahare, discuțiile capătă accente naționaliste, un armean spune, cu un soi de umor distonant care te obligă să-ți mai măsori pornirile patriotice, că, în afară de armeni, singurii români adevărați din Muntenia şi Moldova sînt cumanii şi pecenegii.

Ar fi interesant de ştiut cîte milioane, ori zeci de milioane de oameni din toată lumea îşi petrec ziua de muncă în cutiuțe: în lifturi, în gherete de portari, în cuştile din stațiile de metro, în cabinele macaralelor înalte, în enclavele de sticlă pentru casierițe... Ar fi, de asemenea, pasionant de aflat cum îşi consideră aceştia recluziunea. Dacă aduni orele în care stau închişi ca întemnițații, în cutiuțele lor, se fac ani mulți. Într-un film, un puşcăriaş care pleca acasă după cinci ani de detenție, spunea că-i era milă de paznici, fiindcă ei rămîneau să-şi petreacă toată viața, pînă la pensie, înăuntrul închisorii.

În 1974, la un festival de teatru de la Wroclaw unde însoțeam o trupă studențească din România, am văzut un spectacol al unei companii de tineri din Japonia, cu o coloană muzicală atît de frumoasă, atît de aparte frumoasă, venind dintr-un univers artistic la care nu aveam acces - cel japonez -, încît mai multe zile am fost bolnav. O muzică minunată te face uneori să te simți mic, de prisos, neputincios, refuzat de absolut. Am discutat cu un coleg din grup, şocul pe care-l trăiam, iar el a zis că „era păcat că în România nu aveam voie”. Nu a precizat ce nu aveam voie, dar eu am înțeles ce vrusese să zică. Nu pățeam nimic dacă

ascultam muzică japoneză. Ce nu ne dădea voie statul bolşevic să încercăm, era starea aceea de fericire neîngrădită de nici o legiuire a statului. De la starea aceea, produsă de banala bandă sonoră a unei piese de teatru cu subiect mitologic, pînă la hotărîrea de a fugi în Occident, de a fi un om liber, stăpîn pe nevoile tale de fericire, nu mai era decît un pas. Dacă aş fi fugit, n-aş fi ştiut însă, că muzica dărîmase zidul. Aş fi crezut că era o hotărîre de a mea.

„**Ne lipseşte un Magazin de minciuni** - mi-a zis un patron de măcelărie. Dac-ai avea în el de toate, ca la Unirea, lumea l-ar ocoli, pentru că n-ar şti cum să considere chestiunea. Omul care ştie cu ce tip de produse vrei să-l minți - bunăoară cu cosmetice -, va lua numele magazinului ca pe o metaforă şi o provocare la joc. Minciuna specializată devine curînd o convenție agreată de societate. Mare parte din existența noastră e bazată pe minciuni cronicizate. Atît de răspîndite, că nu mai păcăleşti pe nimeni cu ele. Indignează numai minciunile cărora le trebuie mult timp ca să devină convenție socială."

Soț şi soție. Unul dintre cuplurile în care bătaia, înjurăturile, scuipatul şi jurămintele de tipul „să moară mama" sau „să n-am parte de copiii mei" sînt ceva obişnuit. În zilele calme, cînd cei doi se giugiulesc, o fac exact cu aceleaşi mijloace ca atunci cînd se ceartă: se înjură, dar şăgalnic, se înghiontesc şi-şi dau palme, se scuipă, iar legămintele de amor sînt la fel de grețoase ca şi angajamentele de onoare - „Să moară mă-ta că mă iubeşti?", „Să moară copiii, fă, dacă nu te iubesc!".

„Hai să trăieşti!", „Hai să mai luăm cîte una mică!", „Înc-un rînd, că fac eu cinste!", „Hai că mai merge cîte una!". N-au împlinit treizeci de ani, o iau cu băutura de dimineață, întîi ca să se dreagă după beția de ieri, apoi ca să le fie bine, pe urmă fiindcă ziua e lungă. Şi tot aşa, pahar după pahar, toate cu un motiv. Nici unul fără un scurt toast, pînă la şaptezeci de ani, cînd sînt culeşi morți dintr-un parc, dintr-un beci, din pragul unei cîrciumi.

Un chirurg vestit dintr-un oraş din Moldova, om foarte respectat şi în spital şi-n urbe, îşi surprinde colegii şi cunoscuții cu unele obiceiuri cel puțin neconvenționale. Medicul ocupă un apartament în spatele gării. De cîteva ori pe an, controlorii descoperă pe coridorul acceleratului de 21.30, care ajunge în oraşul următor în 25 de minute, un bărbat în pijama, fumînd liniştit şi contemplînd, pe fereastra deschisă a vagonului, cerul. Controlorii din trenul care circulă în sens opus şi care face cruce cu acceleratul, îl află pe doctor, tot în pijama şi tot fumînd pe coridor, apoi îl văd cum coboară în oraşul în care profesează şi se îndreaptă liniştit spre casă. Toată povestea durează cincizeci şi cinci de minute, iar în zilele în care trenurile au întîrziere, o oră. „Seara - spune chirurgul -, e bine să faci o plimbare de un ceas. E sănătate curată." Dar de ce trebuie să se plimbe cu trenul şi mai ales, de ce în pijama, nu îndrăzneşte să-l întrebe nimeni. „Toți avem cîte-o ciudățenie - zice lumea -, însă mîini de aur, ca ale lui, nu mai găseşti!"

Sondajele de opinie continuă să ne liniştească: poporul român are mare încredere în armată. Faptul pare să spună ce armată minunată avem. De fapt, spune ce popor minunat sîntem, dacă credem în forța şi loialitatea a ceva ce practic nu mai există de multă vreme.

În piață, o femeie, care vinde mandarine, îmi spune să mi le aleg, dracului, pe care le vreau şi să le cîntăresc, dracului, singur. „Şi dacă o să te înşel la cîntar?", o întreb. „Dă-le dracului, poți să mă şi înşeli!", zice ea cu o lehamite ce aduce mai mult a detaşare. Fiindcă n-am prea des prilejul să ajung în străfundurile psihologice ale negoțului cu mandarine, îi arăt femeii cîntarul, să vadă că a fost corect. Şi o întreb ce-a pățit. „Ce să pățesc?! Nimic! Doar că ieri, m-a luat cu Salvarea, iar dacă mai întîrzia cîteva minute mă găsea moartă. Aşa că, dă-le dracului de mandarine!"

Există şi un blestem al şedințelor. Într-o familie, bunica strigă în fiecare seară: „Şedință! Toată lumea la televizor!".

Ţiganul care îşi varsă ciorba pe pantaloni, nu spune că şi i-a murdărit. „Nu-i murdărie, e ciorbă”, zice ţiganul. Aici e deosebirea dintre el şi noi. Pentru nevasta ţiganului, cafeaua care i-a căzut pe fustă, e tot cafea. Atît doar că nu mai poate fi băută. Un amic, pasionat de concepţia despre jeg a naţiilor şi etniilor, are o întreagă teorie a ciorapului scăpat în supă. „Unii - spune el - îl scot pur şi simplu din supă şi uită pe loc incidentul. Dar alţii, fiindcă au un punct de vedere istoric şi o tradiţie în materie, îl storc, ca să nu piardă din supă. Mizeria e numai o chestiune de loc, de circumstanţe, de obişnuinţă. Şi de calicie.”

La douăzeci de ani, am scris o povestire despre un om care se sinucidea, pentru că găsea viaţa fără nici un sens, şi am dus-o la o revistă literară unde o doamnă de vreo cincizeci de ani, în loc să-mi vorbească despre stil şi compoziţie, m-a întrebat ce ştiam eu despre viaţă? Ani întregi am avut pentru doamna aceea un pui de dispreţ profesional, ca faţă de cineva ce ocupa locul cuvenit altuia, mai priceput. Şi-n orice caz mai sensibil la vanităţile artistului tînăr. Peste ani, citind într-o revistă fragmente din „Jurnalul” acelei doamne, în care era amintită şi ziua în care veneam pentru prima oară într-o redacţie cu o povestire, am aflat că doar cu cîteva săptămîni înainte îşi găsise soţul spînzurat în baie.

Una din cele mai şocante cărţi, care mi-au căzut în mînă, e „Dicţionarul selectiv al locuitorilor comunei Şerbana”. Fişele sînt întocmite exact ca în marile enciclopedii cu personalităţi, numai că, în loc să se spună despre cutare că a inventat electricitatea sau că a scris „Război şi Pace”, se menţionează că a avut o moară şi a crescut, toată viaţa, porci.

Am scos pe marginea ferestrei de la bucătărie un peşte abia curăţat de maţe, ca să se zvînte. Şi din înaltul cerului, s-a repezit la el un pescăruş. De unde naiba să se ivească în plin centrul Bucureştiului un pescăruş? Ce poate să spere bietul pescăruş flămînd, într-o metropolă, unde peştii apar pe ferestrele unor apartamente de la etajul al patrulea doar cînd proprietarilor acestora li se năzare să-l prepare după o reţetă

japoneză? Şi cîți dintre locuitorii Capitalei pun la uscat, pe marginile unor ferestre, heringi, astfel ca pescăruşii să se abată pe aici, prin asfalturile şi betoanele noastre? Ce-o să se întîmple oare, dacă punem la fereastră un borcan cu miere? Aşteptăm ca dintr-o clipă-n alta să pogoare în zbor, din albastrul bolților, urşii?

Cînd trebuie să informeze presa de faptul că n-au nimic important de comunicat, purtătorii de dialog ai Poliției o fac cu acelaşi glas, solemn şi responsabil, cu care anunță mari izbînzi în lupta cu crima.

Un om de afaceri care nu umblă să cîştige foarte mult, ca să trebuiască să-şi schimbe viața, are în birou o pendulă stricată, limbile arătînd de mai mulți ani ora nouă şi un sfert. „E un ceas bun - spune negustorul -, fiindcă mă ajută să nu mă grăbesc. Indiferent de ora la care am o întîlnire sau ar trebui să ajung într-un loc, mă uit la pendulă şi imediat mă relaxez. Fiind nouă şi un sfert tot timpul, e ori prea devreme, ca să-mi fac probleme, ori am întîrziat şi n-are nici un rost să-mi fac sînge rău.”

Într-un documentar TV despre un trib de indieni din jungla Amazonului, un băştinaş le explică vizitatorilor că toți albii put. Oamenii care miros altfel decît a pădure, ca ei, le par impuri, plini de miasme respingătoare. Cel mai urît pute femeia - spun indienii despre o cercetătoare care are obiceiul să se parfumeze zilnic, cu cele mai fine esențe franțuzeşti.

La înmormîntarea cuiva drag, trebuie să alegi între nişte rezolvări administrative proaste şi unele decente. Nu cred să existe oameni mîndri de cît de bine s-au descurcat ei în astfel de circumstanțe. Binele, mai binele, perfecțiunea sînt acum demersul unui suflet opac. Ce poate fi mai binele la o înmormîntare?

Un cititor, angajat la o firmă al cărei profil nu-i în nici un chip compatibil cu lectura, mă lămureşte că nu trebuie să fac nici o legătură între munca lui şi cărțile pe care le-a citit, întrucît el s-a realizat ca om, ratîndu-se în vreo zece meserii. „Dar ştii, ratări mari de tot. Cînd aduni cîte o bucățică din toate, vezi că se face de-o meserie nouă. N-aş putea să-i dau un nume. Important e că-mi place."

La standurile cu tratate ştiințifice din marile librării, afli o seamă de coperte atît de seducătoare, de armonioase-n colorit şi de lăcuite, că-ți pică ochii după ele. Sînt învelişurile frumoase ale unor volume despre maladii înfiorătoare. Te uiți fascinat la un ulcer perforat în toată splendoarea lui, ca la un tablou din Renaştere şi devii invidios: „Ei, ce să-i faci, unii cu bani îşi pot permite!"

Un avocat mă lămureşte, în doar cîteva minute, cum stau lucrurile în justiția noastră. Procedura omoară fondul, spune el. Cu alte cuvinte, se amănunțeşte la nesfîrşit cauza, pînă ce nimeni, nici măcar împricinații, nu mai ştiu care e cauza.

„**În primii ani după treaba aia din decembrie** - se spovedeşte unui polițai o curvă cu un trecut brav în profesie -, mă îndrăgosteam platonic, ca proasta. Dar nu de clienți, ci de politicieni."

La vîrsta de 34 de ani, am avut pentru prima oară o baie numai a mea, unde puteam să întîrzii cît voiam. Dezbătînd problema cu alți bărbați, care şi ei avuseseră o baie numai a lor, tîrziu, după ce-şi tociseră toate sensibilitățile prin băi comune de cămine şi pe la gazde, aceştia s-au lăudat că, în prima zi, au întîrziat în baie cîte patru, cinci ori cîte şapte ceasuri. Deoarece eu nu mă desfătasem cu baia decît trei ore, i-am privit cu venerație, ca pe nişte apostoli ai confortului.

Un prieten, al cărui unic defect e generozitatea, un tip de generozitate cam neconvenţional, vecin cu uitarea de sine, ţine de cîteva ori în an, posturi lungi şi aspre. Nu ca să-i fie iertate nişte păcate de pînă-n aceste posturi, cît mai degrabă preventiv, în contul păcatelor pe care ar fi să le săvîrşească după. „Da' de ce atît de lungi?" îl întreb. Iar el îmi răspunde ca omul chibzuit, care strînge provizii pentru o iarnă grea: „Să fie, acolo!".

Deoarece am pomenit în două rînduri o vorbă a lui Confucius şi de fiecare dată altfel - nu numai altfel faţă de spusa filozofului, dar şi diferit a doua oară, faţă de prima -, un coleg din presă a ţinut să-mi atragă atenţia asupra libertăţilor pe care mi le luasem faţă de textul original. A făcut-o însă cu voce tare, ca să-l audă şi cei din jur, precizînd cu un sarcasm de licean premiant că, dacă vreau să mă dau citit, măcar să nu divaghez. Or, în materie de ziceri sacre şi proverbe contează nu numai ce-au vrut să ne înveţe cei care ni le-au lăsat, ci şi ce poate să ia tot omul din ele. Zilele trecute, autoarea unor memoriale de călătorie în India mi-a citat un îndemn celebru, de care nu aveam cunoştinţă. Întrucît nu l-am notat, în mintea mea a rămas de bună seamă ceva. Nu chiar ce-a dorit să rămînă filozoful care l-a scris, însă destul ca să nu mai trebuiască să însemn fraza undeva, ca să n-o uit: Du-te omule, într-acolo, unde crezi că ai putea să găseşti continentul visat, iar dacă acesta nu există, atunci Dumnezeu o să-l facă pentru tine!

Toate echipele româneşti de fotbal, cînd evoluează în partide internaţionale tur-retur, dacă în primul meci sînt bătute rău, al doilea meci îl joacă bine. Nu fiindcă nu mai au ce pierde, ci pentru că aşa am fost învăţaţi să înţelegem noi, românii, curajul, libertatea, mîndria: ca pe nişte răzbunări. Sîntem demni nu conform cu o măsură românească a demnităţii, sîntem demni prin raportare la o mare ruşine.

Unii se străduiesc puţin şi le iese totul perfect. Totuşi, cei care asudă din greu ca să iasă puţin şi prost ne par mai îndreptăţiţi la răsplată, dacă nu şi mai talentaţi. Zicala „unu la sută talent şi nouăzeci şi nouă la

sută muncă" a fost instituționalizată de oamenii cu talent puțin. Viața lui Mozart e de la un capăt la altul numai talent. Doar n-o să ni-l închipuim pe Mozart oftînd şi văitîndu-se: „Domne, ce de muncă! Nu se mai sfîrşeşte!".

La Tîrgul de Carte, un poet mi-a spus că avusese un vis religios. Se făcea că Dumnezeu îi controla pe vizitatori în sacoşe şi-n genți, la ieşirea din Pavilion, răsfoia fără grabă toate cărțile pe care aceştia le cumpăraseră, iar unora le recomanda să se întoarcă la standul de unde le luaseră şi să încerce să le schimbe, fiindcă erau proaste. „Nu mai dați banii, fiii mei, pe toate neroziile - spunea Dumnezeu, clătinînd mustrător din cap. Mai bine luați clasici!"

Uitarea, ca fenomen, la orăşeanul al cărui cap funcționează ca un computer blocat din cauza năvalei zilnice de informații. Se întîmplă exact ca în cazul fetiței din serialul „Familia Bundy": ca să poată memora un lucru nou, trebuie, musai, să uite unul din cele vechi care-i țin capul complet ocupat. Fiindcă n-am notat, pe loc, subiectul numit „Unirea", l-am şi uitat. Mi l-am reamintit cu ocazia unei uitări şi mai îngrijorătoare. Deşi merg adesea pe o stradă al cărei nume e Tudor Ştefan, cînd trebuie să le spun şi altora cum se cheamă strada, le zic că e Ştefan şi nu mai ştiu cum. Numele meu, Tudor, memoria îl găseşte suficient de neinteresant ca să-l uite, de îndată ce-l vede scris undeva.

În 1997, un obez cu bani a cumpărat un imobil cu patru etaje, într-o zonă comercială foarte solicitată, unde, înainte de război, se construiau îndeosebi blocuri ale căror fațade măsurau sub trei metri lățime. Asta, deoarece în vadurile de afaceri, clădirile tip lamă plăteau un impozit mai mic, calculat pe lățime. Grasul a început renovarea, însă s-a oprit cînd, umflîndu-se şi mai tare, şi-a dat seama că nu poate urca la etaj, pe scara de numai şaizeci de centimetri lățime. Primăvara, cînd a cumpărat blocul, reuşea să se strecoare pînă la ultimul nivel, înaintînd, cum se spune, cu lateralul. Luînd el în greutate încă zece kilograme, toamna, a

rămas înțepenit între etajul doi şi trei, unde fostul proprietar, de zgîrcit ce era, făcuse o scară de doar cincizeci de centimetri.

În ziua de 6 ianuarie, găsindu-mă într-un magazin unde tratam un preț cu patronul, ne-am trezit cu un popă din zonă care nu călcase niciodată prin băcănie. Dă buzna cu apa lui sfințită şi ne strică dialogul. Nici tu „Bună ziua”, nici „Primiți cu blagoslovirea?”, nimic! A stropit generos tot ce i-a ieşit în cale, inclusiv nişte mape cu gravuri care numai de udeală aveau nevoie. A binecuvîntat vitrinele, pereții, uşile, veiozele, clanțele şi apoi s-a îndepărtat, morfolind în barbă o strigare sacră, spre toaletă. Patronul a dat să-l oprească, dar s-a resemnat cu situația, cînd şi-a dat seama că popa-şi făcea cu multă detaşare meseria, fără să se întrebe, nici un moment, de rostul încăperii.

Cînd m-a părăsit prima oară o iubită, am fost atît de afectat, că am izbit cît am putut de tare cu pumnul în cel dintîi burlan care mi-a ieşit în cale. Văzusem scena într-un film englezesc al generației „tinerilor furioşi”. Momentul cînd tabla se îndoia sub lovitură mi se întipărise în memorie, aşa că mi-am manifestat supărarea ca britanicii. Numai că burlanul meu era din fontă şi încă mă resimt. Chiar şi cînd bat la maşină. Iar dacă bat cuvintele „fontă” şi „burlan”, mă enervez şi îmi amintesc ce-am simțit cînd am fost părăsit, prima oară, de o iubită. Dar nu acest lucru e interesant, ci faptul că nu mai țin minte nici figura, nici numele ei şi nici pricina pentru care a plecat.

Un editorialist de la un cotidian jubilează într-un articol, la pronunțarea unei sentințe judecătoreşti cumplite în procesul unui nenorocit, un alcoolic care şi-a violat şi înjunghiat mama. E normal ca oamenii să se simtă răzbunați cînd un individ profund asocial primeşte o pedeapsă pe măsura faptei. Delirul jurnalistului fericit c-a asistat la rostirea sentinței de închisoare pe viață, e însă asocial. Poți să te simți răzbunat dacă un criminal e dus la eşafod, dar dacă eşti fericit cînd vezi omul în ştreang, e cazul să te cauți la un psihiatru.

Un bărbat căruia medicii i-au băgat în oase cîteva tije de metal şi-n alte locuri din corp tot nişte oţeloase, se plînge că gerul îi dă stări ciudate. „E o chestiune de fizică – spun chirurgii. Probabil că se contractă. Trebuie să consulţi un inginer, nu un doctor.”

Genul de om pe care relaţia cu banii îl ţine mereu trist: cînd îi dă, i se pare că dă prea mult, iar cînd îi primeşte, e convins că primeşte puţin.

Scriind despre o selecţie pentru completarea nu ştiu cărei trupe de rock, o gazetăriţă crede că la sfîrşitul zilei „toată lumea o va cunoaşte pe noua vedetă”. Seninătatea cu care tinerii jurnalişti tropăie prin încăperile limbii române, ca rinocerii prin muzeul cu cristaluri, trimite la cîteva anecdote cam nealiniate, despre Ceapaev. Din eroul roşu al războiului civil, ruşii au făcut un fel de Moş Bulă, ale cărui isprăvi şi cugetări sînt sortite să intre, şi ele, în cartea de istorie, numai că, pe uşa servitorilor. Într-una din aceste istorioare cu generalul analfabet, se povesteşte că, terminîndu-şi luptele, Ceapaev a vrut să-şi răsplătească fidelii şi comandanţii. Aşa că i-a întrebat cu ce se îndeletniciseră ei, înainte de evenimente, ca să le ofere cîte o demnitate în stat, conform competenţelor. „Tu, Ivane, ce-ai fost la încorporare?”, l-a întrebat Ceapaev pe bucătar. „Muncitor necalificat la o fabrică de conserve, să trăiţi!”, a răspuns Ivan. „Perfect! De mîine, ai să fii rector la Conservator. Dar tu, Volodia, cu ce te-ai ocupat?”. „Am belit cîini la ecarisaj, să trăiţi!”. „Foarte bine! Am nevoie de specialişti. Te fac chirurg-şef la Spitalul Numărul 1, din Moscova.”

Unei femei năucitor de frumoase, dar cam bleguţă, i s-a năzărit să facă politică şi s-a dus, cu silicoanele ei americane cu tot - singura amintire din cîteva căsnicii internaţionale, eşuate -, la ţărănişti. „Cucoană - i-a zis unul din venerabilii partidului, profund descumpănit de ţîţele voluminoase ale cucoanei -, noi sîntem o formaţie mititică. Încearcă, drăguţă, la careva de la putere, că dînşii au nevoie de primenire ideologică.”

În Uniunea Europeană, poeții, care au cîntat o viață patria, n-or să mai aibă ce cînta.

Un scriitor bucureştean, stabilit în Franța, e de părere că la noi, deşi facem caz de prețul cărților, ele sînt totuşi ieftine. „La Paris - spune el -, un roman de trei sute de pagini costă cît patru sticle de vin bun." Echivalînd cărțile în vinuri, poate că aşa stau lucrurile, dar dacă socotim costul lor în ridichi, treaba se schimbă. Depinde în ce măsori spiritul: în pulpe de pui, în cartofi de Harghita, în crap fitofag, în mere. În mere, e cel mai complicat, fiindcă trebuie să precizezi de care-s: de-ale noastre sau din cele aduse din Turcia? Echivalate în mici şi bere, romanele clasicilor români devin o adevărată investiție.

Cînd eşti descusut, cu acel soi de mirare politicoasă care abia reuşeşte să mascheze dezaprobarea, cum de poți să scrii cu atîta seninătate şi articole de ziar, şi comentarii sportive, şi cărți de artă şi nuvele ori romane? Răspunsul nu poate fi decît sincer: unii pot mai mult.

O femeie de vreo patruzeci de ani, a cărei conversație dovedeşte c-a prins o tinerețe mai bună, vinde într-o margine de trotuar, înfofolită, dar nu îndeajuns ca să nu dîrdîie, ziare şi reviste. „Probabil că trebuie să plătesc nişte păcate din alte vieți", zice ea. Femeia are un simț al situației care ar părea cinic, dacă n-ar fi doar exact: „Mulți evită să-şi cumpere ziarul de la mine, fiindcă mă compătimesc şi se simt vinovați că nu pot să mă ajute. Şi atunci, pun ochii în pămînt şi-şi iau presa de la chioşcul încălzit, de vizavi.". Ce păcate, din alte vieți, plăteşte un om care stă în ger toată ziua? S-a prăjit prea mult pe plajă, în Antichitate, cînd era cîine? A întîrziat prea mult la gura sobei, cînd era pisică-n Evul Mediu?

Un prieten îmi reproşează, destul de tăios, c-am tipărit un text infect despre unul dintre prietenii săi cei mai buni, de care eu aveam cunoştință. „Ştii doar cum e: necazul amicului cel mai bun mă face şi pe mine să sufăr", îşi justifică el reproşul. Dar şi eu, la rîndu-mi, am preluat suferința unui prieten, cînd am scris articolul.

De unde să am atîtea bucurii şi supărări? Scriu în seama celor care mi le transferă, care mă fac solidar cu ele. Geme şi se revoltă clasa socială din noi, fără să ne dăm seama. Ca un ecou genetic. Recitesc textul şi, fiindcă mi s-a spus că efectul său asupra persoanei a fost criminal, aş vrea să nu-l fi publicat. Ce am eu cu persoana? Nimic. Cu clasa socială a persoanei am ce am. Şi nu eu, ca individ, ci lumea din care provin. Vrei să ieşi din rînd, iar rîndul te trage înapoi, să nu-i tulburi alinierea.

Există, se pare, o teorie al celui de-al optulea pas pe Internet. Spun „se pare”, deoarece nici cel care-mi atrage atenția asupra ei, nu ştie dacă sînt opt sau atîția erau la data cînd s-a născut teoria. Azi, e posibil să fie mai puțini: şapte sau şase. Dacă vrei să iei legătura cu un ins despre care ştii foarte puțin, găseşti întotdeauna pe Internet, pe cineva, care îți livrează cel puțin o informație utilă. Cu această informație, altcineva plusează şi mai adună o informație. Astfel că, printr-un lanț de opt oameni, ajungi în curînd la individul cu care, fără medierea computerului, nu ai fi avut contact în veci de veci. Reversul ideii e că, pe planeta Pămînt, nu te mai poți ascunde. Oriunde te-ai piti, eşti al nouălea pas.

Dacă se strică un fermoar, orice om cu o gîndire tehnică medie spune: „Să-l ia dracu!”. Sudalmaua e convențională, fără o implicare religioasă reală. Cînd, însă, cardiologul îți impune să consideri tot ce ți se întîmplă în mod pozitiv, nu-ți rămîne decît să-i ceri Celui de Sus: „Doamne, repară-mi inima!”. Deşi atît Cerul, cît şi Infernul sînt mai solicitate ca oricînd, o rugăciune specializată în materie de fermoare e totuşi un abuz, oricît de pozitiv ai aborda micile neplăceri ale existenței.

De cîte ori se sfîrşeşte o zi de muncă, mă ia aşa, o veselie uşor tembelă şi îmi revin în memorie versurile lui Alecsandri: „Este ora cînd truditul muncitor voios aruncă/La o parte grija muncii şi uneltele de muncă.”. Ce are însă de aruncat truditul muncitor de azi, la o parte? Poate computerul. Ce viziune!! Mii de informaticieni ies, seara, la fereastră şi aruncă voioşi, la o parte de grija muncii, *Macintosh*-urile.

Revenit în ţară, după o absenţă de două decenii, ceva mai însingurat ca la plecare, un arhitect româno-new-yorkez şi-a adus, odată cu cel mai performant program profesional de computer şi unul foarte personalizat şi de ultimă oră, „Pentru consolat solitarii”. Maşina recunoaşte o seamă de cuvinte, dacă sînt rostite clar. Şi o voce artificială, extrem de elaborată, de bariton care a îndurat multe în viaţă, compune fraze de genul: „Cui îi e uşor, prietene? Dar mergem mai departe!”, „Lasă, nu plînge, nici nu ştii cîte mai poţi îndura!”, „Ia uită-te puţin în jur! Alţii sînt mai nenorociţi decît tine”. „Am şi eu un suflet care mă înţelege”, spune, cu glasul parcă mai puţin trist, arhitectul. Iar computerul, care a recunoscut cuvîntul „suflet”, intervine pe loc: „Păi vezi?”.

O discretă, dar agreabilă aniversare în familie: trei ani de cînd ar fi trebuit schimbat capacul de la WC.

Copiii grăbiţi, ca şi părinţii lor, care de Sărbători iau la rînd uşile apartamentelor din bloc şi blocurile alăturate ca să spună doar primele două versuri dintr-un colind şi apoi să întindă mîna după bani. Peste cîţiva ani, vor colinda cu celularul şi le vor comunica: „Apelaţi numărul contului din bancă unde să se plătească urăturile”.

Un domn foarte convins de tot ce spune şi ce face. Îşi cumpără casă la ţară şi-ţi explică, aproape imputîndu-ţi îndărătnicia, că toată lumea trebuie să-şi ia casă la ţară. După un timp, cu aceeaşi vervă cu care a pledat pentru proprietatea din mijlocul naturii, povesteşte cum a vîndut-o şi se justifică, reproşîndu-ţi parcă un profit neloial din tranzacţie, de ce nu e bine să-ţi bagi banii într-o coşmelie de sat. Şi într-un caz şi în altul, vorbeşte ca şi cum el ar vede bine un lucru, pentru care toată lumea e lipsită de organ. Ce proşti sînt oamenii că nu-şi cumpără o căsuţă la ţară! Ce proşti sînt oamenii că se grăbesc să se mute la ţară!

În „Casa Buddenbrook”, unul dintre personajele feminine ale lui Thomas Mann spune, într-un moment de mare cumpănă: „Mi-am dorit atît de mult să fac ceva onorabil în viață!”. Ar fi interesant de ştiut dacă vreunul dintre oamenii care au guvernat şi au deținut puterea după 1990 a întrebuințat vreodată cuvintele: onorabil, onoare, onorabilitate şi ce înțeles au avut pentru ei.

Mulți dintre cei ce au ajuns să se cheme „intelectualitatea” sînt pîntecoşi şi guşați din îmbuibare, cu acoperire ipocrită într-o filozofie a prezenței epicureice. În fapt, nişte nestăpîniți. Un universitar de un qintal şi jumătate, un cercetător ştiințific obez, un poet burtă de țigan recuperator, sînt cîteva exemple triumfante de ratare. Creierul condus de un stomac plin.

După ce mi-am schimbat telefonul, am fost sunat de tot felul de persoane cu glas imperativ, de şefi deprinşi să aibă primul şi ultimul cuvînt în orice dialog, care-mi comunicau să aranjez imediat nu ştiu ce chestii cu cutare, să mă duc să iau bani de la cutare sau să le anunț pe Roxana, Mia ori Camelia că ei sînt la birou şi le aşteaptă. Un timp, am stăruit să le explic oamenilor cu voci de stăpîni de turme că nu sînt cel căutat de ei, întrucît s-a schimbat numărul de telefon, dar am renunțat curînd, pentru că nici unul n-a găsit de cuviință să-şi ceară scuze. Au mormăit un „Da” sau un „Bine” şi atît. Nu m-a mai căutat nici unul să-mi ceară socoteală şi nici nu s-a prăbuşit economia. Singurul lucru pe care mi-l reproşez e că Roxana, Mia şi Camelia au fost aşteptate degeaba.

Într-o mulțime de emisiuni TV cu muzică populară, ies la zîmbit şăgalnic nişte mămici de vîrsta a treia, sulemenite ca la bordel, care, cu o neruşinare ce-ți taie respirația, uiuiesc de dragoste ca drăgutele de douăzeci de ani: „Vin bădiță la portiță/ Ca să-ți dea fata guriță”. Iar gurița „fetei”, căreia i-ar sta mult mai potrivit gîngurind cîntece de leagăn la nepoți, e ridată şi țuguiată ca fundul găinii după ce scapă un ou.

În curtea unui gospodar, dă rod, în fiecare an, un gutui din care, printr-o minune, nu fură nimeni nici un fruct, nici cînd se coc. De fapt, adevărata minune vine după ce e gata dulceața. În fiecare an, hoțul, care e aşteptat să fure gutuile, nu le fură, dar goleşte cămara de borcane.

Un bancher, despre care nu trebuie să-ți spună nimeni ce meserie are, deoarece îl trădează cămaşa albă, cravata sobră şi, mai presus de toate, un fel de a fi foarte ordonat, are în geanta care-l însoțeşte la toate dineurile cu clienții, un mic borcan cu hrean. Borcanul cu hrean a dat mai multe garanții de seriozitate afacerilor încheiate de el în doi, decît elocința profesională a multor colegi. Nici un partener nu-l socoteşte un excentric. Cînd i se rosteşte numele, aceştia devin nostalgici: „Da' ce bun hrean ştie să facă!".

Aşa cum o seamă de negustori au talentul de a-şi hipnotiza clienții cu un potop de amabilități, există şi o categorie ce mizează pe mitocănie. Un tip de mitocănie care, în cazul cumpărătorilor vanitoşi şi cu bani mulți, trece drept laudă. Victima se uită la un fleac, iar negustorul o ia de sus, cu un surîs complice, dar şi ironic: „Adică, să n-aibă un om ca dumneata trei sute de dolari pentru o asemenea minunăție?!".

Cea mai stupidă formă de uitare: să-i faci curte unei femei cu care, cîndva, te-ai culcat şi n-o mai ții minte. Să-ți pui la bătaie uzatul repertoriu cu trucuri de fante de petreceri în familie, iar ea să se uite lung la tine, cum te-ai senilizat în rolul flăcăului tomnatec.

În Parcul Obor, pe un ger cumplit, patru oameni joacă şah pe nişte mese de beton, reci şi ele ca moartea. Pe cei patru, parcă i-aş înțelege. Dar pe ceilalți şapte, care urmăresc partidele, nu-i înțeleg. De fapt îi înțeleg şi pe aceştia, numai că nu ştiu dacă-mi convine ce înțeleg. Nu pasiunea lor e problema, ci gîndurile care ne provoacă, atunci cînd vedem cît de altfel decît noi sînt alții. Nu te întrebi doar dacă-i bine cum sînt ei. Te întrebi - şi asta nu-i tocmai confortabil - dacă e bine şi cum eşti tu.

Un muzeograf, care a cunoscut-o, îmi povesteşte că pictorița Olga G., al cărei părinte era nobil polonez, scria în chestionarele privind originea socială, următoarele: la profesia mamei - femeie cultă, iar la profesia tatălui - conte. Speriat de seninătatea cu care artista completa fişa, funcționarul de la cadre opera modificări: mama - casnică, tatăl - fără profesie.

În 1998, de Anul Nou, la Budapesta, copiii suflau pe străzi într-un soi de tromboane pliabile de hîrtie şi oraşul părea plin de elefanți în călduri. E o nenorocire, spuneau ungurii şi aşa o să fie mereu de acum înainte, fiindcă nimeni nu poate opri un copil să ragă ca elefantul, dacă-i place. Anul trecut, în Bucureşti, pocneau petardele încă din noiembrie. Toată luna decembrie a fost un calvar. În 2002, am aşteptat cu groază luna decembrie, pînă în ziua de 27, dar nici urmă de petarde. L-am întrebat pe un budapestan, dacă mai ține minte anul ăla suprarealist, cînd toată Ungaria făcea ca elefanții şi el mi-a răspuns că nu, că țara lui e civilizată şi că asta nu s-ar permite. Nici moşii din Bucureşti, care trăiau cu infarctul la uşă din cauza pocnitorilor, nu-şi amintesc ce nenorocire a fost în anii trecuți. Doar cîinii, care înnebunesc cînd aud o țeavă de eşapament pocnind, mai au memoria unui rău ce părea fără soluție. Asta să fie atît de evocata memorie colectivă?

Întîlnesc de Sărbători o familie de vechi prieteni stabilită pentru totdeauna în străinătate. Nu mai cîştigă ca odinioară, dar şi-au pus la punct o vorbă: la toate solicitările mondene care presupun cheltuială: „Nu sîntem pregătiți!”. Deşi e clar că la bani se referă, nimeni nu insistă să afle în ce sens nu sînt ei pregătiți pentru sindrofii la care, cîndva, erau nelipsiți. Au pus de asemenea la punct şi i-au verificat eficiența şi o vorbă, pentru momentele cînd nu se înțeleg şi sînt gata să se certe. Dacă atmosfera se încinge, unul din cei doi soți, trecut frumos de şaizeci de ani, spune: „Ce rost are, că nu mai e mult!”.

Fiindcă *mass-media* face caz de toți inspirații care văd cruci, crucificări şi martiriuri în coaja, în miezul ori în despicăturile unor copaci, tot mai mulți inflamați încep să vadă orice, acolo unde, fără imboldul pervers al publicității, ar putea să privească pînă li se împăienjenesc ochii şi n-ar zări nici măcar urma unui cui sacru. În relația cu opera de artă, pe lîngă care trec cei mai mulți ignorînd-o, funcționează, încă din Antichitate, o zicere valabilă oricînd: vezi doar ce cunoşti. În armată, un ofițer cu minte puțină mi-a găsit în dulapul din dotare o carte tipărită în RDG, despre sculptura barocă, plină cu reproduceri de nuduri contorsionate. „Aha, femei goale - a urlat politrucul. Te-am prins!” I-am spus că eu nu văd în acele imagini femei goale, ci sculpturi în lemn şi piatră. „Militarul - mi-a scurtat-o el - vede numai ce i se ordonă!”

Cînd stai pe un scaun de colecție, lucrat de-o mînă de meşter, simți nevoia să întrebi: „E franțuzesc?”. Dacă ştii că e franțuzesc, întrebarea deschide, de fapt, o discuție despre calitate. La Paris, în casa unui franțuz bogat, plină cu mobilier „de epocă”, m-am trezit minunîndu-mă tipic românesc de frumusețea unui fotoliu: „E franțuzesc?!”. „În Franța - m-a lămurit gazda - tot ce vezi, e mai ales franțuzesc. La voi, în România, ceaşca pe care o ai în față, e o ceramică franțuzească. Aici, e doar ceaşca din care-mi beau cafeaua.”

„**Mi s-a întîmplat sîmbăta trecută un lucru straniu**.” Persoana căreia i s-a întîmplat sîmbăta trecută un lucru straniu vorbeşte de o sumă mare de bani. De un pachet cu 20 000 de dolari. Te aştepți să-ți povestească prin ce a trecut, încercînd să împrumute aceşti bani de la cei mai buni prieteni. Şi cum, puşi în fața unei chestiuni de încredere, aceştia l-au dezamăgit. Treburile însă stau exact pe dos: i-a rugat pe cîțiva prieteni să-i păstreze două zile, pînă se deschid băncile, cei 20 000 de dolari şi toți l-au refuzat, mai speriați de ideea că trebuie să-i primească, decît de ideea că trebuie să-i dea.

Cînd simt că mi-e foarte greu să spun că-s român, din cauza reputației infecte pe care o avem în lume, le sucesc mințile străinilor zicînd că-s aromân. Nu c-aş fi macedo-român, ci un fel de contra-român, de român-invers, un altfel de român.

Citesc în ziare că un universitar, autor al cîtorva cărți plicticoase, groase cît să-i sperie pe cei cu lecturi întîmplătoare, dar fără un folos cultural sesizabil, a fost făcut academician. „Nulitatea asta, academician?!!" Un coleg gazetar, care cunoaşte mersul lucrurilor în adormita instituție de veşnicit nimicia, găseşte mirarea mea exagerată: „E, într-adevăr, o nulitate, însă față de alții..."

Un custode de muzeu plin cu oseminte de dinozauri vorbeşte cu multă înțelegere, ba chiar cu un soi de blîndețe de dascăl, care a avut parte numai de elevi îndărătnici, despre jefuitorii de situri: „Problema cu hoții - spune el - e că de obicei fură la întîmplare. Şi piese interesante, şi unele fără nici o valoare. Iar apoi le vînd unora care le realizează şi mai puțin însemnătatea." Din jeluirea sa, înțeleg că ar trebui conceput un program internațional de instruire a traficanților de relicve, ca să ştie oamenii ce fură, cît să ceară pentru munca lor şi cît de exigenți se cuvine să fie cu amatorii ignoranți de chilipiruri. Savanții acceptă hoția ca pe o fatalitate, cu un îndelungat temei în istoria meseriei, numai că o vor mai ordonată, pe baze ştiințifice.

Într-un *talk show* cu mai mulți invitați din lumea politicii, regizorul şi cameramanul au, în cîteva rînduri, inspirația să filmeze şi picioarele nervoase ale împricinaților. Adevăratul spectacol acolo e: de la brîu în jos. Expresia feței, mişcările mîinilor, hîțînarea în scaune suportă şi în cele mai agitate întîlniri un anume control. Gălăgia, la nivelul genunchilor şi al bombeurilor, are mai multe accente grobiene, decît cearta la înălțimea microfoanelor.

Moartea ziaristului D. T. a fost un accident şi e foarte probabil ca, oricît s-ar specula în jurul lui, ea să nu dezvăluie nici o pricină criminală. Doar că e genul de accident ce trimite hotărît la toate motivele, implicaţiile şi consecinţele unei crime. Din cauza acestora, unii se gîndesc la crimă. Cu cît mai îndîrjită va fi demonstraţia în sprijinul concluziei - accident de circulaţie -, cu atît mai durabilă va fi convingerea multora că Poliţia, Institutul Medico-Legal, Procuratura, guvernanţii şi toţi cei ale căror nume au fost citate ascund ceva, deţin un secret teribil.

Un negustor de artă mi-a arătat un „Car cu boi” semnat Grigorescu. Am privit cu atenţie tabloul, semnătura, saşiul, pînza şi, intrigat şi de preţul foarte mic, am conchis că e un fals. „Să zicem mai bine - a spus cu o ironie abia mascată negustorul - că-i un Grigorescu pentru începători. Am unul şi pentru avansaţi, dar la un preţ de o sută de ori mai mare.”

În 1990, românii mergeau cu privirea în pămînt, ca şi cum, dacă ar fi vrut să ridice nitel capul, riscau să fie bruftuluiţi. În 1991 şi 1992 s-au îndreptat un pic, iar unii au început să păşească, privind înainte. Apoi, mersul oamenilor s-a diversificat, deşi mulţi încă mai ţineau ochii în jos, ca deţinuţii scoşi la plimbare cu şirul, în lagăr. Acum, numărul celor care merg încovoiaţi, cu privirea în pămînt, goală de orice expresie, e iarăşi foarte mare. De parcă i-a anunţat cineva că pauza pentru speranţă s-a terminat şi că e vremea să revină la mersul acela de vită dusă la sacrificat, fără să protesteze. Priveşti în sus, înainte sau în părţi, e acelaşi lucru. De ce să te mai oboseşti, ţinîndu-ţi coloana dreaptă?

Din Franţa, Germania şi Italia, din talciocuri şi magazine de antichităţi de mîna a doua, traficanţii noştri de obiecte de artă aduc, la preţ de chilipiruri, bronzuri, marmore, cristaluri, porţelanuri. Pe care, fiindcă vin cu convingerea că în Bucureşti şi, în general, în România totul trebuie să fie mai ieftin ca la Paris, München sau

Milano, le cumpără amatorii de chilipiruri francezi, germani şi italieni. Şi aşa mai departe, pînă ce toată lumea oboseşte de cît a putut să cîştige, vînzînd scump şi cumpărînd ieftin.

O bătrînică dă din cînd în cînd ocol blocului unde ocupă o garsonieră şi strînge toate gunoaiele pe care oamenii le aruncă pe fereastră sau le leapădă din grabă ori proastă creştere. Vecinii o socotesc slabă de minte, deşi s-ar putea să fie una din ultimele persoane cu mintea nepervertită de graba şi indiferența veacului.

Degradarea muncilor din administrația culturii trebuie pusă în relație cu numele celor promovați în funcțiile de conducere: Cioacă, Zbîrciu, Crăcănatu, Burtea. Pe o inspectoare de județ o cheamă Mațu. E drept că nimeni nu-i vinovat pentru numele său de familie, numai că doamna inspector Mațu, de la Cultură, e inginer piscicol.

În 1994, activau în Armata Română doi colonei cu acelaşi nume. În 1947, unul dintre cei doi colonei a reuşit să fugă din țară, cu care prilej, celălalt a fost arestat şi condamnat, pentru că la proces n-a reuşit să-i convingă pe judecători că ofițerul, care o ştersese peste graniță, nu fusese el.

Un prieten îmi spune că se duce la toate înmormîntările unde e chemat. Chiar şi la funeraliile unor oameni pe care abia de-i ştie, întrucît „dacă nu mă duc eu la ei, n-or să vină nici ei la mine”. Observînd că-s confuz, are o lămurire: „Lasă, dragă, că-i mai bine aşa. Dîrdîim nițel la cimitir, totuşi noi la ei, nu ei la noi.”

Cugetare de finanțist cu simțul relativității: decît primul dintre milionari, mai bine ultimul dintre miliardari.

Un bărbat de cincizeci de ani, de care nu-mi amintesc, susține că ne-am cunoscut în urmă cu opt ani. Şi ca să-mi activeze memoria, recurge la lucruri de care, cîndva, se pare că aveam cunoştinţă: „O mai ştiți pe nevastă-mea, nu? A murit anul trecut de inimă. Dar pe fiu-meu, vi-l mai amintiți, nu-i aşa? S-a prăpădit, săracul, într-un accident de circulație. Cînd cu povestea aia, de pe autostrada Piteşti. Ei, cum să nu mă mai țineți minte, că doar ne întîlneam în parc, cu cățeii! Săracu' teckelu' meu nu mai trăieşte... Cățeii dumneavoastră sînt bine, sănătoşi? Ei, trebuie să mă ştiți, că vă povesteam cum o să mă operez curînd şi mă sfătuiați să mai amîn. Dar m-am operat." Cu logica atît de macabră a celor opt ani, mă simt tentat să-l întreb: „Şi, ce s-a întîmplat, sînteți viu?".

După ce a ținut şapte neveste pe trei continente, ultimele trei foarte avute, dar şi foarte geloase - gelozia femeii care dă un ban, dar vrea ca marfa să fie întocmai cum spune certificatul de garanție - un bătrînel cochet şi cu agenda plină cu telefoanele amantelor constată, cu glasul celui urmărit de destin: „Nu găsesc şi eu una care să mă înțeleagă!".

Pe un platou de televiziune, moderatoarea e foarte nervoasă şi-şi schimbă bluzele sub presiunea timpului: una e prea roşie şi nu merge cu decorul, alta prea închisă şi nu merge cu fotoliul, o a treia nu merge nici cu fotoliul, nici cu decorul, nici cu rujul de buze. De fapt, nu bluzele sînt de vină, ci invitatul. Omul nu merge cu nimic şi în primul rînd cu el însuşi. Întreaga lui ființă spune: „Ce dracu' oi fi căutînd eu aici, cu nebunii ăştia?".

În cele mai multe dintre crimele săvîrşite la noi, polițaii străini ar căuta lucrul unor minți malefice. Comisarii noştri ştiu însă, că ele n-au nimic enigmatic şi le rezolvă repede, întrucît stăpînesc cauzele: prostia, tembelismul, conflictele de cavernă din unele pături sociale. Cele mai rafinate mijloace ale unei Poliții sînt inoperante, acolo unde nu-i nici o regulă, iar între efect şi pricină nu există altceva decît impulsul

de moment. Iată cazul frecvent: s-au cunoscut la crîşmă, au băut pînă au devenit neoameni şi unul dintre ei l-a ucis cu custurea pe celălalt, pentru că nu l-a mai cinstit cu o ţuică. Ce poate să facă NYPD în astfel de mistere?

Maria, o femeie necăjită, dar guralivă, care făcea curăţenie în diferite redacţii mici din Casa Scînteii, obişnuia să inventeze pluraluri imposibile, ca să fie luată în seamă. Cînd pe coridoare era vînzoleală, ea zicea că sînt „multe deschideri de uşi”. Dacă găsea scrumierele pline, le certa pe cucoane că „fac abuzuri de fumaturi”. Iar cînd redactorii şefi se închideau în birouri şi nu primeau pe nimeni, Maria cugeta: „Şefii nu-şi vede capurile de ocupaţii!”.

În tren, două dactilografe care şi-au pierdut slujbele odată cu introducerea computerelor, discută cu duioşie despre fluidul corector. Femeile bat din cînd în cînd la maşină „lucrări particulare”, iar glasul lor e voalat, parcă şi-ar povesti filme de dragoste alb-negru. „Şi tu tot de ăla de şaişpe mii foloseşti?”. „Tot!”. „Nu-i aşa că-i cel mai bun?”. „Aşa e!”

Cu vreo zece cuvinte - sînge, răzbunare, iubire, fatalitate, atracţie, joc, pericol maxim, lovitură, moarte -, poţi compune titlurile tuturor filmelor pe care Televiziunile noastre le vor programa în următorii ani: Iubire fatală, Atracţie sîngeroasă, Pericol mortal, Răzbunare maximă, dar şi: Iubire maximă, Atracţie mortală, Pericol fatal, Lovitură sîngeroasă.

Pe strada Covaci, un om cu un fasung în mînă îi întreabă pe obişnuiţii locului dacă n-au pe cineva la atelierele de sticlărie din apropiere, să-i tragă şi lui „o căciulă Gallé la lamba asta”.

Toate artele îşi inventează noi criterii de apreciere a calității. E ca şi cum, în cursa de 100 m plat ar avea loc o revoluție şi criteriul unic n-ar mai fi timpul măsurat cu cronometrul. Cîştigă de acum înainte cel care are părul mai lung sau care are mai mulți muşchi pe spate.

Dialog, ca în Caragiale, între femei.

A: Ai auzit că s-a însurat Costel?

B: Cu cine?

A: Nu ştiu, da' s-a însurat.

B: Cum adică, nu ştii cu cine?!

A: De ce ar trebui să ştiu? S-a însurat şi gata!

B: Păi, atunci, chiar că nu mi-ai zis nimic.

A: Cum nu ți-am zis? Da' cine altcineva, dacă nu eu, ți-a mai spus că s-a însurat Costel?

B: Cu cine?

A: Iar începi? Ce-s eu, Mafalda, să le ştiu pe toate? Îți spun ce cunosc. Ce, voiai să te mint? Asta voiai?

B: Cine-ți cere să minți? Dar nu-i normal, dacă tot vorbeşti de una şi de alta, să-i spui omului tot?

A: Eşti nebună, fato?! Ți-am zis tot: S-a însurat Costel!

B: Care Costel?

A: Asta-i bună! Acum nu mai ştii nici cine-i Costel!

B: Vezi că am dreptate? Îmi zici că s-a însurat nu ştiu cine cu nu ştiu care şi apoi te superi.

A: Dar ți-am spus eu cu cine?!!! Puteam să zic ceva ce nu ştiu?!!!

B: Cum am dreptate, cum te superi! Eu nu ştiu cine-i Costel, iar tu nu ştii cu cine s-a însurat. Şi insişti să discutăm. Foarte bine, hai să discutăm, ca să nu te superi. Cine ziceai că s-a însurat? Etc. etc.

O enciclopedie din 1909, semnată de Theodor Cornel - „Figuri contimporane din România" - însumează, la literele A şi B (atît a apucat autorul să trăiască: doar primele două litere ale unei Enciclopedii!), biografiile amănunțite ale personalităților epocii. Ce te impresionează dintru început, e înfățişarea foarte îngrijită a femeilor şi a bărbaților din fotografii. Parcă ar poza jucînd un rol. Rolul cel mai apreciat la începutul veacului al XX-lea: doamne şi domni. Privindu-i, realizezi că la acea vreme, golanul - care ține azi pagina întîi din toată presa, fie că-i incriminat cu ceva, fie că-i lăudat - nu putea, în nici un chip, să fie o „figură contimporană", un model de urmat. Sînt atîția golani, în „contimporanitatea" anului 2003, în România, că nici nu ne mai puteam imagina cum ar fi o țară numai de domni.

Omul de afaceri, X, spune că are unele coşmaruri profesionale, greu de înțeles de către cei care nu mînuiesc bani mulți. Se deprinsese să viseze în dolari, apoi a reuşit să viseze numai în mărci, dar ascensiunea monedei europene îi strică somnul, fiindcă în EURO are vise confuze. Nici măcar visele erotice în EURO nu sînt coerente. În somn, marca e încă puternică.

Un spărgător de apartamente, calificat la locul de muncă dintr-un fost lăcătuş la categoria a V-a, a vrut să fure o locuință, dar n-a apucat să dea gata decît o yală şi a trebuit s-o şteargă. Dac-ar fi apucat să-şi termine treaba, lua tot. Proprietarii şi-au schimbat urgent ambele yale cu unele de ultimă oră, considerate aproape inexpugnabile. Aflînd de modificare, hoțul a intrat la ambiție şi le-a spart demonstrativ, fără să fure nimic. S-a simțit omul atins în orgoliul de meseriaş.

În afară de calendarul ortodox, de cel catolic, de toate celelalte agende religioase de uz ori, mai bine zis, deasupra acestora, se află calendarele de partid. Cine n-a fost niciodată trepăduş de filială județeană, nu-şi poate imagina ce reacții pioase descătuşează, în masa de slujbaşi apropiați ai preşedintelui, ziua sacră a venirii sale pe lume. Iar în directă legătură cu ea, ziua de naştere, ziua numelui şi toate celelalte cinstiri la persoană ale consoartei. Chiar şi praznicele tradiționale de peste an, care-s aceleaşi la vlădică şi opincă, au un alt înțeles în calendarul de partid. Crăciunul e o chestiune de ierarhie, nu de piftie şi caltaboşi. Contează dimensiunile curcanului de pe masa starostelui de Minister, dar şi mai mult contează numele amploaiatului care a reuşit să scoată din competiție ceilalți curcani de ofrandă.

Pictorul Corneliu Baba spunea că învățătura cea mai importantă, primită de el de la profesorul Tonitza, privea spălatul pensulelor, la terminarea lucrului şi pregătirea atelierului pentru începutul zilei următoare de muncă. Să purceadă astfel la adevărata treabă, la şevalet, fără nici unul din motivele lumeşti ale meseriei de a o muta mai tîrziu: puțină ordine, un măturat, răzuirea paletei...

Obiceiul şoferilor de autobuze, care te văd alergînd şi stau cu uşa deschisă pînă ce te afli la un metru de maşină ca să ți-o închidă în nas exact în clipa în care eşti convins c-ai prins cursa, e o distracție cinică, totuşi distracție. Ce-ar putea avea şoferul contra ta? Are în schimb ceva cu toți călătorii, cu toată omenirea. Dacă clientul e stăpînul, înseamnă că el e sluga. Toți cei lucrînd în serviciile publice au, nu numai la noi, o încontrare de slugi care-şi răzbună condiția, ori de cîte ori au ocazia. Fiindcă n-au cum să pretindă bacşiş, îşi bat joc de lume. E bacşişul lor sufletesc.

Ce rea educație culturală ne-a făcut şcoala, dacă mai cultivăm ideea că există profesii culturale în care lucrul zilnic probează mai degrabă absența talentului şi că mărcile harului sînt dezordinea şi pauza!

Un covrigar a pus la vedere, astfel ca tot omul să-l observe şi să i se conformeze, următorul anunț cu parfum de somație: „Clienții sînt rugați insistent să solicite şi să păstreze bonul de marcaj”. Omul nu-i nebun. Aşa îi cere fiscul şi chiar dacă n-are casă de marcaj şi nici n-o să-şi cumpere vreodată, hîrtiile-s hîrtii, nu te joci. Dacă ar avea maşina, dacă şcolarii, care-i cumpără covrigii, ar cere bonuri şi dacă statul i-ar controla pe toți mîncătorii de covrigi la bonuri, hîrtia de vînzare-cumpărare, aşa cum impun ordinele Ministerului de Finanțe, România n-ar mai avea de făcut decît un singur lucru, ca să-şi redreseze bugetul: să lipească anunțul din covrigării şi la toaletele publice.

După ce vede emisiunea TV, în care o coristă obraznică, preşedintă de sindicat la Operă, îi vorbeşte cu o insolență de-a dreptul penală directorului ei, un domn găseşte că maximumul de anarhie se va înregistra doar atunci cînd vor intra în grevă sindicaliştii de la Centrala Atomo-Electrică de la Cernavodă, iar şeful lor, un eminent mecanic de întreținere a grupurilor sanitare de la căminele de nefamilişti, îi va demasca în public pe fizicieni, pentru incompetență managerială. Sau - de ce nu? - o grevă a sindicaliştilor de la Guvern, care să-l ia la rost, în direct, la Ştiri, pe Premier, că nu le măreşte salariile şi că nu conduce bine Cabinetul.

O poveste de iubire, la granița dintre absurd şi sublim: doi liceeni, băiat şi fată, ambii de 15 ani, pleacă mai devreme spre şcoală, la 7.00 dimineața, ca să se poată plimba un sfert de ceas, mînă în mînă, pe aleile pustii ale Parcului Obor. Absurdul şi sublimul vin din faptul că afară sînt minus 20 grade C.

Un caz de sănătate contra naturii: la prima cursă din zori a Metroului, cînd toți călătorii sînt mahmuri sau posomorîți, două fete, sosite parcă din altă lume, rîd din toată inima. O veselie sinceră, necenzurată, profund sănătoasă.

Nebun, dar în logica lucrurilor: japonezul care a dat foc Metroului, omorînd o sută treizeci de oameni. De ce a făcut-o? Pentru că ar fi putut s-o facă oricine. Şi o vor face din ce în ce mai mulți, nu neapărat schizofreni. Deoarece e simplu de făcut.

Într-un restaurant, nu foarte aglomerat, de la una din mesele ocupate de cîteva familii de tineri, se îndreaptă către orchestră o fetiță de şapte sau opt ani şi se opreşte ca hipnotizată de țambal, la doi paşi de acesta. Nu face nici o mişcare, nu pune întrebări, doar priveşte. Toată lumea e mişcată, contemplînd scena, instrumentistul se simte în centrul atenției şi îşi controlează mişcările ca la o filmare, dar după o jumătate de oră, oamenii se întreabă dacă nu e ceva cu fetița asta. Mai ales că muzicantul dă semne că situația îl stînjeneşte. După o altă jumătate de ceas, mama copilului o ia de mînă şi o aduce la masa de unde a plecat, mustrînd-o cu grijă, ca să nu o facă să plîngă, în vreme ce clienții localului mănîncă şi beau fără nici o tragere de inimă. Simt că erau pe cale să fie martori la un miracol. Dar în ce consta el şi cum le-ar fi schimbat viața, nu ştiu. Unii înțeleg că fetița ar fi rămas toată noaptea în starea aceea de transă. Dacă în cauză ar fi fost un pian, ar povesti întîmplarea mai departe. Dar aşa, un țambal...

În Atlantic City, cele mai şocante aranjamente florale din preajma unor cazinouri faimoase sînt - cum s-ar exprima un bucătar de popotă - pe bază de varză. Îți trebuie multă imaginație şi chiar un anume apetit pentru frondă, ca să crezi că toată năvala aceea de culoare şi ritm e obținută cu mii şi mii de verze. Decorative, e drept. Totuşi verze, nu trandafiri ori lalele. Turiştii, care văd pentru prima oară verze violete, galbene sau albastre, fac un puseu de compasiune: iar a fost nedreptățită ridichea.

O dramă, pe care mă îndemn de mult timp s-o povestesc, dar nu ştiu cum, fiindcă e vorba de o doamnă elegantă care a făcut pipi pe ea pe Lipscani, deoarece nimeni n-a vrut s-o lase să folosească o toaletă. Doamna a intrat în mai multe magazine, cerînd permisiunea să meargă la toaletă, însă, peste tot, a primit

acelaşi refuz: „Nu se poate, că sînt veceele noastre!”. În mijlocul Capitalei, o femeie bine îmbrăcată, cam la patruzeci de ani, cu pantalonii îngrozitor de uzi, urlînd ca într-un circ plin cu lume proastă: „Blestemați să fiți cu veceele voastre! Ale VOASTRE!!! Ale VOASTRE!”.

Am avut şi eu, ca mulți din țara asta, un amic care mă turna la organe. Mi-a mărturisit-o la beție, mîndru nevoie mare de faptul c-o făcea de fapt pentru arta lui şi, prin aceasta, pentru cauza întregii arte româneşti. Îşi trăda apropiații şi primea, la schimb, vize pentru Occident. Beat fiind şi apt de confidențe incitante, mi-a spus că față de mine nu se simțea în nici un fel vinovat, întrucît, din loialitate, le-a livrat mai-marilor săi numai informații „pe invers”, care mă dovedeau incapabil de-o încontrare serioasă la regim: eram palavragiu, lipsit de tact, laş, instabil psihic, neînstare să țin un secret şi complet lipsit de caracter. Or, chiar şi pentru nobila îndeletnicire de delator, era nevoie de caractere.

Ca să ştie şi săracii că banii nu alterează sensibilitatea, un miliardar declară că, în ciuda averii sale, reuşeşte să se bucure ca un copil de fiecare milion de dolari care-i intră în cont.

Un unchi de-al meu, brînzar la CAR, aducea în casă, în fiecare dimineață - fiindcă brînza o pritocea noaptea -, cîte un calup, cam de jumătate de kil. Nu era de furat, ci de primit. Era plătit, la mica înțelegere, în produse. Şi cum nimeni nu era atît de tembel, încît să se îndoape zilnic doar cu brînză, o găseai peste tot: pe masă, prin dulapuri, în cămări. Calupurile se uscau, se îngălbeneau, dar unchiul meu, om cinstit, nici nu se gîndea să le facă bani, ca să nu se audă şi să spună lumea că ar vinde din ce vămuieşte. Într-o vară, chemat fiind să stau o săptămînă la țară şi să mă întremez după o pneumonie cu o cură de brînză, am avut curiozitatea să văd ce se găseşte într-un pod de casă țărănească. Podul era nivelat cu scînduri, iar pe ele, aliniate frumos, pînă în întunericul fierbinte al celor mai îndepărtate cotloane, se vedeau nişte cuburi cenuşii,

aducînd a săpun. „Ce de săpun aveți! - m-am mirat eu. Puteți să vă spălați cu el, o mie de ani!” Dar nu era săpun, ci brînză. Nu chiar pentru o mie de ani. Doar pentru vreo douăzeci.

Vasile B. spune că a existat şi în viața lui o fată, care îl iubea atît de mult, c-ar fi fost în stare să şi moară pentru el. „Şi de ce n-ai luat-o, mă, Vasile - îl întrebau prietenii -, dacă zici că era moartă după tine?” „Din cauza serviciului - răspundea melancolic Vasile B. Că lucra la Morgă.”

Despre fiul lor, care stă toată ziua cu nasul într-un ecran de computer, părinții spun plini de ei că „are simțul realității”.

O stație de troleu din Bucureşti se cheamă Griro. Cum stația se găseşte în preajma fostei Uzine Grivița Roşie, numele pare a avea o rațiune. Cine a operat prescurtarea a avut minte, nu glumă. Dacă i s-ar permite să prescurteze totul, am avea probabil şi o oprire Mihem, în dreptul străzii Mihai Eminescu, şi una Muznaț, la Muzeul Național. Nici Pirom - Piața Romană - nu sună rău.

Traduse în româneşte, o mulțime de nume din sudul Italiei au accepții tulburătoare. Într-o revistă pentru pasionații muzicii clasice, semnează următorii cronicari: Giovanna Apărece, Mario Cîntăbine, Umberto Mărpătat şi Vincente Poartăgoală. Cel mai drăguț e numele redactorului şef: Paolo Fruntemoale.

Noi, românii, practicăm o formă de solidaritate de esență catastrofică, foarte rafinată. Dacă-i zici unui cunoscut, care te întreabă - cum se întreabă - „Ce mai faci?”, că vii de la doctor şi că ți-a găsit o piatră la rinichi, poți fi sigur că replica va fi una de bun-simț: „Păi, să vezi ce pietre la ficat am eu!”. Dacă eşti nervos

c-ai fost îmbrîncit în metrou şi o spui, dialogul are acelaşi curs: „Zi mersi c-ai fost doar împins! Mie era să-mi rupă coloana!”.

Lui Vasile B. şefii îi reproşează că nu citeşte ziarele şi că se poartă de parcă tot ce se întîmplă în jur îi e indiferent. „Problema nu e că nu le citesc, fiindcă de fapt le halesc pînă la ultimul rînd pe toate - spune Vasile B. - numai că nu țin minte nimic. Orice ziar aş deschide, am senzația că e de anul trecut. Iar dacă-mi impun să memorez ceva, văd c-am reținut altceva. Şi mai e un lucru: după ce citesc un articol şi vreau să-i mai dau o citire, articolul a dispărut. În locul unde pot să jur că se găsea cu numai un minut înainte, dau de altă chestie.”

Un om născut într-un cartier nevoiaş ajunge celebru. Vecinii sînt mai degrabă rezervați: „A, păi ăsta nu-i ăla care a stat pe strada noastră? Nu e cel care a fost prins fără bilet în tramvai?”. Nu că oamenii nu i-ar respecta reuşita, dar îşi cunosc cartierul. Şi, prin el, destinul. Celebritatea are precis un defect ascuns. Că doar om e! Cîndva, lumea îşi va da seama de greşeală. „Cum de ne-am putut înşela în halul ăsta? - va zice întreaga planetă. Că doar am ştiut unde s-a născut. Nimeni nu dădea doi bani pe el.”

La o plăcintărie improvizată de cartier, vinde colăcei abia scoşi din cuptor o fetişcană sfioasă. E blondă, drăgălaşă, n-are mai mult de şaisprezece ani şi, în timp ce îi dă marfa cumpărătorului, cu mişcări moi, nesigure, privirea-i pare a-l întreba: „Nu ştiți cumva ce se întîmplă cu mine, de ce-s aici, de ce nu vin odată mămica şi tăticu să mă ia acasă?”. E probabil prima ei zi de muncă, un moment pe care şi-l imagina altfel. Şi-n orice caz, nu atît de curînd, nu la o tarabă slinoasă, nu într-o lume calică şi murdară, de unde visează mereu să plece şi să nu se mai întoarcă niciodată. E atît de neajutorată! Nu pentru că îi vine greu sau pentru că clienții s-ar purta urît. Dimpotrivă, oamenii îi spun „Drăguță” şi „Frumuşico” şi nimeni nu-i obraznic. Dar dacă e într-adevăr frumoasă, cum i-au spus tot timpul tăticu şi mămica, şi vecinii, şi profesorii, şi băieții,

atunci de ce a ajuns într-o dugheană? Cît de sincere au fost toate laudele primite, pînă în ziua cînd tăticu şi mămica i-au spus: „Gata, fetiţo, du-te să cîştigi şi tu un bănuţ!”, dacă tot într-o plăcintărie sau într-un chioşc alimentar o să-şi irosească tinereţea?

E destul ca unul dintre oaspeţii aflaţi la al doilea sau al treilea pahar, la un botez sau la o nuntă, să aducă vorba de dorul de ţară, că nimeni nu mai ia aminte la copil sau la însurăţei. Despre dorul de ţară toţi oamenii au a povesti cîte ceva. Şi atît de patetic, că ţi umezesc ochii ascultîndu-i. Cum unul din oaspeţi, deşi e tot la al treilea pahar, nu pare deloc mişcat de istorisirile pline de umoare patriotică ale celor din jur, e luat la rost: „Da’ ce, mă nea Cutare, vrei să spui că matale nu simţi că te ia aşa, ca un gol la lingurică după ce treci graniţa înapoi?”. Nea Cutare răspunde că nu ştie ce-i cu golul acela la lingurică, deoarece n-a plecat niciodată în străinătate. Iar dacă s-ar duce, precis că nu s-ar mai întoarce. „Dacă vreţi să zic şi eu o vorbă, o să vă spun mai bine cum e cu dorul de ducă. Îţi dă gol în creier atît de adînc, că golul vostru din stomac poţi să-l umpli ieftin, doar cu nişte sarmale şi cîţiva mici.”

Despre un bărbat care a izbutit să obţină un post de amploaiat la Guvern, se ştie că toată munca lui e să-i ducă şefului cafeaua. „Nu-i adevărat! - spune o persoană care cunoaşte cum stau treburile la stăpînire. Mai are pînă acolo. Întîi mături covorul persoanei care face cafeaua. Pe urmă avansezi şi-i întinzi covorul consilierului care o potriveşte de dulce. Şi abia pe urmă, dacă te arăţi capabil şi de încredere, îi deschizi uşa împuternicitului cu cafeaua.”

Pentru preşedinte, ţara e un birou. Dacă vrea să vadă ce se mai întîmplă prin ţară, se uită pe fereastră. Cînd pleacă să cunoască de-aproape ţara, vizitează de fapt alte birouri: de prefecţi, de primari, de directori de întreprinderi. Şi cînd călătoreşte peste hotare, tot asta face: colindă birouri.

Un magazin de modă îşi îndeamnă clienţii să fie „*chic*”. Numai că în lumea foarte amestecată unde-i aşezat, puțini ştiu franceza şi citesc „kik”. Tîrgoveții citesc sloganul „Să fii *kik*, chiar dacă eşti mic!”, iar cei mărunței, ignorînd amănuntul că e vorba de o marfă pentru copii, se întreabă de ce trebuie să fii *kik*, dacă ai sub un metru şaizeci?

Vrînd să spună că are o nevastă foarte îngrijită, care iubeşte curățenia, invitatul unei emisiuni TV caută, ca liceenii, cuvîntul „radical” şi zice că soția lui e „igienică”. Iar ca să se asigure că a fost înțeles, adaugă: „La noi, cînd sîntem intimi, patul e ca la spital.”

Medicul, pe care-l frecventez, se scuză că a întîrziat, deoarece a avut oră la doctor.

La întrecerile halterofililor, antrenorii îşi motivează sportivii, înaintea unor tentative de record, cu ghionturi, palme şi brînciuri, iar dacă ratează, îi pupă şi-i mîngîie, de parcă ar fi cîştigat. Gîndeşti că invers ar fi mai bine, dar e gîndirea celui care nu trebuie să ridice nişte haltere. Cu grija unor greutăți de sute de kilograme deasupra capului, normalul are alte orînduieli. Gîndeşti altfel, chiar şi cînd vine cazul să ridici o găleată cu apă. La țară, adolescent fiind, scoteam apă din fîntînă pentru udat grădina. După cîteva căldări, eram epuizat. Un văr cam tembel mi-a dat un picior în fund şi-n loc să mă enervez, i-am fost recunoscător.

La Operă, la premiere, poate fi văzut un cuplu coborît parcă din alt secol: ea, în rochie neagră, lungă, măturînd marmura, el într-un costum negru, cu un papion roşu şi un jabou bogat, cu o croială vieneză, care ar fi desuetă dacă nu i s-ar potrivi. Nu ți-l poți imagina îmbrăcat în blugi ori în haine de-a gata. În pauze, cei doi străbat mulțimea din hol la brațetă, absenți, iar cînd se opresc să schimbe cîteva cuvinte cu cunoscuții purtînd îmbrăcămintea comună a anului 2003, trebuie să ți-i imaginezi întrebînd: „Nu vă supărați, pe unde se ajunge în veacul al IX-lea?”.

Dat fiind că sînt cam surd şi nu aud niciodată cînd îmi sună celularul, am tot timpul senzația că sună. Mai mult, mi se pare că în jurul meu sună în gol, zeci de celulare şi nimeni nu se impacientează. Aud celularul mereu, şi cînd nu-l am la mine. Iar pentru asta, nu există medicamente.

Orice jurnalist tînăr, care a dat peste o carte despre Tuthancamon, simte presant nevoia să scrie un articol cu titlul „Misterul lui Tuthancamon", deşi într-o familie care supraviețuieşte dintr-un salariu minim e mult mai mult mister.

În parcurile patriei, se adună zilnic cete de analişti de toate vîrstele, care iau sîrguincios la rînd toate durerile, mici şi mari, ale țării şi ale lumii. Tot ce spun ei e logic. Iar fiindcă sînt convinşi de ceea ce gîndesc, le transmit convingerile lor şi ascultătorilor. Atîta doar, că ori nu cunosc, ori ignorează cele mai relevante din datele chestiunilor în dezbatere. Gîndesc corect pe ce ştiu, însă ce ştiu e întotdeauna puțin sau inexact. „Ce contează? - zice unul dintre analişti, dîndu-şi seama că s-au consumat cîteva ceasuri într-o intensă fierbințeală deductivă, confundîndu-l pe unul dintre politicienii supuşi analizei populare, complet în afara problemei dezbătute, cu altul. Important e că m-am simțit bine."

Facem zilnic tot felul de munci gratis, în temeiul prieteniei. Trecînd anii şi împuținîndu-se prietenii, ne vine tot mai greu să-i refuzăm, iar muncile amicale-s tot mai împovărătoare. Bătaie de cap şi nici un cîştig. Prietenia - muncă grea şi plătită prost! Ori, poate, o alegere greşită la oameni. Fiindcă, prietenie sută la sută e cînd dai, nu cînd ceri.

La moartea unui avocat, care lăsase o bibliotecă mare cît un întreg perete de salon burghez, soția lui mi-a spus că biblioteca aceea o să fie cîndva a mea. Eram tînăr, locuiam la o gazdă şi la perspectiva unui cadou atît de obositor – întrucît, la tinerețe, prin „cîndva" înțelegi „curînd", iar o bibliotecă îndesată cu cărți de drept

era ultimul lucru care-mi trebuia -, am fost spontan şi cam nejudecat zicîndu-i văduvei că m-aş mulţumi să aleg doar zece volume, cu adevărat utile. A trebuit să treacă zeci şi zeci de ani, ca să înţeleg de ce femeia, care fusese pîinea lui Dumnezeu pînă atunci, m-a dat afară strigînd: „Ieşi şi să nu te mai văd niciodată în casa mea!”.

O formulare surprinzătoare, la o emisiune pentru pescari: în nu ştiu care rîu există „peşti pentru începători”. Ca şi cum, dacă arunci pentru prima oară undiţa într-o baltă şi scoţi un crap uriaş săvîrşeşti o nelegiuire. Strici ordinea lucrurilor. Intri pe teritoriul „peştilor pentru avansaţi”.

La rînd, la policlinică, intru în vorbă cu un domn, care se caută de alergii. Îl întreb, cum se întreabă, la ce are alergie, iar el mă priveşte lung şi-mi răspunde pe fondul unui oftat mai plin de înţeles decît vorbele: „La tot ce-i bun.”

Limbajul criticii artistice, plin de formule sacre ce şi-au consumat demult înţelesurile, îşi vădeşte frecvent inadecvarea, rigiditatea, chiar şi acolo unde se crede că asta e la casa lui. Despre Grigorescu, Luchian, Aman toate monografiile afirmă că sînt „valori perene” ale culturii naţionale. Dacă îl întrebi însă, pe un colecţionar sau pe un negustor de artă: „Dar valori perene, aveţi?”, oamenii te privesc ca şi cum i-ai ironiza. Multe sintagme, cărora nimeni nu le pune la îndoială legitimitatea, au ceva din magia rugăciunii. O spui şi nu te mai întrebi ce înseamnă. Un catolic, care a rostit Crezul seară de seară, pînă spre patruzeci de ani, şi a zis, aşadar, seară de seară „Doamne, Doamne cerestată”, socotind că „cerestată” trebuie să fie un fel de vorbă latinească ce trebuie luată ca atare, nu şi înţeleasă, s-a simţit foarte frustrat cînd a dat de un Crez tipărit şi a citit versul corect, adică „Doamne, Doamne, ceresc tată...”.

În Brăila, Vasilica e un nume comun, cu trimitere spre cartierele Brăilița şi Băligoşi. Scris însă „Vassilika”, pe coperta unui luxos tom ştiințific, englezesc are prestație nobiliară. Mai cu seamă că-i nume de bărbat, nu de nevastă săracă.

Biografii paralele bazate pe pierderi. Unul, care şi-a pierdut casa la pocher, în ziua cînd România a pierdut Basarabia. Sau biografia celui care şi-a pierdut mintea după o femeie, în anul în care Rusia pierdea Alaska. Pierderi pe individ ce par reflexul unor rateuri mondiale.

Invitați să-şi povestească necazurile la emisiuni TV, oamenii, care au vorbit de cînd se ştiu ei neconstrîns, natural, construiesc fraze anapoda, socotind că aici trebuie să se exprime îngrijit. „Vă rog, să ne spuneți despre ce este vorba?”, îl îmbie moderatorul. Iar bietul om, năucit de aplauzele pe care le primeşte fără să ştie de ce, răspunde: „Vorba este despre banii care nu ajung.”

Un individ, care tîrăşte o sacoşă, vine drept spre mine, zicînd printre dinți, ca şi cum mi-ar transmite o parolă şi nu vrea să fie văzut că mă abordează: „Şefu’, hai să-ți dau o bormaşină!”. Atît de des a repetat propoziționea, încît îți induce scurt o nelinişte de un tip necunoscut. Îți vine să crezi că pentru unii, ai exact aerul celui care are nevoie urgentă de o bormaşină, dar nu-ți dai seama. Iar cînd o să-ți dai seama cîndva, la bătrînețe, pe lîngă ce şansă ai trecut, bormaşinele s-au terminat.

Mama bătrînă, despre care copiii le povestesc prietenilor c-o țin la ei, fiindcă aşa e frumos să te porți cu cei vîrstnici şi lipsiți de puteri. Numai că, pentru a fierbe, timp de douăzeci de ani, cîteva mii de ciorbe şi a găti cîteva zeci de tone de mîncare, nu e nevoie de forță. Nici pentru a spăla zeci de mii de farfurii şi oale, nu-ți trebuie muşchi. Iar dacă socoteşti cîți kilometri pătrați de aşternuturi udate de nepoți a clătit, uscat şi călcat octogenara, numai gîndul de a avea fii şi fiice te sperie. Din toate muncile unei case, dragostea pe care o

pune o mamă bătrînă în migala ei de fiece zi, nu poate fi măsurată. E multă, dar cum să zici: kilometri de iubire? tone de afecțiune?

Dacă le-aş cunoaşte adresele şi ar mai fi în viață, le-aş trimite scrisori unor profesori din liceu ca să mă lămurească, acum, după mai bine de patruzeci de ani, de ce a trebuit să memorez, pentru atîta amar de vreme, numele celor mai mari localități din Madagascar şi anume: Tannanarive şi Tannatave? Sau de ce a trebuit să țin minte că în Finlanda, cele mai mari zăcăminte de fier se găsesc la Kiruna şi Kvarceli? Capul meu cuminte de copil mi-a fost umplut cu o mulțime de lucruri, de care nu m-am slujit niciodată. Iar ce-i mai rău, e că nici n-am putut să le uit. Un soi de ştiință care, cu trecerea anilor, a căpătat ceva din rigorile unei pedepse. Cineva - naiba mai ştie cine? - m-a condamnat să-mi țin ocupată, pentru totdeauna, memoria cu absurdități, nu cu învățături veşnic noi şi adevărate.

Arhitecții şi constructorii dezvoltă unele acuități profesionale vecine cu magia. Realizează, de pildă, că un unghi nu e drept, deşi abaterea poate fi infimă. Deşi, pentru oricare alții, unghiul e cît se poate de drept. La recepția unui bloc, cineva din comisie a opinat că pereții nu făceau un unghi tocmai drept cu solul. Dar primarul a răspuns, cu toată autoritatea conferită de funcție: „După părerea mea, e suficient de drept!”. O definire mai exactă a talentului, atît de românesc, de a începe o mulțime de treburi şi de a nu fini cum se cuvine nici una, e greu de găsit.

M-am trezit, la vernisajul unei expoziții de rang județean, în mijlocul unor cuconițe gureşe şi dezinvolte care, ca semn de simpatie, mi-au întins mîinile să li le sărut. Una dintre ele însă avea dreapta bandajată. M-am aplecat cuviincios - că doar nu era să-i spun: „Ce să pup, doamnă, nişte ghips?” - şi am găsit o mică porțiune liberă deasupra degetului arătător. Dacă există bunăvoință, apar şi soluțiile!

Un turist din Germania spune că nu s-a simțit bine la Timişoara, deoarece oamenii nu se potrivesc cu oraşul. Oraşul e mult mai european decît locuitorii lui de azi. În schimb, la Bucureşti n-a avut nici un moment senzația unei relații improprii. Oameni ca bucureştenii afli doar în Bucureşti. Iar blocurile, străzile, murdăria ce pare fără leac, absența autorității urbane, agresivitatea mulțimii şi a indivizilor fac specificul. Un rău istoric potrivit cu unul contemporan, iată o definiție europeană a Capitalei.

Într-o casă unde funcționează din plin trei televizoare, toate cu sonorul la maximum, mai urlă şi un cîine. Cînd gălăgia devine insuportabilă, bărbatul le cere celor trei femei care se uită la telenovele, să dea cîinele mai încet.

Un element de continuitate la Casa Scînteii: maidanezii care se încalecă şi azi frenetic în față la Ministerul Culturii. Un fotograf al unui ziar a reuşit să imortalizeze în 1987 - dacă nu cumva e deplasat să întrebuințăm verbul a imortaliza - clipa de grație cînd fosta ministereasă Suzana Gîdea despărțea cu umbreluța două javre încîrligate chiar pe treptele ministerului ei. Acum, cîinii combinatului se împreunează fără complexe, pe unde apucă, iar continua lor hîrjoană erotică pare a ține de normalul lucrurilor.

Despre sculpturile risipite cu ani în urmă de artişti pe Dealul Taberei de la Măgura, se spunea că sînt create ca să se integreze firesc în natură. Dar natura şi-a văzut de treaba ei, după ce tabăra n-a mai fost frecventată nici de sculptori, nici de oficialități. La Măgura, natura e cea care s-a integrat în artă. Lucrările care i-au plăcut naturii se văd mai bine; cele care nu i-au plăcut, se pierd în buruieni.

Într-un autobuz, călătorii sînt nevoiți să asculte pălăvrăgeala de dimineață de la un post de radio comercial. Redactorul şi invitatul său au dezinvoltura iritată a oamenilor care ştiu că orice ar spune nu-i ia în serios nimeni. Ca să marcheze ironic situația, oaspetele, un agramat plin de vervă, zice: „Păi, n-are dreptate

proverbul ăla românesc cu ursul latră şi cîinii merge?”. Parcă trezit brusc la altă realitate, redactorul îl corectează: „Nu, nu-i aşa, cîinii latră... şi ursul... ba nu ursul, ci caravana...”

Un amic nu-şi poate mărita fata, fiindcă n-o ia nimeni fără serviciu, iar pe băiat nu-l însoară, pentru că are un serviciu prea bun ca să-l grăbească la însurat.

Dacă spui: „Am scos telefonul din buzunar şi am făcut cu el cîteva fotografii.”, lumea ştie că ți-ai cumpărat un celular ultimul tip, care înregistrează şi imagini. Nici dacă te lauzi că ți-ai luat celular cu femeie gonflabilă, nu se miră nimeni. Cîndva, erai considerat nebun pentru mult mai puțin. Excesul în imaginația tehnică, chiar cînd atinge absurdul, e socotit un privilegiu al celor care-şi pot permite orice, întrucît au bani. Cutare are telefon cu storcător. Normal, are bani. Bine, bine dar ce face cu storcătorul? Nimic. Aşa i-a venit lui. Are bani, se distrează...

În 1992, am traversat deşertul de est al Egiptului, de la Qena la Marea Roşie, într-un autobuz păzit de două maşini cu militari. Una deschidea drumul, cealaltă era ariergarda. Într-o oază, unde am oprit să ne dezmorțim nițel, l-am întrebat pe un soldat de ce era nevoie de atîta pază. „Cu teroriştii ăştia - a zis el, referindu-se la incidentele frecvente pe atunci în regiune -, trebuie să fii tot timpul pregătit să-i aperi pe turişti.” Ca să nu ne sperie prea tare, a adăugat: „Românii însă n-au de ce să se teamă. Nu rentează să-ți rişti viața aruncînd în aer un autobuz cu români. Ai mai multă publicitate dacă împuşti un american, decît dacă ciuruieşti un grup de români sau de bulgari.”

La un parastas, Vasile B. îi face stăruitor curte unei cumnate de-a defunctului, încurajat oarecum de faptul că, la fiecare din ocheadele lui, doamna în doliu îi răspunde cu o privire lungă şi gravă, care poate să însemne orice. Ştiind că femeile conştiente de efectul lor asupra bărbaților țin să li se remarce prezența,

chiar dacă sînt în ținută de mare doliu, Vasile B. se simte motivat să-i comunice că negrul o prinde de minune şi că, deşi nu i-a fost prezentat, ar fi încîntat s-o cunoască. După ce-l lasă să delireze romantic, un timp, necunoscuta îl ia din scurt: „Mă, dobitocule, tu eşti atît de ramolit încît nu-ți mai aduci aminte că acum douăzeci de ani am fost amanți?!". Brusc, Vasile B. îşi aminteşte. Dar fiindcă nu găseşte repede cuvintele cu care să atenueze penibilul situației, conchide: „Ei, ce vrei, acum e parastas, e altceva!".

Discutînd cu un parlamentar despre cîțiva dintre colegii lui care ar trebui tratați într-o clinică de psihiatrie, acesta cugetă cu un glas încărcat de compasiune: „Bine, dar se ştie că nu-s zdraveni." Ca şi cum, faptul că „se ştie" le legitimează delirul şi le asigură un surplus de imunitate, chiar şi la sedative.

Olga Greceanu, una dintre cele mai complete personalități feminine ale culturii noastre, şi-a construit existența pe un principiu cu valoare de angajament: Să nu primeşti niciodată nimic de la nimeni, fără să înțelegi ce semnifică darul. Cel mai adesea primeşti ce nu-ți trebuie şi ți se cere apoi, cînd te aştepți mai puțin, ceva de care nu te poți lipsi.

La revenirea în țară, un sculptor le povesteşte prietenilor ce lume bună a avut la vernisajul expoziției sale din Franța. Cum numele politicienilor şi ale ziariştilor prezenți la vernisajul expoziției pariziene nu le sînt tocmai familiare amicilor, artistul stabileşte similarități: „Cutare e un fel de Băsescu de-al lor, Cutărică e un fel de Cristoiu de-al lor."

Socotind probabil că „tablete" - termenul cu care sînt botezate frecvent textele rubricii mele - nu-i suficient de afectuos, un cititor le numeşte tabletuțe. Simpatia îl conduce şi la alte diminutivări pline de sentiment. El spune că-mi citeşte cu plăcere nu numai tabletuțele, ci şi cărticelele. Fiindcă la cuvîntul cărticele holbez ochii, persoana se corectează: „Mă rog, nu tabletuțe, ci cum le ziceți voi, ziariştii: pastiluțe."

Înainte de `90, un plăcintar îmi vindea pe ascuns cîte o bucată două de brînză pe lună, iar uneori, în semn de solidaritate la vremuri grele, punea în sacoşă şi cîteva merdenele. Deşi brînză se găseşte acum în toate magazinele alimentare, omul mă invită în plăcintăria lui cînd mă vede prin preajmă şi umblă să-mi strecoare în geantă, ba nişte pateuri, ba un calup de telemea. Cînd o face, are gesturile prevenitoare ale celui care ştie că abundența de mărfuri, de azi, nu înseamnă nimic. Curînd, pare să spună privirea lui prietenoasă, vom avea iarăşi sărăcie şi e bine să cultivăm mica relație de troc pe care nici măcar comunismul n-a reuşit s-o împiedice.

După ce şi-au umplut noul apartament cu mobila cumpărată de la un magazin cu lucruri ieftine, doi tineri căsătoriți şi-au dat seama că locuința lor seamănă cu un magazin cu mobilă ieftină. Că-i mai lipseşte doar orarul de funcționare, ca la orele 19.00 să-l închidă şi să plece.

Am avut toată noaptea un coşmar. Am visat că toate publicațiile particulare s-au desființat şi că lucrez iarăşi la stat. Că mă grăbesc să semnez condica, după care îmi pierd vremea pe la bufete, pînă la ora 15.00, cînd avem şedință de partid şi trebuie să iau cuvîntul la punctul doi de pe ordinea de zi. Iar un coleg îmi şopteşte cu un glas sardonic: „Nu încerca să te trezeşti, că tot asta o să visezi!”. Nenorocitul are dreptate: mă trezesc, beau un pahar cu apă, adorm din nou şi iată-mă iarăşi în plină şedință unde se discută cazul meu, conform cu un referat, avînd titlul: „Situația colegului nostru, T.O., care şi-a permis să se trezească, deşi ştia că trebuie să ia cuvîntul la punctul doi de pe ordinea de zi.”

Un maximum de macabru: lista de bucate a unui restaurant în care tot ce-i carne şi os are denumirea ştiințifică. De pildă: tocăniță de sternocleidomastoidian, ciorbă de marele oblic abdominal, friptură de scalen anterior...

Cazul pictorului, care şi-a semnat toate lucrările cu litere mari de tipar, întrucît nu ştia să scrie de mînă. Avea doar cîteva clase, dar şi acelea ca vai de ele. Fiind mare artist, nimeni nu şi-ar fi putut imagina că e semianalfabet. Chiar şi apropiații, cărora le-am istorisit discretul său calvar, nu m-au crezut: „Nu se poate, domnule! Era un om atît de cult!”. Era, e drept, foarte cultivat, dar într-ale imaginii, nu în ale cititului.

Bucureştiul, unul dintre puținele oraşe din lume care ar trebui să aibă şi o cercetare cu caracter ştiințific asupra noroaielor lui.

Cel care a prins, cum s-ar zice, ultimul tren în tot ce a sperat, dorit şi întreprins. Într-un fel, un om norocos. Dar cu norocul perfid al şansei din urmă, aceea care te scoate cumva la mal, însă îți nenoroceşte nervii.

Vîrstnicii, care mai scriu la maşină, se uită cu un soi de duioşie încărcată de compasiune la şi mai vîrstnicii care nu scriu decît de mînă. Cam în felul în care sînt priviți şi ei de generațiile deprinse de mici să se slujească numai de computer.

„Există ceva mult mai rău ca o femeie frigidă!”, spune un psihiatru cu o întinsă cunoaştere a limitelor omeneşti. „Aceasta e femeia ursuză. Iar definiția ei mi-a dat-o un pacient care nu avea ce să-i reproşeze soției decît faptul că, atunci cînd o mîngîia, în ceasurile lor de maximă tandrețe, ea îi vorbea de parcă i-ar fi zgîndărit bătăturile. Şi încă era bine, deoarece în restul timpului îi vorbea ca unuia care i le tăia o dată cu degetele.”

Cumpăr din anticariate o seamă de cărți care nu-mi trebuie, dar ştiu că sînt bune. Foarte bune. Mi-e milă fiindcă se vînd sub prețul ce li s-ar cuveni. Le duc acasă cu sentimentul că le salvez. De fapt, le omor

definitiv, lipsindu-i de cărți bune şi ieftine pe tinerii doritori să le aibă. Şi aceştia sînt destui, dovadă că toate volumele pe care aş fi dorit să le salvez tezaurizîndu-le au dispărut pînă în ziua următoare din rafturi. Dacă nu cumva s-a întîmplat un rău şi mai mare, în sensul că nu tinerii sînt cei care le-au cumpărat, ci alți maniaci care, ca şi mine, nu le iau ca să le citească, ci doar ca să le ferească de nepricepuți. De oamenii care nu ştiu cît sînt de bune. Am cumpărat astfel, cu doar cincizeci de mii de lei, un album rar despre pictura conchistadorilor şi acum mă gîndesc că, undeva, deşi nu realizează asta, un tînăr va fi mereu neconsolat că albumul n-a ajuns la el.

Obişnuința de a se purta „charismatic" în convorbirile televizate îi face pe unii să piardă sensul momentului. O poetă, deprinsă cu adulația în public, povestea drama tatălui ei, mort în închisoare, cu un zîmbet neîntrerupt, întins pe toată fața. Urmărindu-i, fără sonor, alintările, puteai să crezi că e gata să moară de rîs comentînd o şotie din liceu, din categoria celor care de fapt n-au nici un haz, dar oamenii le istorisesc cu amănuntul şi cu multă însuflețire, de parcă toată lumea e datoare să se bucure de ele.

Patronul unui restaurant relatează necazul avut cu un client care, cînd se îmbată, adoarme în scaun. Dar atît de adînc, că nu se trezeşte decît dacă-i plimbi pe sub nas o ciorbă de burtă fierbinte. „Precis, i s-a întîmplat ceva - spune patronul -, pentru că ultima oară n-a reacționat deloc la ciorba de burtă. Şi nici la aceea de potroace. Abia la gulaşul unguresc a dat semne că a primit mesajul.”

Cînd trebuie să telefoneze din gară, unii oameni consideră locul ca pe un gir al importanței convorbirii. Iar cînd greşesc numărul, degeaba stărui să le spui că-s în eroare, fiindcă o țin pe-a lor: „Telefonez din gară!”. Într-o dimineață, m-a sunat un oarecare Florea ca să-mi spună că a ajuns cu bine în Gara de Nord şi să mă întrebe dacă e cazul să aştepte acolo. Interesîndu-mă ce fel de Florea era el şi dacă nu cumva formase un număr greşit, omul a fost şi mai scurt: „Telefonez din gară!”. „Bine - i-am spus -, aşteaptă!”. Şi am adormit

din nou. După un ceas, Florea din gară mi-a telefonat iarăşi, la fel de concis: „Sînt tot acilea. Ce fac, mai aştept?”. Cum nu avea sens să-l scot din nişte graniți atît de sigure - ca aşteptatul şi telefonatul din gară -, i-am zis să mai aştepte. Asta s-a întîmplat acum trei zile. Dacă vă duceți la Gara de Nord sau în oricare altă gară din România şi vedeți un individ cu o privire fixă şi nedormită, adăstînd lîngă un telefon, să ştiți că e Florea.

La un tîrg de carte, în jurul unei autoare care dă autografe pe ultimul ei volum, s-au strîns cîteva cuconițe gureşe şi emoționate la ideea că o să li se scrie ceva frumos, cu care să se mîndrească acasă. Volumul, pe care cuconița-scriitoare compune autografe, se cheamă „Supe şi ciorbe”.

Oamenii, trecuți ca şi mine de şaizeci de ani, socotesc că trebuie să-mi spună că sînt neschimbat, că arăt bine şi că tocmai au întîlnit un cunoscut comun sau un fost coleg de aceeaşi vîrstă, care arată rău de tot. Unii merg cu gentilețea pînă în punctul în care aceasta trece rapid în opusul ei: „Acum arăți bine, însă anul trecut, cînd ne-am întîlnit, îmi pare rău că ți-o spun, aveai o față... Însă acum, slavă Domnului, arăți bine!”. Precizarea: „slavă Domnului” vrea să însemne că se aşteptau să arăt jalnic. Sau că, deşi nu arăt mult mai bine ca anul trecut, cînd aveam o față de om terminat, nu arăt nici mai rău. Iar, fiindcă a mai trecut un an de cînd arătam foarte rău şi nu arăt mult mai rău, se poate spune că arăt chiar mai bine.

În 1990, cînd a revenit în țară, după ce vreo cincisprezece ani a fost o amărîtă de administratoare de bloc într-un cartier pestriț din New York, o interpretă cam trecută, de muzică uşoară mărturisea, cu o frondă subțire, dublată de o ironie la fel de controlată, că în America nu te duci să te afirmi, ci să scoți un ban. Trecînd anii, îndeajuns de mulți ca să nu-şi mai aducă aminte că la New York n-a cîntat ca artistă decît la nunți şi bairamuri de-ale românilor, bătrîioara interpretă de cînticele ale anilor 70, tot atît de fanate ca şi

zîmbetul ei profesional, pomeneşte de „perioada ei americană” ca de epoca unor concerte la *Carnegie Hall*. Îşi începe orice rememorare a acelor vremuri cu cuvintele: „Cînd cîntam eu în America...”

Presat de contract, patronul îi cere cu infinite precauții unei angajate pricepute, dar mofturoase, să-i termine în două ore lucrarea încredințată. Iritată de prezența clientului şi de termen, femeia are o criză de nervi: că munca ei nu e apreciată, că nimeni nu ştie cît timp îi ia o treabă ca aceea pe care o face ea, dar îşi dau cu părerea, că toți vor să fie gata totul rapid, că-şi dă demisia... Şi aşa mai departe, vreme de aproape trei ceasuri penibile în care, patronul nu conteneşte cu vorba bună şi cu rugămințile. Clientul asistă şi el neputincios la spectacol şi se întreabă: „Cine-i oare stăpînul şi cine-i muncitorul?”. Cînd, într-un tîrziu, se potoleşte şi se apucă de lucru, femeia sfîrşeşte treaba exact într-o oră şi jumătate. „Eu aş fi dat-o pe loc afară”, spune clientul. „Toți sînt la fel”, zice patronul. „Vrei să spui toate!”, îl corectează clientul. Patronul o ține însă pe a lui: „Toți!”.

Numele de pe ecusonul unei domnişoare, care face oficiile de gazdă la o prezentare de computere, îi siderează pe invitați: Lupu Lilica. Unul dintre oaspeți îşi ia inima-n dinți şi, cîntărindu-şi foarte atent cuvintele, îi recomandă duduii să-şi zică Lilica Lupu. „Da’ de ce?”, întreabă fata, care la douăzeci de ani încă n-a realizat inconvenientele numelui ei. „Da’ Lupu Lilica ce are?”

Un cabotin în etate, care ne-a chinuit tinerețile vîrîndu-se cu poantele lui triviale într-o mulțime de „Varietăți” televizate, i se plînge unei reporterițe impresionată de singurătatea în care-şi duce zilele, de ingratitudinea vremurilor. Nimeni nu-i mai reține numele. Lumea ştia doar atît, că reuşea să fie prezent, deşi se ştia detestat de colegi şi de public, în tot locul unde se putea face un ciubuc. Bătrîn, sărac, ranchiunos, omul îi vorbeşte fetei din poziția geniului nimerit într-un veac ingrat, repetînd la nesfîrşit: „Îi făceam să rîdă, era de-ajuns să apar şi rîdeau!”.

Un actor e solicitat pentru rolul de comisar în toate piesele în care apar comisari. Cînd teatrul unde e angajat n-are în stagiune nici un spectacol cu comisari, nu joacă. Uneori, joacă şi-n filme. Roluri de comisar, bineînțeles. Cînd era tînăr, se revolta şi cerea să-i fie date şi alte roluri. Cu timpul, s-a resemnat: are o față de comisar. Nimeni nu poate să spună cum e fața de comisar, dar dacă-l priveşti, chiar şi cînd nu-i pe scenă, ştii.

Patronul arab, al unei locante de dospit bicepşi şi omoplați, iese, cînd vrea să discute nestînjenit afaceri, în parcul de maşini din spatele sălii şi țipă la celular. De fapt, vorbeşte cu maşinile. Dar, fiindcă s-a deprins să urle la angajați şi să-şi verse dracii pe oricine îi iese în cale, acum se răsteşte în eter la cei cărora le telefonează, ca şi cum s-ar certa cu Daciile şi cu alte maşini ieftine. Cînd dă de un Trabant, ia foc. Te aştepți să se repeadă la el, să-l răstoarne, să-l facă praf. Cu Mercedesurile însă se controlează. Oamenii cu care dialoghează la celular nu înțeleg nici de ce-i atît de nervos arabul şi nici de ce se potoleşte brusc, ba chiar devine mieros. Explicația e simplă: are în față un Jeep ultimul răcnet. E ca şi cum Jeep-ul ar răcni la arab. Şi acesta se înmoaie, iar glasul îi e ca al unei slugi, fericită că stăpînul o ia în seamă, înjurînd-o.

Într-o librărie, dau nas în nas cu un fotbalist ştiut de toată lumea. Îl salut, deşi nu ne cunoaştem personal, iar el îmi răspunde zîmbitor, aşa cum le zîmbeşte probabil fanilor amatori de autografe. Cînd vreau să-i spun cum mă cheamă, spune că mă ştie din ziar, fapt care-mi îngăduie să-l întreb - fără să-mi ascund cu totul mirarea că-l văd cumpărînd cărți - ce titluri îl interesează. Zîmbind şi mai tandru, ca omul care a priceput unde bat ori, mai bine zis, ca un boxer care ascultă Şostakovici, dar e luat drept un consumator de manele, îmi arată volumele pe care tocmai le-a plătit: două tratate de cibernetică, în engleză, şi o culegere din eseurile lui Cioran. Apoi, mă bate iertător pe umăr şi-mi spune: „M-ați confundat, desigur, cu fratele meu geamăn. Eu nu joc fotbal.”

Doi prieteni au primit autografe, în zile şi oraşe diferite, pe cărțile aceluiaşi autor şi se laudă cu ce li s-a scris. Consternați, ei descoperă că poetul le-a mîzgălit aceleaşi cuvinte măgulitoare, dar valabile oriunde şi pentru oricine. Ca să-şi mai îndulcească dezamăgirea, dar şi convins că undeva trebuie să existe şi o nuanță deosebitoare, unul dintre amici zice: „Da' dar mie mi-a scris dedicația la Bucureşti, iar ție tocmai la Botoşani."

Cîteva rude adunate în jurul unui muribund care, din cînd în cînd, îşi recapătă luciditatea. Deşi nimeni n-ar mărturisi-o, senzația e una de frustrare. Mai ales că, în scurtele sale momente de revenire la viață, bolnavul nu spune cum ar fi normal, lucruri de ținut minte, ca de pildă „Omenire, te-am iertat!" sau „Mai multă lumină!", ci numai tîmpenii. Întreabă cît e ceasul, dacă afară mai plouă sau cum s-a terminat meciul Rapid-Dinamo. Nimeni n-ar fi foarte surprins dacă l-ar auzi zicînd: „Vă rog să mă scuzați, dar am impresia că am uitat ceva. Oare ce naiba am uitat, că era important?!". Fiindcă povestea se repetă de multe ori, rudele se plictisesc şi încep să evoce tot felul de chestii funebre şi circumstanțiale: unul c-a fost la doctor şi doctorului nu i-a plăcut deloc ficatul său, altul că era să-i cadă o cărămidă în cap şi, uite-aşa, se duce omul...

Cînd un juriu premiază nişte cărți, motivația e întotdeauna exagerată. Poți crede că lumea începe şi se termină cu aceste cărți. La fel de interesantă, însă, e şi strigarea motivelor, la selecția celor mai proaste cărți ale anului. Lucrîndu-se tot cu superlative, îți trebuie un timp ca să-ți dai seama că nu e vorba de elogii, ci de o ierarhizare a prostiei. Şi cum, în orice treptizare, există un sus, un nivel mediu şi un jos, cele mai stupide scrieri stau în capul listei. Locul întîi, însă, conferă prestigiu, nu contează pe ce temei. Fiind clasat ultimul, pe lista celor mai plictisitoare zece cărți ale anului, un autor a trăit toate mîhnirile celui căruia i-a fost probată mediocritatea, iar la banchetul final, s-a uitat la cîştigător cu un soi de pizmă şcolărească, de reuşit fără loc.

După cîteva pahare de vin, un medic, altfel extrem de profesional în comentariul curent, comite o figură de stil. „Cancerul, spune el, cînd conversația atinge subietul, e o boală neterminată. Are numai mijloc şi sfîrşit. Malaria, bunăoară, e în felul ei un contract. Cînd te înțeapă țînțarul, ştii că acesta e începutul.”

Pe stradă, o femeie ştirbă, fonfăită, şchioapă, costelivă, cu fața plină de bube şi cu un ochi pe jumătate închis împarte reclame pentru nişte ceaiuri miraculoase, care vindecă în mod sigur toate afecțiunile. Dacă nu reuşeşti s-o eviți la timp, te copleşeşte cu explicații, cu surîsul şi aplombul unei copile drăgălaşe, sprintene şi prietenoase.

Despre o revistă plină cu relatări din viața cabotinilor zilei, un coleg spune că e bună de citit la WC. Normal, te simți îndemnat să ceri unele instrucțiuni de folosință. E bună şi la constipații? Nu are contraindicații la stomacele mai sensibile?

Duminică, 8 iunie, 2003, canalul TV National Geographic putea fi luat drept unul din posturile specializate, din rațiuni comerciale, în horror: „Poveştile morților vii”, „Masacrul din epoca bronzului”, „Enigmele morților”, „Schimbînd morminte”, „Caravana mumiilor”, „Osemintele Bataviei”... Violență, crimă şi veşnică repausare, la o televiziune totuşi cu profil geografic. Iar la atîta dramă şi sînge, chiar nimic despre viață şi naştere? Ba da, un film pentru iubitorii de geografie şi călătorii: „Născut pentru a ucide”.

În săptămînile cînd se transmite non-stop un mare turneu de tenis, la orice oră din zi şi din noapte ai apăsa pe buton, vezi doi disperați care izbesc, icnind o minge albă şi mică. Au ei ceva cu mingea aia. Le-a căşunat pe ea. Jucătorii sînt mereu alții, dar pentru milioanele de cetățeni, pe care nu-i interesează tenisul, senzația e una de nebunie rituală. Nu mai e nimic de făcut, asta urmează: două maşinării umane ce nu pot fi

oprite. Poți să butonezi telecomanda la infinit, căutînd altceva, nu poți scăpa de obsesia că esențialul acolo se petrece: la cei doi bezmetici care aruncă de colo-colo o minge peste fileu.

Calvița, spaima masculului încă tînăr şi rezolvarea cea mai bărbătească a problemei: capul complet ras. Şi un maximum de provocare feminină, la tinerele cu pantalonii mulați pe coapse şi tăiați mult sub buric: tunsoarea zero. Nu mintea de dedesubt, ci rotundul indecent al carapacei. Să-i simți iubitei fierbințeala creierului în palmă, să-i pipăi amantului volumetria virilă a țestei.

La un tîrg, un tînăr de douăzeci de ani mi-a răsfoit cărțile şi m-a întrebat care-i cea mai cinică din toate? Întrebarea m-a luat pe nepregătite, totuşi mi-am revenit repede şi i-am zis că toate sînt la fel de cinice. „Da?" a zis el, politicos ca un rege nimerit între klingonieni. „Atunci, o s-o cumpăr pe cea mai groasă!".

În autobuz, un adolescent, din a cărui înfățişare percepi toate normele virilității de cartier şi ale vizaviului cu societatea la băieții de gaşcă, îşi agață, cu o neglijență atent regizată, un braț de bara de sus, astfel încît să-i vadă tot poporul tatuajul. Penibil sau elaborat, tatuajul marchează pentru vecie categoria modestă din care pleci. Distanța dintre fudulie şi stigmat rămîne foarte mică. Chiar şi cu un Harvard „la bază", eşti pentru totdeauna omul unui însemn social vulgar. Poți să spui: am fost sărac, dar nu mai sînt. Nu însă, şi am fost golan, dar nu mai sînt. De regulă, asociem ideea de soartă cu un incident remarcabil, avînd ca fond muzical primele acorduri ale Simfoniei a 5-a, a Destinului, de Beethoven. Cu un tatuaj, dobîndit inocent, fiindcă te face să te simți o vreme un altul decît cel care eşti, îți blochezi căile întru o viață mai bună, pe primele măsuri dintr-o manea. Şi măcar de-ai putea înțelege de la ce ți se trage eşecul!

Nu-i bine să ții celularul în buzunarul de sus al hainei, fiindcă e prea aproape de inimă şi-i cauzează, cum zic vracii. Nici în dreptul ficatului nu-i prudent să ți-l agăți. Soluția e să-l atîrni de curea, însă rişti să ai

probleme cu splina şi pancreasul. De gît, nici vorbă să-l spînzuri, pentru că o palmă mai sus e creierul. Riscurile mai mici sînt la genunchi şi călcîie. „Iar cele mici, de tot - spune un medic, care n-are celular „din obişnuinţă" - sînt la alţii."

Un domn vorbeşte tot timpul în şoaptă. N-o face cu un motiv anume. E ceva în legătură cu firea. Din cînd în cînd - parcă spre a compensa -, „şi"-urile îi ies şuierate, ca din supapa unui cazan sub presiune. Ţi se adresează de aproape, privindu-te fix în ochi, iar cînd şuieră, toţi oamenii din preajmă întorc speriaţi capul, ca şi cum ar vrea să întrebe: „Doamne, ce-a fost asta?!".

Românii care-şi botează copiii cu nume precum Naomi, Nicolas ori Ricardo, nu-s foarte departe de ţiganii care le zic puradeilor lor Kenedi, Veneţia şi Ostropela. Snobii privesc toţi în sus, dar unii sînt strabici.

Trag încă nădejdi ca, într-o zi, să se inventeze şamponul care te face mai deştept. Frumoasele care se laudă indecent că aveau mătreaţă la subsuori şi nu mai au, să apară surîzînd şi să ne comunice fericite că erau proaste dar, după ce s-au spălat pe cap, şi-au simţit dintr-o dată creierul proaspăt şi inteligent.

Din mulţimea care forfoteşte în piaţă, se desprinde o femeie. Dac-o priveşti dintr-o parte, aduce cu un „S" mîzgălit de o persoană grăbită. În mîna stîngă are o sacoşă care-i trage omoplatul în jos, cu tot cu cap. Cu dreapta, tîrăşte o sacoşă şi mai mare. Dacă n-ar fi împovărată decît cu ele, probabil c-ar fi o femeie în formă de „7". Dar fiindcă de gît mai are un gentoi plin cu praz şi franzele, trebuie să-şi împingă pîntecul înainte, ca să nu cadă. Sînt şi poziţii din care, dacă te uiţi, nu seamănă nici cu litere şi nici cu cifre, însă nici cu o femeie nu mai seamănă.

Un vecin perfecționist care ocupă de douăzeci de ani o garsonieră şi-o modifică mereu. Nimeni nu ştie ce-i face, deoarece nimeni n-a intrat la el în casă. Îl vezi adesea, aducînd mobilier şi materiale de construcție, dar nu şi scoțînd ceva dinăuntru. După ce vîră în odaia aia, a lui, ultimul sac cu ciment sau ultimul pachet cu scînduri, aruncă o privire plină cu subînțelesuri pe hol, ca un detectiv din filmele de la începutul cinematografiei. Unii sînt de părere c-ar trebui reclamat. „Nu-i în regulă. De ce scoate molozul numai noaptea, să nu-l vadă nimeni?”. Omul, hotărît să cheme Poliția, pare să mai fi avut de-a face cu smintiți care sapă în neştire tuneluri sub bloc. „Cînd o să ne dăm seama cu ce se ocupă - spune el -, o să fie prea tîrziu!” Mulți îl aprobă şi consideră că trebuie anunțată şi Primăria. Numai că, perfecționistul locuieşte la etajul al cincilea. Iar dacă ar construi un pod peste cartier, s-ar observa.

Dicționarele homosexualilor spun că toți oamenii de seamă ai lumii au fost homosexuali. Dicționarele masonilor spun că toți oamenii de seamă ai lumii au fost masoni. Un lider al țiganilor spune că nu vrea să-şi pună țara-n cap, dar dac-am şti care om politic e țigan şi care nu, am privi cu alți ochi etnia lui.

După ce-şi face o operație estetică, şi dintr-un nas de mocofan capătă unul de gigolo, un fotbalist, altfel băiat cu vorba cumpănită, îşi povesteşte vechiul nas ca pe o legendă tragi-comică a copilăriei: a căzut dintr-un cireş etc. Unora nu le e de-ajuns că au noroc, fac şi din noroc o chestiune de merit.

Conform unui vechi criteriu domestic românesc, bărbatul trebuie să fie nițel mai frumos ca dracu’. Fapt ce înseamnă că urît cu adevărat e numai bărbatul nițel mai slut ca dracu’. Despre un bărbat cu o față boțită, de om care tocmai s-a sculat din morți ca să se privească un pic în oglindă şi să se întoarcă de supărare înapoi, lumea spune: „Nenorocitul! Şi ce fete frumoase are!”. Lumea ştie că urîțenia nu se opreşte la ele. Fetele or să aibă copii şi nepoți, iar unii dintre aceştia vor fi la fel de boccii ca omul care a dat comanda genetică. Şi tot aşa, vreme de douăzeci şi şapte de generații. Un prieten, al cărui tată era genetician, mi-a

spus că l-a întîlnit la o stînă, cu cojoaca pe umeri şi cu opinci în picioare, pe boxerul de culoare, Mike Tyson. „Mike Tyson - mi-a zis amicul -, cum mă vezi şi cum te văd! Şi ce ardelenească de stînă vorbea! Să te cruceşti, nu alta! Cînd i-am relatat tatei scena, n-a fost foarte mirat. Din cînd în cînd, cîte o genă din legiunile romane, pline de africani care au cucerit acum două milenii Dacia, încă mai tresare."

N-ar trebui să ne încredem prea mult în dreptatea pe care o face timpul. În 1990, un ins cu dosar la Securitate, dar uitat la numărătoarea dintîi a disidenților, s-a zbătut mult ca să i se recunoască meritele. Şi se părea că a reuşit: i s-au luat interviuri, i-a apărut şi o carte în care-şi amănunțea războiul său personal cu dictaura. După doisprezece ani însă, chiar şi persoane foarte apropiate, cîndva, îl ocolesc, fiindcă nimeni nu mai ştie bine ce-a fost el de fapt: luptător sau turnător. Cei care vor să-şi motiveze rezervele sînt şi mai expliciți: „Naiba ştie... O fi fost ciripitor, o fi fost victimă?... În orice caz, cam aşa ceva!"

Un medic e de părere că, din cauza ciocolatelor ieftine pe care le primesc de la rudele pacienților săraci, toți portarii de la spitale au probleme cu ficatul.

Cei care nu-şi propun mare lucru în viață, dar se miră că nu le-a ieşit mare lucru, aşteaptă nimic şi sînt contrariați că obțin nimic. Un profesor mi-a spus că, pe vremea cînd făcea naveta la Ploieşti, avea frecvent vecini de compartiment care călătoreau liniştiți, convinşi că urcaseră în trenul de Giurgiu. M-am gîndit mult la parabola trenului de Giurgiu, dar de înțeles n-o înțeleg decît acum, cînd nu mai e nimic de făcut. Mai bine zis, de cînd m-am uitat într-un mers al trenurilor şi am descoperit că trenurile de Giurgiu n-au plecat niciodată din aceeaşi gară cu cele de Ploieşti.

Un pedofil francez sodomizează un nou-născut, la Iaşi. Un tren de marfă face terci un autobuz cu navetişti, la Slobozia. O mamă îşi desfigurează băiețelul cu acid sulfuric, la Braşov. Un traficant de carne vie ține de

un an sechestrate două fete, la Bucureşti. Un fotbalist beat calcă un cîrd de gîşte, la Ciorogîrla. O sinucidere misterioasă la o casă de minori abandonați din Arad. Un popă homosexual, din Brăila, a cultivat un bostan de 50 de kile. Două clanuri de țigani din Afumați se spintecă sub ochii polițiştilor. Un colonel MApN omoară un grup de liceeni pe o trecere de pietoni din Turnu Severin. O nebună creşte 116 pisici într-o garsonieră din Constanța. Un interpret de manele din Rm. Vîlcea şi-a construit o vilă nouă. Aceasta e patria mea, între orele 19.00 şi 20.00, la televiziune.

Cînd scriu despre politicieni, îmi cîntăresc cu mare grijă adjectivele şi adverbele. Ca să nu-mi pierd şirul ideilor, dacă nu găsesc repede cuvîntul potrivit, scriu „pampamram" sau „parapampam" şi, abia la sfîrşit, caut în dicționarul de sinonime vorba adecvată, ca sens şi număr de litere. Uneori, furat de cadența frazei, notez că nu ştiu care din ei e „pampamparapampam", cînd, de fapt, e numai „pamparam". Iar dacă răsfoiesc cu răbdare dicționarul, pot să fiu şi mai concis: „pampam".

Un caz de alienare estetică: poetul gongoric, pentru care absolutul în muzică sînt cîntecele Beatles-ilor. Straniu nu-i că lăcrimează de desfătare, cînd le ascultă, fiindcă şi eu simt că mor de alean şi inimă grea de trei, patru ori cinci ori pe an la cîntecele lui Dona Siminică. Straniu e că plînge şi după ce ascultă a două suta oară „Submarinul galben". Şi că i se vor umezi ochii şi a mia oară. I s-a defectat, probabil, glanda lacrimală. Se simte bine cu ea, plină tot timpul cu şpriț de chitară electrică.

Un medic mă sfătuieşte să iau spirulină. Îl întreb de ce şi el îmi răspunde că e bună. Dar pentru că e medic şi nu chelner, precizează: „Conține mult potasiu şi magneziu." Îmi imaginez un prînz ecologic pentru dreptcredincioşii bucătăriei ştiințifice. „Serviți, vă rog, şi nițel calciu. E proaspăt, ni-l aduce o femeie de la țară!". „Dar fier n-ați mîncat deloc şi e păcat. E fier rusesc, de Megnitogorsk, nu din ăsta contrafăcut, de la

turci!”. „Cu aluminiul cum staţi? Că aţi albit cam devreme. Ia luaţi şi o porţie de aluminiu, să vedeţi ce gustos e. Un deliciu!”

Un liman, dacă nu chiar fericirea: să scrii povestiri din ce în ce mai scurte şi să mai fii şi plătit pentru ele. Nu din ce în ce mai bine, nici din ce în ce mai mult. Din ce în ce mai altfel.

Un negustor din Camerun, care a învăţat românească de tarabă fără nici unul din complexele gramaticale ale străinului cu carte, foloseşte, cînd conversează cu oameni din afara afacerilor, o mulţime de perifraze. Nu întreabă, cum ar face-o orişicine în faţa unei farfurii cu bucate necunoscute: „Ce-i asta?” sau „Cum se numeşte asta?”. Nu, el se grăbeşte la consideraţii de felul: „A fost foarte bun mîncarea cu aceea lung şi alb făcut bucăţi mici şi moale lîngă măsline!”. Un român ghiceşte repede că africanului i-a plăcut tocana de praz cu măsline. Fiindcă are ureche muzicală şi simte accentul, omul lasă impresia că imită de fapt un camerunez care vorbeşte fluent româneşte, dar se complace în parodie. Vrînd să spună: „Am fost la un prieten la ţară şi am dus nişte iarbă în grajd”, zice: „Am livrat dejun de animal la locul unde se ţine calul la prieten care nu-i la oraş.”

Dumnezeu pedepseşte greşelile, dar o face adesea în forme neconvenţionale. Am debutat în critica de artă cu un text de complezenţă, la expoziţia unei pictoriţe lipsite de talent, socotind că prima prostie, mai ales cînd e mică, nu se pune. Numai că femeia l-a reluat în toate cataloagele expoziţiilor următoare şi a trebuit s-o rog să nu mă mai citeze, întrucît ne facem reciproc deservicii. Ca să n-o jignesc, am zis: „Şi dumneavoastră, şi eu ne-am schimbat, am evoluat.” Fiind netalentată, dar nu şi toantă, cucoana mi-a promis că o să mă lase în pace, doar dacă îi voi scrie o cronică şi mai elogioasă.

Un adolescent din cartier, unul dintre retardaţii care nu fac nici un rău nimănui, îşi caută de lucru tot timpul pe lîngă maşinile cele mai arătoase. Într-o zi toridă, s-a întins cît era de lung şi de gol pe capota unei limuzine americane, veche, dar încă maiestuoasă, şi a dormit fără griji, pînă ce s-a dus umbra. „Săracu' băiat - îl căinează oamenii -, tare-i mai plac maşinile. Aşa-i cînd n-ai minte!". Oamenii vor desigur să spună altceva, însă individul e atît de relaxat în lumea lui îngustă şi lipsită de evenimente, încît iubirea de automobile pare să-i certifice nebunia. Iar în jurul nebuniei, o mulţime de oameni, care-şi iubesc la nebunie maşinile. Iubire care contează ca un fapt de modernă sănătate a creierului.

Cei mai mulţi dintre politicienii cărora le merg afacerile nu-s şi corupţi. Ei pot să rămînă integri, pentru că instituţiile statului îi slujesc repede şi exact. Nici nu-i nevoie să pluseze. E destul să fie corecte, prompte, să rezolve ce li se cere. Oamenii puterii sînt singurii cetăţeni cărora statul nu li se pune de-a curmezişul. În cazul lor, statul e o maşinărie care funcţionează.

La o delaţiune TV cu public, o muiere îşi varsă năduful pe soţ, ca odinioară la sindicat şi la partid. „Dar ce n-am făcut - se vaită ea - de cîte ori nu l-am dat la televiziune. Şi tot nimic!". „Vă bate în continuare?", se miră moderatoarea, de parcă prelucrarea unui beţivan într-un talk-show face cît o cură de dezalcoolizare. Fiind recunoscătoare televiziunii pentru că-i dă prilejul să se descarce, femeia apelează la nuanţă: „Mă bate, domnişoară, mă bate mereu. Dar parcă cinci-şase luni, după fiecare emisiune, mă bate mai rar. Dă mai cu milă."

Dacă intri de mai multe ori într-un magazin de vechituri şi marfa e aceeaşi de ani în şir, unor lucruri, cărora altfel nu le-ai da atenţie, începi să le găseşti calităţi. Şi nu pentru că le-ar avea. Dar ies mai bine în evidenţă cusururile altora. Un mai puţin rău poate să însemne un mai bine.

Un negustor de şaptezeci de ani se ține după un client de optzeci, ramolit de tot, atent să nu-i răstoarne cu tremuratul lui bunurile printre care se mişcă. Tremură şi negustorul, dar nu atît de primejdios ca şi clientul. Negustorul se enervează, fiindcă clientul e surd. Dar se enervează întinzînd spre vizitator singura ureche cu care-l mai poate auzi. „Urîtă mai e bătrînețea!”, spune negustorul, după ce scapă de nepoftit. Se referă, desigur, la condiția clientului. Cînd umblă cu mîna după un scaun, ca să se aşeze, mîna scutură scaunul. „Ce te holbezi aşa - zice el, văzînd că-i urmăresc mişcările -, la mine e din cauza lui.”

O fetiță cu trăsături mongoloide țopăie veselă, pe picioarele ei butucănoase şi împiedicate, în jurul părinților şi al neamurilor care se întorc cu papornițele pline de la piață. Cîndva, se simțeau nişte Cristoşi, sortiți să-i ducă nefericitei crucea. Numai că nefericita nu-şi realizează situația şi oamenii suferă mai mult din cauza paporniților, decît din cauza crucii.

Un mod românesc şi catastrofic de a trăi cotidianul: cel care se întoarce acasă de la slujbă, iar în prag se opreşte un timp, ca atunci cînd e gata să comunice un dezastru. Îl întrebi speriat: „Ce s-a mai întîmplat?”. Iar el răspunde: „Nimic!”. Dar nimic, în sensul că de ce ar mai trebui să se întîmple ceva, de vreme ce tot ce putea fi mai rău, a avut loc? Nu contează cînd. Chiar şi cu zece ani în urmă. Contează doar faptul că răul a avut loc. Şi că nu se mai poate îndrepta nimic!

Foştii colegi, care s-au grăbit să iasă la pensie imediat după 1990, mă întreabă cînd o să mă pensionez. Ar trebui să răspund că în sinea mea am fost pensionar pînă în 1990. Dar că, avînd acum libertatea să muncesc ce îmi place, unde îmi place şi în tovărăşie cu cine mă place, voi trudi pînă la istovire, aşa, doar din plăcere. „Trebuie să muncim - spune Charles Baudelaire - dacă nu din dragoste de muncă, atunci din disperare. Pentru că, pînă la urmă, munca este mai puțin plictisitoare decît distracția.”

Un cunoscut, cu care schimb cîteva cuvinte într-o staţie de metrou, pomeneşte de un nefericit ce s-a aruncat înaintea trenului, cu o zi în urmă. „N-ai citit în ziare? Trebuia să citeşti, că şi-a luat zilele acolo, la voi, în Obor?!”. Ca şi cum, asta ar fi să însemne ceva. Fiindcă nu-i par suficient de marcat de momentul şi locul dramei, adaugă: „Bietul om, era cam aşa... de vîrsta noastră...”

Un sculptor din Maramureş, ale cărui lucrări sînt cumpărate de duci germani şi lorzi englezi, e invitat la mesele acestora, în castele şi-n castelele lor, cu protocolul cuvenit cinelor care trebuie ţinute minte. Datorită operei sculptate, lorzii şi ducii realizează caracterul oarecum frust şi detaşat de realitate al autorului. La vedere, se găsesc cele mai alese bucate din lume, dar maramureşeanul, după ce le contemplă lung şi cu luare-aminte, cere de fiecare dată friptură cu cartofi prăjiţi. Langustele şi fazanii de pe platouri par mai contrariaţi de gustul compatriotului nostru decît bucătarii. Lorzii şi ducii dau cu înţelegere din cap, iar bucătarii, jigniţi, însă demni, îi aduc friptură cu cartofi prăjiţi.

Am vrut să cumpăr nu ştiu ce. Fiindcă ezitam să port în permanenţă ochelarii cu mine, am amînat cumpăratul pe ziua următoare. Cînd, bineînţeles, n-am mai găsit obiectul în chestiune. Multe în viaţa noastră ar fi fost altfel, dacă am fi avut ochelarii curaţi şi pe nas, atunci cînd aveam mare nevoie de ei. Şi încă eu am un număr mic. Dar ce să zic de colega de facultate care ar fi trebuit să poarte tot timpul minus şapte şi, fiindcă i se spusese că privirea sa aburită o face foarte drăgălaşă, îmbrăţişa în neştire pe toată lumea, crezînd că-s cunoscuţi sau prieteni?

O doamnă între două vîrste îl calcă pe picior pe un domn trecut binişor de cincizeci de ani. Scena se petrece în tramvai, între staţiile Mihai Eminescu şi Obor, unde ar trebui să mă dau jos. Dar, fiindcă discuţia dintre cei doi e semnificativă pentru etatea la care tot ce a fost, cîndva, părere a devenit convingere, rămîn în preajma lor şi trag cu urechea. „Vai, vă rog să mă iertaţi! - spune doamna. Dar n-am vrut. Mii de scuze!”.

„N-aveți nici o vină - zice galant domnul -, e problema mea, că stăteam cam crăcănat.”. „Aşa e în tramvai - spune prietenoasă doamna, dar evitînd să se uite la picioarele domnului -, trebuie să fim atenți cum stăm.” Domnul însă e foarte analitic şi priveşte în jos, spre picioarele doamnei. Aş vrea să aflu la ce concluzie a ajuns, dar trebuie să cobor. Nu însă înainte de a mă uita la picioarele celor doi călători, un domn şi o doamnă, ajunşi la vîrsta cînd oamenii trebuie să aibă, nu simple păreri, ci convingeri privitor la crăcănarea în tramvai.

Imitația de parchet costă mai scump decît parchetul de fag. Un client dezorientat şi negustorul îl lămureşte, cu un glas edificat, de ce: pentru că imitația de parchet poate fi schimbată fără bătaie de cap cu altceva. „De pildă - zice el uşor emoționat de sensul adînc al cuvintelor pe care le rosteşte -, cu imitație de marmură.”

Un afiş în vitrina unei farmacii, înfățişînd o fetişcană scuturînd victorioasă o tamburină. E reclama la un medicament pentru persoane constipate. Nu pentru toate tipurile de constipații, ci numai pentru cele pasagere. Cum nu văd legătura dintre tamburină şi înfundările trecătoare de mațe, e normal să mă gîndesc că obturările rezistente se rezolvă cu piane, orgi sau poate cu ansambluri de alămuri şi suflători. Problema ar fi: cu ce partituri?

Prietenii vîrstnici, cînd stau la taifas nostalgic în jurul unei mese pline cu mîncare şi băutură, discută despre cum au căzut fizic alți prieteni vîrstnici.

Prin anii `80, ne uitam mai mulți gazetari la femeile goale dintr-un *Playboy* căpătat de unul dintre colegi de la un medic. În fața fotografiei cu „frumoasa lunii”, fericitul posesor al publicației a cugetat: „Şi cînd te gîndeşti că şi pe una ca asta o lasă pînă la urmă un bărbat!”. I-am amintit de curînd scena şi a fost foarte net: „Precis e vorba de altcineva, nu de mine. Eu respect femeia!”. La douăzeci de ani de la contemplare, nu

mai ştia dacă remarca sa fusese spirituală, legitimă sau de prost gust. Nici simțul umorului nu ne e dat pentru toată viața.

Despre o funcționară care stă ore-ntregi în scaunul ei la birou, fără să facă nimic, colegii spun cu admirație că e visătoare. Puturoşi nu sînt socotiți cei cu adevărat inactivi, leneşi sînt doar cei care nu se pricep să joace rolul unor persoane excedate de muncă. Pentru slujbaşul care reuşeşte să pară foarte implicat în treburile importante, dar să nu termine nimic din ce începe, colegii au un soi de îngăduință dublată de respect. E drept că ei trebuie să lucreze mai mult, fiindcă lucrările leneşului şmecher nu suportă amînare, dar se simt cumva răsplătiți. Visătoarea e o pacoste, puturosul un ideal.

Subiectele celor mai multe dintre filmele prezentate pe scurt în programele de televiziune au ceva din suficiența confortabilă a comediei dell'arte. Ştii ce personaje urmează să se înfrunte şi pe ce linie de caracter. De fapt, nici n-ar mai trebui numite subiecte. E destul să se spună cine joacă rolul miliardarului, cine pe al norocoasei remarcate de acesta, ce actor îl interpretează pe ucigaşul plătit al bogătaşului şi cine-i distribuit în foarte popularul rol al polițistului cinic si iubăreț.

„**Am tot ce am visat** să obțin cînd eram tînăr - spune un artist. Numai că, tot ce am obținut nu are nici gustul, nici mirosul pe care gîndeam că le vor avea."

În talcioc, un amărît vinde o „candelampă". E tot ce-a putut să conceapă, combinînd un cuvînt cunoscut în mediile frecventate de el - lampă - şi unul fără nici o noimă: candelabru. Tot el îi spune pictorului Băncilă, „Bărcilă".

Am făcut o mulțime de tîmpenii, dar singurele a căror amintire mă urmăreşte privesc direct cîteva persoane: le-am jignit fără nici un motiv. Într-o zi, am dat nas în nas cu un domn despre care am scris că face de rîs comunitatea armenească, deşi cu un minimum de efort puteam să mă informez şi să aflu că, în ciuda numelui cu sunet exotic, era român get-beget. Omul nu s-a supărat şi mi-a întins mîna. Dar e oricum extrem de stresant să ştii că există cel puțin o persoană care te cunoaşte şi în ipostaza de tîmpit.

Din mulțimea unui tîrg de duminică, un bătrînel pirpiriu şi vesel nevoie mare mă alege - acesta este cuvîntul, dar nu insist să înțeleg de ce - ca să-mi povestească marea lui izbîndă: în loc să dea nu ştiu cîți bani pe un suport nou de chiuvetă, a căutat şi a găsit unul vechi, la un sfert de preț. Iar ca să pricep care-i ecuația, pe care un om ca el trebuia musai s-o rezolve, îmi spune, de parcă aş vrea să pun la îndoială oportunitatea: „Ce vrei, dom'le, am unşpe nepoței la o chiuvetă!". Omul voia să spună astfel că noi, cei care avem numai trei sau cinci sau opt, nu sîntem în stare să realizăm ce-nseamnă să ai unsprezece. Suporții unei chiuvete sînt concepuți să lucreze în temeiul unor sarcini bine definite de fizică: întindere, torsionare, presiune... Cu unsprezece nepoți la o chiuvetă, fizica noastră cea de toate zilele e neputincioasă.

În spital, un vecin de pat, care urmează să suporte o intervenție chirurgicală banală, îi mărturiseşte medicului că-i e frică. „E normal! - îl liniştește acesta. Tuturor ne e frică înaintea unei operații. Chiar şi nouă, medicilor!". „Nu mi-e frică de operație - zice bolnavul -, ci aşa, de mai tîrziu. Cred că o să-mi fie cu adevărat frică la anul, peste doi ani. Simt eu asta!". „Matale îți planifici frica!", spune doctorul.

Talentul mare, dar negativ, al unuia dintre agitații de seamă ai culturii noastre: omul e incapabil să citească pînă la capăt o carte. Mintea lui are ceva din gena profesioniştilor. Ea anticipează dezvoltarea ideii de căpătîi, din care cauză are o trăire suficientă, de „déjà vu". În fapt, omul acesta e respins de carte şi de idee. El nu-şi poate auzi decît propria vorbărie. Nu intră niciodată în fluxul vorbirii interioare a autorului. Putem să-i

spunem talent invers. Dar e mai bine să-i spunem infirmitate. Dovadă şi cea mai supărătoare din consecințe: vorbeşte primul, indiferent de subiect şi de context, vorbeşte ca să se audă. O vorbărie care pleacă de oriunde ca să nu ducă nicăieri. Totuşi, lumea îl socoate om de cultură pentru că voluptatea palavrei sale e în cîmpul limbajului de cultură.

Ora prînzului într-un minister. Liftierele şi femeile de serviciu traversează grăbite coridoarele şi holurile, ca să petreacă la o tocăniță şi o ciorbă aduse de acasă cu portarii. Ministerul se umple de mirosuri de cantină.

Nu-i bine să doreşti moartea nimănui. Dar e dovedit că de unii oameni, a căror vitalitate egoistă e o pedeapsă pentru mai multe generații, numai moartea ne scapă. Şi nici ea cu totul, pentru că vitalitatea aceasta distructivă, indiferent de răul pe care-l face unei societăți, primeşte aprobarea unei părți importante a populației. Şi perverteşte conştiințele beneficiind de resemnarea superioară a părții din intelectualitate care ar trebui să o descurajeze. Sînt oameni despre care se spune că, în toate regimurile, cad în picioare. Nu fiindcă ar fi lipsiți de ruşine, cum gîndeşte lumea, ignorînd adevăratele resorturi ale prezenței lor excesive în prim-planul vieții publice. Ei au tot ce avem toți, chiar şi ruşine. Dar din toate prea mult şi fără calitate. Cînd ajung la ananghie şi recunosc că au fost mîrşavi, cînd plîng ca ultimul mizerabil la judecată, sînt sinceri. Doar că e o sinceritate de cea mai proastă condiție. Le e ruşine de ei, însă e o ruşine care nu rezistă în timp şi nu-i modifică interior. Trăirile lor sînt revărsări groteşti de cantități sufleteşti, cu acelaşi efect nenorocit asupra trăirilor colective de bine şi de rău, ca şi mărfurile ieftine şi calpe care inundă piața.

În străinătate, românii fac cu plăcere munci pe care acasă le disprețuiesc. La New York, un compatriot, care cîştiga din spălatul vaselor într-un restaurant cam cît ar fi primit şi în Bucureşti, adică atît cît s-o ducă de azi pe mîine, spunea că face treaba aia cu plăcere şi doarme apoi cu sufletul împăcat, fiindcă nu-l

cunoaşte nimeni şi n-o să ştie nimeni cum şi-a scos el dolarii în America. În România însă, o să declare că a fost manager la o societate de Real Estate. Şi cu asta, o să-i facă praf pe toți.

Într-o revistă mondenă, un bucătar de la un hotel de patru stele îşi povesteşte rețetele culinare, bune pentru diabetici „cu posibilități financiare mai mari”. Există prin urmare şi un diabet de lux. Şi o ciroză de elită. Şi o constipație de VIP.

Piața Obor e plină de mafioți pîntecoşi, care-şi plimbă burțile ca pe un însemn al puterii. Cînd umblă în cete, sînt înfricoşători datorită sprintenelii triumfătoare pe care o manifestă. E ca un program de guvernare al locului. Mersul lor are ceva din maiestatea belicoasă a bandelor de pistolari din filmele hollywoodiene cu buni şi răi.

Cunosc un ins care, fiindcă e inginer dar scoate un ziar cu filologi, se simte îndreptățit de destin să amendeze orice avînt artistic al acestora. În matematici există operațiunea aducerii la acelaşi numitor. Omul nu e prost, însă e distructiv, întrucît numitorul la care-şi aduce angajații e unul al justeții. Or, ce e just, n-are cum să fie şi expresiv. Dacă cineva povesteşte ceva exaltînd ideea dintr-o întîmplare banală, insul edificat definitiv în orice intervine: „Ei, păi n-a fost chiar aşa!”. Şi nu e vorba aici doar de formația sa de om al lucrurilor exacte, ci de faptul că unii nu realizează esența povestitului. Povestitorul iubeşte povestitul, nu realitatea.

Femeile subtil vicioase care, cînd le adresezi un compliment, te întreabă provocator: „Dar frumoasa dumneavoastră soție ce mai face?”. Ca şi cum ar dori să clarifice termenii discuției ce ar fi să urmeze. E genul de întrebare care se substituie într-un chip foarte incitant răspunsului în sensul că: „Dar cu frumoasa dumneavoastră soție ce facem?”.

Am un cățel care se miră. Dacă îi spun: „Hai, vino cu mine pe aici!”, el se opreşte şi mă priveşte contrariat: „Dar de ce pe aici?”. „Bine - îi zic -, atunci hai în cealaltă direcție!”. Iar el e şi mai mirat: „Dar de ce în altă direcție?”. Un vecin, căruia îi explic ce fel de cățel am, se miră că un cîine poate să se mire în acelaşi chip ca şi omul. Dar fiindcă, spre deosebire de cîine, omul trebuie să-şi rezolve singur mirările, vecinul adaugă cu glasul important al omului care măcar în ceea ce priveşte direcția pe care-i bine s-o apuci în viață, ştie ce-i de făcut: „De ce să te miri atîta? Mergi pe unde trebuie! Pe unde merge toată lumea!”. E clar că unele lucruri sînt prea importante ca să le dezbați cu oamenii. Îi spun cățelului meu: „Astăzi o să mergem pe unde trebuie!”. Iar el nu se mai miră şi se repede cu maximă precizie în fundul unui alt cățel.

Venind vorba, într-un cerc de amici, despre unul dintre istoricii noştri de seamă, cineva spune că i s-a publicat o carte la Harvard. Şi conchide: „Acum e cu adevărat mare!”. „Dar de ce cu adevărat mare? - întreabă un alt amic. Numai fiindcă i s-a publicat o carte la Harvard? Ştiți că mi-a fost coleg în liceu? Ne băteam joc toți de el.” Fostul coleg de liceu are toate motivele să se îndoiască de reuşita savantului. Ce, parcă şi la Harvard nu găseşti destui de care-şi băteau joc toți în liceu?

Cînd nu ştiu cu ce valori au de-a face, oamenii spun că-s inestimabile. Or, asta înseamnă cel mai adesea că valorile nu au găsit încă priceputul capabil să le estimeze, nu că-s imposibil de estimat. E cam aceeaşi situație cu aşa-numitele valori de tezaur național. La tezaur se ajunge întotdeauna foarte greu. Rişti, uitîndu-te cu o privire rece la tezaur, să descoperi că nu păstrează valori, ci numai prejudecăți naționale, privitoare la valori.

Cu timpul, cîinii încep să semene cu stăpînii sau poate şi invers. E un fapt care ar cere o cercetare. Numai că, pînă şi cele mai prietenoase contribuții la acest subiect sînt luate personal şi cu suspiciune. Ce vrei, adică, să zici? Mai ales că şi maşinile încep să semene cu stăpînii lor. Şi casele pe care oamenii şi le

ridică. I-am spus unui amic care se oprea, cînd îşi ducea cîinele la plimbare, să bea o bere la sticlă, la chioşcul din colțul străzii, că sticla îi semăna. Şi s-a supărat: cum adică şi sticla? Ce altceva îi mai semăna? Nu-mi era greu să-l lămuresc, dar mi-l făceam duşman. Îi semănau pantofii, cartierul, ulița, țara.

O boală nouă, lipsită probabil de pericol social, totuşi boală: cei care se duc adesea la marile complexe comerciale, doar pentru plăcerea de a-şi umple cărucioarele cu bunuri, pe care nu şi le pot permite. Se plimbă un ceas-două printre stivele de mărfuri cu un aer foarte preocupat, aleg îndelung, schimbă un lucru cu altul, apoi golesc cărucioarele şi se duc acasă, cu un sentiment pervers de împlinire pe care nu l-au mai trăit. Un psihiatru spune că ştie un tip care face asta de doi ani zilnic şi nu l-a remarcat nimeni. Şi, de altfel, ce să-i reproşeze? Unora le trebuie o viață, ca să se decidă ce bec să cumpere pentru baie: de 40 sau de 60 de wați? Un domn îmi povesteşte că soția sa, pe vremea cînd în magazine nu se găseau decît două feluri de brînză, întîrzia în fața galantarului un sfert de ceas, pînă să se hotărască. Iar după ce cumpăra brînză de 27 de lei kilogramul, toată ziua nu făcea altceva decît să-şi reproşeze că n-a luat-o pe cea de 34 de lei kilogramul. Şi că astăzi, în raioanele de *Mall*-uri, cu sute de soiuri de brînzeturi, se pierde complet. Uneori, izbucneşte în plîns.

Doi amanți în pat, într-un film de dragoste „*à la americaine*”. Femeia îşi cere iertare pentru criza de isterie pe care tocmai a avut-o. „M-am purtat îngrozitor. E probabil din cauza hormonilor.” Noi, care nu sîntem americani, iar din pudoare nu mergem cu ideea atît de departe la dedesubturile pur glandulare, am putea gîndi că bîzdîcul e de la cei şapte ani de-acasă. Sau de la averea prea mare a tatălui. Sau chiar de la faptul că madama a văzut prea multe filme americane, în care amorul e o simplă chestiune de igienă a ovarelor.

Într-un interviu, un ciclist faimos nu numai datorită titlurilor cîştigate, ci şi din cauză că a suportat şaptesprezece operații de cancer, dintre care cîteva pe creier şi plămîni, ca să revină apoi în competiții şi

mai performant, vorbeşte despre „capacitatea de a îndura durerea”, a unui coleg de echipă care aleargă cu o claviculă ruptă. E prima oară cînd mă sesizez de o calitate, pe care o ignoram: talentul de a suporta durerea. Nu resemnare, ci har. Nu motiv de veşnică mîhnire, ci de mare mîndrie. Un campionat mondial de suportat dureri, cu recorduri şi premii.

Multe ticuri verbale au datele unei filozofii. Un domn obişnuieşte să mă confirme permanent, indiferent ce spun. Zice „Da, da, da...”, înainte să duc vorba pînă la capăt, iar de multe ori îmi dublează, cu seria lui mecanică de „da”-uri, urmărindu-mi mişcarea buzelor ca un surd, chiar şi începutul frazei. De parcă mi-am dat întîlnire cu el pe sensul ascuns al unui dialog şi el, om bine-crescut, a venit, ca nu cumva să întîrzie, un pic mai devreme. Sînt zile cînd spune „Da, da, da...” doar văzînd că vreau să deschid gura. Într-o zi, m-a scos din sărite şi l-am întrebat: „Da, da, da, dar ce?”. Întrebare la care a rămas mască, însă a mai avut resurse să îngaime: „Da, da, da...”.

Ciudaţi mai sînt şi danezii! Un oraş de-al lor se cheamă Aarhus. „Nu-s ciudaţi. Acum sînt rezonabili, spune Vasile B. Cîndva îl scriau cu trei de A şi, ca să se facă înţeleşi pe deplin, îl pronunţau cu patru.”

Pe cîteva din străduţele din centru care dau în marile bulevarde, îşi vînd legumele şi fructele direct pe trotuar nişte ambulanţi păduchioşi şi insolenţi. Deşi îi detestă şi îşi cicălesc continuu soţii să facă odată ceva cu „nenorociţii ăştia”, femeile din zonă coboară foarte aferate numai în capod ca să se tocmească la repezeală pentru morcovi sau roşii. În urma lor, ţiganii fac haz: „Cocoane, cocoane, da’ dacă le răzbeşte nevoia, oftează şi plăteşte.” Unele îi aud şi-i drăcuiesc, altele îi înjură, iar ţiganii rîd şi mai tare: „Las’ cocoană, că mîine o să vrei iar cartofi. N-oi fi proastă, matale, să te duci taman în piaţă!”. „Boieri!”, zice o balabustă. „Căcat boieri!”, zice ţiganul. Cocoana îl aude şi vrea să riposteze, însă ezită. Să-i ia toţi dracii! Mîine, tot de la ei o să cumpere.

Un proxenet din cuvîntul căruia nici o tîrfă nu îndrăznea să iasă. Cînd era întrebat ce metodă întrebuința, cu ce le mulțumea, de-i erau atît de supuse, spunea: bătaie şi apă.

Noile celulare, pentru cei tari de o ureche sau de amîndouă, zbîrnîie de-ți cutremură intestinele. Pentru unii oameni, s-ar putea ca nici asta să nu fie de-ajuns. Următoarea generație de celulare va emite impulsuri electrice dureroase sau poate ne vor gîdila. Merge unul în fața ta pe stradă şi deodată începe să se scălîmbăie şi să rîdă ca prostul: e căutat la telefon!

Un vecin, al cărui tată fusese, înainte de război, mare patron şi încă unul recunoscut pentru faptul că-şi plătea cu bani buni muncitorii, îmi destăinuie principiul după care acesta îşi conducea afacerea: „Dacă le dai lucrătorilor alune, atunci o să ai maimuțe!”.

„**De patru ani**, spune domnul R, care a suportat o operație de patru by-pass-uri la inimă, iubesc şi urăsc numai cînd îmi dă voie medicul meu cardiolog.”

În tramvai, doi bărbați, nu tocmai bătrîni şi neputincioşi, se ciorovăiesc pentru ocuparea unui scaun rămas liber, cu vehemența pe care o pun în dialog nişte moştenitori care-şi reclamă drepturile. O femeie spune cu lehamite: „Alea din față sînt scaune de veci!”.

Într-o galerie de artă, cu placaj de marmură pe jos, moțăie un cățel. Cînd în uşă se iveşte un client cu ceva dubios în mirosuri şi mişcări - dubios din perspectiva instinctelor canine -, cățelul sare de pe scaunul unde-şi face veacul şi se repede la noul-venit. Numai că marmura e alunecoasă şi el trebuie să frîneze cumva, ca să nu se trezească proiectat în stradă. Cîinele a învățat să alunece cu frînă şi acum se opreşte la fix, la cîțiva

centimetri de prag. Ce poate să însemne asta? Probabil că nimic. Dar ar însemna, dacă ar învăța să alunece şi-n marşarier.

Am jucat şah o singură vară, la țară, într-un sat de pe lîngă Turnu Măgurele, cu un văr atît de prost, că-l băteam mereu, deşi eram un începător de treisprezece ani, iar el avea douăzeci şi cinci şi era tractorist. După ce l-am învățat să mute piesele, lăsa tractorul duduind în brazdă şi dădea o fugă acasă, ca să fie bătut la şah. Am jucat sute de partide şi n-a cîştigat nici una. Cînd greşeam dinadins, ca să mă bată şi el, intra în panică, vedea în mutările acelea aiurea, nişte capcane şi iarăşi pierdea. Mă gîndesc adesea la el, la cum îi tremurau mîinile cînd se grăbea să aranjeze figurile pe eşichier ca să mănînce bătaie de la un puşti din clasa a şaptea. Mă ruşinam de cît de tont putea să fie şi de faptul că-mi era neam. Cu timpul, am înțeles că înaintea prostiei se găsea un lucru mai îngrijorător: îi plăcea să fie umilit. La sfîrşitul fiecărei serii de partide pierdute, arăta ca o găină abia călcată de cocoş, năuc, dar şi nițel fericit.

Pe trotuarul din fața unui cinematograf zace un tînăr. Ochii i se mişcă în cap, semn că e conştient, dar nu poate să vorbească. În gît are fixat un soi de dop pentru respirat. Unul dintre gură-cască adunați în preajma tînărului spune: „Ar trebui să anunțăm televiziunea!”.

Nu există încă un consens, nici civil şi, probabil, nici medical, în ce priveşte vorbitul de unul singur. Dacă aduci subiectul în discuție, unii o recunosc cu un soi de legitimitate îndrăzneață: „Da, domnule, sigur că vorbesc. Şi mă simt chiar bine!”. Persoanele cu simțul umorului plusează, fiindcă umorul dă cel mai eficient autocontrol. „Ieri - a mărturisit vesel un amic, ca şi cum evenimentul cerea dacă nu un premiu, măcar o cină aniversară -, am vorbit, pentru prima oară, singur pe stradă.” După care a revenit: „Oi mai fi vorbit şi-n alte dați, că motive am, slavă Domnului, destule. Dar abia ieri mi-am dat seama c-am luat-o razna.” Dacă taifasul se poartă într-un cerc mai larg, oamenii prind curaj şi confirmă fenomenul: vorbim adeseori singuri, iar faptul

e mai curînd o chestiune de echilibru mental, decît de derivă. E o terapie simplă. Întrebată direct, pentru că asculta cu ochii măriți de surpriză atîtea destăinuiri compromițătoare, o doamnă trecută frumos de prima tinerețe, deci cu gîndirea definitiv afectată de tot felul de convingeri care nu se mai lasă reanchetate, a fost foarte decisă: „După mine, e semn de ramolire. Eu nu vorbesc niciodată singură!”. „Niciodată, niciodată?”, au întrebat toți. Iar doamna a venit cu unele precizări: „Vorbesc uneori cu florile din balcon. Dar ce-i rău în asta? Mi s-au scîlciat toate scaunele din casă şi e normal să mă cert cu ele. Cînd aşez masa şi ai mei întîrzie, vorbesc cu ei, deşi nu-s de față. Şi cu veceul mai vorbesc, că-l reparăm mereu şi tot curge. Dar singură, adică eu cu mine, niciodată!”.

Am vrut să lucrez cîteva zile la o carte, departe de Bucureşti, în casa de la țară a unor prieteni. Nu pentru că aş fi lucrat mai bine astfel, în mare izolare. Dar am citit, în memoriile unor autori în scrisul cărora cred, ce spor au avut ei muncind zi-lumină fără să aibă de-a face cu nimeni un timp. Şi m-am gîndit că n-ar strica să încerc. Cînd grupul, care avea să umple casa doar sîmbăta şi duminica, a plecat la o petrecere în sat, mi-am dat seama pe loc ce calvar putea să fie liniştea. Cum să fi rezistat eu patru-cinci zile în liniştea aceea, într-un loc unde nu se întîmpla nimic şi unde, chiar să fi căutat, nu aveam cu cine schimba cîteva cuvinte? Am rezistat liniştii şi singurătății numai cîteva ceasuri. De departe, gălăgia care răzbătea de la prînzul amicilor, ajuns de-acum la faza în care toți vorbeau şi nimeni nu mai asculta pe nimeni, avea ceva tămăduitor. Îmi venea să fug de linişte şi să nu mă uit în urmă. Trăind ani de-a rîndul în zona cea mai forfotitoare a Capitalei, la Obor, pacea aceea de capăt al lumii, din satul de munte, era insuportabilă. Dependența de oraş e la fel de rea ca dependența de droguri.

Vasile B. a fost concediat de patron deoarece, lucrînd împreună cu acesta, toți îi spuneau „Domnule director”. Vasile B. avea o față de director, iar directorul avea o față de Vasile B.

Oricît de mult s-ar scumpi băuturile, pe piață vor exista tot timpul spirtoase ieftine, din cele care-i doboară rapid pe alcoolici din primul pahar şi le permit săracilor să se îmbete cu numai 10 000 de lei. De altfel, prin preajma dughenelor care vînd clandestin otrăvurile pritocite pe ascuns, în miile de instalații artizanale sau chiar în industrii chimice, aceasta e suma pe care o cerşesc vicioşii: 10 000 de lei! Producția de poşirci ieftine e singura care cultivă primul principiu major al economiei de piață: nu mărirea prețurilor, ci crearea, la prețuri din ce în ce mai mici, a unor băuturi de larg consum cu folosințe şi efecte perfecționate. Or, în ceea ce priveşte calitatea - în sensul în care sporirea tăriei din pahar pînă spre pragul cînd devine ucigaşă se poate chema în mod clinic calitate - vodcile şi rachiurile sintetice ating perfecțiunea. Iar perfecțiunea e stadiul în care, degradîndu-se continuu puterea de cumpărare a bancnotei de 10 000, românul de condiție joasă se poate tîmpi şi cu 5 000. E atît de întins şi de radical fenomenul, încît poți să crezi că e încurajat de stat. Din motive obscure, dar susținute. Sau, şi mai rău, de „guvernul mondial", care, pasămite, clădeşte o omenire cu națiuni decerebrate şi uşor de manipulat. Un om nou, asemănător ca formulă cutitului lui Carelman: un specimen fără creier, căruia nu-i mai lipsesc decît ficații ca să procreeze o droaie de copii retardați.

Discuțiile despre cei care-şi fac vile şi hoteluri din banii jefuiți de la stat evoluează, indiferent de calitatea şi resursele financiare ale persoanelor care le poartă, în aceeaşi direcție: întîi sînt incriminați profitorii deceniului de după 1990, după care, inventariindu-se virtuțile noilor clădiri, se admite că, într-un fel, „sînt tot pentru țară". Şi că „măcar oamenii nu dărîmă, ci construiesc". Ar fi, prin urmare, vorba de un furt cu o finalitate nobilă, condamnabil pe moment, dar favorabil ridicării patriei pe noi culmi de civilizație şi progres. Unii le găsesc hoților, care-şi bagă toții banii în palate şi acareturi, merite patriotice: „Păi, ar fi mai bine să-i toace în străinătate şi noi să nu ne alegem cu nimic?". În plan istoric, prin urmare, sîntem coproprietari cu stăpînii hardughiilor de marmură şi rigips astăzi pe moşii furate şi ele. „Lasă-i să se chinuie, proştii! - spun nostalgicii „Epocii de aur". Aşa e dintotdeauna: ei asudă şi apoi venim noi cu naționalizarea şi ne bucurăm de casele lor!". Poporul se desfată cel mai tare cu fățoşenia domeniilor îmbogățiților „de la Revoluție", deoarece poporul nutreşte o admirație veche, intrată în fondul sacru al simțămintelor naturale, pentru

oamenii care se descurcă. „Ce, parcă adună de la nişte amărîți ca noi? De la noi, oricum n-au ce lua. Iau şi ei de la stat!” Cine reuşeşte să fure neprins, de la stat, îi răzbună pe cei mulți, care numai la asta visează, dar nu reuşesc decît firimituri.

Într-o zi foarte aglomerată, mă uit la mulțimea amorfă din piață şi exclam: „Ce de oameni!”. Un prieten negustor mă corectează, fără ca din glasul său să răzbată nici un dram de cinism: „Nu-s oameni, dom’ Tudor, sînt clienți!”.

Acelaşi negustor îmi spune că are în pregătire colecția de fraieri toamnă-iarnă şi că politica mai-marilor lumii e ca să transforme omenirea într-o masă omogenă de consumatori. E atîta liniştită convingere în spusa lui, încît vechea cugetare de care mă agăț de o viață - „Numai spiritul se înmulțeşte pe măsură ce se consumă” - îmi sună trivial. În fond, asta sîntem şi cei care ne împărțim timpul între scris şi citit: consumatori de hîrtie.

Unul din vecinii din bloc obişnuieşte să scuipe în lift. Subiectul însă nu e persoana, ci cutiuța care, pentru cîteva secunde, îl izolează între un sus şi un jos, în care poate să-şi exprime nevoia latentă de abjecție, fără să suporte nici o corecție. E suspendat, cîteva secunde, între civilizație şi sălbăticie, iar el alege, de douăzeci de ani de cînd s-a mutat în bloc, libertatea de a fi scîrbavnic. Bucuria perversă de a macula, de a fi cel care produce semenilor scîrbă. Nu-i mare diferență în psihic față de criminalul în serie, care citeşte zilnic ziarele ca să se desfete cu bîjbîielile Poliției.

Cînd povestesc lucruri rele petrecute înainte de 1990, fără să precizez ce cred despre ele, un domn, care a lipsit din țară mai bine de treizeci de ani, dar care e hotărît să nu mai plece nicăieri, mă întreabă stereotip: „Şi, ți se pare normal?”. Cum povestitul nu reclamă neapărat un punct de vedere asupra moralei

sau logicii faptelor, nu ştiu ce să-i răspund: „Eu nu judec lucrurile - îi zic. Eu le exprim.”. „Şi - zice el - ți se pare normal?”. Omul e marcat definitiv de cei treizecei de ani, în care a căutat normalitatea în mai multe țări şi-mi adresează întrebarea, nu ca să primească musai un răspuns. El a devenit pur şi simplu „omul-întrebare”. Ciudat e că-i aud glasul şi cînd nu e de față. Pesemne că m-am contaminat de neliniştea lui. Mănînc şi îl aud: „Şi, ți se pare normal?”. Încerc să adorm şi vocea lui nu mă lasă să mă cufund în somn: „Şi, ți se pare normal?”.

Cea mai periculoasă funcție publică, născînd din indeciziile televiziunii comerciale, dar şi din înțelegerea libertății ca haos legislativ: avocații „celebri”, care-i apără pe bandiți şi violatori în fața camerei de filmare. Populația percepe Televiziunea ca pe o slugă de circumstanță a răului. Mai ales că, la întrebările calpe ale reporterului TV, avocatul, ca tot omul care-şi plăteşte cu belşug aparițiile şi pretinde să fie servit cu plecăciuni, răspunde trufaş şi belicos. Ce pot să spere de la justiție părinții unui copil nenorocit de un pedofil, cînd avocații jivinei ies în haită pe orice canal particular poftesc şi culpabilizează toate instituțiile statului, adică pe acelea care trebuie să facă dreptatea la tribunal, nu în văzul întregii țări?

Veacul al XX-lea a născocit leitmotivul lipsei de comunicare între cetățenii de oraş. Omul însă nu e mai înstrăinat de semenii lui, ca atunci cînd trăia la țară, doar că la țară comunica fără complexe, prin raportare la un univers restrîns. La oraş, e mai degrabă vorba de o nepotrivire de stare, de subiecte şi de interese. Un cetățean care-şi plimbă cîinele crede că acest lucru ne face adorabili la convorbire în toate privințele şi mă opreşte ca să-mi spună, deşi nu ne cunoaştem, cum s-a stricat potaia lui la stomac, de la nişte biscuiți. Asta să fie oare nevoia de comunicare? Iar refuzul meu să însemne înstrăinare? La oraş, găseşti mult mai multe persoane decît la sat cu care poți comunica intens. Problema e dacă ai ce să comunici! Acum, vecinul mă ocoleşte vădit ofensat, fiindcă n-am consimțit la nivelul plicticos al nevoii sale de a pălăvrăgi.

Mă întîlnesc pe stradă, cu năvala de exclamații entuziaste proprie revederilor tîrzii, cu o colegă de şcoală. În patruzeci de ani, nu ne-am văzut niciodată. Timp de mai bine de un ceas, turuie, povestindu-mi viața ei cu un soi de fluid psihanalitic în care amestecă informații de la rubricile de horoscoape cu teorii despre guvernul mondial. Un talmeş-balmeş de vorbe fără nici o direcție. Cînd face o pauză, ca să respire, ca sopranele înaintea unei note de final lung de arie, mă întreabă cum de-i țin minte numele, cum de-am recunoscut-o atît de repede şi cum se face că putem conversa, de parcă am fost întrerupți din taifas doar un minut, nu patru decenii? „E un miracol!", spune ea. De fapt, nu-i nici un miracol. N-a făcut altceva decît să reia, peste patruzeci de ani, turuiala în care m-a ținut, fără să pot scoate şi eu un cuvînt, timp de trei ani, cît am fost colegi. Viața unora e ca o frază nesfîrşită, începută cu primul strigăt la naştere şi încheiată, fără virgule, cu ultimul oftat.

Cei care, ajunşi la o sută de ani, declară, cu suficiența şăgalnică a bătrîneții, că dacă s-ar mai naşte o dată ar dori să ducă aceeaşi viață. Există şi un tezaur mondial de inepții, nu numai unul de înțelepciuni. Să dau iarăşi o mie de examene? Să bîjbîi din nou o jumătate de viață, învățînd să scriu şi-n cealaltă jumătate să mă chinui, întrebîndu-mă în permanență dacă scriu bine? Să stau iarăşi cu sufletul la gură, ani de-a rîndul cu gîndul la operația de by-pass şi la calvarul de după? Şi o singură viață e mult.

„**Nu credeam că o să meargă**, dar speram şi uite că s-a întîmplat!", spune un român revenit în țară, după 1990, ca să facă o fabrică în Bucureşti. Şi fiindcă mă vede preocupat de chestiune, mă întreabă din bună-creştere: „La tine, cum stau lucrurile?". Îi răspund: „Cam la fel!". Exceptînd, fireşte, faptul că n-am o fabrică, că n-am aceleaşi probleme ca ale lui şi că aş pleca în America şi mîine, dac-aş avea vîrsta lui. Numai că verbele vin în altă ordine: nu speram, s-a întîmplat, încă nu cred.

Pe cei mai mulți dintre colegii de facultate nu mi-i mai amintesc, însă pe țîncii din şcoala elementară îi țin minte, cu obiceiurile lor cu tot. Mă întîlnesc, după o groază de ani, cu unul dintre ei, pensionar, locuind în aceeaşi casă de chirpici, peste drum de clădirea vechii şcoli. Îi recunosc căutătura timidă, de copil care parcă ştia că n-o să-i meargă nimic în viață. Şi simt aceeaşi milă frățească. Pentru el, pentru nenumărații copii plecați ca şi el în viață pe un drum greşit: pe drumul marcat de un dispreț moştenit şi cronicizat față de cei care se omoară cu cartea şi, implicit, față de carte. „Şi eu te țin bine minte - zice el condescendent, dar cumva iertător. Erai dintre ăia, tocilarii." Ca şi odinioară, nici o punte, nimic comun. De dispreț nu mai e în stare, dar milă față de ştiutorii de multă carte tot simte.

Un domn preferă emisiunile TV cu animale, peşti, insecte şi păsări celor cu oameni. „E o lume - spune el cu surîsul înțeleptului care n-are cui să-şi dezvăluie revelațiile - în care nu vezi nici curve care țin lecții de morală, nici golani, nici palavragii care dau sfaturi omenirii. Unele vietăți te cuceresc cu istețimea şi farmecul lor, iar lei laşi, insecte proaste şi peşti plicticoşi nu există!".

Ani de-a rîndul, cea mai mare plăcere a mea la New York a fost hoinăreala. Plecam în Manhattan dimineața şi reveneam la gazdele mele din Queens şi Seneca, seara. Străzile încep să mi se amestece în memorie. Totuşi, ceva n-am cum să uit: locația, în giganticul oraş, a veceurilor accesibile turiştilor calici. Unele toalete din restaurantele foarte frecventate, dar ieftine, erau veritabile descoperiri, de care încă sînt mîndru. Erau, ca să zic aşa, veceurile mele!

Un sat din Nordul Moldovei se cheamă Îndărăptnici. La facerea numelui, a stat probabil un fapt. Plăcut e să ne gîndim c-a fost o împotrivire la năvălitori, că oamenii s-au încăpățînat să nu-şi părăsească locul, în ciuda vrăjmăşiei vremurilor. Deşi e mai probabil că satul îşi zice aşa, fiindcă locuitorii, de la care-şi trage numele cu parfum de oprobriu, n-au fost nişte viteji, ci o adunătură de indivizi cu o discretă genă de catîr în

arborele genealogic. Straniu e că dicționarele noastre analogice şi de sinonime văd în punerea românului de-a curmezişul la orice, numai virtuți: fermitate, dîrzenie, asiduitate, stăruință, înverşunare, curaj. Cînd se apucă un naționalist, adică un îndărăptnic, să înşire conotațiile termenului, el delirează patriotic şi găseşte în încontrarea „de-a dracului” tot ce nu te aştepți şi nici nu încape: neînfricoşare, cutezanță, convingere, temeritate, perseverență, statornicie, inflexibilitate. Şi chiar incoruptibilitate!

Un scrib cu probleme cardiace se duce la medic. „Doctore - spune scriitorul -, nu mă cruța. Spune-mi, cîte cărți mai am de trăit?”. Medicul îi ascultă inima, dar vrea să ştie şi dacă omul scrie uşor, dacă se chinuie ca Miopul lui Cehov, care ştergea cu vîrful nasului ce însemna pe hîrtie penița, dacă mînuieşte încă maşina de scris sau luptă cu computerul, în fine, tot ce e nevoie pentru un diagnostic. „Sînteți om de ştiință?”, întreabă cu un glas din care nu lipseşte o undă de îngrijorare cardiologul. „Nu, prozator!”. „Ei, păi, dacă erați autor de tratate ştiințifice, nu v-aş fi dat mai mult de două volume de viață. Ca prozator, cred c-o s-o duceți mai mult. Vă sfătuiesc însă, să nu vă întindeți pe mai mult de o sută, o sută cincizeci de pagini. Şi, în nici un caz, nu vă hazardați la scris romane. Scrieți scurt, o pagină, două pe zi şi o să trăiți cel puțin patru-cinci cărți. Evitați dramele, căutați subiectele simple, simpatice, fiindcă ajută. Nu faceți abuz de metafore, fiindcă figurile de stil obosesc mintea şi, indirect, slăbesc inima. Nu exagerați cu computerul, că dă dependență şi oboseşte. Am avut pacienți care puteau să mai trăiască două-trei cărți, dar au abuzat de tehnică şi n-au mai apucat să termine nici măcar cartea la care lucrau.”

Cît timp milionul de lei era un prag imposibil de atins pentru majoritarii săraci, milionul de dolari avea autoritate imperială. Milionul de lei nu mai înseamnă nimic, miliardul e ceea ce era milionul în urmă cu patru-cinci ani. Dar, din prestigiu, pierde numai milionul de dolari. Mai ales că tot mai mulți români vorbesc de milionarii în dolari, relaxați ca despre un liman la îndemînă. Un pensionar care abia îşi duce zilele cu cele două milioane de lei pe care le primeşte lunar, declară că îi ajunge, fiindcă din fire e chibzuit şi se mulțumeşte cu puțin. Dar dacă ar fi să aibă şi el casa şi bunurile la care a visat de-o viață, nu i-ar ajunge un

milion de dolari. „Ori trei - zice el -, ori nimic. Măcar să înțeleg ceva din banii ăştia!”. Un alt pensionar îl ascultă, dă din cap aprobator, ca omul care are cam aceleaşi probleme, atît în ceea ce priveşte supraviețuirea, cît şi visarea. Totuşi, e mai tolerant cu milionul de dolari: „Ba, eu, cu unul cred că m-aş descurca!”.

Unei liftiere îi face curte portarul. Acesta aşteaptă să se termine forfota de pînă-n ora zece, ca să urce în lift şi să înghesuie femeia. Ea îl acceptă, uneori pupatul e lung, de zece etaje, dar de regulă sînt întrerupți după trei sau patru. Liftul e strîmt, cei doi sînt năduşiți de atîta hîrjoană, iar funcționarii, care nu pricep ce caută portarul tot timpul în lift, adulmecă aerul stătut, încărcat cu feromoni de liftieră în călduri şi se gîndesc să-i reclame. Dar ce să reclame şi unde? Liftiera stă tot timpul cu mîna pe manetă şi cu ochii în pămînt, iar portarul are un aer preocupat, ca şi cum tocmai i-a dus un plic gros, ministrului de al cărui conținut doar el şi ministrul au cunoştință.

„Să se mai alieneze şi Europa la noi!”, spune un naționalist bătrîn, care nu realizează diferența dintre aliniere şi alienare. Ca de altfel, nici pe aceea dintre solitar şi solidar. „Eu - zice el - sînt solitar pînă la moarte cu țărăniştii!”.

Marii artişti au avut, ca Picasso, o perioadă albastră, alta roz, alta albă. Cei călători au avut şi ei perioada Coasta de Azur, perioada Bretagne sau perioada pariziană. Artistul român se deosebeşte de confratele occidental. El debutează cu perioada mansardă sau cameră mobilată, continuă cu perioada atelier comun, îşi concepe cele mai importante creații în perioada aparament cu două camere la bloc, iar dacă ajunge maestru beneficiază de perioada Pangrati.

O bătrînă, căreia băiatul plecat la muncă, în Israel, i-a făcut card, vine la casieriţa de la bancă să scoată trei sute de mii de lei. Pe bătrînă, totul o timorează: şi termopanul de la ferestre, şi luciul aluminiului eloxat de la ghişee şi ostilitatea casieriţei deprinsă să elibereze sume foarte mari. Cînd îi cere bătrînei să-şi marcheze codul pe aparatul ce aduce a telecomandă, aceasta uită pe loc ce cod are. Şi bîjbîie cu degetul acolo unde ştie ea că e butonul de Antena 1 sau de ProTv.

În spital, un bătrîn, despre care se spune că va muri în cîteva ore, are încă puteri ca, din cînd în cînd, să rostească încet, ca pentru sine, nişte cuvinte aparent fără noimă. Tace un ceas, două, nu i se aude decît respiraţia şuierătoare şi apoi, ca şi cum la cei peste optzeci de ani ai săi şi-n pragul morţii a ajuns, în sfîrşit, ca Goethe, la o concluzie, zice: „Merge ş-aşa, merge ş-aşa.” Bolnavii din salon sînt nervoşi, iar unul dintre ei, chinuit de insomnii toată noaptea şi trebuind să asculte leitmotivul muribundului, îi cere vecinului de pat al acestuia să-l întrebe ce vrea să spună: „Delirează - crede vecinul de pat al bătrînului -, nu mai e conştient!”. „Totuşi - insistă insomniacul -, încearcă, poate că te aude.” Omul se apleacă spre urechea moşului şi întreabă: „Ce spuneai, matale, bre, că merge ş-aşa, dar merge ş-aşa?”. „Orice!”, răspunde bătrînul. Şi-şi dă duhul.

„**Ginerele meu** - i se plînge o femeie prietenei sale - e băiat bun. Adică mediocru.” „Mai mediocru ca al meu - o consolează prietena - n-are cum să fie. Al meu e mediocru de tot!”. „Ei, zici şi tu aşa, ca să-mi dai curaj, dar să ştii că eu n-am văzut om mai mediocru ca băiatul ăsta al nostru!”. Prietena însă are scara ei de valori. Şi, evident, o viziune proprie asupra superlativelor: „Dacă-ţi zic eu că al meu e cel mai mediocru dintre toţi, de ce nu mă crezi? Ce, dacă vedeam că al tău e mai mediocru, nu ţi-o spuneam?”.

Beethoven refuza să stea de vorbă cu oamenii care nu citiseră aceleaşi cărţi ca şi el şi ale căror opinii în treburile muzicii vădeau suficienţă ori un gust coborît. Unii biografi, ca să protejeze memoria geniului, sînt

mai nuanțați: Beethoven nu avea dialog cu cei necitiți, necultivați. Există şi biografi care încearcă să explice vizaviul lui Beethoven cu persoanele a căror conversație n-o agrea. Şi care nu erau deloc puțini. Ba chiar le-am putea include în categoria „cei mulți". Prin urmare, Beethoven nu voia să aibă de-a face cu masele largi. Beethoven era elitist, rupt de colectiv. Iar noi, cei mulți, care nu îndrăznim să observăm că şi Dumnezeu e elitist, ne simțim îndreptățiți să-i iubim compozitorului muzica, dar cetățeanului Beethoven să-i reclamăm, postum, un regim de bunăvoință. Oameni sîntem!

Domnul Marinache, fost şef de echipă pe multe din şantierele mari ale lui Ceauşescu, se laudă, cînd are oaspeți în apartamentul său de trei camere de la bloc, cu ce-a furat: „Vedeți parchetul din camera de zi? E din ăla bun, de la Casa Poporului. Dar marmora din hol, vă place? E de la Metrou. Să vă arăt şi baia. Faianța e de la CC, că am lucrat şi acolo, iar gresia, ehei, gresia e de import, de la Scrovişţea!". În apartamentul domnului Marinache, ca de altfel în casele a nenumărați zidari, zugravi, parchetari, faianțari şi instalatori care i-au construit cîrmaciului palatele, descoperi prețul la care aceştia şi-au evaluat omagiile. „Era de unde!", zise, cu un oftat nostalgic, domnul Marinache, care de la patronul unde e angajat, acum, abia de aduce nişte țevi sau un borcan cu aracet.

Întrebat cui datorează vasta sa cultură muzicală, un distins cadru universitar de la Politehnică îi oferă reporterului TV, care-i ia un interviu, următorul răspuns: „Drăguță, nu ştiu cît de vastă îți pare matale priceperea mea, dar să ştii că nici măcar nu pot spune că-mi place muzica. Numai că locuiam lîngă Filarmonică, iar unchiul Fane rupea biletele la intrare. Ce să fi făcut serile, la Ploieşti?".

Dezamăgită de noul ei amant, o soție se mai aruncă o dată în brațele soțului.

***Kitsch* german într-un magazin cu mobilă la mîna a doua**: un dulăpior de stejar, în formă de butoi, în care se găsesc sticle în formă de gîşte şi pahare în formă de cranii. „E frumos!”, zice o ţaţă cu nasul lipit de vitrina unde-i expusă oroarea. Şi tot ea conchide: „Trebuie să fie, că-i nemţesc!”. „Nu c-ar fi nemţesc - o corectează bărbatul de lîngă ea -, dar e scump. Crezi că-l aducea ăştia la noi dacă era ieftin?”.

Un politician megaloman scrie, într-un volum cu însemnări de toată mîna, că marii oameni sînt dăruiţi de Dumnezeu cu întîlniri providenţiale. După care, ca să înţeleagă şi cititorul în ce chip e şi el un mare om, pomeneşte mîndru numele personalităţilor cărora a avut ocazia să li se adreseze în delegaţii oficiale: şefi de stat, somităţi culturale, Papa. Problema e dacă şi aceştia se mîndresc că l-au cunoscut. Problema e dacă şi Papa, care-i oricum mai îndreptăţit decît paranoicul nostru să pomenească de daruri cereşti, îşi mărturiseşte, în Memoriile sale, fericirea de a-l fi primit la pupat dreapta.

Aforismele bazate pe comparaţii, gen „Iubirea e ca o floare. Oricît ai îngriji-o, tot se veştejeşte” sau „Căsnicia e ca un tramvai, mergi pînă la capăt, dar poţi să cobori şi în staţii”, sînt vulnerabile din construcţie, deoarece te trimit subtil în registrul ridicolului. Dacă dragostea e ca o floare, de ce n-ar fi şi ca un cartof? Cu unul nu te saturi, trebuie să fierbi mai mulţi. Căsătoria, şi ea, e ca o trotinetă. Mergi mai repede decît cu picioarele, dar e preferabil tramvaiul, care are şi un capăt.

Ştiam că panseul „Libertatea e necesitatea înţeleasă” îi aparţine lui Lenin şi că e prost tocmai de aceea. De cînd am citit că a fost moşit de Plehanov, parcă nu mai e atît de sancţionabil.

Într-un magazin în care lucrează două doamne, semănînd binişor între ele, una face un infarct şi moare. După mai multe luni, o clientă care a auzit ea ceva, dar nu destul ca să ştie şi care dintre vînzătoare a dat ortul popii, intră pe uşă, o vede pe cea vie şi, fiindcă în subconştient i se iscase de acum o idee, e atît de

mirată de ce vede, că se scapă: „Ia te uită, deci nu dumneata ai murit?!”. Dîndu-şi seama de gafă, o repară cu o gafă mai mare: „Ei, e mai bine aşa!”.

Copiii unor odioşi poartă fără voie o cruce. Drama nu e toată aici, în faptul că la auzul numelui de familie mulți oameni devin rezervați sau ostili. Numele poate fi schimbat. Drama e la fond: pentru copii, părinții au fost buni, lumea e rea. Fiul unui romancier de partid şi de stat, cu un suflet de ciumat, crede că am fost prieten cu tatăl lui doar pentru că nu i-am fost inamic declarat şi mă cheamă la o masă de pomenire. Exact în felul ultimativ şi la şantaj în care-şi modela relațiile cu societatea romancierul: „Dacă mă refuzați, înseamnă că nu mai există nici un om de onoare în România!”.

Cunosc un domn care zîmbeşte continuu, ca şi cum tot ce vede şi întîlneşte îl umple de fericire. Obişnuitul schimb de banalități, la prezentare, îi luminează fața într-un mod atît de exagerat, că-l poți bănui de un soi de ipocrizie cronicizată. După ce ne despărțim, el în transă, eu stînjenit de excesul de fericire din întreaga lui ființă, primesc, deşi n-o cer, o lămurire năucitoare. Omul trebuie să zîmbească larg, tot timpul, întrucît a făcut o operație grea, în gură, şi dacă nu-şi ține obrajii ridicați, se sufocă. Noaptea, îşi trage muşchii feței spre tîmple cu o bandă adezivă.

Americanilor debarcați în Kuweit, în timpul războiului din Golf, li s-a spus: „Cînd vă cuprinde teama, cînd vă simțiți singuri, cînd socotiți că v-ați blocat psihic, comunicați! Vorbiți unii cu alții şi vă veți simți mai bine!”. Numai că americanul, cînd vrea să comunice, foloseşte telefonul, radioul, computerul. În verbul „a comunica”, abia de se cuprinde şi dialogul direct, iar la soldați mai puțin ca la civili. La cîțiva ani după război, s-a aflat că a existat un moment în care toate mijloacele cazone de comunicație erau atît de aglomerate cu spovedaniile amicale în eter, încît pe ele nu mai încăpeau nici ordinele ofițerilor, nici mesajele de luptă.

Locatarii unui bloc descoperă că administratorul i-a înşelat, lună de lună, cu nişte bani şi fac zilnic şedințe, unde se discută cum poate fi rezolvat diferendul. Unul dintre locatari refuză să vină la întruniri, ba chiar declară că nu doreşte să-şi recupereze banii. Cînd i se cere un motiv, spune: „Consider c-am plătit ca să nu trebuiască să stau de vorbă cu oameni ca el!”. Fiindcă vecinii par să nu înțeleagă ce-a vrut să zică, adaugă mai mult ca pentru sine: „Şi nici ca voi!”.

Proprietarul unui apartament proaspăt văruit nu se grăbeşte să se mute în el. În drum spre vechea locuință, urcă un ceas-două în apartamentul mirosind a nou şi a depozit cu materiale de construcție şi se lungeşte pe parchetul abia raşchetat şi dat cu lac, ca şi cum şi-ar oferi un timp de odihnă, într-un crîng, în mijlocul naturii. Cînd soția îl întreabă pe unde a întîrziat, omul răspunde: „Oraşul e murdar, totul în jur e vechi şi pute. Am fost de-am respirat puțin curat. Parfum de curat!”.

Duminică, 7 septembrie, canalul National Geographic a difuzat un film despre caracatițele mari, dar cu subtitlurile unui alt documentar despre o descoperire arheologică în Egipt. Mi-au trebuit cîteva minute bune ca să remarc absurditatea, iar după ce mi-am dat seama de încurcătură, alte cîteva minute ca să înțeleg că nu mă deranjează. E foarte probabil ca o parte din publicul canalului să nici nu fi remarcat eroarea. Mulți oameni n-au curajul să recunoască nici față cu ei înşişi că nu pricep nimic din ce li se dă să priceapă. Adevărata problemă, însă, era că textul despre vechii egipteni, deşi n-avea nici o legătură cu viața eroică a caracatițelor în apele poluate ale planetei, părea în dese rînduri să se lege firesc la imagine. De aici începe nebunia: merge orice cu orice, absurdul are tot atîta legitimitate ca adevărul.

O mătuşă senilă, trecută binişor de optzeci de ani, făcuse o formă stranie de ataşament: îşi ținea, permanent, moşul la brațetă, i se uita tandru în ochi, ca o adolescentă topită după iubit, nu-l slăbea o clipă.

Iar cînd acesta observa reacţia jenată a neamurilor şi a vecinilor şi încerca să o ţină deoparte, mătuşa scîncea şi sinceritatea abruptă din glasul ei era mai indecentă ca pipăiala continuă: „Dar eu te iubeeeesc...”

Cîţiva colecţionari discută situaţia ivită la moartea unei femei vîrstnice şi avute, care le-a lăsat urmaşilor trei tablouri de Tonitza, unul de Luchian şi două de Iser ca s-o îngroape cu tot ce cere tradiţia. „Ajungea numai un Iser!”, oftează vădit afectat unul dintre colecţionari, căruia dispariţia nonagenarei pare să-i fi stricat nişte planuri.

În tramvai, o ţigancă bătrînă, rufoasă şi obeză îi cere autoritar unui tînăr să-i cedeze scaunul. În competiţie pentru scaunul băiatului se mai află şi un pensionar slab şi slinos, numai că omul se mulţumeşte să-i stea ostentativ în coastă, ca un reproş mut, pe cînd ţiganca îl ia la rost mîrlăneşte şi eficient. În loc să se simtă încă o dată scos din porţie, pensionarul face cauză finală cu ţiganca: „În fond - îi spune el, lipindu-se de astă dată complice, de scaun şi de trupeşa muiere -, e dreptul nostru.” Numai că ţiganca nu realizează corect motivul şi-l repede, făcîndu-i cu ochiul tînărului: „Io-te-te ce vrea, boşorogul dracului!”.

Televiziunile transmit reportaje de la violuri, masacre sau grozăvii civice numai din oraşele mari, unde au redacţii locale, deşi în cele mici se petrec adeseori nenorociri la fel de interesante. Cum de altfel observa şi un primar de tîrg moldovenesc, îndelung ignorat de redactorii canalelor de ştiri din Capitală: „Da’ şi bre, hoţî noştri nu-s buni? Şi ari di nu-i dă nişiodatî pi sticlî, ciumî, bubi?”.

Timp de zece ani, am adunat cîteva sute de cărţi din toată lumea cu referire la epoca Amarna. Gîndeam să scriu şi eu una despre arheologii şi egiptologii care au studiat-o, dar, pe măsură ce ştiam mai mult, descopeream dimensiunile unei erori: asemenea cărţi nu se mai pot face de un singur om şi-n nici un caz în ţări ca România, excentrice subiectului. Liberalizarea informaţiei ne-a dezvăluit amploarea unei prohibiţii. Ar

fi să trudesc nişte ani la o lucrare, care n-ar avea decît un număr extrem de mic de cititori de limbă română. Ce-i tragic, e că nenumărate titluri le-am aflat prin anticariate. Rafturi întregi de cărți despre Amarna, provenind din bibliotecile a cîțiva pasionați care, ca şi mine, au abandonat lucrul cînd şi-au dat seama spre ce eşec de prestigiu se îndreptau. Multă vreme am jinduit la biblioteca de egiptologie a unui universitar, ca s-o găsesc apoi la prețuri mizere, risipită pe la buchinişti.

Multe dintre bisericile ridicate după 1990, din motive pe care, dacă le-am cerceta în adînc, ne-ar dezvălui unele vanități de ctitori nu tocmai pravoslavnice, seamănă mai mult cu dughenele de pe marginea trotuarului decît cu catedralele. Lăcaşe de cult puchinoase, care perpetuează un creştinism de piață, balcanic şi înfeudat, pentru babe.

Ai vîrsta pe care simți că o ai, spun vîrstnicii. Te simți tînăr şi european, dar eşti bătrîn şi român.

Muzeografii noştri, indiferent despre ce discută, învinuiesc statul că nu le alocă destule fonduri, pe cînd confrații lor din muzeele occidentale, în loc să se consume în lamentații şi incriminări, umblă după sponsori şi îi şi găsesc. De cele mai multe ori, talentul nu e să faci un anume lucru, ci să construieşti condițiile pentru a-l putea face.

Cîteva mîncăruri produc întinse reverii narative: sarmalele, ciolanul cu fasole, tocana de berbec, ciorba pescărească... Nu există om care să nu-şi amintească, năpădit de duioşie, ca la pomenirea primei sale iubiri, înfruptarea cea mare din nişte „sarmale adevărate”. Expresia te duce la ideea că, între multele contrafaceri din viața noastră, sarmalele conservă în sine un adevăr național etern. Inefabilul patriotic în materie de absolut sarmalicesc l-am aflat la un inginer care, adulmecînd transfigurat mirosurile de pe o

stradă din Toronto, unde locuiau emigranți din toată lumea, a simțit „o adiere de sarmale adevărate”. Aroma lor grea l-a făcut să lăcrimeze de dor: „Era la fel, dar exact la fel ca la noi, la Vîlcea!”.

O doamnă între două vîrste, din categoria celor care fac mult teatru cînd ți se adresează, ca să le ia lumea în seamă şi să creadă că ce li se întîmplă lor e al naibii de interesant, mă felicită zgomotos într-o stație de metrou pentru un roman... de-al lui Cărtărescu. Soluția, cînd eşti confundat, nu e să-i spui închipuitului că e-n eroare totală, ci să-i arăți, cu mult tact, că a ratat de puțin autorul. Cum ar fi: „Mă rog, nu-i chiar romanul meu, dar nici prea mult n-ați greşit. Am fost coautor.”. Şi nici nu mint prea tare: am fost coautor în sensul că l-am citit, că a devenit astfel şi al meu. La urma urmei, femeia nu vrea să spună că reprezint o ocazie bună ca să-şi dea importanță şi să aibă ce povesti mai apoi unor prietene. Ca la rîndul lor şi acestea să aibă ce povesti altor prietene. Care şi ele... Aşa se face diferența dintre notorietate şi calitate.

Vasile B. îşi consultă zodiile în mai multe reviste. Deşi lui Vasile fiecare revistă îi spune altceva, el se regăseşte în toate şi nu remarcă nici o contrazicere atunci cînd una îi prezice averi, iar alta falimente.

Bărbatul care, cînd merge în vizite, ştie ce va spune nevastă-sa cu cîteva replici înainte. Dar nu acest lucru îl sperie, ci faptul că, trecînd anii, va şti ce va zice soția lui - şi nu numai în vizite - cu cinci, cu zece şi apoi cu toate replicile înainte.

Comunismul - spune un bătrîn care a stat închis zece ani la Aiud - a avut şi lucruri foarte bune. Bunăoară, marmelada aia de fructe, pe care o tăiai cu cuțitul şi care s-a găsit pînă tîrziu, pînă prin anii şaptezeci, în cutii de brad de cinci kile în alimentarele mici. Foarte bine, comunismul s-a dus, dar de ce nu mai facem marmeladă?

Oamenii au cultul aurului, însă, pentru cei mai mulți, bronzul mat şi rugos, de dat pe godine, e pragul care le satisface nevoia de aurire. Despre un tablou de Grigorescu, fals şi comercializat ca atare, la un preț de făcătură, cumpărătorul a zis că, pentru el, „e suficient de Grigorescu”. Persoanele pentru care bronzul de sobă „e suficient de aur” acoperă cu spray-ul foița de aur veritabil de pe rame vechi, cu convingerea că *spray*-ul e „mai aur” ca aurul original, pătat de muşte şi deteriorat de mînuiri brutale. O femeie, căreia i s-au arătat diferențele dintre un inel de alamă lustruită şi unul de aur veritabil, a zis cu părere de rău: „Da’ dar ăsta - adică inelul de alamă - luceşte mai frumos.”.

O seamă de poveşti mulțumesc într-atît cerința de miraculos a omului care nu cere prea mult de la viață, încît sînt perpetuate ca nişte cîştiguri definitive ale înțelepciunii populare. Negustorii de varză acră cunosc toți legenda muribundului, la capul căruia medicul a zis că moare curînd. Drept pentru care, bolnavul a înțeles că trebuie să bea, aşadar zeamă de varză, şi bînd-o, s-a însănătoşit. Un rădăuțean, care nu oboseşte răspîndind istoria de vreo zece ani, de cînd vinde varză şi castraveți acri în Obor, are şi un argument pentru a-i susține autenticitatea: el o spune, oamenii rîd, deci e adevărată.

Angajatul unei firme bucureştene, care montează ferestre din PVC, e curios ce vîrstă-i dau. Întrucît, din felul în care mă întreabă, deduc că problema îl preocupă şi că are de acum o replică interesantă, verificată în multe dialoguri, privind înfățişarea sa, îi dau satisfacție, zicînd că treizeci-treizeci şi doi de ani. „Am numai douăzeci şi unu - spune el mîndru şi totodată provocator, ca omul care are un beneficiu secret din situație. Dar muncesc ca un om mare, de la treisprezece!”.

„Se termină prea repede”, spune pe neaşteptate un amic şi fără nici o legătură cu lucrurile despre care discutăm. Aş vrea să ştiu la ce se referă, dar fiindcă tonul său e de o agresivitate ce nu se motivează în nici un chip prin cele vorbite pînă atunci, mă abțin şi las pauza să se aştearnă. Tăcerea e stînjenitoare şi atunci tot el spune: „Nu mă întreba ce. Totul!”.

Dragostea la prima vedere e un ideal popular, nu şi prietenia la prima vedere. Poate, fiindcă nu există o definiție populară a prieteniei. Fiecare îi dă alt înțeles, iar cei mai mulți, înțelesul pe care i-l dau alții. Un doctor e de părere că civilizația dezvoltă un organ al camaraderiei. Şi precizează: „Mai ales civilizația războiului!”. Există însă un tip de reacție care face pandant cu prietenia prin frecvență: plictiseala la prima vedere. Nu ura e opusul iubirii, ci plictisul.

În unele țări din Occident, se găsesc galerii de artă care închiriază cu ziua sau pentru o perioadă, tablouri ale unor pictori faimoşi. Organizezi o petrecere, vrei să-ți epatezi oaspeții, vrei ca aceştia să te ştie cult şi bogat - galeria îți livrează chiar şi cele cîteva fraze cu care poți pigmenta, ca de la cunoscător la ignoranți, discuția despre tablouri. Şi oamenii pot fi închiriați pentru regia unor secvențe de afaceri. Un arhitect din New York, care aştepta vizita, la „office”, a unui arab cu bani, mi-a propus s-o fac pe arhitectul cu 50 de dolari pe zi. Mi-a cumpărat o cămaşă albă cu mîneci scurte, o cravată excentrică, pe gustul colorat al arabilor şi m-a postat în fața unei planşete pline de hîrtii. La apariția clientului, cei 30 de circari, mai toți arhitecți fără slujbă, angajați ca să pară că office-ul e copleşit de comenzi, trebuia - cum foarte exact se exprimase angajatorul - să facem talente cu hîrtiile şi computerele. Am aşteptat o săptămînă şi am făcut talente cîteva minute.

Apartamentul în care locuiesc a fost rostuit, înainte de a ne muta în el, pînă în cel mai neînsemnat detaliu. Cînd l-am ocupat cu familia, mai rămăsese de montat un singur pervaz la o fereastră. „Parcă văd că o să rămînă aşa!”, a zis, cu premoniția femeii perfecționiste, soția. Şi aşa a rămas vreme de opt ani. În aceşti opt ani, am avut nenumărate colocvii în doi sau cu prietenii, despre fereastra neterminată. În fiecare familie se găseşte un lucru care trebuia făcut de mult, dar n-a fost făcut. Dacă, la început, aceste dezbateri domestice erau tensionate şi păreau să impună o scadență, cu timpul au căpătat cele mai inexplicabile dominanțe spirituale: melancolie, resemnare filozofică, ironie duioasă, tînjire afectuoasă. Într-o zi, fără nici o motivație exterioară, fără să-mi pot explica nici mie însumi ce m-a apucat, am montat pervazul. Operația a

durat şapte minute şi a generat alte conversații interesante, însă patosul se pierduse şi nici înțelesul acestora nu mai era la fel de intens. Lipsea ceva şi, în curînd, pomenirea celor opt ani de neterminare n-a mai avut nici un haz. Lipsea lipsa.

Cel mai entuziast elogiu care mi se aduce pentru faptul că public cîte un articol zilnic, de doisprezece ani, e o mîrlănie: nu te credeam în stare! Iar cea mai deschisă critică e un elogiu: scrii prea scurt.

Un naționalist e de părere că orice român adevărat trebuie să aibă o părere despre unguri. De ce nu şi despre pecenegi?

L-am întrebat pe un om care cumpăra mere olandeze, deşi se vedea că nu avea destui bani nici pentru mere româneşti, de ce le ia şi el mi-a spus că nu-şi poate permite să meargă în Olanda, dar că, după ce-o să le compare cu ale noastre, va şti cît să sufere din asta. L-am mai întrebat ce meserie are şi mi-a spus că n-are o meserie, ci doar o livadă cu meri.

Un critic literar e de părere c-ar trebui plătit mai bine pentru cărțile proaste pe care trebuie să le citească, deoarece munca mare e la citit, nu la scris cronica.

Cea mai mediatizată manifestație anticeauşistă din anii `80 din Canada, de la Ottawa, a contat pe paisprezece participanți, însă Televiziunile care au transmis-o repetat, din cele mai aglomerate unghiuri, au făcut-o să pară continuă şi grandioasă.

Fotbalistul Jenei mi-a povestit o întîmplare deosebită din viața lui. O banală chemare la Ministru, care, datorită celor patru generali ce aşteptau ca şi el să fie invitați la discuții, i-a rămas în memorie printr-o mare doză de straniu: toți generalii erau scunzi, cam de 1,50 m. Se plimbau prin cameră cu mîinile la spate şi se uitau crunt unii la alții, cu nişte mutre de bovine ofensate care nu realizează din ce li se trage convocarea. Oare pentru că măsurau doar 1,50 m şi cineva se enervase din asta?

Un tip de solidaritate profund românească: oamenii săraci, cînd coboară din autobuz, îi caută din ochi pe cei ce par a merita să li se dea biletul cu care pot călători fără să plătească. Chestiunea mi-a lămurit-o un tip cu o față de lucrător cumsecade care, strecurîndu-mi biletul său în palmă, ca o ştafetă tainică, mi s-a plîns că în urmă cu o zi rămăsese cu el nedăruit. Nu-i plăcuse nici unul dintre călătorii care urcau!

Un confrate scrie şi publică doar atît cît să nu fi auzit nimeni de el. Întîlnindu-l întîmplător, îmi spune că are un subiect care, precis, mi-ar plăcea şi chiar mi-l recită în cîteva cuvinte, cu condiția să nu mi-l însuşesc: a văzut în autobuz, peste umărul unei femei nu tocmai tinere, titlul articolului din revista mondenă la care aceasta se oprise: „Pe ce muzică preferă vedetele să facă dragoste”, apoi s-a uitat în jur şi a încercat să-şi închipuie pe ce muzică ar dori să fie iubite cele cîteva gospodine din maşină. Nici una nu i s-a părut c-ar fi consimțit la pat cu Wagner sau Mozart. Doar cu Irina Loghin şi Adrian Copilul Minune. E un subiect de citat, nu de furat. Poți să-l dezvolți şi pe cîteva pagini, dar e mai bine să-l limitezi doar la cîteva fraze. Cît despre jaf artistic, nu se pune problema, întrucît, deşi mecanismul momentului a fost sesizat şi folosit de mulți autori, el e încă productiv, fiindcă priveşte un lucru la îndemîna oricărui observator, pomenit ca atare în cărțile de tehnologie narativă sub titlul: Ce-ar fi dacă? Te uiți la un om, te întrebi „Ce-ar fi dacă l-aş pune în cutare situație?”. Şi gata subiectul. Dacă e să fii hoț, măcar să merite, nu să te simți vinovat c-ai luat pe furiş ceva dintr-un bun public. Orice ignorant se simte inspirat şi apoi culpabil descoperind din nou roata.

Puține nații au legi care sancționează mîrlănia. În cele mai multe țări, mîrlănia ține de naturalul locului, aşa cum există enclave umane, unde nu-ți poți imagina decît autohtoni rîioşi şi plini de bube. Antidotul mîrlăniei e unul mai mare. Golanul se potoleşte la fel cum se potoleşte un cîine, cînd îl mîrîie altul şi mai agresiv. În public, simți că te umpli de mîrlănia cuiva ca de murdărie clinică. Ajuns acasă, simți nevoia să faci duş şi să te dezinfectezi.

Bieții crocodili de crescătorie din filmele „științifice”, în care nişte laşi se dau bravi, apărați de un întreg complex tehnologic. E tot un fel de „artă virtuală” şi asta. Dacă se întîmplă un accident şi un crocodil de gulag apucă să muşte dintr-un viteaz virtual, accidentul e tăinuit. Privitorului nu trebuie să-i livrezi frici reale, ci tot virtuale. „La ce te uiți?” - întreabă din camera ei soția, care îşi satisface apriga nevoie de tandrețe cu un serial plin de amor virtual. „La crocodili!” - răspunde din odaia lui bărbatul, care şi el îşi satisface pornirile eroice tot cu o funcție a curentului electric.

Cînd intru pentru prima oară într-un muzeu pe care nu gîndeam să-l văd vreodată, mă opresc în pragul primei săli şi mă închin. Fiindcă mi-a fost dat să-l văd. Sau ca să mă întorc. Şi ca să nu se oprească norocul. Dar şi dintr-un soi de oportunism mistic, în sensul că, de va fi existînd un Dumnezeu al muzeelor, acesta să nu se supere. Şi să zică: „Uite-l, bă, şi pe Tudor ăsta! La *Ermitaj* s-a închinat, dar după ce a început să cutreiere lumea, n-a mai bătut cruci. O fi crezînd că merge de la sine!”. La *National Gallery* din Washington, un negru de doi metri, paznic de sală la olandezi, tare s-a minunat văzînd că mă închin. „Omule, a zis, ai greşit uşa!”. Fiecare cu biserica lui, i-am răspuns. Şi negrul nu s-a mai mirat. „Ai dreptate, omule! - m-a aprobat. Toată viața ne căutăm biserica potrivită.” Şi ca dovadă că unele oportunisme contaminează, şi-a făcut şi el cîteva cruci mici.

În pliantul unui hotel parizian foarte solicitat şi a cărui bătrîneţe se ghiceşte în toate cele, stă scris că odăile de la ultimul etaj au fost ocupate, practic tot timpul, în ultimii două sute şi treizeci de ani. Respectiv 83 957 zile. Calculul nu e complet, dacă nu se precizează de cîte ori s-a făcut amor în ele, cîţi clienţi s-au sinucis, cîte femei şi-au înşelat aici soţii, cîţi Rastignaci au privit de la fereastra cămăruţei acoperişurile Parisului, jurînd să-l cucerească. Derizoriul devenit statistică are întotdeauna fior liric şi, adesea, nimb eroic. Să socotim numai ce revoluţie în statistica bătrînei odăi de hotel a produs trecerea de la lighean la chiuvetă. Puse cap la cap, săpunurile consumate în cei 230 de ani ar fi înconjurat hotelul de cîteva ori. Cu ochii minţii, ne imaginăm cum ar pune un tembel cap la cap săpunuri în jurul hotelului şi cum se uită la el călătorii cazaţi la ultimul etaj. Trebuie, de asemenea, însemnaţi în istoria pitorească a acestui etaj şi cei care n-au reuşit să înţeleagă de ce e nevoie să înşire nişte oameni săpunuri împrejurul hotelului. Iar de angoasă s-au aruncat pe geam.

Despre un consătean care face naveta la Bucureşti, oamenii ştiu că „lucrează la Minister”. Nimeni nu ştie la care Minister şi ce face vecinul lor acolo. Cei care mai cunosc cîte ceva spun plini de importanţă: „E mare, dom’le, el e ăla care le dă drumu’ înăuntru la miniştri!”. Fapt care înseamnă că în zilele cînd se îmbată şi pierde cursa, miniştrii stau în stradă şi se uită cu obidă la ceas: „Şi nea Mitică ăsta, nu mai vine odată, să putem conduce ţara! O fi dormind nenorocitu’ şi, uite, rămîne ţara necondusă!”.

Consignaţiile sînt pline de tablouri proaste, purtînd semnături glorioase. Persoanele care le falsifică, abia de ştiu să scrie. Numele lui Luchian, aşa cum e el desenat cu o pensulă neşcolită, pare întocmit de un soldat care învaţă să scrie acasă. Totuşi, există cumpărători care nu s-au întrebat niciodată de logica unui scris de artist şi duc fericiţi falsurile acasă. Oricît de autorizată e o expertiză grafologică, negativă, ea nu-l va alerta pe individul la fel de neşcolit ca falsificatorul şi care nu vede relaţia între lucrul sigur al pensulei pe pînză şi cel stîngaci de la semnătură. Semnătura tot pictură este.

Cei care călătoresc mult, din obligații profesionale, par să-şi alinieze amintirile la micile nevoi ale zilei: crenvurştii mîncați la Berlin, vinul băut într-o cîrciumă obscură din Barcelona, cafeaua dintr-un bistrot parizian, ciolanul cu fasole de la Riga... Statele îşi reaşază şi ele importanțele după cum se prepară omleta: Ce folos că Rusia e atît de mare, dacă-n San Marino se mănîncă cele mai bune omlete din lume!

Un domn cu care stau de vorbă prima oară îmi relatează foarte reținut o întîmplare care spune totul despre consecințele unei educații obtuze: copiii aduşi să vadă Muzeul totalitarismului din Sighetu Marmației privesc fotografiile nefericiților care şi-au găsit sfîrşitul în celulele de aici, cu detaşarea martorilor care înregistrează un fapt de dreptate: oamenii au fost închişi şi torturați: deci, erau vinovați. Ştiu asta de la părinții lor. Şi e foarte probabil să gîndească la fel şi cînd vor fi mari. Logica nu-i chiar o îndeletnicire populară.

And so what! (Şi ce dacă!) Americanul, cînd e pisat să-şi recunoască un necaz, întrucîtva jenant, reacționează în doi timpi. Întîi pare să ia aminte la implicațiile incidentului, apoi, cu aceeaşi lejeritate cu care zice „*OK!*” şi „*Fuck!*”, exclamă: „Şi ce dacă!”. Acest „*And so what!*” ține de filozofia unei nații, căreia străinii îi remarcă în mod exagerat pragmatismul.

O pacoste: omul care vrea să se ştie că e realist şi că n-are nici un motiv să nu spună întotdeauna adevărul, indiferent de urmările curajului său. Deşi, nevoia de a se şti „omul care deține tot adevărul” e cel mai bun motiv de a-l deturna.

Atîția dobitoci şi croitorese îşi reclamă la Televiziune condiția lor de creatori, că aş privi cu nesaț un reportaj despre un creator de cuie. La Discovery, am văzut un film fascinant despre doi inovatori care au revoluționat industriile de veceuri şi de sutiene.

Berăria veteranilor de război din Chişinău: bătrînii nu plătesc mai puțin, dar dacă e coadă la tejghea, sînt invitați respectuos să vină în față.

Nea Aurică îşi punea anagajații, cînd nu avea ce să le dea de lucru, să mute de colo, colo, dar cu grijă la stivuit, cei zece mii de saci de iută pe care-i cumpărase cu te miri ce şi nu găsea clienți. Dacă la alte munci era îngăduitor, la mutatul sacilor devenea fiară. Iar pe nefericitul care îndrăznea să-l întrebe de rostul mişcării îl dădea afară. „Ca să nu aibă idei pe banii mei!", spunea el.

Nostalgicii „epocii de aur" îşi motivează de multe ori aleanul cu masochisme de slugi. Unul îşi aminteşte cu duioşie cum l-a prins primul secretar chefuind în brazdă, la culesul porumbului, cu toți proiectanții din atelierul de piese de schimb al fabricii. Şi cum i-a fugărit acesta, ca să le tragă picioare-n fund. „Auleu, mamă! - zice cu infinită duioşie în glas nostalgicul. Dacă mă nimerea, mă nenorocea! Că era popular, nu ca ăştia. Ditamai primul şi purta cizme de cauciuc, ca toată lumea."

O cerşetoare îşi face veacul lîngă o gogoşerie, urmărind cu o tenacitate de chinez mişcările clienților: cum scot banii din buzunar, cum duc gogoaşa la gură, cum mestecă... M-am deprins s-o văd tot timpul, stînd chircită lîngă zidul dughenei, astfel că într-o vineri, la prînz, observînd că lipseşte, mă simt dator, dacă nu s-o ajut, măcar să mă interesez ce-i cu ea. „E bolnavă, a pățit ceva?", întreb. Gogoşereasa îmi spune că n-a pățit nimic, ce să pățească? Doar că e vineri şi are zi scurtă, ca orice om normal. „Nu ca mine! - pare că vrea să mai zică femeia. Care trudesc la patron!".

În lumea mică a artiştilor, circulă o istorie despre directoarea unui muzeu, care a fost surprinsă făcînd amor cu adjunctul administrativ, pe o masă florentină din secolul al 17-lea. Cei ce-o relatează, indiferent de umoarea cu care comentează ilicitul erotic, par a pune mai mult interes în circumstanțe şi în utilități.

Femeilor, îndeosebi pomenirea mesei florentine din secolul al 17-lea, le provoacă reverii, care pe bărbaţii lor ar trebui să-i neliniştească. Despre unele boli se spune că poţi fi absolut sigur că ai scăpat de ele, numai cînd le contractezi şi a doua oară. La fel e şi cu legendele. Acum, în lumea mică a artiştilor, se vorbeşte despre un incident asemănător, petrecut într-un mare muzeu din provincie. Dacă persoana care îl povesteşte e un bărbat, femeile care ascultă întreabă cu un substrat de speranţă amestecat cu lirism: „Şi tot pe o masă florentină din secolul al 17-lea?”. Întîmplarea, însă, e la fel doar în zodia ei de banal: amorul e tot cu directorul administrativ!

Un ziarist în etate îmi spune că marea sa experienţă în ce priveşte firea oamenilor e o povară: „Cunosc un tînăr deştept, plin de vitalitate, un băiat plin de calităţi. Şi, tot ce-mi trece prin minte cînd îl văd, e să-i ghicesc sămînţa viciului care stă să încolţească din simpaticul cinism al vîrstei. Asta înseamnă să te pricepi la caractere: nu greşesc niciodată! Ştiu întotdeauna ce fel de fiară o să fie la patruzeci de ani şi ce fel de bestie, la şaizeci!”.

Beţivanul satului se laudă că are de la nu ştiu cine telefonul de acasă al lui Bush. Oamenii îl ştiu de palavragiu, însă el o ţine pe a lui, cu vocea molcomă a mîntuitului care, deşi are de-a face numai cu proşti, ştie totuşi să ierte: „Aşa, aşa, hliziţi-vă, dar eu o să vorbesc cu Bush!”. „Sună-l, bre, matale, pe Bush - îi cere popii Ciocan, cîrciumarul - şi-ntreabă-l dacă-i place ţuica!”. Popa Ciocan formează numărul dat de beţiv, un număr cu o mulţime de cifre şi-i zîmbeşte tîmp cîrciumarului. „*Hello, hello!”,* se aude în receptorul slinos al locantei un glas cam fonfăit de englezoi, iar popa Ciocan, care nu ştie o boabă engleză, dar se laudă că o vorbeşte bine, începe să bîiguie: „România, Ţuica, România!”. Omul de la capătul firului începe să rîdă şi repetă binevoitor: „*România? Good ţuica, verry good!”.* Popa Ciocan, care nu-i deloc mai treaz ca beţivul satului, lasă telefonul cu o mînă moale, de pacient cu probleme motrice şi, uitîndu-se buimac la muşterii, îi informează: „Era Bush, mă! Cum vă văz şi cum mă vedeţi! Zău, mă! *Good* ţuica, a zis. Ştie al dracu’ de ţuica noastră!”. „Normal!”, face expert cîrciumarul. Iar beţivul satului îşi împinge paharul în faţă. Şi-a cîştigat

tratația pe toată seara! O săptămînă întreagă va fi cinstit de toată lumea. Unul de-al lor, din sat - va zice lumea -, are telefonul lui Bush. Bush le-a lăudat țuica. E ceva, nu?!

Ce simpatici sînt toți oaspeții la primul ceas al oricărei petreceri prelungite! Dar oricît de drăguți ar fi ei în primele ore, în memorie ne rămîn ultimele, cînd oaspeții nu mai sînt aşa de simpatici. Distracțiile, ca şi parastasele, n-ar trebui să aibă decît începuturi.

În filmele americane, toți sînt spirituali. Şi cînd mor, americanii par să se simtă datori cu o ultimă vorbă şmecherească. În SUA, un dialoghist solicitat trebuie să livreze o poantă la fiecare replică. În filmele vechi, cu gangsteri şi detectivi, umorul e atît de previzibil că nu mai poți suporta nici subiectul. Excesul de cinism e mai plicticos decît excesul de gravitate.

E un profesor foarte bun - se spune despre şeful unei catedre de compoziție de la Conservator. E făcut să propovăduiască muzică.

Un politician la care toată lumea se uită ca la un scuipat mare.

Ceremonia ceaiului. Dar de ce nu şi a brînzei? Mi-e greu s-o recunosc, dar în fața unei porții mari, de ciolan afumat cu fasole, simt un soi de evlavie şi mi se umezesc ochii.

Drama unui pictor: e atît de convingător cînd vorbeşte de arta lui, încît femeile nu numai că se îndrăgostesc de el şi-l iau de bărbat, dar vor musai să devină şi ele pictorițe. Omul n-are încotro, le învață, le

face expoziții, le suportă delirul de personalitate, le îndură ifosele şi frustrările. Şi cercul se închide de fiecare dată la fel: cu un divorț. Cu totul, vreo şase sau şapte cercuri. Cu cît îi rămîne mai puțin timp pentru pictură, cu atît e mai elocvent în dialogul cu năvala de admiratoare. Ce-i ciudat e că nevestele încep să semene repede una cu alta. Fiind tinere, par să dețină în regim de ştafetă, rețeta juneții veşnice. Iar el e tot mai povîrnit, mai critic cu femeile-artiste, mai ruinat sufleteşte. Dar din ce în ce mai inspirat, cînd e provocat să vorbească despre condiția aleasă a creatorului.

Plecînd pe neaşteptate la Ankara şi trebuind să-mi las toate treburile baltă, am simțit, mai multe zile la rînd, o apăsare dureroasă în plexul solar. Şi nu o dată, ci de cîteva ori. Mai bine zis, în acele ore ale zilei cînd la Bucureşti ar fi trebuit să predau un articol, sau să lucrez ceva anume, conform unor angajamente. Durere pur şi simplu, nu doar o impresie. Libertatea are un revers: eşti liber să faci numai ce-ți place, dar chiar şi un program asumat din plăcere tot opresiv devine. Probabil că mai departe, la Ircuțk, la Beijing sau la Tokyo - durerea crescînd cu pătratul distanței - aş fi resimțit absențele de la program ca pe nişte incizii chirurgicale în viu.

Pe Calea Călăraşi, la numărul 97, se găseşte o casă bătrînească, neîngrijită, cu ferestre mici şi pereți foarte munciți de trecerea timpului. Nu ştiu cît e de veche, însă felul ei de a fi, indolent şi totodată consolat, mă face să cred că e de ajuns să deschid portița scîlciată ca să păşesc direct în secolul al XIX-lea.

Cu toate că nici un oraş din lume n-a fost conceput cu locuri unde să se îmbrățişeze şi să se sărute îndrăgostiții, multe par să fi dezvoltat, în chip natural, ambiațe prielnice tandreții. Viena, de exemplu, Parisul, cu prisosință. Sau Leningradul. Atmosfera sordidă a străzilor bucureştene, a celor din cartierele de blocuri mai ales, face din orice pornire tandră ceva trivial. Se petrece, însă, şi un delicat recurs al naturii:

tinerii să țină cont de trecători. Te simți vinovat să spui: „Acolo unde-i apucă, unde le vine, unde-i scurtcircuitează tinerețea!”.

Mă întîlnesc, uneori, cu un domn, față de care voi avea toată viața un sentiment confuz de vinovăție ce nu suportă corecție. Ne salutăm cordial, discutăm aparent relaxat, da’ n-o să ştiu niciodată ce gîndeşte cu adevărat despre mine, întrucît gafa pe care am săvîrşit-o, în urmă cu foarte mulți ani, nu poate fi compensată în nici un fel. Cu umor ar fi mai rău decît cu gravitate. Se găsea într-un anturaj de americance de toate stările, cărora le-am fost prezentat. Pe atunci, nu ştiam care-s obiceiurile la yankei şi m-am repezit să le sărut mîna. Din aiurealã, i-am sărutat-o şi lui. Pe moment, n-am realizat că era bărbat. Gestul putea fi scuzat: nimerisem la o petrecere, lumea pe care o cunoşteam mă atrăgea, dar mă şi timora, iar bărbatul avea o față delicată, de adolescent, cu trăsături încă ambigue. Nu e o gafă mai mare decît stăruința de a lămuri pricinile unei gafe.

Ştiu să explic într-o engleză corectă, faptul că vorbesc o engleză infectă. Însă interlocutorii nu rețin fondul explicației, ci doar limpezimea academică a rostirii dintîi. Şi începe nebunia: oamenii mi se adresează ca unuia cu care te poți înțelege.

Titi, Lili, Mimi, Gigi, Lulu, Bebe, Meme, Nini şi aşa mai departe, la un revelion în care cei mai mulți dintre invitați nu se cunosc şi sunt puține motivele să se mai întîlnească. Trec anii şi memoria activează secvențe de la festinurile pe la care ne-am perindat. Chipuri, scene, voci... Dar cine era Lili? Şi cine Titi, Gigi, Nini sau Bebe? Parcă ne-am străduit să nu lăsăm urme, să nu lăsăm nimic de ținut minte în urmă.

Mimetism consolator: să le dai celor care întreabă, răspunsul care îi ajută să se simtă plăcut. Te întreabă: „De unde ai bani?”. Iar tu răspunzi: „De unde bani?! Am primit o mică moştenire, mi-a murit o mătuşă, o scot

la capăt un timp!”. Aşadar, eşti ca ei. Eşti puțin altfel, dar nu pentru multă vreme. Apoi te egalizezi, te întorci în popor. Ca în filmul „Miracol la Milano”, unde unul din personaje închidea un ochi, cînd întîlnea un chior. Să nu se simtă, bietul infirm, unic în nefericire.

Universul vedetei, în interviurile pe care aceasta le acordă revistelor roz: cu Andreea R. despre fotbal, sutiene, carieră, tăiței şi bărbatul ideal. Sau: cu XY despre univers, prezervative, fitness, muzică şi hemoroizi. Vedeta – un mărginit dezinvolt, căruia îi e egal ce spune şi ce efect au voioasele sale obtuzități.

Cînd se termină totul? Nu cînd nu mai ai despre ce scrie, ci cînd nu găseşti nimic interesant în ce vezi, trăieşti sau afli. Subiectele vin din determinarea mentală şi afectivă. S-au dus motivele, s-a dus şi viața.

Cultul omului care se descurcă în mediile paupere şi ignorante: meşterul care drege orice, doar cu un ciocan şi o mînă de cuie. Comerțul cu mobilă veche şi de casă mare e plin de vitrine, scrinuri şi, îndeosebi, de scaune cu virtuți de colecție şi muzeale, drese la repezeală de priceputul cartierului. Românul care rezolvă orice cu ciocanul şi cîteva cuie – o ladă de zestre din Renaştere, un dulap săsesc din secolul al XVII-lea, o masă Bidermayer – e şi perfecționist. După ce brutalizează o vioară, lipind-o cu aracet şi desfigurîndu-i lemnul sacru cu cîteva cuişoare, în final îşi legitimează sacrilegiul şi o face „ca şi nouă”, cu un lac ieftin, de parchet. Iar poporul se minunează: „O fi el bețiv şi puturos, nea Cutare, dar ce mîini de aur are!”.

Manualul de iluzii pentru începători – încă o carte care nu s-a scris.

O blestemăție în reclama la alcooluri: „Coniacul Mozart. Momentul divin!”. Reclamînd, azi, divinitatea şi memoria lui Mozart în negoțul cu spirtoase, ziua în care un tembel va afla relația dintre Beethoven şi hîrtia igienică nu e departe. Mai ales că, în plan local, mîrşăvia s-a şi săvîrşit. O fabrică de ambalaje din reciclabile şi-a desenat pe siglă Coloana Infinitului. Designerul ei are şi explicația: cartonul poate fi reciclat de mai multe ori. Nu chiar la infinit, dar cam pe acolo.

Minciuna circulată în mai multe publicații. Fiecare gazetar vine în comentariul minciunii-mamă cu propria inflamare de creier, iar cînd invențiunea se întoarce la producător, în ediția adăugită şi rotunjită, el n-o mai recunoaşte. Citindu-şi minciunile, aşa cum sînt preluate şi rescrise în alte publicații de scandal, creatorul de zvonuri zice mîndru: Uite că se confirmă! Majoritatea ştirilor din presa de larg consum sînt născociri remestecate de mai multe minți. Cu cît mai inventive sînt persoanele care reciclează o bîrfă, cu atît mai credibilă se întoarce ea la cel care a moşit-o. Nu computerul produce realități virtuale, ci nevoia de senzațional a cititorilor în viața cărora, tot ce se întîmplă, e banal şi chinuit.

Cele mai abjecte turnătorii s-au făcut la Partid. Să ne amintim de şedințele în care nevestele îşi reclamau soții că trăiesc cu altele, iar noi ridicam mîna ca să luăm cuvîntul şi să analizăm abaterea. Totuşi, delațiunile la Organizația de bază şi la acele adunări de sector, de uzină, de institut de proiectare nu sînt pomenite de nimeni ca atare. Într-o astfel de plenară lărgită, cu toate imperativele eticii şi echității, la care au fost invitați să se bucure de subiect şi nemembrii, s-a scos la mezat cazul unei colege nemăritate care trăia cu un fost redactor divorțat. Nu era nimic de discutat, pentru că erau maturi şi liberi. Dar, fiindcă nevasta abandonată reclamase în cîteva rînduri la B.O.B. că împricinații se iubeau de fapt ilicit „dinainte”, ne-am satisfăcut erotic - cum ar zice azi un psihanalist -, pe linie de partid, o întreagă după-amiază. Cu vorba, fireşte. Dar ce perversiune! Să te strecori între burțile celor doi, cu numele tovarăşului Ce buze!

Un psihanalist vede cauza căderilor sufleteşti ale unui pacient în corecțiile pe care acesta le primea de la beţivanul de taică-său. „Da' de ce, doctore? - îl contrazice bolnavul. Că aşa era în cartier: toți tații îşi chelfăneau băieții. De ce l-aş urî? Aducea leafa acasă, aveam ce mînca, era un tată bun."

Bătrînețea trăită cu obida omului căruia, cîndva, i-a lipsit doar un număr ca să ia cîştigul cel mare la loto. „A ieşit 55, iar eu aveam 54!" Ca şi cum la jocul întîmplării, 54 este mai aproape de 55, decît de 77 sau 11.

Calvarul supuşilor care de ziua stăpînului trebuie să-i ducă în dar, tablouri. Stăpînul e cunoscător, iar ei nişte ignoranți. I-o fi plăcînd, nu i-o fi plăcînd? Şi dacă i-au cumpărat o tîmpenie? Îi va pedepsi, fiindcă sînt lipsiți de gust şi de cultură? Dumnezeule, nu puteau să-i placă şi lui bijuteriile? Auru-i aur, mult să fie!

„Unde-i groapă, e şi apă!" - spune Alexandru, cînd plouă. Există, aşadar, o zicală a gropii; şi încă una, cu variații: „Unde-i apă e şi groapă!". Dar o zicală a autobuzului nu există! Cine sapă groapa altuia. Groapa a devenit concept, trenul nu. Nici chiuveta, deşi toată ziua avem treabă la ea şi se înfundă adesea. Cine-nfundă azi chiuvete, mîine pătează mocheta. Sau o relație rimată cu planeta, buveta, vendeta, starleta.

Opinia e ceea ce, un bun cetățean care nu înțelege nimic şi nu se pricepe la nimic e obligatoriu să aibă, în nu contează ce chestiune, atunci cînd e întrebat, dar mai cu seamă cînd nu e. Pentru foarte mulți oameni, aceasta e şi definiția convingerii.

Perfidia frumoaselor care moderează emisiuni TV foarte populare: se însoțesc cu tot felul de urîte obraznice, obeze, insolente. Aşa se explică nenumăratele apariții ale unor actrițe grase şi proaste, care, eşuînd în teatru, fac locotenență pe lîngă cîteva alintate arătoase.

Cînd se bat doi deputaţi, nu e cafteală, ci incident. Un consilier, vrînd să spună că preşedintele e un om ca toţi oamenii, conchide: „Păi, ce, nu mănîncă, nu doarme, nu micţionează şi el ca fiecare?”.

„Probă de microfon, spuneţi cîteva cuvinte!”. Iar intervievatul zice: „Unu, doi, trei...” I se cere să vorbească ceva mai mult şi intervievatul spune: „Opt, nouă, zece...”. „Încercaţi o frază, o idee, ca să vedem cum stăm cu sunetul!” îi cere regizorul de platou. O frază mai lungă, un gînd inteligent, ceva de ţinut minte? Sigur, se poate: „Unsprezece, doisprezece, treisprezece...”

Oameni stresaţi, complet lipsiţi de simţul umorului. Fiică-mea îşi parchează maşina pe platoul din faţa magazinului Cora, dar nu memorează-n jur şi un reper, ca să ştie de unde s-o ia la plecare. E noapte, în faţă e un infern cu sute de maşini şi, fiindcă n-avem de ales şi trebuie să le luăm la rînd pe toate, ca s-o găsim pe-a noastră, mă adresez cîtorva cetăţeni care-şi orînduiesc cumpărăturile în portbagaje: „Nu ştiţi cumva unde şi-a pus fiică-mea maşina?”. Oamenii par să realizeze cumva întrebarea, dar pentru că n-au umor, se enervează şi mă sfătuiesc să mă caut la un doctor. Deşi ar fi posibil şi un răspuns relaxat, ca de pildă: „Pe aici, pe undeva.”

O doamnă, mare iubitoare de animale, ţine în apartament o capră. Uneori, îndeosebi seara şi-n zilele mohorîte, cînd toată lumea stă acasă, o scoate la plimbare în spatele blocului. Cînd văd capra, cîinii vagabonzi înnebunesc. Hărmălaia îi scoate la ferestre pe cîţiva cetăţeni. „Vino să vezi, le spun ei nevestelor, doamna care plimbă o capră.” Femeile sînt neîncrezătoare, dar nu vin să vadă capra. Totuşi, în bloc nu se discută pînă tîrziu decît despre capră. „E iubitoare de animale!”, zic unii. „Bine, bine, spun femeile, dar să iubeşti o capră?”.

Un maniac al fotbalului, care-şi pune casete video cu goluri celebre, aşa cum unii, cînd vor să-şi procure o plăcere rafinată în singurătate, văd pe casete simfoniile lui Beethoven dirijate de Karajan.

Diferența dintre comanda energică şi zbieretul grobian se pierde în armată. Şi se pierde din două motive. Întîi, fiindcă e posibil. Iar în al doilea rînd, pentru că, pînă şi în cel mai timid individ, există o nevoie îndelung reprimată de a se manifesta neuman, de a elibera din el o toxină sufletească.

Familiile care le permit unor firme să le înjumătățească lumina din apartamente cu reclamele acelea gigantice din pînză cauciucată, semitransparentă o fac, s-ar spune, pentru bani. E ca şi cum şi-ar vinde jumătate din privire. Sărăcia însă nu justifică în total acest straniu contract cu infirmitatea. Mai toate blocurile înfăşurate în giulgiurile comerciale sînt în centru şi-s locuite de persoane cu posibilități. Oare ce-i face pe nişte oameni, care altfel ştiu să-şi proclame ferm, condiția de cugete libere, să consimtă la un amurg fără capăt, semănînd bine cu recluziunea, cu neantul? În parte, fiecare e contra situației, dar a cedat, întrucît l-au forțat ceilalți. Dar ceilalți sînt şi ei o mulțime de „fiecare în parte”. Ce-i de înțeles aici?

Cum să te hotărăşti la iaurtul „care ți se potriveşte” - formula am auzit-o în Canada - cînd trebuie să alegi din cîteva sute de sortimente? Abundența e un stres. Mulți dintre noi nu sîntem făcuți pentru a decide rapid, nici măcar în fața unui galantar cu iaurturi. Dovadă, şi cazul unei femei pe care soțul o aştepta în maşină, să-şi ia un borcan de iaurt dintr-un magazin modest, iar ea întîrzia. Cînd soțul, intrigat că trecuseră minute bune şi nevastă-sa nu apărea, a urmat-o în magazin, a văzut-o stînd descumpănită, cu singurele două feluri de iaurt în față şi pe negustor privind-o prostit, ca unul care văzuse multe la viața lui, dar nu şi o clientă care se întreabă de sfert de ceas: „Să-l iau pe ăsta? Ba nu, o să-l iau pe ăsta! Deşi, tot la ăsta parcă m-aş opri!...”. Se poate şi aşa, să stai la îndoială, cu două iaurturi înainte, ca la o răscruce de drumuri care duc unul spre fericire, celălalt spre necaz. Iar în preajmă, nici un indicator, nimic ca să te ajute să alegi.

Bărbații, care se consolează cu ironie de refluxul sexualității, sînt simpatici, deoarece, în sine, ironia e o soluție de moment tot atît de plăcută ca şi sexul. N-am auzit însă, nici o femeie comentîndu-şi cu detaşare, cu veselă resemnare, împuținarea chemării erotice. Doar o dată, o țață voioasă prin naştere, într-un anturaj de bărbați. A făcut-o însă atît de vulgar, de masculin, încît am rămas cu întrebarea: nu cumva, ironia e o soluție numai pentru bărbați?

Oamenii care vin la ziare să-şi caute dreptatea şi, cel mai adesea, să-şi povestească împilările la public, sînt mînați de acelaşi impuls care-i duce la popă, la spovedanie. Numai că presa şi televiziunea conferă tainei lor o aură de legitimitate. Unii merg la popă fiindcă simt nevoia să urce la tribună.

Individul singur la stop e blocat de culoarea roşie, dar mulțimea e aținață să forțeze interdicția. Întotdeauna există în mulțime persoane care profită de anonimat ca să-şi satisfacă negativul, asocialul din ei. Granița dintre grup şi hoardă e foarte subțire.

Filozofie de neamț: vremea nu e rea, oamenii nu se îmbracă bine.

O vecină scăpătată şi ieşită la cerşit se explică: „Doar n-am ajuns chiar aşa de rău ca să mă bag femeie de serviciu!”. La noi, la români, o mulțime de munci, practicate curent în toată lumea, sînt sub demnitatea cerşitului.

Despre cîțiva oameni de aceeaşi vîrstă cu mine, am crezut dintotdeauna că sînt mult mai bătrîni. La unul din ei mă uit, de cîte ori îl întîlnesc, ca la relicva vie dintr-un alt timp, iar el îmi spune ca şi cum e pe cale să cîştige o competiție: „Ştii, sînt mai tînăr ca tine cu patru ani”.

„**Săracu' tata** - îşi plînge părintele, fiica unui artist ieşean, mort de ciroză la şaizeci de ani -, din cauza ficatului nu mai putea să bea!"

Un plicticos insistă să-şi noteze numărul meu de telefon de acasă, ca să-mi ceară detaliat, nu ştiu ce serviciu neplătit. Fiindcă mi-e ruşine de mine să i-l dau greşit, îl spun cu jumătate de gură, sperînd să-l înțeleagă greşit.

La tîrg, o femeie necăjită, cu un aer resemnat de om care n-a mîncat de cîteva zile şi nici nu nădăjduieşte să o facă în curînd, vinde o supieră. Între vechiturile de pe tarabă, supiera atrage atenția, deoarece e intactă. Nu numai că nu-i ciobită, dar e evident neîntrebuințată. „E normal, spune un domn, cu care contemplu un timp obiectul. A primit-o cu tot serviciul de masă, la nuntă, dar în familia ei nu s-a mîncat niciodată din supieră, ci direct din oală. Bărbatu-său, cînd era beat, arunca după copii cu farfuriile şi cu cănile." În milioane de gospodării, din milioanele de servicii de faianță sau porțelan primite cadou sau cumpărate cu ocazia măritişului, se mai păstrează doar supierele. Mii şi mii de supiere, în care nu s-a servit niciodată supa.

Într-o noapte, pe la patru, m-am trezit lucid, ca şi cum nici n-aş fi dormit. Şi fiindcă mi-am dat seama că nu voi ațipi prea curînd, am deschis televizorul. Pe toate canalele, nişte tinere vesele şi robuste, precum şi nişte bărbați musculoşi, la vîrsta cînd pectoralii fac o impresie mai robustă decît inteligența, prezentau maşinării de întărit muşchii abdominali. Iată, pînă unde merge straniul din viața noastră: nu mi se părea nefiresc, că toate canalele TV făceau la ora aceea reclamă la aparate de lucrat musculatura, ci doar că se nimeriseră, la acelaşi ceas din noapte, numai promoții de întărit abdominalii. Şi ce ciudate îmi păreau, cu doar cîțiva ani în urmă, zorile cînd, pe la patru-cinci, toate Televiziunile transmiteau - după obişnuitele film „pentru adulți" - recitaluri de poezie, cvartete şi dezbateri culturale!

Soția mea, care obişnuieşte să dea bani la cerşetori, spune că nici unul nu zice „Mulțumesc!” ori „Bogdaproste!”. Toți se uită în palmă, să vadă cît li s-a dat.

„Da’ ce, mă, tu ai mintea mea?!”, i-o retează un om cu stare, unui amic scăpătat, care incriminează inechitatea socială, drept cauză a neputinței sale de a-şi croi un rost în viață. „Da’ ce, mă, sîntem egali şi la cap?” E pentru prima oară cînd aflu un intelect care îndrăzneşte să-şi proclame, atît de clar şi de ferm, întîietatea şi puterea. Iar scena e dramatică, întrucît se găsesc față în față doi foşti prieteni, în existențele cărora inteligența a făcut, în sfîrşit, diferența.

Toți autorii de cugetări şi paradoxuri se simt obligați să exprime gîndiri provocatoare despre femei. O îndeletnicire marcată şi ea de un paradox, deoarece, deşi sînt adevărate prin referire la toate femeile, cugetările „în general”, sînt greşite față de fiecare femeie în parte.

Într-o zi, lui Ceauşescu nu i-a plăcut fațada blocului unde locuiam. Şi cu toate că-mi cumpărasem apartamentul şi mă numeam proprietar, a trebuit să plătesc din greu o revopsire şi o împopoțonare cu motive populare a fațadei, fiindcă aşa i s-a năzărit dobitocului. Astăzi, cînd povestesc incidentul, nimeni nu reține abuzul. Chiar şi persoanele care au avut de suferit ilegalități asemănătoare, vor să ştie dacă măcar a ieşit o fațadă mai frumoasă. Simțind pe loc viciul întrebării, unii o ameliorează din mers: „Că tare urîte mai sînt blocurile astea!”.

Polițiştii comunali - tineri obezi care au luat locul unor vîrstnici obezi. Cînd unul e slab, înseamnă că are o problemă cu glanda, nu cu îmbuibarea.

Foloasele unui eşec: lucrez de mai mulți ani la o carte şi, pe măsură ce-i descopăr cărții resursele şi importanța, înțeleg că nu va avea cititori, întrucît cititorii ar trebui să muncească la fel de mult, ca să devenim compatibili la sens şi la țel. Odată începute, multe cărți conduc la aceeaşi desluşire, că e inutil să le termini. În discuție mai rămîne un singur motiv: plăcerea scrisului. Motivul, de altfel, care duce pînă la capăt şi munca la cărțile indiscutabil utile.

Îi spun unui alcoolic care cerşeşte, că nu pot să-i dau nici un ban, pentru că sînt zgîrcit. Dar el insistă să mă explic. „Aşa m-am născut!”, îi zic. Omul dă din cap în semn că înțelege: există şi infirmități mai mari ca a lui.

La o şcolire egală, femeile au slujbe mai bine plătite ca ale bărbaților. Un tînăr, îndrăgostit de directoarea unei firme care vinde computere, îşi scuză timiditatea într-un chip pe care şi alți absolvenți ASE, cu slujbe proaste, l-ar aproba: „Cum să-i vorbesc, dom’le ? Am şase milioane pe lună, iar ea vreo şapte sute de dolari! Ce să discutăm?”.

Sloganul de la intrarea unui magazin cu de toate insistă pe „Avantajul de a fi client”. Dar şi negustorii, tot nişte clienți sînt. Omenirea toată se compune numai din clienți. Vrea să spună, oare, reclama că omul care cumpără şi plăteşte e deasupra celui care vinde, îi ia banii şi se îmbogățeşte? Creatorii de sloganuri publicitare sînt, la rîndu-le, clienții unor firme. De cîte ori dau de o absurditate, mă întorc la proverbul chinez care spune: cel mai greu şi mai greu e să cauți o pisică neagră într-o cameră întunecoasă, mai ales cînd înăuntru nu se găseşte nici o pisică.

Dorel de la Popeşti, Jean de la Craiova, Adi de la Vîlcea, Ştefan de la Bărbuleşti, Viorel de la Constanța. Nume de lăutari care se revendică dintr-un tîrg, cu particula franțuzească a nobleții. Te gîndeşti la Vicontele de Bragelona şi la Contele de Monte Cristo. Avantajul de a fi țigan.

Gradele de comparație ale unor adjective sînt diferite de cele din cartea de gramatică. Cel mai liber, foarte liber - nu merge! Dar: oarecum liber, întrucîtva liber, ceva mai liber uite că merge. Gramatica evoluează mai încet ca ideea de libertate. În 1990, pe un zid, scria că românii au devenit „puțin mai liberi".

În Televiziune, o doamnă însărcinată nu ştie ce să facă: să plece să nască sau să rămînă să-şi termine emisiunea? Principiul vaselor comunicante în meseriile de competiție: cum laşi locul liber, cum ți-l ocupă altul.

În atelierul unui pictor, îl cunosc pe securistul care-l avea în custodie înainte de `90, laolaltă cu zecile de ateliere din clădire. „Ştii - spune artistul -, uite-aşa cum îl vezi, avea sarcină să mă spioneze. Dar s-a îndrăgostit de pictura mea." Iar securistul, îndrăgostit de pictură, confirmă dînd din cap cu un soi de sfiiciune de domnişoară care tocmai şi-a pierdut virginitatea şi are nevoie de confirmări cum că, ce a făcut ea, e de bine. „E şi colecționar!", zice pictorul, cu condescendența prietenoasă cuvenită unui şcolar care tocmai a luat un premiu cu coroniță. Iar securistul, căzut în limbă după artişti, se înroşeşte şi dă din mînă a modestie. Omul ştie bine ce-i acela un colecționar veritabil că doar a avut cîțiva în supraveghere.

Nu ştiu cum arată o mimoză. Ştiu că e o floare cu virtuți de metaforă. Deoarece femeile delicate sînt comparate cu mimoza, cred că pot să-mi imaginez cum e planta. Metafora, deşi are meritele ei, nu m-a făcut niciodată fericit. Totuşi, ştiu unde se găseşte strada Mimozei. Pe lîngă gara Bucureşti Triaj. I-am citit

numele, călătorind cu un tren personal, care se tîra pe ruta Fierbinți. O uliță mărginaşă, inundată de gunoaie şi de toată silnicia cartierului de favele.

Comerțul turcesc - clientul e tratat ca o muscă leneşă şi indecisă, care se agită inutil între mai multe plase de păianjen. Asta şi spune privirea binevoitor ironică a otomanului: „De ce să amîni? La mine sau la altul e la fel. Hai, scoate banii!”.

Cazul atît de frecvent al omului care umblă pe la autorități ca să-şi spună păsul, dar nu se pricepe să-l prezinte scurt şi explicit. Cînd e ascultat, vrea să i se ştie întreaga viață. Te simți vinovat, nu pentru că n-ar exista soluții. Ele există, numai că bietul om nu ştie ce-i de făcut cu soluțiile. Tot ce înțelege pe moment, îl duce la un prag unde înțelege nu mai puțin ca la început. Îi spui: „Scrie o cerere şi-ți rezolvăm problema!”. Or, pentru el, întocmirea cererii e o treabă la fel de anevoioasă ca însăşi rezolvarea necazului.

Un tablou de Băncilă se intitulează „Sentinelă dormind”. Şi chiar asta înfățişează: o cătană nătîngă care moțăie-n post. Dar ce interpretări duios-socialiste i s-au dat imaginii! Cum că ar fi fost parabola claselor exploatate în circumstanțele unor corvezi dezumanizante regimului militar burghezo-moşieresc. Greu de aflat oameni mai fără ruşine ca istoricii şi esteticienii vremurilor de dictatură.

Revin, după trei ani, în cafeneaua italianului din New York, unde mi-a plăcut să cred că am băut, într-un moment de grație, cea mai bună cafea din viață. Însă, cafeaua pe care o comand nu mai e cea de odinioară. „De cît timp n-ai mai trecut pe aici?”, mă întreabă patronul. „De trei ani!”, răspund. „Cafeaua e la fel - spune el -, dar tu eşti altul!”.

Am cunoscut, la Haga, o familie al cărei nume îmi impunea prin aplomb şi printr-un soi de vibrare ce-mi părea tipic olandeză. Şi fiindcă doamna era româncă, găseam combinația foarte şic. Pînă ce am aflat că, în traducere, numele de localnic al doamnei ar fi fost Ileana Mormînt.

La finele unui articol despre informatorii ce slujeau Securitatea, am rămas cu o sîcîitoare senzație de neîmplinire. Mi-am dat seama că în tot ce s-a scris despre informatori, s-a pierdut mereu din vedere a doua jumătate a ecuației: cei care colectau informațiile.

Într-o toaletă pentru intelighenție, stă scris că „Folosirea fără discernămînt a WC-ului se pedepseşte cu amendă”. Oare ce-o fi însemnînd discernămîntul în materie de WC-uri colective?

Un foarte popular „Car cu boi” de Grigorescu e, în fapt, un „Car cu vaci”. Dac-ar fi botezat astfel, probabil, că mulți ar avea impresia unei desacralizări. În plus, atîtea comentarii lirice despre „boulenii care tulbură agale colbul uliței” ar trebui revizuite. „Vacile care tulbură agale praful” sună ca dracu’!

Deşi multe profesiuni de bărbați sînt practicate frecvent şi de femei, femininul acestora e o barbarie: romancieriță, chirurgiță, sticlăriță. Un domn găseşte că femininul de la contemporan ar trebui să fie contemporancă. Nici stomatoloagă nu impresionează prin melos. Ca să nu mai zic de poetesă ori dramaturgă.

În parc, un puşti nu mă lasă să citesc ziarul. Are un pistol de plastic şi mă zgîndăreşte de mai multe ori țipînd: „Pac-Pac!”. Îi dau una la fund, iar obrăznicia sa urlă, fiindcă aşa l-a crescut mă-sa: răzgîiat. Femeia vrea să ştie cu ce drept îl bat pe copilul ei?! „Cînd cineva face de mic „Pac-Pac” - îi spun -, trebuie învățat cu

ideea că şi cel pe care-l amenință poate să-i facă „Pac-Pac”. Ba chiar „Pac-Pac-Pac-Pac-Pac”! Iar unde-i „Pac-Pac!”, e şi durere!”.

Sculptorul N. îmi spune că un confrate a primit o căruță de bani pentru o amărîtă de statuetă de ipsos. Cam zece mii de dolari. E normal să mă mir. „Nici un om întreg la minte nu dă zece mii de dolari pe o figurină de ipsos!”. „Păi - zice el -, ăsta-i tariful în toată lumea. La ipsos însă, se plăteşte numai cu dolari falşi.”

Domnul X povesteşte ceva şi simte că s-a abătut de la subiect. Domnul X e profesor la o academie de film. Domnul X se corectează zicînd: „Dar asta-i din alt film!”.

Plec de la Tîrgul de carte, cu un ceas înaintea închiderii şi, pe drum, mă întîlnesc cu o fostă colegă de redacție, care aproape că aleargă să prindă ultima lui respirație şi să-şi cumpere nu ştiu ce volum de Pandrea. Fiindcă e o persoană foarte bine crescută, pierde cu mine un minut, ca să mă întrebe, scurt şi precipitat, dacă mă simt bine. Îi răspund că mă simt bine. „Dar soția, ce face, e bine?”. Îi spun că şi soția e bine. „Şi fetele tale, sînt bine?”. Îi zic că şi ele sînt bine. Ar mai fi soacră-mea, de care fosta colegă îşi aduce aminte şi se interesează dacă şi ea e bine. „E bine şi soacră-mea!”. „Atunci, înseamnă că toate sînt bune!”, mai zice ea şi dă să plece. „Hei, o strig. Ai uitat ceva!”. Fosta colegă se opreşte şi se miră: „Ce-am uitat?”. „Cățeii, îi spun. N-ai întrebat de căței!”. „Ce-i cu ei?”. „Nimic. Şi ei sînt bine!”.

La un raion de mărunțişuri, dintr-un magazin cu de toate, se vînd şi două plăcuțe de plastic, de agățat pe uşile toaletelor pentru domni şi doamne. Silueta femeii e conturată convențional, dar autorul care a conceput sigla pentru bărbați, a închipuit, destul de stîngaci, un cap de mafiot cu pălărie şi ochelari negri de şmecher.

Soartă tristă de artist! Să eşuezi ca designer de însemne pentru uşi de veceuri publice, cînd ai fi putut să te realizezi pe deplin, ca autor de desene porcoase, pe pereții dinăuntru!

Cu vreo douăzeci de ani în urmă, un medic în etate dobîndise brusc faima de vindecător, care-şi verificase o metodă de regenerare completă a organismului, prin frecarea îndelungată a articulațiilor şi a zonelor periferice pe propriul trup, obosit şi împuținat. Spre deosebire de vracii care îi prosteau pe naivi şi pe disperați, cu rețete miraculoase şi le luau banii, doctorul îşi promova complexul de frecții prin reviste, gratis. Fiindcă profesase o viață prin spitale şi policlinici, iar frămîntatul de sine nu avea cum să facă rău nimănui, ritualul căpătase oarecare credit şi la confrați. Un frecat total, cu garanții de succes, dura, dacă-l luai în serios pe bătrînelul jovial şi gata să-ți explice în detaliu întreg programul său de mursicări şi automasaje, cam paisprezece ore. Într-o zi, am socotit cu adunări, scăderi, înmulțiri şi împărțiri, tot ce făcuse omul în cele două decenii, în care, conform spuselor sale, se întorsese din moarte datorită laborioasei metode. Două cincimi din timp se masase, alte două dormise - pentru că exercițiul ducea la un somn lung şi temeinic – şi, în cincimea liberă, îi învățase şi pe alții să-şi piseze mărunt carnea şi oasele mici şi să doarmă.

Prin anii `50, un învățător cu talent la sculptură s-a gîndit să clădească un Stalin din chirpici. Pe vremea aceea, ziarele publicau tot felul de ştiri despre pictorii din Cazahstan, care-i făceau portretul lui Stalin cu boabe de grîu, minerii din Dombas care îi tăiau chipul în straturi de cărbune şi bijutierii din Moscova care îi gravau profilul, plus cîteva pagini din „Opere”, pe un bob de orez. Învățătorul şi-a pus copiii să-i facă, din lut şi paie, mulți, mulți chirpici, apoi a clădit statuia, aşa cum clădeşti o piramidă. Artistul n-a putut să se bucure de succesul creației sale. Zăcea în spital cu o pneumonie. Deşi, dacă pricina bolii trebuia să aibă şi un nume, ea ar fi fost să se cheme „pneumonie de Stalin”. Omul năduşise muncind. Era permanent transpirat şi, cum spune şi anecdota, lutul rece, glonțul rece - gata pneumonia! A stat în spital pînă în primăvara anului următor. Învățătorul a ieşit din spital, după un martie ploios, care anunța un an agricol bun. Primul drum nu l-a făcut la nevastă-sa, ci la creația lui. Ploile şi apoi soarele îi desăvîrşiseră opera: Stalin dăduse în floare!

Cînd e mîhnit şi derutat, fiindcă unii oameni la care ține, fac lucruri inexplicabile şi strică astfel prietenii vechi, S. evocă o perioadă critică din copilăria lui. La naştere, S. fusese un prunc firav, cu puține şanse de a supraviețui. Maică-sa nu a urmat regulile cartierului - Dacă are zile, o trăi! - şi l-a dus la toți doctorii. Poate că S. a trăit, fiindcă a avut zile. Dar e sigur că şi medicamentele l-au ajutat. Oricum, toată strada ştia cît se zbătuse şi cît cheltuise mama lui, cu medicii şi doctoriile. Faptul că venise pe lume şi că trăia, deşi se spunea că n-avea cum s-o ducă mult, îi făcea pe vecini şi pe cunoscuți să se poarte cu el aşa cum te porți cu unul care se pune contra bunului-simț. De ce, adică, să ajungă el premiant, cînd se ştia că fusese un copil crescut cu medicamente?! De ce lua locul altora, dacă tot avea zilele măsurate? Ideea, în cartier, era că medicamentele sînt o soluție, însă una necinstită. Cînd toți lăsau soarta să hotărască, mama, care apela la doctori, trebuia repudiată, fiindcă nu ținea orînduiala. „Ştiam noi că e ceva în neregulă - păreau să spună vecinii -, ştiam noi că ascunde un secret: ce să-i faci, copil crescut cu medicamente! Nu ca noi, cei ajunşi la maturitate cinstit, fără doctori şi şcoală, fără telefon şi săpun, fără respectul pentru cuvîntul dat. Noi, cei care am trăit la întîmplare şi uite că n-am murit! Ştiam noi că e unul din ăia, care au trădat cartierul făcîndu-şi o casă mai bună ca a noastră, pe o stradă unde să nu-l ştie nimeni că e copilul ăla cuminte şi firav, crescut cu medicamente!”.

Timp de cinci zile, cît a ținut Tîrgul de carte, de dimineață şi pînă la închidere, o domnişoară diafană şi tăcută a trecut pe la o mulțime de standuri, unde, stînd în picioare sau pe un scaun, a deschis tot felul de cărți şi a citit şi a tot citit, cufundată cu totul în ele, absentă la forfota din jur, întocmai flămîndului nimerit la un ultim mare ospăț. La ospățul, după care urmează o foame şi mai lungă. Domnişoara a citit neîntrerupt - şi aparent la întîmplare - vreme de cinci zile, enervîndu-i pe unii, fiindcă le stînjenea cumpărătorii, intrigîndu-i pe cîțiva şi lăsîndu-i indiferenți pe cei mai mulți. Paradoxul tîrgului de carte e că în el nimeni nu citeşte. Cititorul, care nu-i şi un cumpărător, e o parabolă umblătoare - dacă e unic; o situație interesantă - dacă devine procent, şi o nenorocire - cînd ajunge fenomen. Domnişoara care a venit la tîrg ca la o bibliotecă, avînd acces direct la raft, aşa mică şi nebăgată în seamă cum era ea, putea fi şi subiect de nuvelă. Urmărind-o, m-am gîndit că unii au darul cititului, cam în felul în care alții au darul băutului.

Am văzut, într-un magazin de antichităţi, o străveche oliţă de noapte, din porţelan, pictată cu scene galante. Clienţii de toată mîna ai locului, de îndată ce dădeau cu ochii de oliţă, rămîneau ca hipnotizaţi. Iar dacă veniseră însoţiţi, ori negustorul se arăta dispus la dialog, conversau, cu ironiile cuvenite subiectului, respectiv grațioasei relaţii artistice dintre sublim şi oliţă. Motivul era vădit: înainte de a fi o funcţie, piesa era o minunăţie de porţelan pictat. Singurul regret, care răzbătea din simpozioanele acelea ad-hoc, era că se consuma multă materie cenuşie faţă cu un lucru despre care mai degrabă nu se vorbeşte. E greu să scrii cuviincios despre un subiect atît de delicat. Mai ales că subiectul nu-i oliţa de porţelan, ci arta porţelanului. E şi mai greu după ce ai avut prilejul să consulţi cataloagele unor licitaţii pariziene, cu vechi obiecte de toaletă şi ai descoperit că există colecţionari care dau mii de dolari pe lucruri despre care cei mai mulţi dintre noi avem doar păreri, nu şi argumente. În fond, nici nu-i vorba de funcţia oliţei de noapte, ci de cele două secole care au trecut de cînd a fost fabricată. Cu timpul, între istoria mică, a tot ce-l înconjoară pe om şi, cea mare, a regilor şi a războaielor, nu mai există graniţe, ci doar deosebiri de opinie.

Cînd nu-mi aduc aminte dacă o zicere bună îmi aparţine sau am citit-o undeva - ca de pildă panseul că numai ce poate fi povestit, a fost trăit -, le-o atribui chinezilor. Atît de vechi şi de multe-s deşteptăciunile Orientului îndepărtat, că ori îi furi una ori îi adaugi una, nu se supără nimeni. Mai mult, poţi să scrii orice prostie, dar dacă precizezi că e a lui Confucius, lumea o ia de mare înţelepciune. Într-o zi, mi-a venit să zic: cînd ieşi din casă, încuie uşa! „Cine a spus-o, bre?” - m-a întrebat un vecin, care chiar asta făcea, ieşea din casă şi încuia uşa. I-am răspuns, că un chinez de acum trei mii de ani, pe nume Big Ben. „Deştept tip!” - a exclamat vecinul.